

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
СПЕЦИЈАЛНО ИЗДАЊЕ

БЕОГРАД, ЈУН 1998. ГОДИНЕ
ГОДИНА IX, БРОЈ 534
ЦЕНА 3 ДИНАРА

ПРЕДНОСТИ НОВОГ
ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТУ

Зграде факултета у Београду намењене су стицању
знања, политика треба да се води на другим местима

ВЕЛИКА СРБИЈА

Београд
Француска 31

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Оснивач и издавач:
др Војислав Шешел

Главни и одговорни уредник:
Синиша Аксентијевић

**Заменик главног
и одговорног уредника:**
Душан Весић

Редакција:
Момир Марковић, Мирослав Васиљевић,
Наташа Јовановић, Јадранка Шешел,
Јасминка Олујић, Александар Вучић,
Жана Живаљевић, Рајко Ђурђевић,
Весна Арсић, Коста Димитријевић,
Драгољуб Стаменковић, Вељко Дукић,
Дмитриј Јанковић

Секретар редакције:
Љиљана Мијоковић

**Технички уредник
и компјутерски прелом:**
Северин Поповић

Дизајн корица:
Емил Бели

Лектор:
Зорица Илић

Карикатуре:
Синиша Аксентијевић

Председник Издавачког савета:
др Ђорђе Николић

Потпредседник Издавачког савета:
Петар Димовић

Издавачки савет:
Томислав Николић,
Маја Гојковић, Драган Годоровић,
Ратко Гонди, др Никола Поплашен,
Стево Драгишић, Зоран Красић,
Милован Радовановић,
Јоргованка Табаковић,
Ратко Марчећић, Владимир Башкот

Шеф дистрибуције:
Зоран Дражиловић

Штампа:
НИГП "АБЦ-ГРАФИКА" д. д.
Влајковићева 8, 11000 Београд

Редакција прима пошту на адресу:
"Велика Србија", Француска 31,
11000 Београд

Рукописи се не враћају

Новине "Велика Србија" уписане су у Регистар средстава јавног информисања Министарства за информације под бројем 1104. од 5. јуна 1991. године.

Министарство за информације Републике Србије 19. августа 1991. године дало је мишљење број 413-01-551/91-01 да се "Велика Србија" сматра производом из Тарифног броја 8. став 1. тачка 1. алинеје 10. за чији промет се плаћа основни порез по стопи од 3%.

На предлог Владе Србије, Народна скупштина је, 26. маја 1998. године усвојила нови Закон о универзитету.

Ниједан предлог закона, у новијој парламентарној историји, није изазвао већу пажњу грађана Србије. Наравно, по навици, убеђени да ће и овог пута буком и претњама уплашити власт и натерати је да одустане од предлога новог закона, огласили су се "Гонзалес" политичари, професори, и студенти.

Опозициони политичари схватили су да ову Владу Србије нико не може да упени, па су њено јединство покушали да разбију нападима на Српску радикалну странку и оптужбама да овај закон не би био ни предложен да није било учешћа "фашистичке рикалне странке" и др Војислава Шешелја, по њима, иницијатора доношења овог закона.

Професори политичари схватили су да ће од сада на факултету морати да се баве предавањима, испитима и научним радом. Да неће бити самоуправљања, кланова и политичког деловања.

Групицу студената мотивисала је забринутост да ће од сада морати да уче уколико желе да их држава финансира. Да неће моћи до зрелог доба да студирају о туђем трошку, нити да се по аулама факултета баве дневном политиком.

Сви они започели су протестна окупљања, очекујући да ће на своју страну привући већину професора и студената Београдског универзитета и да ће огањ протеста пренети и на друге универзитете. Када су им се очекивања изјаловила, јер истинским професорима и студентима није ни на памет падало да им се придруже, разишли су се. Бучно најављивани отпор новом закону, угасио се сам од себе, као догорела свећа.

Иначе, циљ Закона о универзитету је "давање основних законских норми којима се одређује оснивање универзитета и факултета, организација и управљање, аутономија, начин финансирања и укупан положај студената."

РТВ СРБИЈЕ, БЕОГРАД I, 18. МАЈА 1988. ГОДИНЕ ДР ШЕШЕЉ,
ДР МАРКОВИЋ И ДР БОЈИЋ У ЕМИСИЈИ "ОТВОРЕНИ СТУДИО"

КОМЕ ЈЕ ДО ПОЛИТИКЕ, НЕКА ОСНУЈЕ СТРАНКУ

Влада народног јединства почива на три основна приоритета: заштити националних интереса српског народа и свих грађана Србије, очувању територијалног интегритета Србије и изласку из економске кризе и социјалне беде.

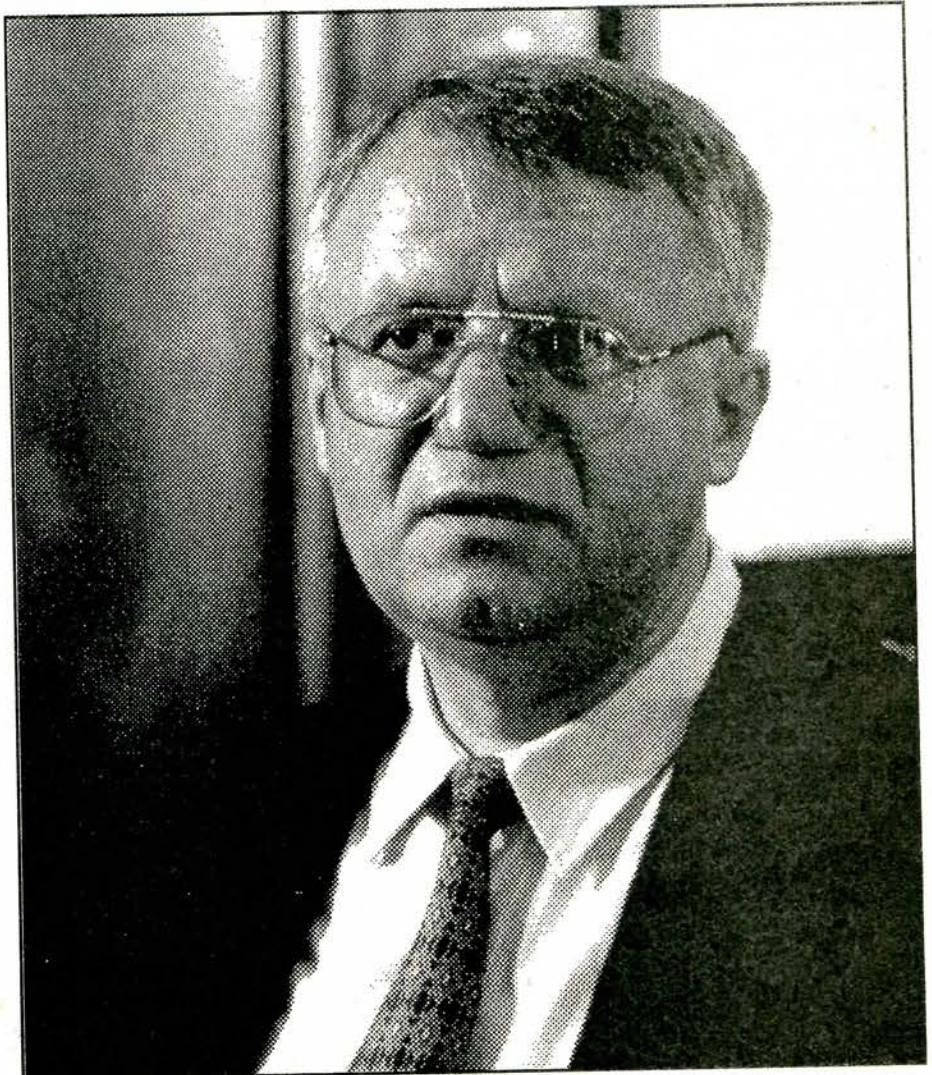
У економској сфери Влада мора растеретити привреду и радничке плате и отворити простор за нова радна места. Влада, у складу с тим, мора реформисати све јавне службе.

Једна од тих служби је образовање, а кључно место у том систему образовања има универзитет, као облик високошколског образовања.

Државни универзитет се мора реформисати. На њему се морају протежирати: квалитет, рад, студирање, научно истраживање, а мора се спречити све оно што троши државни новац, смањује ефикасност и води универзитет на странпутицу.

Водитељ: На конститутивној седници Владе Републике Србије дефинисани су приоритети деловања ове владе. То су економски, привредни и друштвени развој Републике Србије, очување јединства и стабилност Републике Србије, решавање проблема на Косову и Метохији као неotuђивом делу Републике Србије и унутрашњем питању наше земље, јачање Републике Српске и свих веза са њом, очување јединства наше земље, враћање чланских права нашој земљи у међународним организацијама и институцијама, активан приступ према интеграционим процесима у Европи и даље унапређење добросуседских односа и регионалне сарадње. Влада је у међувремену донела неколико предлога закона које је доставила Скупштини Србије и који су изазвали велику пању јавности.

Ових дана у жижи интересовања наше јавности је предлог новог Закона о универзитету. Због тога вечерас управо говоримо о томе и наши и ваши гости су три потпредседника Владе Републике Србије. Наши гости вечерас су проф. др Милован Бојић, потпредседник Владе Србије, проф. др Ратко Марковић и др Војислав Шешељ. Поштована господо добро вече и добро дошли у Студио Радио телевизије Србије. Пошто је тема интересантна и побуђује велико интересовање наше јавности и гледаоци ће вечерас моћи да учествују у овој емисији и постављају питања нашим гостима на телефоне 321-1687 и 321-1423. Позивни број за Београд је 011, а позивни број за Југославију је 381. Да почнемо овај разговор тиме што бих вас на почетку питао који су основни разлози

Даље од универзитета: коме је до политике нека иде
у већ формиране политике партије или нека формира нове

за доношење овог Закона о универзитету и шта овај закон предвиђа? Професоре Марковићу хоћемо од Вас да почнемо?

Под лупом – Закон о универзитету

Др Марковић: Разлози за утврђивање од стране Владе новог предлога Закона о универзитету су многоструки. Најпре, Закон о универзитету није само временски посматрано стар закон. Потиче од 1992. године, често је мењан, него и у садржинском смислу један стар закон, половичан закон.

Он је донет у време када је нови економски поредак и политички поредак био увелико промовисан Уставом Србије од 1990. и разрађен многим суштинским законима, основним законима, системским законима, укључујући и област просвете, односно образовања. Основна и средња школа су регулисани у складу са тим новим институцијама и новим односима. Универзитет је негде стао на пола пута што се најбоље видело у институцији Савета универзитета, односно Савета факултета који су били једне хибридне, данас су хибридне институције.

Оличавају и државу са једне стране половином својих чланова и самоуправљање са друге стране. Дакле, на Универзитету је морала доћи до изражаја чињеница да су средства којима Универзитет ради државна својина, то с једне стране и с друге стране, да се делатност која се одвија на Универзитету финансира из државних, односно јавних прихода.

С друге стране, требало је узбуљити и режим студија, требало је поново дефинисати Универзитет као асоцијацију. Које субјекте окупља Универзитет као асоцијација, да ли само факултете или факултете и институте истовремено. Плурализам својинских облика који је прокламован у Уставу морао је доћи и овде до изражаја. Дакле, Универзитет може бити не само државни, него може бити и приватни универзитет, може га основати и физичко и правно лице, може га основати и странац и домаће лице. На крају је требало заокружити тематику универзитета тако што би се укључила и нека поглавља која су до сада била у другим законима, конкретно у Закону о државној управи. Све у свему, материја универзитета је била зрела за ново законско регулисање, регулисање на новим начелима.

Прашина око Закона

Тај закон је био на списку, односно један од приоритета претходне Владе. Међутим, није дошао на ред и ја мислим да је право време било да нова Влада стартује и са једним таквим системским законом као што је Закон о универзитету.

Водитељ: Шта се у суштини постиже овим законом и шта овај закон ново доноси?

Др Марковић: Овим законом се постиже целовитост регулисања једне материје, уношење реда, принципијелности у ту материју. Аутономија универзитета се разуме онако како је треба разумети, као аутономија наставе и научног рада, а управљање се изводи из чињенице својинског облика, из својине. Дакле, функција управљања деривира, произилази из својинског облика.

Др Бојић: Мислим да се невиђено подигло прашина још у напрту овог закона, а желим да кажем да га је Одбор за јавне службе Владе Републике Србије усвојио једногласно, потом Влада Републике Србије упутивши га Народној скупштини Републике Србије на даљу процедуру. Подигла се једна невиђена прашина и низ апсолутних неистина и већ су почеле да прате овај закон пре него што је он угледао светлост дана у појединим својим тачкама, члановима, одредницама. Желим на старту одмах да истакнем и као универзитетски професор и као председник Одбора за јавне службе Владе Републике Србије да апсолутно нема ни слова од речи презир, реваншизам или нешто друго од стране Владе Републике Србије према Универзитету Београда. Уосталом, на данашњој конференцији за штампу о овом закону говорила су три универзитетска професора, три професора Универзитета у Београду и тада смо рекли, а и сада понављамо - мандат чланства у Влади може да буде дужи или краћи. Универзитет је вечит и то је наше животно и егзистенцијално опредељење.

Према томе, бити против Универзитета значило би бити против себе самог. Такво неко право без обзира да ли у својству или ван својства члана републичке владе себи не би дозволили. Међутим, овде се страховито побркало тиме да из одређеног реваншизма ми наш Универзитет гледамо као недоношче, ми смо ти који им одређујемо тугоре, ми смо ти који им избором декана и ректора, што овај закон и предвиђа, практично уводимо старатељство. Мислим да је то апсолутно нетачно, да то није одрживо ни делић секунде. Влада Републике Србије кроз институцију која проистиче из управљања, а елиминише самоуправљање, а управљање из својине, односно власништва, капитала, односно универзитета је елиминисала оно за чим се данас највише тугује, а то је самоуправљање.

Аутономија универзитета је сачувана

Именовањем ректора и декана на универзитету не доводи стечајне управнике из неких предузећа или из неких институција Владе Републике Србије, него се исти по ригорозним механизмима бирају из редова редов-

них професора универзитета, дакле оних људи који су цео свој животни век провели на универзитету, који су својим стручним, научним и организационим способностима потврђене личности нашег универзитета и као такви прошли целокупну процедуру избора и вредновања свог научног, стручног, васпитног, педагошког рада на истом том универзитету по тој аутономији коју овај закон тек сада укида, а до тада је функционисала. С друге стране, јасно треба разграничити шта је то аутономија универзитета. Ми данас на аутономију универзитета гледамо као на квалитетно обављање наставно-научног процеса и обезбеђење адекватног кадра да тај наставно-научни процес изводи квалитетно.

Међутим, аутономија универзитета новим Законом о универзитету је сачувана, по мени чак унапређена, а никако суспендована. Наставно научни процес и та аутономија у прегледу овог закона оличена је у неколико чланова. Да будем јасан у члану 100. Предлога закона о универзитету стоји да су стручни органи универзитета наставно-научно, односно наставно-уметничко веће, да веће универзитета бирају факултети, држава не одређује састав тог већа, нити именује људе из редова редовних професора. То веће има велике ингеренције и ја ћу рећи само да дајем мишљење на предлог Статута универзитета, да доноси програм научног и стручног усавршавања, да даје мишљење о матичности факултета, да доноси наставни план и програм студија које организује универзитет, да разматра извештаје о остваривању тог програма и да га усваја.

Слично је и аналогно са наставно-научним већем факултета и већем катедри, а у 113. члану овог закона се каже да декан, односно ректор одговара за остваривање научне, односно уметничке и образовне делатности на универзитету који креирају веће универзитета, односно наставно-научно веће факултета. Такође је речено у 101. члану да су ректор и проректор чланови већа универзитета по функцији без права одлучивања. Они су дакле председавајући, они су спикери већа које је састављено од редовних професора, које факултети, чланици универзитета аутономно бирају, а исти тај ректор спроводи оно што наставно-научно веће уради.

То је тај недодирљиви део аутономног процеса у области образовног и научног рада на универзитету, који је јасно и децидно садржан у овим члановима. Мислим да аутономија универзитета схваћена на сваки даљи облик и корак је у ствари туговање за самоуправљањем. Ми смо најпре уз активност мислећих људи са универзитета до чијих залагања и мишљења нам је и те како стало и држимо до њих, протерали самоуправљање из земље, али оно се, нажалост, још једино одржало на универзитету.

Др Ратко Марковић: материја Универзитета је била зрела за ново законско регулисање, на новим начелима

Цела та бука ми личи на самоуправне асоцијације и организације које заиста немају ништа утемељено када је у питању одбрана универзитета. Ако се једино универзитет сматра да је нека екстериторијална зона или католичка црква коју сада треба бранити неким судом инквизиције, да јој нико ништа не може. Нити је он на Марсу, нити у Никарагви, он је ту у граду Београду, нашој Србији и Југославији.

Његов оснивач је Влада Републике Србије. Његова аутономност у наставно-научном процесу је нетакнута, али овде је више уведеног реда оснивача, коначно да се зна ко је оснивач и како оснивач регулише, односно остварује своје право тамо где пласира средства и којем је и те како стало до успешног и слободног развоја универзитета.

Политика и универзитет

Водитељ: Господине Шешел, највећа полемика се управо води око питања заштите аутономије универзитета. Шта се све подразумева под аутономијом универзитета, а шта се подразумева под аутономијом универзитета а то није?

Др Шешел: Ја бих прво скренуо пажњу на један шири аспект у коме ми сада радимо на измени Закона о универзитету. Новоформирана Влада народног јединства у коју су ушле Српска радикална странка, Социјалистичка партија Србије и Југословенска левица почива на три основна приоритета и усаглашеним политичким ставовима по питању та три приоритета. То су заштита националних интереса српског народа и свих грађана Србије и очување територијалног ин-

тегритета Србије, излазак из економске кризе и социјалне беде. Ми непрекидно радимо на сва три приоритета и неки резултати су већ очигледни.

Рецимо, у економској сфери идемо на обарање стопе пореза и доприноса на плате и то смо већ постигли обарајући стопу доприноса и пореза са просечне плате са 124% на 98%. Са 26 поена смо оборили ту стопу. Ми морамо растерећивати нашу привреду, предузећа, морамо радничке плате растерећивати, отварати простор за нова радна места, за запошљавање нових радника и за побољшање животног стандарда запослених. У складу са тим морамо реформисати све јавне службе. Једна од тих јавних служби је образовање, а кључно место у систему образовања има Универзитет, као облик високошколског образовања.

До сада смо имали концепт искључиво државног универзитета, а сада отварамо могућност за постојање државног и приватног универзитета. Државни универзитет морамо реформисати и на државном универзитету морамо протежирати квалитет, рад, студирање, научно истраживање, а морамо спречити и све оно што троши државни новац, а смањује ефикасност и Универзитет води странпутицом. Неки би универзитет да претворе у политичку партију.

Коме је до политике нека иде у већ формиране политичке партије и нека формира нове, а нека универзитет остави на миру. Ово на чему сада радимо и што је у овом закону регулисано је питање режима студија. Ми нисмо довољно богата земља, немамо више коме узимати паре да би смо финансирали универзитет са неким безграничним капацитетима и да би сви могли да студирају неограничено дуго,

да би могли по 10-15 година о трошку државе то да раде.

Нема зиме за добре студенте

Сваки динар који се потроши на Универзитету неком се узме. Кома се узме? Раднику, привредном предузећу. Ми сада морамо строго концентрисати тај новац који се узме, неке ко га производи, ко га ствара, морамо концентрисати на квалитет и ви ћете видети у овом нашем закону да имамо три категорије студената. Студенти који бесплатно студирају, студенти који делимично финансирају и студенти који потпуно плаћају своје студирање. Међутим, ниједан статус није трајан. Само онај ко редовно даје годину за годином може остати до краја студент који бесплатно студира, а онај ко се уписао као студент који делимично финансира своје студије или студент који потпуно плаћа ако после прве године постигне добре резултате може да промени статус.

Онај ко у потпуности у старту плаћа своје студије, ако после прве године има просек изнад 8 он се преводи у статус студента који потпуно бесплатно студира, а онај студент који изгуби годину мора после сам да сноси трошкове свог студирања. То је оно што је кључно у овом закону. С друге стране, ми заоштравамо питање одговорности наставним планом универзитета. Шта професор треба да уради на универзитету? Да учествује у васпитно образовном процесу, да своје знање преноси на студенте, да их учи да рационално размишљају, да критички размишљају, да се усавршавају и професор мора да се бави научним радом. То су две основне функције универзитета и у томе је универзитет апсолутно аутономан.

Ни Влада, ни Министарство, ни држава се не меша у научни рад, нити се професору прописује како ће се бавити научним радом, нити му се унапред задају циљеви његовог научног рада. Он је у томе сасвим слободан, аутономан и један једини начин вредновања његовог научног рада је оцена научнонаставног већа које професори универзитета самостално бирају.

С друге стране, држава се не меша професору у то како ће он обављати своје предавање. Он сам одређује структуру свог предавања, он сам одређује како ће наставне јединице предавати студентима, он је ту потпуно самосталан и ту његова стручност до краја долази до изражаја. Шта држава овим спречава? Нерационално трошење средстава на универзитету, нерационално понашање, политизацију универзитета. Ми смо до сада имали пренаглашену политизацију универзитета, манипулисање студентима.

Студенти дођу на универзитет, родитељи одвајају од уста да би их школовали, да би им омогућили колико-толико нормалан живот, тешко да не-

ко у овим условима може имати до краја нормалан живот, а онда се студенти нађу у ситуацији да неко њима манипулише, да их неко употребљава за страначке интересе на уличним демонстрацијама итд. и да непрекидно прети студентима када су нечији парцијални цеховски интереси угрожени. Шта се овога пута дешава?

Све осим научног и наставног рада, на друге јасле!

Овај закон предвиђа раздвајање универзитета и факултета од самосталних научних института. Чему самостални научни институти на универзитету? Ако су неки институти везани за наставу треба да буду у саставу факултета, а не неки баласт који ће учествовати у управљању универзитета, а заправо неће живети животом универзитета.

Универзитет треба да чине факултети, да чине они који се баве и научним и наставним радом, а све оно што није у функцији научног и наставног рада треба на неки други начин да се организује и да се финансира од стране државе. Шта држава треба да финансира? Држава треба да финансира наставу са студентима, образовање студената и држава треба да финансира научни рад. Како да финансира научни рад по строго одређеним критеријумима? Постоје пројекти за које је држава заинтересована, који су употребљиви у привреди, па ће ти пројекти на један начин бити финансирани. Постоје фундаментална истраживања за које је држава такође заинтересована, али нема интереса у конкретним привредним структурама, па ће на други начин бити финансирана.

Др Бојић: Пошто смо господин Шешел и ја говорили о аутономији универзитета хтео бих само да додам, рекао сам да су велике ингеренције наставно-научног већа у креирању наставно-научног процеса на универзитету и на факултетима. Рекао сам да ректор и декан немају право одлучивања, а председавају тим седницама већа, да је држава хтела овде да задржи аутономију она би оставила ректору и декану право вета на одлуке које веће доноси, а то није учинила или тражила његову претходну сагласност.

С друге стране, када је у питању аутономија универзитета и оно што се ових дана чује заиста је несхватљиво да огромни напори Владе Републике Србије, која у овим тешким околностима заиста мора водити рачуна о сваком динару, а при том не заборављајући своје образовање, не заборављајући свој универзитет, не заборављајући свој ученички и студентски стандард, заиста чинила много. Нема ребаланса буџета, из реалних оквира морамо да се допуњавамо. Какав је прилив у буџет такође веома добро знате и с друге стране, наши оквири деловања су јасно изражени у експозеу пре-

мијера Марјановића у Народној скупштини и платформи коју је Влада народног јединства о националном јединству донела.

Питање управне аутономије

Према томе, овако како је радила ова Република са исушеним привредним ткивом, са свим последицама санкцијама које су биле, са непокретним привредним потенцијалима и ресурсима одвајала је изузетно много, много више него неке земље са екстензивнијим привредним развојем.

Пласирано је данас у средства за ученички и студентски стандард. Ја сам веома поносан да данас студенти Универзитета у Београду живе у условима какви су, а то се јасно може видети у објектима студентског стандарда, у студентским домовима, мензама, заводима за здравствену заштиту итд.

Према томе, то је један огроман интерес државе да се студентски и ученички стандард унапреди, да универзитет буде јефтинији, а ефикаснији, да се заиста води рачуна о материјалном статусу универзитета и његовом беспрекорном функционисању.

Водитељ: Покренули смо питање управне аутономије. С тим питањем се највише у јавности манипулише, а да дефинишемо и прецизирамо, због јавности, шта је то што се подразумева под аутономијом универзитета, шта је то што се жели протурити као аутономија универзитета, а шта није?

Др Марковић: Ми смо то до сада већ рекли. Аутономија универзитета је везана за делатност универзитета. Делатност универзитета је обављање студија, основних, специјалистичких, магистарских, докторских. Ако би смо да сведемо на срж ту делатност она је оличена у наставном плану и програму. Шта је наставни план?

Наставни план је у ствари концепт читавих студија. То су предмети који се на студијама проучавају, то је распоред предмета по годинама, фонд часова предавања и вежби, а наставни програм је опет садржина сваког од тих предмета понаокоб.

У том домену, Универзитет има, а факултети имају пуну аутономију и по овом садашњем закону, али ја мислим да је на сцени нарочито од универзитетских људи за које се не може рећи да су игноранти једно непознавање, тако да кажем, фалсификовање ствари.

Протура се једно, готово средњовековно значење аутономије и каже се да се аутономија универзитета укида и да ће се поставити овим законом, тако што ће сам универзитет заједно са ресорним министарством направити за себе закон. Слушајте, чему онда избор, чему онда држава, чему онда парламент, чему влада ако свако пише закон за себе, универзитет мора имати поверења као и сви други субјекти у друштву и појединци у државу, пар-

ламент се бира зато да народ одреди своје представнике, универзитет је део народа. У парламентарној систему Влада произлази из парламента и Влада као оперативни орган која је у заседању не као скупштина, с времена на време, него је стално заседајући орган има функцију управљања као држава према универзитету који функционише државним средствима и оји се плаћа као рекох из јавних прихода.

Према томе, погрешно је тумачење аутономије да је универзитет само законодавац. Ту универзитет хоће за себе једну привилеговану позицију. Универзитет не може бити само законодавац, он може предложити ресорном министарству тако да се поједине ствари ураде, а Влада ће законом о универзитету утврдити предлог закона као што утврђује и предлог сваког другог закона. Не знам зашто је то материја универзитета толико посебна, толико стручна да тај закон могу писати само људи са универзитета, поготову када нема владе у свету, па ево и наша влада је таква која нема у свом саставу и професоре универзитета који су дуго година и по неколико деценија живели животом универзитета, односно факултета.

Према томе, у јавности се даје једно сасвим непримерено значење аутономије универзитета и пошто нема те аутономије која је једна илузорна аутономија, не може је бити јер би онда била анархија у друштву, не би ни било државе, ако би свако за себе прописивао правила живота. Онда се овај закон критикује и каже се да се гуши аутономија. Ја мислим да сви они који кажу да овај закон посеже за аутономијом, требало би да уведу чланове, коју ту специфичну делатност универзитета, а то је обављање студија, дакле, наставу и науку спутавају. Аутономије нема, односно ограничена је тек ако се ограничава слобода наставе и науке, а у тим слободама се стичу многе уставне слободе, слобода говора, слобода мисли, слобода катедре, слобода наставе, слобода научног и уметничког стваралаштва све је то оличено у тој слободи и отуда је сасвим у реду да универзитет ужива аутономију у тој својој специфичној делатности и неки уставни у свету, па и наш устав Црне Горе изричито прокламује и аутономију универзитета да се не каже, она произлази из ових слобода устава које сам поменуо.

Контрола не спутава аутономију

Водитељ: Како је ова материја регулисана у свету, у осталим земљама када је у питању државни универзитет?

Др Шешел: У свету се пре свега води рачуна о својинским правима и поставља се питање чији је универзитет, да ли је државни или је приватни и увек власник одлучује о читавом

сету питања која се тичу својинских права, тичу се намене универзитета.

Власник је унапред замислио због чега му треба универзитет, универзитет држави треба да би се млади, перспективни, талентовани људи школовали, да би се оспособили стицањем високог и највишег образовања, дакле, високошколске дипломе, доктората, специјализације, да би се оспособили за најкомпликованије и најстручније послове у друштву.

То је оно што је држави потребно и да би држава то постигла, издваја велики новац и она жели да зна да ли се тај новац користи наменски или не, да контролише коришћење тог новца, она дакле управља универзитетом у том погледу.

Она контролише да ли се новац троши наменски и контролише колико је потребно новца да се издвоји да се одржи та намена универзитета. Тако се понаша и приватник. Ни на једном озбиљном универзитету на свету, власник се не меша у наставу и не меша се у научни рад, али управљање под његовом контролом, он то не испушта. То вам је и на Оксфорду, Кембриџу, на Јелу, Бристолу на свим познатим универзитетима на свету.

У нашем случају, ми имамо ту самоуправну свест, самоуправну идеологију да је универзитет зачураен, окренут самом себи, држава треба да даје новац и непрекидна је кукњава оних који раде у универзитету, да је мало државног новца, а љубоморно се чува читава сфера универзитетског рада и деловања од било чије контроле, било чијег уплива. У овом случају контрола мора да постоји и она мора бити стриктна.

Контролом се не спутава аутономија, јер је аутономија у сфери научног рада и у сфери наставе, односно образовања. У нашем случају наравно постоје разне манипулаторске тенденције, у нашем случају постоје људи који су дуго на универзитету, универзитет сматрају политичком партијом, сматрају да су недодирљиви, да су потпуно одвојени од друштва, а у нашем случају постоје људи који универзитет користе да би манипулисали студентима у различите политичке сврхе. Ми то једноставно морамо спречити. Једна од одредби ових закона каже - да није дозвољено никакво политичко организовање и деловање на универзитету. Универзитет мора бити лишен страначке политике.

Не може својином да управља онај ко је није створио

Ко жели у страначку политику, ето му политичких странака, а ако му није довољно 150 постојећих политичких странака колико је регистровано, нека формира и нових 150 странака. То држава никома не онемогућава, никома држава није сметња јер је до краја снизила критеријуме за формирање политичке партије, а и држава не

може дозволити да оно што она финансира и што је сасвим усмерено ка научним истраживањима и образовању младих људи, неко злоупотребава и да му мења функцију.

Држава, пошто је власник преко својих органа, преко извршне власти и парламента као законодавне власти једноставно контролише оно у шта улаже новац, а тај новац она одваја од пореских обвезника. Одваја од свих грађана на различите начине који су оперезовани, који плаћају таксе, који плаћају доприносе и све се то слива у државни буџет или у фондове и држава мора на најпаветнији начин тиме да располаже.

Наравно, ми ћемо имати ту одређених отпора, свесни смо тога, али ми морамо храбро загазили у ово питање, крајње је време да се проблем реши, да имамо оанакан универзитет какав одговара самом концепту, једног либералног друштва усмереног ка тржишној економији. У свету су та питања одавно разјашњена. Ми идемо у правцу свеобухватне приватизације у привреди, и ако идемо у том правцу, морамо јасно разграничити шта је то државна, приватна и како се управља једним, а како другим обликом својине. Не може својином да управља онај ко је није створио, не може да управља својином онај који нема ни уставне надлежности да њоме располаже.

Закон показује бригу о универзитету

Др Бојић: Ја бих само додао да већ у члану 3. како је то и потпредседник господин Шешел рекао - делатност универзитета и факултета се обавља, без политичког, верског, идеолошког утицаја, те да на универзитету није дозвољено политичко, страначко и верско организовање и деловање. Мислим да велика енергија која се диже ових дана када је у питању Предлог закона о универзитету, да се каналише на неке друге путеве и линије, јер данас су на конференцији за штампу питали - а шта ће онда бити са удружењем универзитетских радника или студената из те политичке странке и тако даље. Ван универзитета сигурно је њихово неприкосновено право да се организују, њихово је право да или не понуде свој политички програм, да тај политички програм прође верификацију грађана кроз изборе, па онда да на тај начин креирају и утичу на одређене токове, буду подносиоци закона, учествују у њиховом доношењу. Једно је сасвим сигурно да је овде једна тугованка за самоуправљањем и по мени ми заиста отворено морамо казати шта је шта, јер дошло је време када се старо вино сипа у нове боце, стари односи замотају у неке нове форме.

Ево, децидно и јасно кажемо члан тај и тај новог закона о универзитету дефинише аутономију тако и тако. Била би осакаћена, ампутирана или одузета да смо инсталирали одредбу ту и

ту и ту, а дефинисали смо и поставили ову материју тако да аутономни процес на универзитету, сачували смо га али смо избегли велике самоуправљачке скупштине које су се бирале које су се предлагале, које су одлучивале о нечему што мање знају и учили смо да тај изборни процес буде што непосреднији али веома одговоран и крајње ригорозан. Тиме смо показали кроз овај закон да нам је и те како стало до универзитета.

Изборни резултати мандат за "велико спремање"

Водитељ: Ваши противници кажу да овакав закон не постоји у свету, да ли су коришћена нека светска искуства када је доношен овај закон?

Др Шешел: Коришћена су светска искуства, рецимо француска, шведска искуства, многих других држава али ми не споримо право наших опонената да имају сасвим другачији концепт универзитета. Ми не споримо и њихово право да покушају да свој концепт универзитета реализују, али лепо треба да се организују, да изађу на изборе, да њихов програм и концепт универзитета победи на изборима, да добију подршку грађана, па да га онда примене у пракси.

Грађани су овог пута пресудили на септембарским изборима. Наше три странке су освојиле 192 од укупно 250 мандата у Републичкој скупштини. Ми имамо мандат да уређујемо односе у држави и друштву на основу тог поверења грађана, на следећим изборима грађанима одговарамо за оно што смо урадили и грађани ће процењивати јесмо ли били у праву или нисмо. Јесмо ли били успешни или нисмо, јесмо ли оправдали њихова очекивања или смо их разочарали, дакле, никома не споримо право да нас критикује и никома не споримо право да мисли другачије.

Никома не споримо право да се залаже за неке друге облике организовања и рада на универзитету, али мора кроз регуларне политичке и друштвене процесе да та своја права реализује, а не тако да нам прети - е, ако не повучете закон ми ћемо штрајковати. Добро, штрајкујте, па ћемо онда отпустити оне који штрајкују кршећи тако закон о штрајку. Извините, то није основ да се штрајкује, најважношења једног закона која уопште не дира у питање права из радног односа, није уопште основ за штрајк.

То може бити само политички штрајк и онај ко штрајкује нека рачуна да ће остати без посла на универзитету. Они студенти који не буду своје обавезе редовно обављали, такође ће изгубити стаутс студената и ту неће бити никакве милости - е, попустићемо им овамо, попустићемо им тамо. Не, свако мора да се понаша одговорно са својим правима и обавезама. Ко крши сопствене обавезе не може се позивати на нека имагинарна права,

извините, студенти су на универзитету да би студирали, да би што пре стекли универзитетско образовање и они нису дошли на универзитет да би били манипулисани.

Професори су ту да обучавају студенте, да их уче, да их васпитавају, професори су ту да се баве научним радом. Ми гледамо учинак, он се сагледава кроз број предавања, кроз квалитет предавања и друге наставне облике и учинак се сагледава кроз резултате научног права универзитета. Не по томе да ли ће неко да прети митинзима, да ли ће неко организovati митинге, штрајкове и тако даље. То су бесмислице.

Ова влада народног јединства овде

Влада је добила мандат на парламентарним изборима да Влада, парламент је изабрао Владу да врши власт и она неће вршити законодавну власт. Према томе, не може неко ко није власт претендовати да његово мишљење, његова концепција буде једнако правна са владином. Тај ће отићи на наредне изборе, организоваће се, даће нови програм политички, произићи ће уколико добије већину у парламенту, из њега влада и Влада ће у складу са том концепцијом уредити материју универзитета.

Дакле, само Влада има мандат а Влада за собом има ову досадашњу скупштинску већину, само Влада има мандат да утврђује предлоге закона и ос-

владе, то је једна концепција коју земље, јер универзитет је древна установа и постоји неколико векова, где земље са старим универзитетима имају на државном универзитету. Дакле, то је директно оспоравање Влади права да врши своју уставну власт.

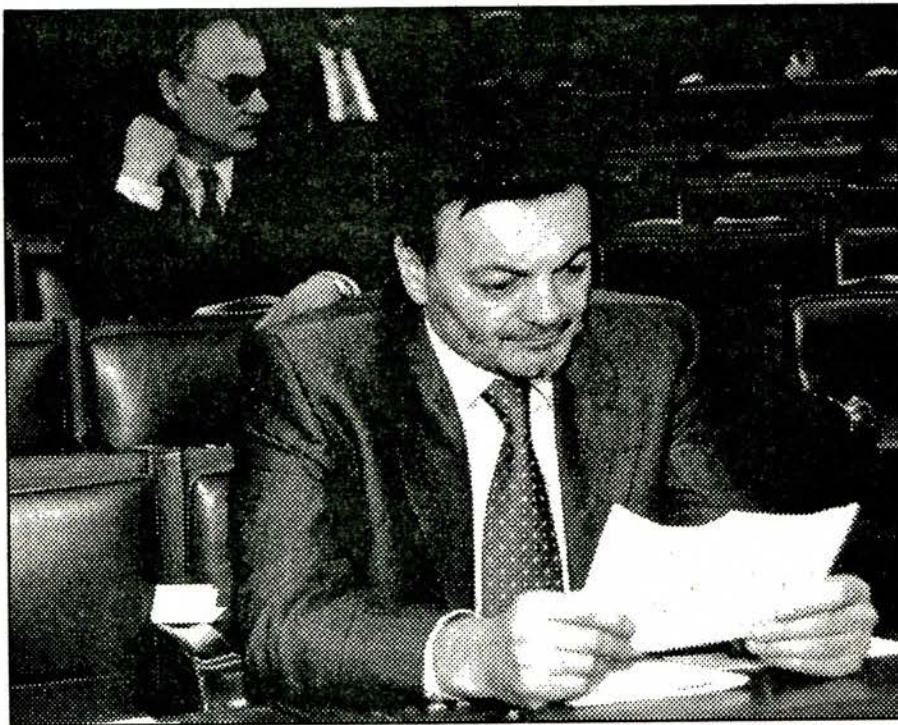
Влада излази са својим предлогом, а рецидив је старог система тражење јавне дискусије, каква јавна дискусија у вези са Предлогом закона у данашње време. Може се објавити Предлог закона, али јавна дискусија, чему то? То значи да су сви грађани самоуправљачи. Зашто су онда бирали парламент? Тиме се експроприше парламент закон и шта је сврха јавне дискусије? Дакле, мислим да је, како рече и колега Бојић у питању један парламент над самоуправљањем, односно над гробом самоуправљања, а универзитет је један од последњих остатака самоуправљања. Та жеља да универзитет сам буде једна затворена дружина, да се сами међусобно бирају наставници, декан, да се све ствари завршавају у једном ужем кругу људи, то је једна демодирана жеља која у промењеном систему, у систему где парламент постоји као законодавно тело, у којем постоји парламентаризам, политичке странке, избори и ту не може постојати.

Ефикасан рад, помоћ универзитету

Друго, што не може постојати, не може универзитет претендовати да се бави питањима власти, може се Правни факултет или Факултет политичких наука бавити путем наставних планова и путем предмета, али не може дневно политичким питањима. Таквих је питања било на дневном реду на многим факултетима.

Ја ћу само поменути нека питања - како је на пример тачка дневног реда била, на неким факултетима, да ли нови устав треба да донесе уставоворна скупштина или постојећа законодавна скупштина, затим, да ли су локални избори били слободни или не, да ли је наше судство слободно да самостално и независно ради, да ли Уставни суд врши своју функцију, да ли је Скупштина изабрала правог човека за судију Уставног суда. Та питања ни на који начин не могу бити на дневном реду било ког тела универзитета. Једноставно искачу из надлежности универзитета и залазе у надлежност државне власти.

Др Бојић: Дакле, само да додам, о универзитету у Београду и о универзитетима у Србији, неће помоћи ништа најављени конгреси непосредних самоуправљача, како се ових дана прецизирају. Универзитету ће помоћи пре свега брз ефикасан рад, безо ефикасно студирање, темељан наставно-научни процес са очуваном аутономијом где овај закон није задро и универзитету ће на крају крајева, уколико се већина универзитетских сарадника са тиме

Др Милован Бојић: аутономија универзитета у наставно-научном процесу је нетакнута

је спремна и не само по овом питању, него по свим другим питањима да иде храбро, одлучно, да се сређују прилике у друштву, да се један по један проблем решава. Ми смо се подухватили заиста великих обавеза, великих задатака у свим сферама организоване друштвене делатности, али смо одлучни да у томе истрајамо.

Рецидиви строг система

Др Марковић: Ја бих да кажем у ствари то исто, само другим речима, овде су присутни и постоје трагови једне самоуправљачке свести која се не може помирити с тим да су све концепције једнако правне. Овде су, очигледно две различите концепције о томе како треба да изгледа државни универзитет, с тим што је само једна од њих легитимна, само једна од њих има демократску легитимност а то је она, Влада.

поравати Влади то право, тврдити да Влада не зна како се уређују односи на универзитету. Затим, тврдити да је Влада у тајности припремила Предлог закона, што уопште није тачно, припремљен је методологијом....

Др Шешељ: као да смо већ донели закон.

Др Марковић: Да, којом се припрема сваки закон. Ресорно министарство увек утврђује радни текст, а онда тај текст иде у Републички секретаријат за законодавство који мотри на уставност тог закона јер се тај закон уклапа у правни систем или не, а не у опортуност решења. За опортуност решења одговара ресорно министарство и у ствари, како ће Влада другачије остваривати политику, а она утврђује политику до предлога закона.

Према томе, у овом случају, оспоравање ове концепције је у ствари оспоравање ове концепције коју Влада има, а та концепција уопште није ове

не слаже, помоћи озбиљнији политички програми који ће проћи адекватну верификацију изборне воље грађана наше републике кроз неке следеће изборе. Начин како се сада покушава де-завуисати јавност и нарочито студенти, није начин како се универзитет треба очувати.

Пријемни испити непотребни

Водитељ: Ваши највећи опоненти овог закона управо долазе из редова професора, далеко мање од студената. Универзитет се ипак у највећој мери тиче и самих студената који су најбројнији на Универзитету. Шта овај закон доноси студентима ново и боље?

Др Шешел: Ја сам већ о томе говорио шта овај закон доноси студентима. Ми нисмо довољно богато друштво да можемо свима обезбедити неограничено, бесплатно, високо школство и образовање.

Дакле, да буде неограничен упис на све факултете и да студенти могу бесплатно да студирају, колико год да траје њихово образовање. Ми морамо што рационалније располагати са оним новцем који имамо, а то значи да тај новац морамо концентрисати на добре студенте, студенте који редовно студирају и они су приоритет. Наравно, ми смо се бавили мишљу да радимо и на укидању ових пријемних испита, није то нешто од чега смо дефинитивно одустали, нисмо, још немамо могућности, јер смо се прибојавали да би велика навала била на Правни, Економски, Медицински факултет, Електротехнички, дакле на неколико тих факултета који су најпривлачнији тако да бисмо се ту заплели као пиле у кучину, да смо одмах кренули са тим.

То остаје у перспективи да тражи-мо варијанту како да то постигнемо јер бесмислено је да средњошколци полагају матурски испит па да их одмах после тога чека и пријемни испит на факултете. За ову годину је то морало да остане тако, видећемо то у будућности да ли ћемо наћи неко средство којим ћемо то променити. Овог пута нисмо били у стању. Шта студенти добијају? Студенти добијају гаранцију да ће бесплатно студирати ако су добри студенти, ако редовно дају испите и они који не успеју у прву годину да се упишу као студенти који бесплатно студирају, имају шансу већ другу годину да упишу бесплатно. Значи, само се од њих тражи да покажу знање, вредноћу, таленат, способност, да исполажу испите на време и да постигну одређену просечну оцену да би потпуно бесплатно студирали. Ако исполажу испите на време, без обзира на просечну оцену, онда долазе у ову категорију студената који се делимично финансирају, финансирају своје студије, ако су се уписали као студенти који потпуно финансирају.

Дакле, морали смо тако да поступимо и увек приоритет имају вредни,

добри, марљиви студенти а они који су навикли да студирају по седам до осам година, или ће морати сами то да плате или да се окану студирања.

Кажу - њих је још Тито избацивао. Јесте их Тито избацивао, али у време када више нису имали куда. Ако их он избаци са Универзитета нису имали хлеба, а сад, знате, могу да формирају приватне универзитете, па ако прете неким споља који ће интервенисати у њихову корист, нека ти споља дају новац да се формира приватни универзитет.

Ево, ја ћу се лично постарати да им се нађе што боља парцела у Београду, да се нађе што боља локација, нека сазидају приватни универзитет и нека конкуришу државном универзитету. Али, нека нам не прете ни са ким споља, знате. Јер, тиме ништа не могу постићи. Неки сада кажу морају институти да остану при универзитету. Зашто морају? Они институти који су неопходни на универзитету треба да буду у саставу факултета, матичних факултета, па да буду и непосредно у функцији наставе, не само науке.

Отарасити се политикантског баласта

Постоје неки институти који немају никакве везе са наставом осим што они који су у њима запослени, као научни радници, желе да манипулишу универзитетом, јер се више баве политиком него науком. Политика треба да иде у политичке сфере, у политичке партије, и тамо да се људи докажу у политичком смислу, не да злоупотребавају, да манипулишу универзитетом, или било којом другом друштвеном службом, јавном службом у политичке сврхе. То морамо ослободити политикантског баласта, странчарења.

То мора бити у својој основној функцији, мора бити намењено васпитању, образовању, научном раду, како онај новац који друштво улаже не би био узалудно потрошен.

Др Бојић: Још само код студената, господин Шешел је испустио да каже да су они остали у органима управљања Универзитета, да су чланови Управног одбора Универзитета и управних одбора факултета, као и надзорних одбора.

Др Шешел: Једна петина.

Др Бојић: Значи, терен стимулисања добрих студената, поред злоупотребавања права на студије, бржег, ефикаснијег, рационалнијег и јефтинијег квалитетнијег студирања, они су и у органима управљања, у управним одборима и надзорним одборима Универзитета и појединих факултета.

Др Шешел: Остала је функција студента продекана, студента проректора, стим што су и декан и ректор дефинисани као пословодни органи. Као пословодни органи одговарају држави. Ономе ко их је поставио. Али, за-

то, чак немају ни право гласа у научно-наставном већу.

Др Бојић: А спроводе његове одлуке.

Одвајање од уста за студенте маратонце

Водитељ: Стигло је јако пуно питања. Очито да је тема интересантна за гледаоце. Јована Пантелић их Шапца пита - да ли је тачно уколико се у првој години не положи сви испити студент прелази на самофинансирајуће и због чега?

Др Шешел: Па, зато што не може неко да одваја од своје плате, да одваја са своје грбаче, неко ко прима 200 или 500 или 800 динара радећи осам сати у фабрици, да би неко студирао онолико колико му се прохте. Дакле, предвиђено је да факултет траје четири године. У изузетним случајевима пет година, као Медицински факултет, и то је предвиђено за просечне студенте.

Дакле, то је већ по неким педагошким стандардима проучено и предвиђено за студенте просечне памети, просечне интелигенције, али и просечних радних навика, да могу савладати без неког посебног напрезања. Онај ко не може, знате, треба да уступи место ономе ко може.

Водитељ: За професора Божића и професора Марковића, студент из Ваљева: "На већини факултета један испит има и преко 1000 страница. Како је могуће да студенти положи у три рока те испите када у просеку има шест до седам испита"?

Др Марковић: Прво, три рока су законска, али је остављено статуту да предвиди и друге рокове, дакле може бити и више. Јануарски, јунски, септембарски су обавезни законски рокови. А, сада, знате, функција Универзитета је као што рекох студирање. Студенти знају шта значи студирати и да не значи 1000 страница да треба меморисати 1000 страница него значи да треба разумети штиво које је обрађено на 1000 страница.

Мислим да су се студенти извештали шта је студирање а шта је лекцијашење. И, то није нека отежавајућа околност што књига има 1000 страна. Битно је да се та материја разуме, да се каже својим речима, или како рече господин Шешел, све је то прављено, за просечне људе. Да не причам како је било у време када сам ја био студент. Није се могло замислити да се пренесе испит. Било је година да се било по 1000 страница али зато постоји оцена од шест до десет.

Др Бојић: Мислим да се тај проблем може превазићи учењем и радом. Ја сам такође један од оних који је сти-гао и да учи и да се издржава и мислим да све то може.

Водитељ: Какав је статус студената који су већ уписали факултете, и да ли ће студенти из Републике Ср-

пске моћи да се уписују на Универзитет- пита гледалац Живановић из Вуковара.

Др Шешељ: Прво, студенти који су већ уписани на Универзитет раде по новом закону. Ако су раније понављали годину сада им се то више неће рачунати. Дакле, од сада па надаље, ако понове неку годину, ако поново упишу годину, онда ће морати да мењају статус у коме студирају. А, што се тиче студената из Републике Српске ту ћемо такође да водимо велику бригу и да омогућимо да се на сваком факултету упише изванредан број студената, наравно, како се то договори са надлежним министрствима.

Водитељ: Управо Маја Терзић из Суботице пита - да ли ће се избеглице на универзитетима школовати и даље на терет Републичког буџета или ће се третирати као страни држављани и платити студије.

Др Бојић: Мислим да је господин Шешељ малочас рекао - Влада Републике Србије ће водити рачуна о тренутку у коме јесмо, водиће и те како је водила рачуна и до сада о материјалном стању тих људи, укупном положају тих људи. Мислим да је то договор две владе о начину како да се превазиђе. У сваком случају имаћемо велико разумевање за брзо и ефикасно студирање студената из Републике Српске на нашим универзитетима.

Избеглице нису дискриминисане

Др Шешељ: У третману нећемо правити никакву разлику између држављана и студената избеглица. То нигде није приликом уписа на факултет одређено, да се мора имати држављанство. Дакле, само морају да испуне ове услове у погледу квалитета, у погледу стручности, у погледу знања и способности.

Водитељ: Марина Николић, из Приштине - шта ће се догодити са универзитетом у Приштини?

Др Шешељ: Универзитет у Приштини остаје државни универзитет. Ништа се ту неће десити. Ово сада што се дешава то је само договор да се омогући Шиптарима који не желе да похађају наше државне универзитете, да користе зграде наших државних универзитета за одређено време. Ко зна колико времена. Док, рецимо, не сазидају своје зграде или док се на неки други начин то питање не реши. Наши универзитети држе наставу у складу са овим законом. Финансирају се из државног буџета и морају да поштују све оно што закон прописује за државне универзитете. Ти универзитети су отворени, наравно, и за припаднике свих националних мањина у складу са законом.

Ако неко не жели да се упише на државни универзитет наше је и да му припомогнемо да формира приватни, неку другу варијанту ...

Др Бојић: А, ово није закон о универзитету у Београду него закон о универзитетима, чији је оснивач Влада Републике Србије у целој Србији. Према томе, и овај закон уколико га Народна скупштина Републике Србије усвоји важиће за све универзитете у нашој Републици.

Водитељ: За професора Марковића - да ли ће се због свих ових догађаја, уступања зграда на привремено коришћење смањити број српских студената на Универзитету у Приштини?

Др Марковић: Не знам зашто би. Правно нема никаквих разлога да то буде. Може бити само психолошких разлога. Али, они немају оправдања. Према томе, ништа се ту правно не мења. Нити овим законом, нити овим споразумом. Напротив,

Др Бојић: Извињавам се потпредседнику Марковићу, ресорно сам у овој области, Министарство просвете у Влади Републике Србије спрема један посебан пакет мера како да се не само ти студенти задрже него да се омогући једна клима, један амбијент за што већи упис, што већи већи број, српских студената, студената из Србије, на универзитет у Приштини.

Водитељ: Да ли ће због овог споразума 3 + 3 и новог закона о универзи-

Филолошки факултет у Београду: просечни ниво наших универзитета виши је од просечног нивоа универзитета у Америци

тету, српским студентима на Косову и Метохији бити ускраћено било које право?

Др Бојић: Не, апсолутно, ни српским ни албанским ни било којим студентима који студирају по пропозицијама Универзитета, по одредбама овог закона, пре свега и изнад свега уколико квалитетно и успешно студирају и ефикасно.

Држава без пара – селекција неопходна

Водитељ: Гледалац из Београда – сваки радник од почетка одваја за школовање свог детета. Зашто онемогућити његовом детету студирање, ако би обновлио годину на факултету?

Др Шешељ: Зато што држава нема довољно пара. И то је једини разлог. Не може држава да финансира студирање и онима који обнављају годину. Једноставно, нема довољно и морамо да бринемо и о свим објектима студентског стандарда, о студентским домовима, студентским менаџама, морамо да омогућимо рад на универзитету, морамо да омогућимо плате наставном особљу, помоћном особљу, административно-техничком особљу, а сав тај новац се од некога одваја. Некоме се узима.

Тај новац се одваја од оних који производе, који нешто стварају у овом друштву. Кроз порезе, кроз таксе, и тако даље. И, једноставно, нема довољно тог новца да се све амбиције подмире, и онима који студирају по седам - осам година, и онима који студирају редовно.

Мора се правити нека селекција. Селекција се прави по квалитету. И, то је најбољи облик селекције. Постоји слободна конкуренција и међу студентима. Они који су квалитетни, они који редовно студирају, који редовно полагају испите, имају приоритет, имају одређену привилегију. То је привилегија да бесплатно студирају. Они који нису у стању или не желе, или губе време на неке друге ствари, треба да се суоче са чињеницом да не могу онда бесплатно да студирају.

До катедре по закону

Водитељ: За професора Марковића - зашто се не врши већа провера при избору наставника и професора на Универзитету?

Др Марковић: Па, ја не знам на шта се мисли када се каже већа провера. Формира се једна комисија у коју улазе људи који су из исте научне области, као и кандидати који су конкурисали за одређен предмет. Они пишу реферат. Већ је ето то довољна провера. До сада је избор вршило Изборно веће. По овом закону избор врши декан, који истовремено заснива и радни однос, и једна од највећих повика да се атак на аутономију, је управо ова чињеница.

Одмах да вам кажем како су ствари до сада стајале. И до сада је било својерсно лицемерство, тобож сви учествујемо у избору наставника. Огроман број нас су, укључујем и себе пошто сам преседео грдно време на тим седницама изборних већа, или већ како су се звала та тела по ранијем закону, није прочитала ни једну књигу, ни један чланак наставника који се бира из сасвим друге научне области, сасвим другог подручја.

На пример, код нас - економске науке, социологија на мом факултету, Правном факултету. Ја сам ту био само чинилац ... правних предмета, који је саставни део изборног механизма. Дижемо руку из разлога што верујемо колективно, то ће радити један, декан, ја мислим да је то рационално са свим. Али, је сада тежиште рада на тој комисији која припрема реферат за избор наставника.

Мислим да та комисија мора да се образује уз поштовање одредбе закона то јест да у њу уђу само људи из исте научне области, и где ће те веће јемство до потписа тих људи који залажу научни углед тиме што предлажу неког за избор у то и то сарадничко односно наставно звање. Декан је ту само чинилац који чини један декларативан чин, један декларативни акт. Као што смо и ми радили као изборно веће. Осим ако се није претходно обрађивало изборно тело да би гласало из неких сасвим парастручних разлога, паранаучних разлога за једног или за другог кандидата. Декан ће једноставно потврдити мишљење комисије тако што ће изабрати, дакле декан је вишеструко везан, слобода избора му је ограничена, он најпре мора поштовати услове које утврђује закон. На пример, просечна оцена за сарадника, затим докторат, магистратура, сви они услови почев од доцента то јест асистента приправника закључно са радовним професором, и уз то реферат.

Према томе, нема декан ту слободу избора. Није ту реч о неком атаку на аутономију. Шта више, понављам, мислим да ћемо сви уштедети драгоцено време које смо губили седећи на изборним телима, прозивајући се јели у недоглед, гласајући. Сви углавном гласамо за, иако делује кажем лицемерно - многи нису прочитали ни један рад кандидата ни реферат који су референти написали.

Апсурди самоуправљања

Водитељ: Управо за господина Божића др Јован Филиповић из Београда "Због чега се на Машинском факултету у Београду бирају људи ниже компетенције иако сам конкретно ја конкурисао а докторирао сам у Сједињеним Америчким Државама? Да ли нови закон може да исправи ову неправду"?

Др Божић: Видите, професор Марковић је сада веома аналитично говорио о начину, односно избору универзитетских наставника и сарадника. Ми смо раније имали најеклатантнији пример самоуправљачке не свести него праксе на универзитету. Велико изборно веће се скупи и одлучује, примера ради, о кандидату са гинекологије, ево говорим из медицине, и о томе одлучују и дерматолози, и они са хигијене и они са институтских предмета итд. иако кандидата или су видели или су га ретко видели. Ништа од његовог научног опуса, рада, научних радова практично нису размислили.

То ме враћа практично у оно време када су о некој од специјализација, у некој од здравствених установа, одлучивали и возачи, и један глас од запослених људи, тих непосредних самоуправљача је много значајно да ли ће раднички савет донети одлуку да се та специјализација изврши или не.

Сада је ово један ефикаснији метод. Трочлана комисија или вишечлана комисија, коју декан оформи на факултету, у истом или већем звању од звања које се бира, са катедре, односно предмета за који се тај кандидат бира, референте у танчине, иде, анализира, сваки рад, сваки допринос, сваку монографију, свако цитирање, магистарске, докторске доприносе, научне, стручне доприносе и референте их декану. Мислим да ће то бити прилика да се неком диригованом вољом већине или мањине у одговарајућим моментима не блокира избор квалитетних и стручних људи на универзитет.

Ниво наших изнад нивоа америчких универзитета

Водитељ: Има јако пуно питања Гледалацка из Београда - Да ли мислите да ће се новим начином студирања многи студенти определити за студирање у иностранству?

Др Шешељ: Мислим да се просечни студенти неће, студенти просечног материјалног стања, неће определити за студирање у иностранству. Ко може да студира у иностранству је само онај који је веома, веома богат. А, он онда иде из обести да студира у иностранству.

Ја сам лично убеђен да још увек просечни ниво наших факултета и наших универзитета је изнад просечног нивоа у Америци, рецимо. Био сам у Америци на студијском боравку још 1978. године и лично сам се у то уверио. Значи, у Америци постоји неколико веома значајних, веома цењених универзитета чије дипломе отварају врата свуда у свету. А, постоји читав низ мањих универзитета, безначајнијих где је просечни ниво студирања далеко испод нашег.

Ми смо имали релативно висок образовни ниво на универзитету и до сада. Ми га морамо задржати али мо-

рамо излечити неке рак ране које угрожавају озбиљност нашег универзитета. То су клановски односи, појава клановског организовања међу професорима универзитета, то су корупција. Корупција која све више узима маха и непотизам.

Управо овакав начин организовања и управљања факултетима и универзитетом омогућава нам да имамо један ефикасан механизам за борбу против клановског понашања, против корупције и против непотизма. Имамо декана, имамо ректора, као пословодног органа и он сноси одговорност пред оснивачем уколико су такве појаве присутне на његовом факултету или универзитету. До сада нисмо имали начина да интервенишемо у томе. Како да интервенишемо? Имали смо пот-

Услови студирања

Водитељ: Гледатељка из Бруса - на Оксфорду и Кембрицу када студент плаћа он плати смештај, храну и школовање, а код нас само присуство на настави. Како то објашњавате?

Др Шешељ: Мислим да је то једно поједностављено тумачње. Знате, када студира студент на Кембрицу плаћа све. А, код нас ни један студент не плаћа све. Ми никада нисмо имали потпуно економску цену, нити ћемо имати, без обзира на овакву законску формулацију. Код нас када се плаћа, плаћа се делимично, а постоји једна категорија студената која уопште не плаћа студирање.

Др Бојић: Узмите само колико кошта студента смештај и исхрана у об-

Др Бојић: И здравствене заштите ...

Др Шешељ: Здравствене заштите, али опет ту морамо да водимо селекцију. Ко да има приоритет у студентским домовима, добри студенти. Студенти који редовно студирају. Знате не можемо дозволити да се у студентске домове усељавају студенти који тамо живе по 10 - 15 година. Некада смо имали такву праксу. Некад је то било уобичајено стање.

Др Бојић: Редукција средстава нас је једноставно лимитирала на једну једину опцију да стимулишемо најуспешније.

Иста равна за науку и образовање

Водитељ: Господине Марковићу, питање - каква је перспектива института који се баве истраживањима из области науке, које немају примену у привреди?

Др Марковић: Па, добро, то је питање с другог подручја. Перспектива је института, свих који су под другим режимом, институти су ван факултета и спадају под ингеренцију другог министарства. Ја нисам много компетентан за то подручје али ту постоји матични закон, ту постоји угодан режим финансирања.

Научноистраживачка делатност је делатност која је у истој равни као и образовна делатност. Финансира се другим изворима и мислим да истраживања која нису непосредно примењива су од и те каквог интереса, у тим фундаменталним наукама, и за просвету, и за ту примењену науку, и друштво преко политике, одређене политику коју води Министарство за науку и технологију.

Има интереса да их финансира и вероватно оно што чини преко одговарајућих пројеката помоћу којих такви институти обезбеђују егзистенцију. А, да имају перспективу, то сви знамо, који се бавимо науком, да није наука само оно што се може непосредно применити.

Др Шешељ: Једна напомена само овде, Министарство науке ће финансирати фундаментална истраживања на основу јавног конкурса. Тај јавни конкурс се расписује сваке године и бирају се пројекти за које стручни тимови процене да су од највећег значаја за Србију, за развој науке и ти пројекти из области фундаменталних научних дисциплина, дакле који нису примењиви у непосредној пракси, ће бити финансирани у складу са значајем који им се придаје.

Др Бојић: Кад смо код инсититута то је тема која је дуго заокупљивала пажњу да ли их издвојити из састава универзитета или не. Треба рећи да је једина диплома успешности сваког човека и сваког појединца резултат, наравно, референтно, мериторно о томе ће одлучивати Министарство за науку и технологију, водиће рачуна о њиховом доприносу и опстанку а они ће

Нисмо довољно богато друштво да можемо свима да обезбедимо неограничено бесплатно школовање

пуно самоуправљање и самоуправне односе.

И, кроз то самоуправљање могли су се протежирати најнегативнији облици друштвеног понашања. Сада једноставно имамо полугу којом ћемо сузбијати корупцију, којом ћемо сузбијати непотизам. Неће декан да се усуди да дозволи да се на једном факултету бира син већ присутног професора или ћерка, или зетови, шта ја знам шта ће се већ дешавати на појединим факултетима. Тај непотизам је заиста узео маха, поготову на неким факултетима.

Сада ће декан да води рачуна, да мора да задовољи све критерије, мора да спречи све оно што су асоцијалне појаве, што су негативне појаве, што су криминогене појаве и да се у складу са тим понаша. Иначе, он сноси одговорност и сноси последице ако благовремено не реагујемо.

јектима студентског стандарда, решимо овде на Универзитету у Београду. Мислим да ту нема ни Оксфорда ни Кембрица а нема ни једне паралеле која може одсликати колико је то бедно, веома бедно и мало учешће.

Мало партиципирање једном квалитетном смештају, комфору и условима да студира. Није то нешто што је одвојено од универзитета. Напротив, то је нешто при универзитету, јер он да би био ефикасан и успешан студент, а тиме сутра да би могао да омогући бољем, бржем, привредном и друштвеном развоју земље, он мора да има амбијент, односно услове где да учи. За то ова држава одваја знатно више и знатно боље него други.

Др Шешељ: Остаје обавеза Владе да још више издваја и за проширење капацитета у студентским домовима и побољшање животног стандарда студената, квалитета исхране у мензама итд.

као свака наука тражити одговарајуће анастомозе или, како се то каже, спојене судове са образовним процесом, са универзитетом, јер ће бити, односно они су и комплеметарни и вероватно ће бити места и основе за њихову сарадњу.

Суфинансирајући студенти

Водитељ: Шта нови закон подразумева под термином "суфинансирајући студент" и како се стиче статус таквог студента?

Др Бојић: Суфинансирајући студент је студент који партиципира у трошковима свога студирања. Ми смо чак одредбама овога закона рекли да овај закон садржи једну, да тако кажем, стимулативну дозу за те студенте. Уколико тај студент искаже успех на студијама са просечном оценом - мислим да смо рекли око 8, он прелази у систему неплаћеног студирања, односно држава награђује његов допринос, његов успех и преводи га у режим редовног студирања.

Уколико тај услов не испуни, он наставља своје регуларне студије даљом партиципацијом новчаних средстава у трошковима свога студирања.

Водитељ: Добро, ми смо полако пробили термин који је предвиђен за овакву емисију па полако приводимо емисију крају. С обзиром на то да сви грађани финансирају програме на факултету, због чега ректори имају велика овлашћења?

Др Марковић: Не бих ја рекао да има велика овлашћења. Сад су овлашћења органа универзитета односно факултета сасвим јасно димензионирана. За ректора - аналоган му је орган на факултету декан, речено је да је пословодни орган, има овлашћења директора предузећа.

Мислим да ништа није зазорно ни то понижавајуће за универзитет што се та функција уподобљава са директором предузећа. Па није предузеће неки нижи облик. Ја сам данас то рекао на конференцији за штампу, а и сада то морам да поновим - универзитетски људи сами себи стављају оредол свеца, један светачки нимбус око главе тако што своју делатност проглашавају светом, неприкосновеном, највишом. То је делатност као и свака друга која захтева одређену инвестицију у раду, енергији, у дару и ништа више од тога.

Што се тиче ректора, рекох он је пословодни орган, управни орган је орган управљања и надзорни одбор је орган који врши надзор над правилношћу, законитошћу рада. Према томе, све димензије те глобалне функције управљања су подељене између та три органа, тако да не штрчи међу њима ректор по неким посебним овлашћењима. Он врши једну димензију управљачке функције.

Неограничен број испитних рокова

Водитељ: Управо ми из режије јављају да је термин наше вечерашње емисије због великог интересовања продужен и трајаће до пет минута до двадесет и три часа. Стижу питања. Никола Јовановић из Београда поставља питање: "Објасните однос између смањења испитних рокова и повећања испита за услов за упис у наредну годину".

Др Шешел: Па, није смањен број испитних рокова, одређен је минимум испитних рокова. Остављена је слобода факултетима ... практично је неограничен број испитних рокова, колико сваки од њих сматра за потребно. И ту постоји извесна аутономија, значајна аутономија.

Водитељ: Питање за све присутне поставља Мирјана Павловић, пропали студент из Шведске, тако се потписала: "Да ли је могуће спречити поједине професоре да наплаћују испите?"

Др Бојић: Могуће је, сигурно је могуће и Влада Републике Србије не само када је у питању универзитет, не када су у питању само јавне службе, већ сви остали чиниоци, како је то малочас и потпредседник Шешел рекао, учиниће све да заведе ред, да заведе дисциплину и да заведе одговорност.

Мислим да су без жеље да универзитет прогласе местом где се такве ствари дешавају, мислим да ни универзитет, као и свака друга средина, није имун од тих девијантних појава у нашем друштву. Мислим да ћемо скидањем различитих баласта, својеврсних блокада, бољег увида, веће одговорности, како овај нови закон предвиђа, али пре свега нашом да кажем, аутодисциплином, успети да се те појаве искорењују, а оне су у неким случајевима и природни пратилац друштва у овом тренутку у којем се оно налази.

Стоп за професорске мушке

Водитељ: Управо је сада стигло највише питања студената. Ево, сада се надовезује на ово питање студенткиње из Београда: "Како спречити професоре да преписују оцене из индекса" и питање гледаоца из Крагујевца: "Како спречити поједине професоре да омаловажавају и уцењују студенте да би им дали прелазну оцену?"

Др Бојић: Пријављивати декану, пријављивати већу, пријављивати ректору, пријављивати Министарству просвете, не стидети се, имати храбрости и потписати се, можемо само разговарати адресирано, никако анонимно.

Др Шешел: Још једна напомена у вези са овим: сваки студент који није задовољан оценом постигнутом на испиту може да тражи формирање комисије и декан је дужан у року од 24 сата да формира комисију пред којом ће да полаже тај студент.

Др Марковић: Постоје два органа, као што смо рекли, један интерни - то је надзорни одбор, коме се може обратити такав студент и други, спољни који врши управни надзор, то је Министарство просвете преко својих инспекцијских органа.

Водитељ: (наставља са питањима): А зашто се и код нас као на западу не вреднује рад професора уз помоћ анкетних листића?

Др Бојић: Има више разлога да се вредновање научног рада у свим сегментима, па и на универзитету и научним институтима провери, односно вреднује посебним механизмима, а посебни механизам је, значи, најстрожи критеријум - шта је и колико објавио и шта је то стварни научни допринос. Ја мислим да има и низ ствари које ће се на универзитету покретати од провере свега тога, па преко научних института. Мислим да је то будуће време о чему ћемо повести рачуна.

Водитељ: Шта ће бити ако се студент разболи па не може да изађе на испит? - пита гледалац из Крушевца.

Др Бојић: Логично је да је питање упућено мени. Болест је - болест и то ће се у сваком случају процењивати. Са ваљаном медицинском документацијом овакви случајеви ће мировати.

Водитељ: Крстић, студент медицине из Београда пита: Шта се дешава уколико студент изгуби годину из здравствених разлога? Да ли то подразумева самофинансирање следеће године, поготову ако се узме у обзир број рокова?

Др Шешел: У том случају треба надлежни орган на факултету, а то је пре свега декан да цени такве случајеве.

Др Бојић: Важна је здравствена документација и уколико је оправдано одсутан студент или стварно био болестан, њему ће се вратити онај статус.

Др Марковић: То исто важи и за војну обавезу, порођаје итд. За то време студенту мирују права, не сматра се да је изгубио годину.

Проходност на испитима није условљена

Водитељ: Да ли ће професори снажити санкције ако проходност студената не буде изнад 60%. Да ли то подразумева нови закон? Питање поставља Божана Кнежевић, из Београда.

Др Шешел: То не подразумева нови закон, то би била бесмислена ствар. Знате, професори немају задату проходност на испитима. На професору је да ли квантум знања који студент покаже заслужује прелазну оцену или не и коју прелазну оцену заслужује. И не смеемо терати професоре да уписују позитивне оцене у индекс ако не постоји адекватно знање.

Водитељ: Мислим да је на ово питање које је поставио Станко Димитријевић већ одговорено: "Да ли закон пре-

двима заштиту студената од самовоље професора”?

Др Бојић: Прописују и друга акта, а овај закон је јасно дефинисао шта су права студената и шта су права универзитетских наставника. Међутим, уколико се такве екцесне или појединачне ствари дешавају...

Др Марковић: Један облик искључивања самовоље је објективизовање наставе и искључивање могућности политичког деловања екс катедра, затим врбовање студената од стране наставника за одређена политичка уве-

рство просвете. Мислим да ћемо учинити такав напор да њена висина не буде таква да може да доведе до исцрпљивања обичног грађанина и мислим да ћемо у таквим околностима водити рачуна да помогнемо материјалну болјку која је доста исцрпљујућа за поједине родитеље.

Др Шешел: За оне који су најлошијег материјалног стања ту постоји велики подстрек - ако прву годину студент да са високом просечном оценом онда прелази на бесплатно студирање и ужива све бенефиције.

тичког програма доноси квалитет. Мислим да ћемо новим законом о универзитету и мерама које ће Влада Републике Србије донети када су у питању наши универзитети учинити све да они буду ефикасни и тиме могу издржати конкуренцију приватних. Нека то буде онај који има бољи програм, боље и ефикасније студирање, опет ће бити у нашој Републици и доприносити општем добру наше земље.

Др Марковић: Мислим тек када буду оживели на овом нашем тлу при-

Влада народног јединства једногласно је усвојила Предлог закона о универзитету

рења, односно за придобијање за чланство за одређене политичке странке и уопште укључивање политике у наставу.

Све су то облици, само сада примерени овом времену - плуралистичком, све су то облици самовоље наставника. Уколико наставник политичке садржаје, политичко штиво, дневну политику уноси на предавања, такав наставник очигледно не врши функцију наставника, он је један страначки посленик, он је у функцији једне идеје и такав облик је исто самовоља, као и они други примери који се наводе у овим питањима, као што је корупција, малтретирање студената итд.

Водитељ: Колика ће бити школарина и како ће је плаћати они чији родитељи имају ниска примања - питају студенти из Београда?

Др Бојић: Школарину, односно вину школарине одређиваће Министа-

Водитељ: Спирковска из Македоније: ”Школарина за стране студенте сада је 1000 долара. Да ли ће се повећавати?”

Др Бојић: Рекли смо да ће Министарство просвете утврдити висину износа.

Конкуренција програма доноси квалитет

Водитељ: Који је бољи факултет државни или приватни?

Др Бојић: Видите, сад смо рекли да овај закон о универзитету је предвидео могућност да је Влада оснивач, она има право власништва, она даје сагласност. Могу се оснивати и приватни универзитети и држава ће сигурно дати сагласност на њихове програме.

Конкуренција програма као што је то и у изборима, конкуренција поли-

ватни факултети, тек ће се онда видети колико су решења која предлаже овај закон за државни универзитет и државне факултете логична и природна. Јер, нико се неће питати нити сматрати да је атак на аутономију што приватник, приватни оснивач одређује ко ће бити ректор, ко ће бити декан. И сад, кад то ради држава, то се сматра као узурпација.

Па, држава поступа исто као и приватник. Према томе, када буде конкуренција приватних универзитета, мислим да ће многе идеје лећи, да ће се логика тих идеја разумети, примедбе које се стављају последице су једног монополског положаја државног универзитета, односно, као што рекосмо и са чиме смо се сви сложили, из оног самоуправљачког времена кад је то био једини универзитет који није имао конкуренцију, када су средства којима ради била друштвена и самим тим што

се радило друштвеним средствима добијао се статус самоуправљача, који је укључивао све: почев од утврђивања правилника о личним дохоцима, па до избора наставника.

Сузбити манипулације студентима

Водитељ: Ево питања за крај за све присутне: "Да ли ћете оно о чему сте вечерас причали и спровести у дело?"

Др Шешел: Убеђен сам да ћемо спровести у дело. Прво, наше странке су и у предизборној кампањи на томе инсистирале. И ово до чега смо сада дошли представља готово оно што је заједничко у нашим програмима по питању универзитетског образовања.

Најважније је да смо убеђени у исправност овог законског пројекта, да су посланици који подржавају Владу народног јединства у Народној скупштини такође убеђени у исправност, у Скупштини ће се водити расправа, аргументована расправа, очекујемо изузетно аргументовану расправу, наравно, сви имају могућности да поднесу амандмане, очекујемо да ће неко понудити и нека појединачна решења која ће представљати квалитетан допринос овоме закону, а убеђен сам да ћемо овај закон применити у пракси и да ћемо имати подршку свих грађана Србије који зрело размишљају о овим питањима, који су свесни ситуације у којој се друштво налази и који су свесни да морамо инсистирати на квалитету, да морамо сузбијати манипулацију универзитетом, манипулацију студентима.

Мислим да ће нас највише подржати студенти и њихови родитељи, јер њихов је циљ да што пре заврше факултет, да што пре стекну диплому, а не неко да их замајава на универзитету и да их користи за неке друге потребе о којима они једноставно нису ни размишљали кад су долазили на универзитет.

Нико не сме оспорити слободу науке и катедре

Др Марковић: И ја мислим да често апстрактно узев, ово је један од закона у који су уграђене, односно у коме су разрађене веома логичне, јасне, природне идеје које су у складу са природом ствари. Нико не може оспорити централну идеју на којој се заснива закон а то је слобода науке и катедре, слободе науке и наставе, потпуна слобода, а управљање изведено у зависности од тога ко је власник и ко финансира ту делатност.

Исто тако нико не може оспоравати и идеју да се оздрави режим студија, да на студије иначе као високо образовање теба да иду они који су са високом радним способностима и они који су, да тако кажем, високог дара. Високе студије не треба да буду ре-

довни облик студија, после средњег образовања иде се на високе студије односно на универзитет. Ко год жели да студира и има средства, може да студира том количином средстава, а онај ко жели да користи ту привилегију да се финансира из буџета, он мора да буде на висини те државне бенефиције, односно не сме губити годину. Као што радник не сме изостојати са посла, мора да ради, тако и студент мора своје студентске обавезе уредно да испуњава.

Према томе, овим законом све је стављено на своје место, једино мислим да ми сами нисмо на свом месту, ми још увек не можемо неких ствари, неких успомена из прошлости да се ослободимо и мислим да ће главна опозиција и главни бласт у остваривању овог закона управо бити прошлост.

Влада не тренира строгоћу

Водитељ: Пре него што Вама господине Бојићу дам реч, Тома Бандић из Новог Сада Вам честита на овом потезу и каже да се најзад студентима омогућава школовање какво заслужују. Изволите, господине Бојићу.

Др Бојић: Видите, мислим да овде није у питању тренирање строгоће Владе Републике Србије према закону о универзитету. Влада Републике Србије је за ових месец и по - два дана од свога рада заокупљена низом проблема, али је она чврста у свом убеђењу у уверењу да не само универзитет него и низ других области треба проверити, односно учинити их ефикаснијим, рационалнијим а тиме и квалитетнијим. Ми смо свесни у којим условима делујемо и живимо и ми смо апсолутно у кондицији и снази да понудимо ваљана и квалитетна решења, јер смо се одважно прихватили посла уласком у Владу народног јединства и немамо намеру да застајемо у било којој области.

Овде је јасно дефинисано управљање универзитетом које је прерушено, пресвучено или метаморфозирао у самоуправљање. Самоуправљање остаје иза нас, универзитет коме као његов наставник никада не бих дозволио да му се укине образовна односно научна аутономија, него да се зна ко је његов оснивач, ко је власник, каква је његова контрола над радом универзитета и ово је први пут да смо једним целовитим, кохерентним законом уредили ову материју, законом који је бољи од свих осталих предлога закона и пошшли смо од тога да нам на универзитету не треба блокада, него деблокада, да нам на универзитету не требају гломазни савети и скупштине.

Нажалост, морамо истаћи тај Савет универзитета у Београду је функционисао као скупштина и док смо боље парламентарне демократије прељезали, једино што је зачујујуће, с обзиром на интелектуални састав чланова Савета универзитета, то је да смо

ту остали на старту оне ушанчене рововске борбе из деведесете године која је производ тог самоуправљачког периода.

И мислим да ће управни одбори, о којима посебно желим да кажем, које ће именовати Влада Републике Србије, који неће имати неприродна решења ван универзитета, него великим делом универзитетске наставнике и студенте са универзитета, чији ће представници бити нека врста менаџера, бити нека врста споја са Владом Републике Србије у обезбеђивању материјалног амбијента да нам унвивезрите-ти функционишу и да ће овај закон донети доста доброг универзитету.

Предлог закона једногласно усвојен

Др Шешел: Још једна напомена: Жу-та штампа се просто надмеће ко ће више шпекулација да лансира поводом овог закона и мислим да је важно да се каже да је Влада народног јединства потпуно једногласно усвојила предлог закона и с њим излази на Народну скупштину. Велики је рад у ово уложен, у неколико фаза се на овоме радило, мислим да су три верзије биле и на крају резултат је - једногласно усвојен и комплетна Влада једнодушно стоји иза тог закона и излази са њим на Народну скупштину.

Водитељ: Ви сте имали, господине Марковићу, такође нешто да кажете.

Др Марковић: Документујем ја ту чињеницу: ниједан глас није био против на седници Владе. Друго, мора се схватити и наша реалност, закон ради Министарство, оно је носилац тог посла.

Влада функционише по механизму коалиционе Владе, па се сваки закон мора и политички усагласити, па према томе пролази кроз та два облика усаглашавања и мора се о тој реалности водити рачуна и врло респектовати та чињеница да је један предлог закона Влада утврдила пошто је добио и стручну и нормативну, а и политичку подршку апсолутну у Влади. То је био случај са овим предлогом закона.

Др Шешел: Све три политичке партије су прихватиле овакав концепт закона и за њега се залажу.

Водитељ: Ја вам се захваљујем што сте вечерас били гости Радио телевизије Србије.

Поштовани гледаоци, била је ово емисија "Отворени студио" у којој су нам гости били потпредседници Владе проф. др Милован Бојић, проф. др Ратко Марковић и др Војислав Шешел. Тема је била "Универзитет и нови Закон о универзитету".

Хвала вам на пажњи и лака ноћ.

БК ТЕЛЕВИЗИЈА, 20. МАЈ 1998. ГОДИНЕ;
ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ У ЕМИСИЈИ "ТЕТ-А-ТЕТ"

ТРИДЕСЕТ ПРОФЕСОРА И ДЕКАНА ПОБЕГЛО С МЕГДАНА!

Организатори емисије "Тет-а-тет" на разговор о Предлогу закона о универзитету поред др Војислава Шешеља, потпредседника Владе народног јединства, као представника предлагача Закона, позвали су и представнике Универзитета.

Међутим, од већег броја професора, декана и самог ректора нико није имао петљу, тачније речено аргументе, да дође у студио и своје мишљење супротстави мишљењу потпредседника др Шешеља. Показало се, дакле, да су само чланови Владе спремни на дијалог а да "оштећена" страна нема шта да каже.

Водитељ: Добро вече, ја сам Ања Ранковић, колега Слободан Орлић је вечерас службено одсутан. Тема ТЕТ-А-ТЕТА је Предлог новог закона о универзитету. Мој гост испред Републичке владе је потпредседник др Војислав Шешељ, а испред Београдског универзитета није дошао нико. Господине Шешељ, добро вече.

Др Шешељ: Добро вече.

Сви "јунаци" ником поникоше

Водитељ: Жао ми је што ћете вечерас уместо са неким од професора Универзитета морати да разговарате са мном - јуче и данас. Ми смо позвали преко 30 професора, декана, позвали смо чак и ректора. Једни су рекли да немају времена, други су рекли да иду на неки пут, нехи су рекли отворено да не желе да разговарају са вама о универзитету, зашто?

Др Шешељ: Ја сам много желео ову емисију. Ово показује да су чланови Владе Србије спремни на дијалог. Да су спремни на дијалог са свима онима који раде на универзитету, који су главни опоненти Предлога закона, а они беже од дијалога. Видели сте да су многи од њих последих дана давали разне бомбастичне изјаве у јавности - те, закон је овакав, те закон је онакав, требало је то радити заједно са Универзитетом, а шта би то они понудили, да смо разговарали раније? Ни сад није касно да разговарамо. Да видмо који су то њихови аргументи. Они немају аргумента.

Водитељ: Ви сте спремни да седнете са представницима Универзитета и да разговарате о новом закону, то је једна од основних ствари коју они траже?

Потпредседник Владе др Шешељ: не може се шупљим фразама и идеолошким флоскулама оспорити добар закон

Др Шешел: Ја сам увек спреман. Моје колеге у Влади су спремне. Моје колеге - све три политичке партије, из коалиционе Владе народног јединства. Ми немамо шта да кријемо пред јавношћу. Наша аргументација је толико чврста да смо сигурни да би она одолела и најтежим вербалним нападима. Наша аргументација не може да се напада озбиљним аргументима, не може да се напада научним аргументима, академским аргументима, и они је нападају искључиво политичким аргументима.

Водитељ: Ајде да кренемо од почетка - Зашто се Влада у овако озбиљном, политички напетом тренутку, бави тренутно, Предлогом закона о универзитету.

Др Шешел: Сваки нам је тренутак напет од увођења демократије у Србији, од 1990. године.

Укидање самоуправљања на универзитету

Водитељ: Знам, али тренутно имамо Косово, имамо тренутно и Савезну владу, зашто сад и Универзитет?

Др Шешел: Мислим да по питању Закона о универзитету нема никакве напетости. Једна група људи која је навикла да има неки привилегован положај, која је навикла да манипулише студентима у политичке сврхе, једноставно се осећа погођеном и та група људи нема снажно упориште на Универзитету. То је чињеница. Они су сада заплашени уснимавањем њихових неакадемских позиција на Универзитету и они сада покушавају политичким средствима да спрече доношење тог закона. Али, каквим политичким средствима - претњама, уценама. Они нама да прете штрајком - смешно. Ко буде штрајковао противно законским прописима, по Закону о штрајку остаће без радног места.

Водитељ: Да, а шта ако крену да штрајкују студенти?

Др Шешел: Прво, студенти неће штрајковати. Ако се нађе пар стотина или неколико хиљада оних који се поведу за оваквим професорима, они ће изгубити школску годину. Сами нека се запитају који је смисао, која је сврха - да ли су дошли на Универзитет да студирају, да што пре стекну универзитетску диплому, да на основу те дипломе потраже одговарајући посао у Србији, или су дошли да буду средством манипулисања једне групе професора са политичким, рекао бих са политиканским амбицијама.

Водитељ: Шта је спорно у садашњем Закону о универзитету?

Др Шешел: Ништа нема спорно.

Водитељ: Па, због чега га мењате.

Др Шешел: Зато што је крајње време да укинемо самоуправљање на Универзитету. Оно је укинуто у свим сферама друштвеног живота, задржало се само на Универзитету, самоуправна идеологија, самоуправна пракса. То је оно што кочи развој Универзитета. Универзитетом треба да управља власт. Држа-

вним Универзитетом, да управља држава. Држава управља преко органа извршне власти. То је Влада. Приватним универзитетом, такође управљају власници. Један приватник, појединац или акционарско друштво, зависно на који је начин конституиран универзитет. Кад је реч о управљању, ствари су до краја јасне. С друге стране, ми афирмишемо аутономију универзитета. Шта значи аутономија универзитета? Аутономија наставног процеса васпитања и образовања и аутономија научног рада, научног стваралаштва. Нама није ни на крају памети да се у то мешамо, нити ћемо ми прописивати рецепте како ће професори да држе своја предавања, нити ћемо ми прописивати наставни план и програм, нити ћемо ми задавати резултате научних истраживања било ком универзитетском професору.

Власник управља универзитетом

Водитељ: Да, али ипак, сви представници, значи не само Београдског универзитета него универзитета уопште тврде да ће новим законом да се изгуби аутономија Универзитета?

Др Шешел: Где су им ти аргументи, која аутономија?

Водитељ: Ви ћете бирати декане, ви ћете бирати ректора, значи самим тим, држава ће управљати Универзитетом.

Др Шешел: Држава и мора да управља, ко ће да управља. Како ће Универзитет сам са собом управљати у том смислу. Да ли је Универзитет власник - самог себе? Ко је власник Универзитета? Ко је оснивач Универзитета? Ко финансира Универзитет и како је то решено у другим цивилизованим државама. Свуда у свету, власник управља Универзитетом. Државним универзитетом управља држава преко Владе као највишег органа извршне власти, а приватним универзитетима, управљају њихови власници, непосредно или на неки други начин, како они одлуче.

Отпуштања неће бити

Водитељ: Да, али новим законом декани фекултета добијају директорске прерогативе. Значи, замислимо ситуацију да декан кога Влада избере није задовољан неким редовним професором који се бави тим послом већ 30 година. Значи, он га отпушта.

Др Шешел: Не може да га отпусти.

Водитељ: Значи, то већ подсећа на предузеће.

Др Шешел: То није тачно. Редовни професори су у сталном радном односу и њима нико не може ускратити радни однос, осим по дисциплинском поступку. Ако направе дисциплински прекршај који доводи у питање њихов останак у радном односу. Дакле, то није препуштено самовољи декана, као што ни самовољи директора многе ствари нису препуштене. Редовни професори имају стални статус на Универзитету. Они више не подлежу реизбору.

Они су до краја радног века, односно до пензионисања на том месту на коме су, осим у случају да га сами напусте. Е, сада, ако се редовни професор огреши о закон, онда се може водити дисциплински поступак и исход дисциплинског поступка не мора увек да буде отказ из радног односа, а може да буде.

Митингаши у политичке партије

Један од елемената решења радне дисциплине на универзитету је манипулисање студентима у политичке сврхе, претварање универзитета у политичку странку. Дакле, коме је до митинговања, коме је до политике, нека се укључи у већ постојеће политичке партије, или нека формира неке нове политичке партије, па нека иде на изборе. Нека као грађанин учествује у политичком процесу, а не као универзитетски професор. Универзитетски професор обавља наставни процес, учествује у наставном процесу, бави се научноистраживачким радом. То је суштина његовог статуса на универзитету.

Водитељ: Добро, не можете да кажете - има много професора Универзитета који јесу политички активни, али су веома добри професори.

Др Шешел: Зашто би то нама сметало? Има професора универзитета који су министри у Влади. Има професора универзитета који су у опозиционим политичким партијама. Зашто би то нама сметало? Али, он када је на универзитету треба да буде професор, да држи предавања и друге облике наставног рада, да се бави науком. Свој страначки, политички рад да обавља ван универзитета. Ми хоћемо ту да имамо чисте рачуне, а не да онај који у некој малој, безначајној политичкој партији, а има и таквих, користи своју професорску катедру да држи политичке говоре, да манипулише студентима, зато злоупотређује своју функцију, јер тај студент сутра излази код њега на испит.

Како манипулише студентима? Доводи га у ситуацију, не све студенте, већ одређен број студената, то не успева код свих студената - да се он труди да се докаже као политички активиста, ако већ не може да се докаже као добар студент. Добар студент се доказује знањем на испиту. Добар студент се доказује у свим елементима наставног процеса - на предавањима, вежбама, у семинарским радовима итд. Лошији студент, не може да се докаже на испиту, па се пред тим професором који је политички ангажован и злоупотређује Универзитет, доказује као политички активиста.

Избор декана - стручност у првом плану

Водитељ: Да, али исто тако ви бирате декане. Да ли може да се деси да декан неког факултета буде неко, ко значи,

У складу са законом: онај ко манипулише студентима не може да остане на Универзитету

није припадник или симпатизер неке од владајућих странака.

Др Шешел: Може, зато што ми искључиво инсистирамо на стручности. Сада постоје декани који нису припадници ни једне политичке партије. Постојаће и убудуће. Шта је нама битно? Да за декана дође озбиљан човек, чисто професионално оријентисан, својим академским радом, човек који ће озбиљно радити свој посао, који ће се старати да његов факултет што боље успе у својој основној друштвеној функцији, који ће се старати да његов факултет решава одређене проблеме, који ће се колегијално односити према свим професорима и сарадницима, према асистентима, према студентима. Човек који ће имати много виши степен одговорности за свој рад него што је до сада био случај. До сад је практично новом самоуправом на Универзитету, декан био први међу једнакима и није одговарао практично ништа. Шта год да се деси на факултету, он није био одговоран. А, сада је одговоран за све што се дешава на факултету. Он има велика овлашћења, али још веће одговорности. Сад је заиста његова функција прва на удару за сваки проблем, за све што се деси. Ако на неком факултету постоји корупција, ако постоји непотизам, ако се запоставља наставни процес, ако се запоставља научноистраживачки рад, ми њега позивамо на одговорност. Он сноси последице таквог стања. Он мора да пружи максимум, да задовољи на том месту на коме се налази.

Водитељ: Ко је до сад сносио последице?

Др Шешел: До сада нико није сносио последице. Универзитет је био у једном хаотичном стању. Рецимо, дешавало се по осам месеци да нико ништа не ради на Универзитету. Кључни месеци у току године проводе се у штрајковима, у држању политичких говора, ко је сно-

сио последице - нико. Обара се ниво наставног процеса. Обара се ниво научноистраживачког рада, организација универзитета је крајње штетна за друштво. Ми желимо један ефикасан, добар универзитет, на коме ће студенти моћи за што краће време да стичу своје квалификације, своје дипломе, значи, за њих је статус на универзитету један привремен статус. Најбољи је онај студент који се најкраће задржи на универзитету. Који чак и пре овог рока од четири године положи све испите и стекне диплому. Ми ћемо се трудити да буде што већи број таквих студената, да се форсирају млади таленти, а не да се протежирају студенти који студирају по седам-осам година, који се појављују као главни студентски назови "лидери", манипулисани од ове групе професора, која покушава Универзитет да претвори у политичку партију.

Водитељ: Да, али у интересу сваке државе, па и наше је да има пуно младих образованих људи, интелектуалаца. Значи, да се што више људи упише на факултете и да заврши те факултете. Према Предлогу новог закона, није више бесплатно студирање?

Др Шешел: Бесплатно је студирање. Постоје три категорије студената. Ми смо још ове године принуђени да идемо на ове класичне квалификационе пријемне испите. Видећемо шта ту треба да променимо, како бисмо у старту пружили свима једнаку шансу, а да избегнемо дуалитет полагања матурских испита и пријемних испита на факултетима, односно квалификационих испита. Значи, то је још један проблем о коме ћемо морати дуго да размишљамо. И, сада смо разговарали о томе да се укину пријемни испити, односно квалификациони испити. Међутим, нисмо били у стању, јер постоји један круг факултета на које је веома велики притисак приликом уписа, на пример, правни,

медицински, електротехнички, филозофски, економски, архитектонски итд. Тамо би се пријавило вероватно неколико хиљада студената. Не бисмо могли ту прву годину да учиним селективном, да се сви упишу, па ко пређе у другу годину задржава статус редовног студента који се бесплатно школује, а ко не исполаже све испите - плаћа. Међутим, тиме што смо морали да задржимо ове пријемне испите, ми нисмо нарушили основни принцип - добри студенти, најквалитетнији студенти, има бесплатно да се школују до краја и да им држава максимално помаже. Али, то су студенти који дају све испите у редовним роковима, који студирају годину за годину. Они студенти који нису у стању за четири године да заврше факултет, поставља се питање, зашто би они уопште морали студирати? Ако желе, онда нека и плате.

Пријемни испити - Закон не одређује критеријуме

Водитељ: Поставља се питање пријемног испита. Долази пуно студената из унутрашњости. Значи, долазе из неких слабијих средњих школа, не могу да положе пријемни испит, значи аутоматски морају да плаћају, ако сам вас добро разумео.

Др Шешел: Они се припремају за тај пријемни испит. На пријемном испиту ипак показују извесно знање.

Водитељ: Рекли сте да ће критеријум бити много строжији за те пријемне испите. Мислим да то пише у Предлогу закона.

Др Шешел: Предлог закона не садржи уопште питање критерија на пријемном испиту. Он само пружа основне елементе за одржавање пријемних испита. Дакле, то је детаљ у који се законодавац не упушта и бесмислено је да ми идемо у крајње детаљсање једног законског пројекта. Нешто треба препустити и надлежним органима на Универзитету, на факултетима. Ми законом не прописујемо програм који се мора савладати да би се приступило пријемном испиту. Било би бесмислено да у такве детаље улазимо. Ми дајемо основне оквире, којима се тај процес мора одвијати. Сада онај који иде у средњу школу, он већ почиње да размишља на који ће факултет, па се спрема за тај испит. Онај који иде други, трећи разред средње школе, он размишља о факултетима, где би му најприкладније било да се упише. Ја сам као средњошколац ишао на правни факултет, понекад на предавања, нешто ми је било интересантно.

Водитељ: Добро, Ви сте потпредседник Владе, нису сви студенти такви. Мислим да ће се овим ограничити...

Др Шешел: Ја онда нисам био потпредседник Владе, то нема никакве везе. Значи, свако се интересује за оно што му је перспектива и почиње зато да се спрема. Оно што је основно, ми немамо довољно места на Универзитету за све оне који желе да студирају. Да имамо довољно места, држава нема довољно пара да

финансира све оне који би желели да студирају. Да би универзитети постојали, неке се морају узети паре. Које се узимају паре? Пореским обвезницима. Ми морамо терет пореским обвезницима смањивати. Ми смо сада поднели Предлог закона и то ће бити на Народној скупштини да се стопа пореза и доприноса на просечну плату обори са 124% на 98%. за 26 поена. То је велики успех ове владе.

То значи у буџету мањи приход. Не можемо се расипати новцем. Пошто се не можемо расипати новцем, треба да форсирамо квалитет. На Универзитету треба да постоји слободна конкуренција. Добрим студентима треба све да пружимо - добар смештај у дому, добру храну у мензи и све остало што треба. За добре студенте нам никад није жао да дамо новца колико треба, па како год да га нађемо - налазићемо га.

Знате, онај ко не може да заврши за четири године, или ће сам да плати, или не може да студира. Не можемо ми од радника који живи од 300-400 динара месечно и даље да узимамо новац и да финансирамо некога ко студира 7-8 година. Чуди смо и неке изјаве. Видели сте последњих дана на телевизији, неки студенти говоре да се њихов факултет не може завршити пре 7-8 година. Зашто би уопште, заврщавали, на крају - крајева? Ако ће га завршити за 8 година, нека га заврше, али о свом трошку. Ми идемо на то.

Пошто је сваки наставни план и програм Универзитета усклађен са неким педагошким нормативима, пошто је сваки наставни план и програм усаглашен са неким проценама, колико просечан човек може да савлада у току једне године и у току четири године, просечан човек, планови и програми се праве за просечне младе људе, онај ко месецима ништа не ради, не студира, не чита, не учи, како он то може да заврши? Зашто бисмо ми имали обзира према њима? То кошта, то много кошта.

Правичне законске одредбе

С друге стране, огроман број младих људи остаје ван универзитета, јер им није пружена шанса да се упишу. Е, зато смо ми нашли решење - онај који студира једну годину, губи право на бесплатно школовање, а онај ко се уписао као студент који делимично плаћа своје школовање, ако на време а прву годину, па оствари одређен просек оцена, може одмах да се преведе у статус студента који бесплатно студира и да студира чисто о државном трошку.

Ништа праведније, ништа правичније, нема од такве једне законске одредбе. Оно што би моја порука била студентима - да се посвете студирању, да се оспособе за самосталан живот. Наравно, после их чека велика мука како ће са том дипломом наћи посао.

Ако ми покренемо земљу и ако извучемо државу из привредне кризе, ако кренемо, дакле, у правцу економ-

ских реформи и економског просперитета, то је један мукотрпан процес, започели смо ствари да решавамо, мислим да смо почели добро да их решавамо, али то ће трајати дуже време. Треба да будемо у извесном смислу стрпљиви.

Са једне стране смо суочени са бедом, глађу, с друге стране са притисцима разно-разним из иностранства, али ми морамо сопственим снагама да тражимо излаз, да тражимо путеве, који би побољшали стање у држави. Онај ко стекне ту диплому, да буде способен сустрати да се докаже на радном месту, да заиста заслужије ту диплому. А, не, да је са неком тешком мукотрпом после 10 или 15 година стекао, знате, има и таквих. Ако стекну после 15 година, ако неко ради и студира, ја то ценим, па макар и после 15 година стекао диплому. Ако неко не ради нигде, само студира, па му треба толико времена да дође до дипломе...

Водитељ: Шта ће бити баш код тих људи који студирају и раде, јер мислим да веома много студената тренутно студира и ради, јер маса студената не може да се издржава?

Др Шешел: Молим вас, и за њих постоји ово правило у закону. Ако прву годину дају на време, ако постигну одређен просек оцена, могу да студирају бесплатно.

Лекција студентима, нема привилегија

Водитељ: А, како кад они у исто време раде и студирају, значи не могу физички да постигну да иду на све вежбе да би дали годину у року?

Др Шешел: Неко може, неко не може, они који раде и студирају, обично је реч о студентима који иду на факултет друштвених наука. Знате, тешко је на медицинском факултету у исто време радити и студирати. Неко може и то.

Веома је мали број људи који су то у стању, јер је други начин наставног рада. Други је програм обавеза који стоји пред студентима. Потребно је више лабораторијског рада. Али тамо где то није неопходно, постоје факултети где није неопходно да студент долази ни на предавања, све зависи онда од њихових способности. Неко ради као ноћни портир, па понесе уџбеник, па студира на радном месту, знате, у ситне сате, кад нема никаквих обавеза, а неко више воли да игра карте и шах и за то време, време прође.

Све је препуштено вољи тих људи. Треба да их учимо да буду што одговорнији. Треба да их научимо да су сами ковачи своје среће. Да све зависи од њихових способности, да нема привилегија. Треба да их научимо да ништа не значи то из ког су друштвеног слоја дошли на универзитет, да ли су дошли као синови функционера, као синови универзитетских професора, ових - или оних, да се од њих само тражи да покажу знање и да од тог знања зависи да

ли ће они и даље бесплатно студирати или неће бесплатно студирати.

Немогуће је да имамо потпуно бесплатан универзитет за све. То је једна велика заблуда и то нема нигде у цивилизованом свету, да сви који се упишу на универзитет могу бесплатно да студирају, апсолутно је немогуће. Пошто је то немогуће, најправедније је да одређујемо критерије у складу са квалитетом сваког студента.

Водитељ: Значи, није могло да се задржи на ванредним и редовним студентима.

Др Шешел: Није могло зато што је то сувише скупо. Огроман је број студената. Сувише је дуг просечан период студирања. Ми смо морали да те ствари рационализујемо.

Универзитет чине факултети, институти обашка

Водитељ: Да се вратимо на закон. Која је функција Надзорног одбора универзитета?

Др Шешел: Надзорни одбор универзитета и надзорни одбор факултета контролишу укупно пословање са посебним аспектом на финансијско пословање, али и све друге облике рада и пословања контролишу пре свега, да ли су рад и пословање у складу са законом и другим прописима?

Водитељ: Ко ће бити чланови тог надзорног одбора.

Др Шешел: Сви људи са универзитета. Влада их одређује у складу са законом. Један број чланова је из реда људи које Влада директно именује, а један број је из реда универзитетских наставника.

Водитељ: Шта је са новинама у новом Предлогу закона, да универзитет неће више чинити само факултети. Шта ће бити са институтима?

Др Шешел: Чиниће само факултети универзитет и то је природно. Остаће институти, који су везани за поједине факултете. Имамо доста таквих института и на Београдском универзитету, на другим универзитетима у Србији.

Постоји један број института који нису везани ни за један факултет. Нема елементарне основе да они остану у саставу универзитета, то су чисто научне установе. Пошто су као чисто научне установе под ингеренцијама Министарства за науку, не Министарства просвете, то је разлог више да не буду при универзитету.

Водитељ: Да, али шта ће бити са институтима који су при факултетима, рецимо Медицински факултет, тамо студенти вежбају и раде, у ствари на институту, а не на факултету.

Др Шешел: Ја сам вам то рекао и ту сам био до краја јасан. Институти који су на матичним факултетима, дакле факултетски институти остају у истом статусу у каквом су сад били. Самостални институти који су као такви директно били чланови универзитета више неће бити при универзитету, али неки од њих могу да се укључе на поје-

дине факултете где се изучавају њихове матичне дисциплине.

Ако има института, који се баве медицинским, економским истраживањима итд., који су сада самостални и желе да остану на универзитету, може се наћи варијанта да се укључе у одговарајући факултет, да буде факултетски исти. Зашто нам је то потребно?

Потребно нам је из два разлога јер постоји већа шанса да се и преостали наставници са тог факултета укључе у научноистраживачки рад и на том универзитету. До сада је било извесне суверености, знате, има један висок проценат универзитетских наставника који су деловали на свом факултету и у наставном, научном процесу, а деловали су и у појединим институтима у статусу спољних сарадника, учесника у појединим научноистраживачким пројектима.

Има изврстан број који је радио искључиво на факултету или је радио искључиво на институту. Факултети су нерадо примали спољне сараднике са института да учествују у неким облицима наставног рада, као што су неки институти били затворени за људе са факултета по питању њиховог евентуалног учешћа у научноистраживачком раду. Ово нам је једна шанса да мало интегрисамо рад факултета и института, али у сваком случају мора и посебна одлука да се донесе:

Против политичког, за стручан дијалог

Водитељ: Шта ће бити са прикупљеним потписима студената и професора, оних који су против овог закона. Они траже да седну и разговарају са вама, ви тврдите да сте спремни да седнете и да направите нови нацрт са професорима.....

Др Шешељ: Шта има са њима да правимо, нас је народ овластио да правимо нацрте и предлоге закона, њих народ није овластио. Њих је народ овластио да обављају наставни и научноистраживачки процес на универзитету.

Они то заповестављају, они би да раде ово што је нама народ поверио да ради, то не може, а за дијалог да смо спремни показује и ово вечерашње гостовање у вашој емисији. 30 људи са универзитета, претпостављам да сте тражили и оне који су се већ јавно истакли поводом новог Предлога закона, одбило је да учествује у овој емисији. Побегли су од дијалога.

Ово је била прилика да разменимо аргументе, да видимо каквом аргументацијом располажу, да видимо веридили један од њихових докумената и аргументата са којим се противе овом закону. Остаје само празна претња, ако ви не прихватите да повучете закон, ми ћемо штрајковати, ми ћемо демонстрирати, ми ћемо ово, ми ћемо оно.

Знате, ја сам до краја искрен и демократа, политичар демократских схватања и свако има право да демонстрира до миле воље, ако поштује законске но-

рме. Знате, каже се, демонстрације се закажу, пријаве се, обезбеде се, може да се демонстрира. Може се и штрајковати, у складу са одредбама закона, закон прописује у ком се случају може штрајковати, по питању права и односа, не по питању политичких концепција.

Ако неко штрајкује из политичких разлога онда треба да зна да следи отказ, и то отказ без милости. Ми нећемо да водимо политички дијалог са универзитетима, хоћемо да водимо један стручан дијалог по свим питањима и то никако нисмо избегавали. Нећемо политички дијалог да водимо, нису нам они политички партнери. Ми хоћемо да разменимо документе јер скупштина већном гласова доноси закон. Пошто су три странке владајуће коалиције из Владе народног јединства потпуно једногласне, потпуно једнодушне да управо овакав закон треба да усвојимо, ја сам лично убеђен да ће Народна скупштина то изгласати 26. маја.

Ми имамо 192 од 250 посланика и једноставно мислим да је немогуће да тај закон не буде усвојен. После усвајања тог закона следи нам деловање на универзитету. Нема идеолошке реакције, ја сам као противник социјалистичког самоуправљања осуђен био својевремено на 8 година и не може ме ниједном претњом неко натерати да сада пристанем на социјалистичко самоуправљање. Нису ме могли уплашити ни са 8 година робије. Сада ме не могу уплашити својим штрајком, дакле, ту нема одступања.

Идеолошке репресије прошлост

Друго, никакву идеолошку репресију на факултету нећемо спроводити, апсолутно никакву. Никога нећемо контролисати шта пише у својим научним радовима, постоји у нашој земљи гарантована слобода научноистраживачког рада.

Никога нећемо контролисати како је остварио своје наставничке послове, то је интерна ствар факултета. Постоји научно наставно веће које то контролише. Ми интервенишемо само онда када се неко огреши о закон, а овај закон је изричит и нема партијског, верског и сличног организовања на универзитетима. Нико не сме да се одупре закону и огреши, понеко се огреши, факултет почне претварати у политичку партију, почне да манипулише студентима у том смислу, ако почне да држи политичке митинге, политичке говоре, политичке акције на универзитету.

Ми у политици учествујемо као грађани, а не као професори, радници, сељаци итд., незапослени, омладинци. Постоје струковне организације, синдикати где се поједине категорије грађана боре за своја професионална права. Значи, могу и професори да организују синдикате и да се боре за веће плате, да се уреди све што је потребно за побољ-

шање животног стандарда. Студентске организације да се организују, различне, да се боре за побољшање студентског положаја, смештаја у студентским домовима, за боље стипендије, кредити.

Не можемо ми још дуже времена имати добре стипендије и кредити, али нешто можемо да радимо на том плану. Студентска организација која ће се залагати за бољу храну у мензама, која ће се залагати за бољи квалитет наставе, за побољшање режима студија, то је смисао студентског организовања. Студент као сваки други грађанин своје политичке амбиције задовољава кроз политичке партије, или већ постојеће или новоформиране.

Самозвана авангарда

Водитељ: То је одређена група студената, нису сви студенти...

Др Шешељ: Јесте, али та мањина се покушава представити као нека авангарда, а сам универзитет и неки од ових професора покушавају да представе као друштвену авангарду. Видите, неки од њих се љуте што их је неко можда упоредио са земљорадничким задругама, а шта фали земљорадничким задругама.

Шта је то сада универзитет, нешто иза земљорадничке задруге, немојте молим вас. Као што људи чине земљорадничку задругу тако људи чине и универзитет. Свако треба да нађе своје место у друштву, а неко ко има високо и највише образовање, не може да понижава онога који има ниже образовање на основу друштвеног статуса.

На крају крајева, срео сам више сељака са четири године основне школе, паметнијих и интелигентнијих него професора факултета који покушавају и универзитет да претворе у политичку партију.

Шут карта за прекршиоце закона

Водитељ: Да, добро да се вратимо на те студенте. Кажете, професоре, значи који штрајкују у складу са законом ви можете нормално да отпустите. Шта се дешава...

Др Шешељ: Не, молим вас, професоре који штрајкују у складу са законом...

Водитељ: У складу са законом ви можете?

Др Шешељ: Закон омогућава да све оне који крше његове норме удаљимо са универзитетима, а сваки штрајк мора бити у складу са законом. Мора се одредити циљ штрајка, начин одвијања штрајка, штрајкачки захтеви и они не могу бити политичке природе, могу бити само синдикалне природе и то је оно што ми као Влада морамо да поштујемо, као сваки раднички штрајк, само претњу штрајка некада третирамо веома озбиљно, интервенишемо и гледамо да помогнемо да решимо неки проблем како би смо штрајк избегли.

Водитељ: Хоћете ли то урадити и овде?

Др Шешељ: Овде нећемо ништа да радимо....

Водитељ: Шта ако студенти сви крену у штрајк, нема јунског рока, нема септембарског...

Др Шешељ: Молим вас, само за оне који крену у штрајк неће бити рока. Ми ћемо се постарати, да у испитном року полагају, ако негде не могу, путоваће студенти у Ниш, Крагујевац, Нови Сад, они који желе да полагају испите и ако треба сами ћемо им организовати превоз да полагају испите на неким другим факултетима, да они не би губили.

Овде попуштања нема. Ко неће да ради ко неће да испитује студенте у јунском року, шта ће он на универзитету, зато имамо на неким факултетима и пребукираност, имамо и више професора и наставника, па нека се они замисле. Где ће бити вишак? Вишак ће бити међу онима који штрајкују у јунском року, који одбијају да испитују студенте, шта то значи? Студент је два семестра спремао, спремао се да полагаје испите, сада неко каже, е ја нећу да испитујем. Ако ти нећеш, има некога ко хоће, па ће он да испитује.

Водитељ: Да, али научнонаставно веће је јединствено у оцени да је против закона, значи Предлога новог закона.

Др Шешељ: Пустите ви то научнонаставно веће.

Исти закон за све универзитете

Водитељ: Мислите ли да ће професори ипак држати предавања.

Др Шешељ: Професори има да се понашају у складу са законом, а наставнонаучно веће не може да проглашава штрајк. Оно је стручни орган, а ако не ради у складу са законом, као стручни орган, зашто онда постоји. Нећемо ваљда наставнонаучна већа претварати у политичке партије, шта то значи?

Водитељ: Реците ми, да ли ће се овај нови закон, за који кажете да ће бити усвојен применити и на универзитету у Приштини.

Др Шешељ: Овај закон ће се применити на свим универзитетима и зашто се не би применио на универзитету у Приштини. Постоји универзитет у Приштини као државни универзитет и закон се примењује на њему.

Постоји већа група албанских студената, студената албанске националности који не желе да похађају наставу на нашем универзитету. Они не припадају универзитету у Приштини, они формирају неки свој универзитет. Влада је показала добру вољу тако што им је омогућила да користе неке од зграда универзитета у Приштини, да у неким зградама држе наставу поподне, а неке зграде су изграђене, знате, ми имамо у Приштини много више зграда него што су потребе универзитета. Сада је договорено да то буде бесплатно, да им се дају на

коришћење неке зграде и ми се уопште не мешамо у ту њихову наставу.

Они ће морати тај свој универзитет да конституишу у складу овим законом, али у приватном статусу, у неком статусу у оквиру културне аутономије, ако постигнемо договор на том плану. Овде је реч о државним универзитетима, ту водимо дијалог и нико и не поставља у јавности питање приватних универзитета и ми немамо много приватних универзитета у земљи, колико ја знам. Имамо Универзитет Браћа Карић, као приватни универзитет и ту се уопште не поставља питање, зна се ко је власник, зна се да власник прописује правила.

Власник води рачуна да је његов универзитет конституисан у складу са законским одредбама, дакле да имају одговарајући број редовних професора, доктора наука, да се поштују законске норма у погледу степена стручне оспособљености универзитета. Али, са дипломом универзитета Браћа Карић иде се на тржиште радне снаге. Од квалитета студија зависи да ли ће се та диплома поштовати или неће, да ли ће сутра послодавци запошљавати онога који је универзитет Браћа Карић завршио или неће, то зависи искључиво од универзитета.

Тито се у све мешао

Наш је циљ да такви буду сви приватни универзитети у Србији, а друго они који нам сада прете кажу да је њих још Тито прогонио, јесте али на сасвим другачији начин. То је прогонио из идеолошких разлога са Универзитета.

Тито се мешао у наставни план и програм, мешао се у научни рад, није се могла једна реченица написати у научном раду која је била противна владајућој идеологији, па су због тога људи прогоњени. Ми никога због тога не прогонимо. Могу да вам се закунем да нико неће бити прогоњен због свог научног рада бар док ова Влада постоји.

Друго, у Титово време нико није могао да формира приватан универзитет. Сада, једноставно, некоме коме се баш не свиђа државни универзитет може да формира приватни. Позивају се на неке заштитнике из иностранства, притисак је ту стране јавности, а ти који би их подупирали, који би им помагали нека им дају паре да формирају свој приватни универзитет. Ево, ја ћу се лично посатарати да им се нађе што адекватнији плац, нека површина где би могли да зидају ту зграду, под најповољнијим условима, најјефтиније, нека сами себи сазидају универзитет, нека са-

Ко студира осам година нека то ради о свом трошку: један од називи "лидера" студентског протеста из 1996. године

ми организују наставу, нека га сами финансирају и нека се такмиче са државним универзитетом, па ко буде квалитетнији.

Још једну ствар морам да вам кажем. На Западу, у принципу, приватни универзитети су квалитетнији од државних. У Америци, рецимо, тамо су приватни универзитети неупоредиво квалитетнији од државних, али су и много скупи.

Водитељ: Да, овде нема новца за ту врсту универзитета.

Др Шешел: Можда неко има, ако се неком не не свиђа државни универзитет, може да формира приватан универзитет. Онолико приватних универзитета колико могу да поднесу, ми немамо ништа против.

Аутономија универзитета

Водитељ: Да се вратимо на државни универзитет. Слушала сам ове критике последњих дана и наставнонаучно веће тврди да универзитет губи аутономију. Како ако, значи Влада проглашава и бира ректора, декана и на који начин онда факултет има, у ствари, аутономију.

Др Шешел: Да видимо, прво, шта је то аутономија универзитета. Да ли је то нека територијална аутономија? Није. Да ли је то нека политичка аутономија? Није. Да ли је то национална, етничка аутономија, је ли културна аутономија? Која је то аутономија на универзитету. То је наставна аутономија и научна аутономија.

На почетку емисије сам рекао, ми нећемо дирати аутономију наставног процеса и аутономију научноистраживачког процеса, наравно као Влада ће финансирати оне пројекте, за које процене да имају највише значаја и ти пројекти ће се финансирати на основу јавног конкурса.

То је оно зашто ми дајемо паре из буџета, али шта год друго да раде наставници универзитета у склопу свог научноистраживачког рада, у оквиру наставног програма потпуно су слободни. Скоро сваки факултет има свој научни часопис који је доступан свим професорима, свим сарадницима за објављивање научних радова. Постоји читав низ других научних часописа и као Влада помагаћемо те научне часописе колико можемо и никада се нећемо мешати у оно шта се објављује у часописима. Претпостављамо да постоје стручни рецензенти који процењују да ли неки рад заслужује објављивање или не. Уопште се у то не мешамо, рекао сам већ да се не мешамо у наставни процес у наставни план и програм, где се ствара аутономија универзитета. Ми само одређујемо на који ће се начин управљати универзитетом.

Ценовници за лажирање испита – непотизам коло води

Зашто, зато што ми дајемо паре за тај универзитет, онај ко даје паре он одлу-

чује како ће се управљати тим парама, односно располагати тим парама. Ако онај ко даје паре, о томе не одлучује, може доћи до разноразних злоупотреба. Зашто је још потребно да имамо овај повећани степен одговорности управљања, да уништимо корупцију на универзитету која је узела маха, да уништимо непотизам на универзитетима који је такође узео маха, то су две бољке које је тешко излечити.

Јавна је тајна да студенти причају да се на неким факултетима испити полагају за новац, чак код неких професора постији и ценовник за полагање испита, да видимо како то да уништимо на универзитету и јавна је тајна на неким факултетима да се запошљавају најближи сродници, да отац отвара простор сину или кћерки, мајка отвара простор сину или кћерки да се запосле на истом факултету.

То је незамисливо било где у цивилизованом свету. Савестан наставник универзитета, савестан професор, када му син стаса за студије не уписује га на онај факултет где је он професор, него на неки други, а ако жели баш да изучава тај факултет, онда га не уписује на Београдски универзитет, него на Нишки, Крагујевачки, Новосадски, да не би дошао у ситуацију да испитује свог сина на испитима. Ако у основној школи то може некако да прође, на факултетима не може.

Постоји нека универзитетска етика која то забрањује. Како ја могу бити објективан и испитивати свог сина на испиту. Или ћу бити сувише благонаклон да ћу му уписати оцену коју не заслужује или ћу се на њему доказивати да сам довољно строг па ћу га оборити и када не заслужује, да га оборим на испиту. У неком екстремном смислу ћу се понашати јер ће нешто терати на такво понашање, поготову да на факултету, на коме је већ отац професор, запошљава и сина и кћерку.

Водитељ: Да, то је у теорији тачно, али да ли ће вашим избором ректори декани то моћи да избегну.

Др Шешел: Постојаће људи који ће бити директно одговорни ако се то деси, које ћемо због саме појаве позивати на одговорност. Подразумева се да онај ко буде изабран за декана, жели да буде декан, жели да се прослави на тој функцији као частан, способан, као овакав или онакав.

Пала Влада без подршке

Он мора да води рачуна да му се овакве ствари не дешавају и ако се овакве ствари дешавају, прво њега позивамо на одговорност, управни одбор га позива на одговорност, Влада га позива на одговорност, Министарство просвете га позива на одговорност. Значи, овим заштравамо одговорност пословодног органа.

Водитељ: Мораћемо сада да направимо једну малу паузу, јер имамо рекламе.

Настављамо емисију Тет-а-тет, вечерашњи гост, као што сте видели, је потпредседник Републичке владе господин др Војислав Шешел.

Ми смо малопре, у ствари последњих 40 минута, разговарали о универзитету. Представници универзитета нису се појавили, али да пређемо на неке актуелне догађаје. То је, тренутно Савезна влада. Јуче су одржане консултације и изабран је Момир Булатовић за савезног премијера.

Др Шешел: Да, десило се нешто што је сасвим природно, што је сасвим у складу са паралементарном праксом. Влада која је изгубила подршку већине у Савезној скупштини је пала, оборена је, а изабрана је нова Влада.

Ту је било разноразних отпора, примедби у јавности, критика итд. И увек је неко незадовољан. Ко је незадовољан? Онај ко политички губи. Ко је задовољан? Онај ко политички добија. И увек вам је тако у политичком процесу.

Радикали против Контића

Што се тиче Српске радикалне странке, којој припадам, она је гласала против Контићеве владе када је бирана, а ми смо тражили опозив те владе, пошто се напослетку десило да постоји скупштинска већина потребана за њено обарање, и обарање је извршено на сасвим регуларан начин. Затим, изабрана је нова Влада а неко има примедбу да је то урађено брзо, зашто не би било урађено брзо.

Није у политичком интересу да се ради споро. Неки тврде да је то урађено са сасвим јасним политичким циљем, а зашто не би и са неким јасним политичким циљем. Нова влада је формирана, и данас је мандатар саопштио да ће Влада имати ширу политичку основу у Савезној скупштини и да ће она претпети извесне промене у наредних 15-20 дана. Договорили смо да и Српска радикална странка партиципира у новој влади. То сам договорио јуче са садашњим мандатаром Булатовићем а садашњим премијером и он је то данас истакао у свом експозеу. Ми очекујемо, негде у јуну месецу, да ће и Српска радикална странка да има министре у тој новој влади јер ће извесна реконструкција да се уради. Пошто се ишло на бржи процес формирања Владе, ни мандатар није имао довољно времена да учини неке темељитије кадровске промене. Али, оне су наговештене.

Оно што је став Српске радикалне странке, то је да у Влади партиципирају, ако то желе и ако се слажу са овом програмском оријентацијом која је у основи реформска, све политичке партије које имају посланичке групе у Савезној скупштини. Мислимо да би то било најбоље јер најбоље је решење, али све је то ствар међународних преговора, договора.

Свршени чин за скупштину Црне Горе

Водитељ: Јуче је заседала Скупштина Црне Горе. Они кажу да не прихватају одлуку Савезне владе о смењивању Контића јер је шест посланика Социјалистичке народне партије, којима су они одузели мандат, гласало у Скупштини.

Др Шешељ: Прво, шта има Скупштина Црне Горе да прихвата или не прихвата.

Водитељ: Али Скупштина им је одузла мандате.

Др Шешељ: Молим вас, прво, они немају шта да прихватају или не прихватају, јер није ни предвиђен уставом ор-

нику да повуче свој потпис. Нема тога. То је директно кршење уставног система ове земље. То ће пасти на уставном суду и ја у томе не видим никакав проблем.

Наравно, заштрава се полтичка криза у Црној Гори, поларизација међу политичким странкама, заштрава се укупна атмосфера и то је оно што може изазвати нашу забринутост. Али, неку велику забринутост. Мислим да ће грађани Црне Горе знати како да процене сва ова збивања и 31. маја да се одреде у складу са нашим највишим националним и државним интересом.

Нама је циљ да сачувамо по сваку цену заједничку државу Србије и Црне Го-

Знате, Черчил је из Другог светског рата изашао као славом овенчан победник. Сви су у целом свету били убеђени да он сигурно добија изборе. Међутим, он је на изборима пропао. Енглези су за новог премијера изабрали до тада у широј јавности непознатог Атлија. Значи, овде је ствар политичке воље. Наравно, ја мислим да нема озбиљног политичара у Србији или Црној Гори који може да тврди да је Радоје Контић био способан председник Владе.

Водитељ: Али, био је доста дуго председник Владе.

Др Шешељ: Знате, ја не желим сада о њему негативне ствари да говорим. Он је пао. Ја сам њега жестоко нападао

Само Влада има мандат да утврђује законе

ган који ће прихватати или неће прихватати Савезну владу. Друго, Скупштина федералне јединице не може да одузима мандате савезним посланицима. Не може да их позива на одговорност због њихових изјава и њиховог деловања у Савезној скупштини. Или, због тога како су гласали у Савезној скупштини. Због претпостављеног става против премијера Контића, због претпоставке да ће они гласати за обарање Контића, људима су одузели мандате. То мора пасти на Уставном суду. То не може опстати на Уставном суду. Они су били потписници иницијативе. Али, нико није могао знати како ће они гласати јер је гласање било тајно.

Друго, они су били уцењени скупштинском декларацијом, резолуцијом, шта ли је то било, да у року од 12 часова морају повући свој потпис. Ко је тај који може наложити савезном посла-

ре а не да ту државу растуримо. Неки који су незадовољни овим одлукама Савезне скупштине сада прете растурањем савезне државе. Кажу да је то удар на заједничку државу. Нема никаквих елемената за такву претњу. Постоје можда само њихове жеље. Али, њихове жеље неће моћи спровести у дело.

Лош утисак савезног премијера

Водитељ: У ствари, шта је то лоше урадио Радоје Контић?

Др Шешељ: Мислим да би требало поставити питање - шта је то добро уради и где је био успешан. Друго, да је то био најбољи председник владе на свету, оног тренутка кад је изгубио подршку већине у Савезној скупштини требао је сам да поднесе оставку.

у време када је био јак и моћан и био председник Савезне владе у правом смислу речи. Не бих сада да износим детаље.

Много тога смо износили у Савезној скупштини. Сада то не би имало смисла; не би било морално оправдано. Али, нема тог политичара који може да тврди да је он био добар председник Савезне владе. Они који га сада грчевито бране, они су први затражили из Црне Горе да буде опозван.

Да ли се сећате. Странка Мила Буковића, Демократска партија социјалиста је прва најавила иницијативу за рушење Контића, а онда када су схватили да су за рушење Контића и неке друге партије, и Социјалистичка народна партија и Српска радикална странка и Социјалистичка партија Србије, Југословенска левица, чак и Демократска странка, они су се после повукли, и Де-

мократска странка је потписала захтев за смену Контића, и њихов други посланик у Савезној скупштини.

Дакле, у комплетном саставу су хтели да се смени Контић а онда је неко звао телефоном и они су повлачили своје потписе. Али, то је већ сада њихов проблем, то нас много не интересује. Е, сад, кад смо сви ми хтели да се смени Контић, онда су рекли - не, не сме се смењивати. Удара се на Црну Гору. На интересе Црне Горе. Које интересе Црне Горе?

Владајућа партија Црне Горе није Црна Гора

Не може интерес Црне Горе бити исто што и интерес тренутно владајуће политичке партије Црне Горе. Не може се Црна Гора поистоветити са владајућом партијом.

Друго, савезни устав прописује да постоји веће република а да федералне јединице прописују начин избора посланика у то веће и начин престанка њиховог мандата. Је ли тако? И, то су и учиниле федералне јединице. И обе федералне јединице су водиле рачуна да састав већа република, односно њихове делегације у већу република пропорционално одговарају саставу народне скупштине. Увек је о томе водила рачуна Скупштина Србије и Скупштина Црне Горе.

Имали смо неке инцидентне ситуације. Рецимо, 1993. ДЕПОС и Демократска странка су бојкотовале изборе за веће република незадовољне неким законским одредбама и остале без мандата у Већу република. 1994. године, иако је претходно постигнут међустранички договор, посланици Српске радикалне странке нису изабрани, па су две године од нас тражили да истакнемо нове кандидате. Ми нисмо хтели јер није био поштован међустранички договор. Али, две године нису дирали у те наше мандате.

Флагрантно кршење Устава и закона

Онда, пошто ми нисмо хтели да истакнемо нове кандидате, остали смо при старим, онда су они бирали неке из својих странака. У Црној Гори се десило да су нашу странку потпуно избацили из Народне скупштине. Отели нам регистрацију и дали неким другим људима. Значи, имали смо такав флагрантан случај кршења Устава и закона.

Ми смо као странка то преживели и ми не сикнемо сада неком политичком мржњом, чак мислим да смо се најконструктивније понели у овој политичкој кризи у Црној Гори. Ми нисмо људи мржње. Ми конструктивно наступамо. Желимо да народу и држави буде што боље, а и да наша странка онда у томе сагледа свој интерес. А, не да би шгитили свој интерес, идемо да рушимо државу, рушимо народне интересе. То није паметно политичко понашање. Да је уставотворац хтео да

свака републичка скупштина, односно скупштинска већина влада понашањем посланика у Већу република онда уопште не би било потребе да у Већу република свака федерална јединица има по 20 посланика. Онда би то било бесмислено.

Онда би свака федерална јединица имала по једног посланика. Па, ако се њих двојица усагласе, одлука се доноси, односно закон се доноси, а ако се не усагласе не доноси се. Сама чињеница да их има по 20 говори да у Већу република треба да дође до гласања, да се одлучује већином гласова а не консензусом. Да је тачна логика актуелног режима из Црне Горе онда се ниједна одлука у Већу република не би могла донети ако се не изјасни 40 посланика за то.

Пошто се гласа већином гласова посланика у Већу република онда се подразумева да ће из неке федералне јединице одређен број посланика гласати за, одређен број против, и зашто би неко био позван на одговорност зато што гласа против.

Већина за Булатовића

Водитељ: А зашто баш Момир Булатовић?

Др Шешељ: Па, мандатара по уставу има право да одреди председник Републике, а на мандатару је да покуша да обезбеди скупштинску већину. И, чим мандатар обезбеди скупштинску већину он оправдава поступак председника Републике. Када ви питате - зашто баш Момир Булатовић, ето зато што је Момир Булатовић био у стању да обезбеди већину и у Већу грађана и у Већу република.

Водитељ: А, председник се, у тим консултацијама које су биле јуче, прекјуче, сложио. Значи, сложили сте се са њим око Момира Булатовића. Претпостављам да су сви били јединствени.

Др Шешељ: Прво, наш став је био да немамо ништа против да мандатар буде из Црне Горе, да буде човек који ће моћи да обезбеди скупштинску већину и ми нисмо имали ништа против Момира Булатовића.

Избор Владе по Уставу

Друго, већ у разговорима са председником Милошевићем смо усагласили став да треба што већи број странака које имају посланичке групе у Савезној скупштини да партиципира у тој влади, а са мандатаром Булатовићем смо ишли већ у детаљизацију неког договора по том питању. И, Булатовић је понудио и нама Српским радикалима да учествујемо у новој влади, нудио је и Српском покрету обнове, нудио Српској народној странци Црне Горе, а из Демократске партије социјалиста нико није хтео да му дође на те разговоре. Он је био спреман, како каже, да и њима понуди да учествују у тој влади.

Водитељ: Милица Пејановић-Ђуришић...

Др Шешељ: Мислим да она није била, она је била код председника Милошевића али није била на консултацијама код мандатара Булатовића. Они су дали изјаву да га не прихватају, да га не признају, не знам како је дословно гласила та изјава. Дакле, овај поступак је био сасвим коректан и у складу са уставом. Он јесте обављен брзо али где у уставу пише да то не сме да буде брзо. Ако се обавља споро, где у уставу пише да то не сме бити скоро. Бесмислено је таква питања постављати. Устав познаје извесне рокове и извесна временска ограничења. Она морају да се поштују.

Овде нигде није речено да избор нове владе не сме да буде тако брз. У Уставу стоји, када се покрене иницијатива, за смену Савезне владе, да се она мора ставити на дневни ред по истеку три дана од дана подношења. И, тај уставни рок је поштован. Е, то је оно што је важно. Устав онда каже - чим падне влада председник Републике консултује представнике политичких партија.

Није то сада толико дословно, али то је смисао. И, одређује мандатара. Ако мандатар обезбеди скупштинску већину он потврђује да је председник Републике био у праву. Могло се десити, под неким другим околностима, да мандатар не обезбеди подршку већине посланика, кроз ове консултације са лидерима политичких странака. У том случају мандатар би вратио мандат. Имали смо такав случај у Републици Српској. Младен Иванић није успео да обезбеди подршку скупштинске већине и вратио је мандат.

Нови мандатар је успео тако што је добио подршку муслиманских странака из муслиманско-хрватске федерације и његова влада је формирана. У овом случају Момир Булатовић је одмах у старту обезбедио подршку скоро свих странака. Само није обезбедио подршку Демократске партије социјалиста Црне Горе од странака које имају посланичке групе, и неколико мањих странака које немају посланичке групе. За су биле ове три левичарске странке, СПС, ЈУЛ и СНП Црне Горе, за је била Српска радикална странка, за је био СПО и видели сте колика је била убедљива већина, постојала је и у једном и у другом већу Савезне скупштине.

Дакле, избор владе је био сасвим регуларан, е, сад чекамо да се реализује наш договор са премијером Булатовићем, да се у јуну месецу влада и реконструише, да у Владу уђе Српска радикална странка и како сам схватио Српски покрет обнове спреман је да партиципира у новој влади. Тако нешто је наговестио премијер Булатовић данас.

Нема промене у току школске године

Водитељ: Вратићемо се на питања о савезној влади, пошто смо емисију продужили на захтев гледалаца. Морамо да се вратимо на нека питања о

универзитету које наши гледаоци желе да чују. Да ли година студија уписа на ове, 1998. године, може бити доведена у питање усвајањем новог закона на јесен.

Др Шешел: Не може бити доведена у питање. Нови закон се сада усваја. Ова школска година ће бити спроведена у складу са старим законом и нова школска година почиње са применом новог закона. Дакле ако је неко до сада изгубио неку годину студија то му се не рачуна. Ову школску годину дакле у принципу студенти ће по питању режима студија да окончају у складу са старим законом. Било би бесмислено у току школске године да се мења режим студија.

Водитељ: Да, да ли ће...

Др Шешел: Чак наставни план и програм не може да се мења док та генерација не заврши стидије.

Водитељ: Да, али да ли се ове године услов за упис следеће године даје по новом или по старом закону?

Др Шешел: Е, за упис следеће године мораће да се испуне услови из новог закона.

Водитељ: Значи, примењује се нови.

Др Шешел: Међутим, има још једна ствар где се наилази на разумевање у пракси. Овај закон предвиђа три испитна рока, али минимално три испитна рока. Значи, факултет може поред та три испитна рока да има још теоријски неограничен број испитних рокова. То се такође препушта универзитету, препушта се факултету. Што значи да ми нисмо укидали испитне рокове. Теоријски је могуће да сваки факултет има испитни рок и у јулу и у августу. Што то не би урадили. Испитују и у јулу и августу, нека помогну мало студентима. Испитују у октобру.

То је сада ствар воље факулета, студентских представника у органима управљања факултетом, јер овај закон предвиђа да и студенти учествују у органима управљања.

Водитељ: Да ли у облику као и до сада.

Др Шешел: Пазите, али то је суштина њиховог ангажовања. Студенти треба да се боре за што боље услове студирања, за што бољи режим студија. Студенти треба непрекидно да траже више испитних рокова. То треба да раде. А не да дозволе да их неко манипулише за политичке сврхе.

Висина школарине није одређена

Водитељ: Да ли је тачно да ће школарине бити високе за Филозофски факултет, решимо, 8.000 динара. Колико ће уопште бити те школарине.

Др Шешел: То не знам, о томе уопште није било расправе.

Водитељ: Одакле онда информација о тих 8.000 динара.

Др Шешел: Не знам, то је неко лансирао, то је измишљотина.

Водитељ: Не знате ни оквирно колико ће коштати.

Др Шешел: Не знам ни оквирно, о томе није било речи, нити то закон прописује. То је сада ствар Министарства просвете. То је ствар факултета, то је ствар универзитета. Мора се ићи на неку рационалну цену. Постоје два начина плаћања, студенти који делимично финансирају своје студије, и студенти који у потпуности финансирају своје студије. Али, у то се једноставно нисмо упуштали. Додуше, на сваком факултету је различита цена студирања.

Не верујем да би могла на филозофском факултету да буде 8.000 динара, претпостављам неки нижи износ. На Медицинском, на Машинском, на Електротехничком мора да буде много скупље него на факултетима друштвених наука, и то је некако по природи посла, по природи рада, и наставног и научноистраживачког на факултетима.

Залагање за отворено и слободно друштво

Водитељ: Где може да се набави Нацрт закона о универзитету?

Др Шешел: Нацрт закона о универзитету је достављен свим посланицима и видим да су га неке новине објавиле, а одмах после усвајања у Народној скупштини, 26. маја, биће објављен у Службеном гласнику Републике Србије.

Водитељ: Да ли студенти који планирају да по завршетку студија напусте државу треба да врате новац који је уложен у њих приликом њиховог студирања?

Др Шешел: Неке земље су имале такву праксу. Ја сам лично против тога. Прво, ми смо за то да грађани наше земље сасвим слободно путују у иностранство и да се слободно враћају из иностранства. Ми смо за то да се нико не пита када одлази у иностранство, колико ће тамо остати и да ли ће трајно остати, осим у случају када неки траже отпуст из држављанства.

Ту постоје посебни прописи, а то су савезни прописи који регулишу питање отпуста из држављанства и ту се плаћа нека такса. Ми се залажемо за једно отворено и слободно друштво и нисмо за такве стриктне и казнене мере за оне који желе да оду из земље.

Наш је циљ да задржимо што више људи, поготово што више младих људи у нашој земљи, али ћемо их најфикасније задржати ако оздравимо нашу економију и ако народ спасемо социјалне беде. Ова влада се усмерила у том правцу.

Декани не могу да манипулишу студентима

Водитељ: Овде су нека питања која се поклапају са питањима која сам Вам већ поставила, али ево укратко - да ли ће страначка припадност бити један од критеријума за избор декана?

Др Шешел: Не, не сме никако да буде страначка припадност.

Водитељ: Да ли ће декани који ће ентузално учествовати на протестима добити отказ?

Др Шешел: Декани могу да учествују у политичком животу, али не могу да манипулишу студентима. Што буде зависило од моје воље у овој влади, што буде зависило од министара из Српске радикалне странке, сви који буду на тај начин манипулисали студентима добиће отказ. О томе још нисмо расправљали на седници Владе и ја немам право да говорим у име Владе да ће се то десити. Ако од наше воље буде зависило сигурно ће се десити.

Онај ко манипулише студентима, ко студенте окупља на митинзима испред факултета, ко студенте злоупотребљава у политичке сврхе тај не може да остане на универзитету. Мени је жао што вечерас нисам имао једног од тих декана. Они су спремни да паметују на митинзима, да лансирају политичке пароле, а када треба да укрстимо аргументе онда их нема и онда беже.

Начин полагања испита, ствар сваког факултета

Водитељ: Који ће орган или која комисија предлагати декане Влади?

Др Шешел: Постоје одређени органи, кадровске комисије и ту ће се консултовати управни одбори факултета.

Водитељ: Шта ће се дешавати са универзитетским библиотекама?

Др Шешел: Универзитетска библиотека ће наставити да постоји као и до сада, али неће као таква бити чланица универзитета, дакле равноправна са факултетима и то је бесмислено.

Биће установа универзитета директно везана за универзитет, а не као факултет, чланица универзитета, него директно установа универзитета, орган универзитета, а не чланица универзитета. Ја мислим да је то много повољнији статус за универзитетску библиотеку и у погледу финансирања, организовања рада.

Водитељ: Да ли се планира увођење тестова као вида провере знања?

Др Шешел: То је ствар наставног плана и програма, самог наставног процеса и у то се закон не упушта. То је ствар сваког факултета. На неком факултету постоје тестови, на неком факултету се писмено полажу испити, у већини случајева, на неким факултетима се инсистира преваходно на усменом полагању испита. Ми као Влада се не би у то мешали. То је ствар стручних органа факултета и то је ствар о којој треба да се расправља на наставнонаучном већу, где се доносе адекватне одлуке.

Што би се ми у то мешали? То је аутономија универзитета. Све оно што се тиче наставе, што се тиче науке је потпуно аутономно на универзитету. Не пада нам ни на крај памети да се у то мешамо. Каква бисмо ми Влада били...

Водитељ: Нема потребе када ће ректори и декани бити људи које сте ви

предложили, онда нема потребе да се ви мешате.

Др Шешел: Једно је пословодни орган. Неће ни тај пословодни орган да одлучује како ће се полагати испити. Може да одлучује када је студент незадовољан успехом на испиту, па тражи комисију и онда декан одлучује да се формира комисија у року од 24 сата, онда студент подноси захтев у следећа 24 сата и декан формира комисију. Ово је ствар наставнонаучног већа и ту се ми не мешамо. Наставнонаучно веће чине професори факултета, бирани по одређеном критеријуму међу својим колегама и ми се у то не мешамо.

Држава не може све да плати

Водитељ: Шта мислите како да родитељи финансирају студије своје деце по ред оваквих примања?

Др Шешел: Ја мислим да родитељи треба и сами да допринесу да њихови синови и кћерке буду што бољи студенти и онда ће држава да их финансира. Наравно, држава не може све да плати.

Држава финансира сам студиј и дотира студентски дом, студентску мензу и друге објекте студентског стандарда. Ми ћемо водити рачуна да што више новца издвајамо за све те објекте студентског стандарда. Криза је у земљи и ми смо донели одлуку, без обзира на девалвацију, да не идемо на ребаланс буџета, ми смо донели одлуку да растеређујемо привреду и већ смо крупан допринос томе дали, увек смо у хроничној несташици новца, пензије касне по два, два и по месеца, земљорадничке седам месеци, дечји додаци касне годину дана, тражимо варијанту да то надокнадимо, тражимо варијанту да редовно исплаћујемо пензије, тражимо варијанту да њихов раст буде у складу са законским прописима, али сам убеђен да ћемо имати што више резултата.

Не могу да обећавам мед и млеко, али обећавам напоран рад ове Владе народног јединства и заиста ова влада делује енергично, делује добро организовано. Ова влада има висок степен унутрашњег разумевања и сарадње свих својих чинилаца, свих министара и убеђен сам да ћемо успети.

Нема партијског окупљања на универзитету

Водитељ: Да ли ће бити укинута Универзитетски комитет Југословенске леве, пошто новим законом није предвиђено мешање политике са универзитетом?

Др Шешел: Југословенска левница неће моћи да држи страначке скупове на универзитету, на факултетима, као ни једна друга политичка странка. Дакле, нема партијског окупљања на универзитету.

Водитељ: Значи, Универзитетски комитет ЈУЛ-а се укида?

Др Шешел: Не, зашто би се укидао? Они могу имати своје чланове који раде на универзитету и студенте, па у оквиру своје странке да се посебно ор-

ганизују. То је њихова ствар, па да скупове држе у својим страначким просторијама или у јавним просторијама које су доступне свим другим странкама.

Водитељ: Могу да се зову универзитетски комитет?

Др Шешел: Могу да се зову како год хоће. Шта нас брига како ће се звати.

Водитељ: У поменутих земљама Шведске итд., влада именује стручне органе који су заиста научни кадар. Да ли ће то бити случај и код нас?

Др Шешел: Код нас сви стручни органи треба да буду састављени од научног кадра, то се подразумева, наставнонаучна већа и факултета и универзитета, чак их Влада не именује. Влада именује само пословодне органе, управне одборе и надзорне одборе.

Дакле, оне који управљају радом, коришћења финансијских средстава, наменско коришћење финансијских средстава. Нама одговара онај коме дајемо паре за пословање, кога финансирамо и то је сасвим природно. Што се тиче стручног рада, у то се не мешамо.

Водитељ: Да ли се овим законом предвиђа и оцењивање општом оценом из специјализација?

Др Шешел: Не знам шта значи то да ли се предвиђа оцењивање општом оценом.

Значи, избегавање овог бројчаног оцењивања. Ја мислим да је оваква квантификација знања која је сада предвиђена до сада најбољи начин. Можда постоји и неки бољи, али ми још до њега нисмо дошли. Најбоље би било када бисмо живели у великом богатству и имали толико универзитета да сви који желе да се упишу, да се заиста и упишу.

Када бисмо имали огроман број професора и сарадника, па рећемо сваки професор да буде ментор за пет или десет студената, па да имамо такав интезиван рад на универзитету да се оцењивање може и укинути или описно саопштавати, али једноставно то је немогуће. То је за сада немогуће, али ће можда за 50 или 100 година бити могуће. У садашњим условима ми имамо један оптималан систем и убеђен сам да му се не може аргументовано ниједна озбиљна критика изрећи.

Студирање није социјална привилегија држава

Водитељ: Под овим условима, у којима се Србија тренутно налази, чија деца би могла да се школују?

Др Шешел: Наш је циљ да се школују талентована деца, најспособнија деца. Дакле, деца која имају неке природне предиспозиције за студирање, која су довољно вредна, да уредно удвољавају својим обавезама.

По мојој процени неупоредиво је више такве деце из сиромашних породица, него из богатих породица. У богатим и најбогатим породицама деца су обично размажена и није им до студирања.

Ми морамо да омогућимо такве услове да студирање није социјална привилегија, дакле да онај ко располаже

знањем, памећу, интелигенцијом и вредношћу увек може да нађе место на универзитету и да му помогне да у редовном року заврши факултет, да нађе своје место у друштву, у складу са својим знањем и способностима.

Дакле, да његов претходни социјални положај не буде хендикеп. Посебно сам емотивно за то заинтересован јер потичем из сиромашне породице и знам како је то прескакати неке степенује у друштву и стицати нешто што неком другом самим рођењем стоји на располагању, али морамо да се постарамо да такве ствари обезбедимо. Дакле, да држава изналази средства за стипендирање, за кредитирање и да проширује капацитете студентских домова, да квалитет смештаја буде што бољи. Ја мислим да је релативно добар квалитет смештаја у студентским домовима када се упореди са укупним стањем у друштву, са економском кризом.

Нема ту места за неке веће примедбе. Нисам одавно ручао у неком студентском ресторану, али на основу ових сазнања и прича мислим да квалитет исхране у студенским домовима не заостаје за просечним квалитетом исхране који данас имамо у својим кућама и знамо у каквој је кризи држава.

Др Шешел професионални политичар

Водитељ: Једно питање за крај - зашто се господин Шешел не бави својом струком, својом докторском дисертацијом, него се бави предлозима Закона о универзитету?

Др Шешел: Моја струка је политика и ја сам професионални политичар. Прво, моја докторска дисертација није била концепт наоружаног народа, него политичка суштина милитаризма и фашизма.

Докторирао сам на Правном факултету у Београду на Уставно-правном политичком смеру. Ја сам професионални политичар, а бавим се свим оним за шта сматрам да сам способан да се бавим. Ако има неко способнији ја га изазивам на дуел.

Ко финансира Универзитет?

Они који су сматрали да су способнији и да боље познају ствари на универзитету, да би били способнији да пишу неки бољи закон вечерас су побегли од дијалога. Где су они? Чиме се они баве? Нису хтели, боје се и немају аргумената. Боји се само онај ко нема аргумената, а они заиста немају никаквих аргумената. Заправо, сви њихови потенцијални аргументи су политичке и идеолошке природе. Они би хтели да управљају. Нека управљају тамо где они финансирају, а нас који смо сада у Влади Србије народ је овластио да управљамо. Нама је народ указао поверење да располажемо парама из буџета, парама од пореза, такси, доприноса. Док нам народ евентуално на следећим изборима не опозове то поверење ми ћемо да управљамо и нећемо дозволити да нам неко

ономогућава и да нас неко у томе спречи.

Водитељ: Одакле новац за финансирање универзитета и чији је то новац?

Др Шешел: То је новац свих грађана Србије. Универзитет се финансира из буџета, од пореза, од такси. Сваки грађанин који ради у неком предузећу онолико колико прими као плату још толико је издвојио држави за буџет, за фондове итд, на основу пореза и доприноса. Уназад неколико дана сваки грађанин је више давао држави него што сам добије на руке.

Држави да 124% а он добија 100% на руке. Значи, за 24% више даје држави. Сада смо то смањили. Сада 98% од онога што он добије даје држави. Наш је циљ у перспективи да то још више смањимо. Било би идеално да се сведе на 50%. Ако сведемо и на 90%, 80% или 70% биће добро. Постепено ћемо то смањивати.

С једне стране смо дигли цену бензина и извршили неке друге корекције. Чим на једном месту смањујете доприносе морате негде да дигнете. Рачунали смо да не возе сви кола, нити возе сви подједнако кола. Неко се размеће и стално вози, а неко врло ретко вози и штедљиво се понаша. Мало ту дигнемо, а овамо оборимо стопу доприноса и увек морамо ићи на та усаглашавања. Не можете на једној страни стално обарати, а да негде не дигнете. Идемо на правичнију расподелу друштвеног богатства.

Дакле, они који имају мало да им што мање одузимамо, а они који имају више да им више одузимамо, да од њих надокнађујемо ово што смањујемо. Сада уводимо опорезивање укупног прихода на крају године. То се годинама није

примењивало у Србији. Сви они који имају месечну плату више од 1000 марака мораће на крају године посебан порез да плате. Значи, више од 72.000 динара ко буде примио на основу плате, хонорара, по било ком основу. Мораће сви да пријављују укупна примања и мораће на оно што је изнад 72.000 динара годишње, изнад 1000 марака просечно месечно да плате порез држави.

До сада су се некако мигољили, нису плаћали ништа и није било обавезе. Сада смо увели ту обавезу. Дакле, онима који имају мало обарамо стопе пореза и доприноса и то ће бити стални тренд ове владе, а онима који имају више њима ћемо повећавати дажбине према држави. То је праведно.

Водитељ: Да ли се нови закон односи и на студенте завршних година?

Др Шешел: Нови закон се примењује на све, примењује се од следеће школске године. План и програм остаје онакав по коме су студенти уписани на студије. Значи, не можемо сада да им мењамо предмете, да им уводимо нове предмете.

Криминалце у затвор!

Водитељ: Да ли је могуће уз помоћ милиције спречити подмићивање професора?

Др Шешел: Мито и корупција су највећа болест сваког модерног друштва и тешко су излечиви. Ја мислим да ћемо морати да мењамо и кривични закон и да одустанемо од гоњења оних који дају мито да бисмо гонили само оне који примају мито.

Тако стичемо поверење тих људи да нам се повере, да пријаве да су неком морали да плате, па и на универзитету

полагање испита и у било којој другој друштвеној делатности.

Водитељ: Тешко да ће то неко да пријави, јер студенти плаћају да би проšli, а професори узимају да би узели.

Др Шешел: Оног тренутка када положе можда проговори савест из њих или се сазна. Знате, то се прочује. Чак код неких постоје ценовници, па ћемо наћи студента који ће понудити новац, па ћемо обележити новчанице, па ће полиција да упадне и да нађе баш те обележене новчанице код тог професора. Ту има метода. Стаћемо ми њима на крај. Додуше, не можемо све одједном, али има метода.

Водитељ: Значи, јесте за помоћ милиције?

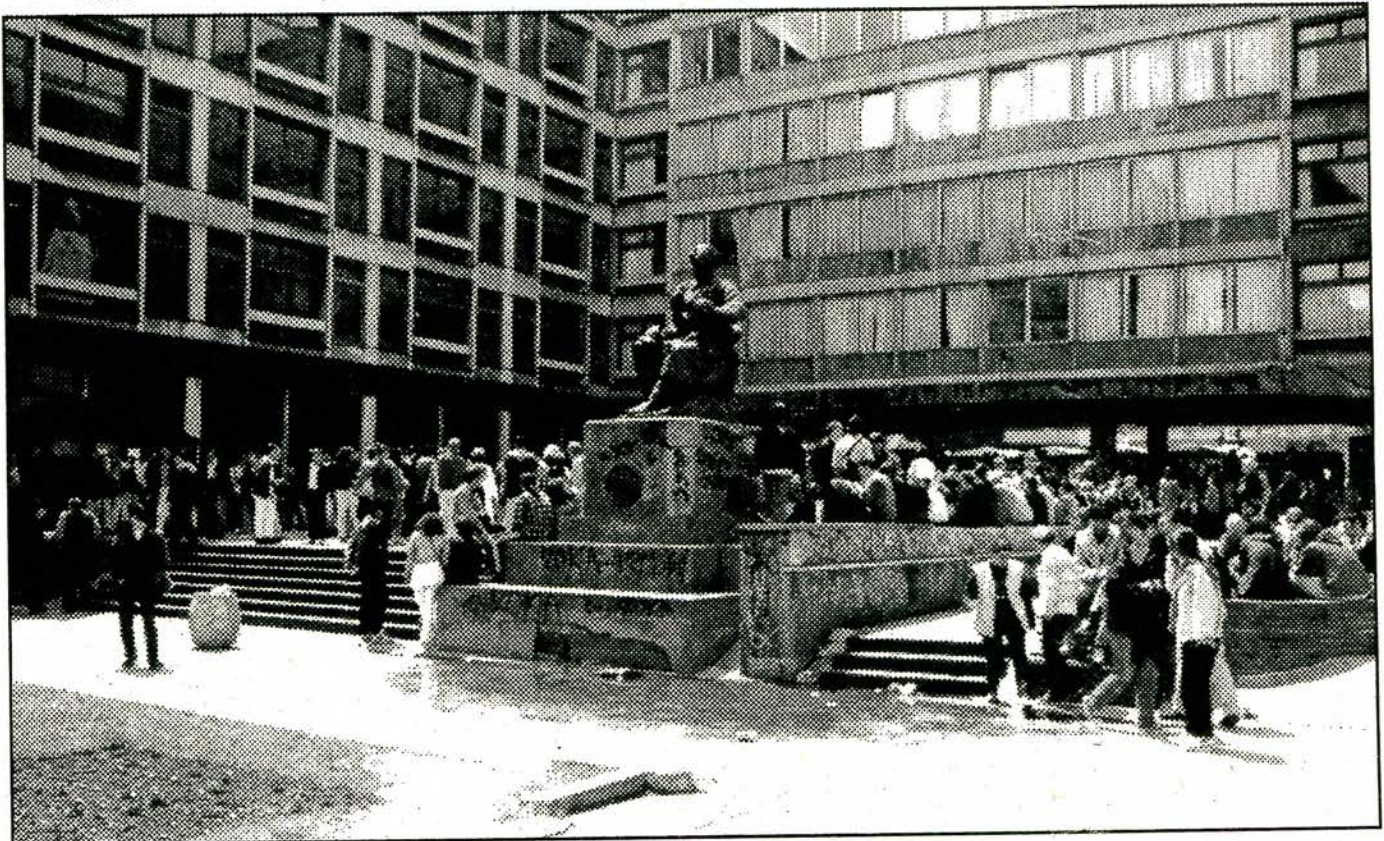
Др Шешел: Јесте. Полиција је орган откривања кривичних дела.

Јавни изазов др Шешелја

Водитељ: Сат и по смо разговарали на тему универзитета. Ја Вам се захваљујем и стварно ми је жао што представници универзитета нису дошли на овај разговор, јер је могла да буде једна јако добра дискусија.

Др Шешел: Остаје мој јавни изазов свима који су критиковали закон протеклих дана, било да су људи са универзитета, било да су из политичких партија, да укрстимо аргументе, да суочимо аргументе, па да видимо ко располаже валиднијим документима, а не шупљим фразама и идеолошким флоскулама да се оспорава један у основи веома добар закон.

Водитељ: Хвала Вам. Био је ово ТЕТ-А-ТЕТ БК Телевизије.

Букачи у мањини: већина студената има поверења у Закон о универзитету

ЗАКОН О УНИВЕРЗИТЕТУ

На основу члана 83. тачка 3. Устава Републике Србије, доносим

УКАЗ О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТУ

Проглашава се Закон о универзитету, који је донела Народна скупштина Републике Србије, на Трећој седници Првог редовног заседања Народне скупштине Републике Србије у 1998. години, одржаној 26. маја 1998. године.

ПР број 2 Председник Републике,
У Београду, 28. маја 1998. године Милан Милутиновић, с.р.

ЗАКОН О УНИВЕРЗИТЕТУ

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређује се делатност универзитета и факултета, односно академије уметности, њихова организација, аутономија, управљање и начин финансирања.

Члан 2.

Универзитет је образовна и научна, односно уметничка установа.

Факултет, односно академија уметности (у даљем тексту: факултет), јесте образовна и научна, односно уметничка установа.

Члан 3.

Делатност универзитета и факултета обавља се без политичког, верског и идеолошког утицаја и тежи стицању научно утемељеног објективног знања, уз поштовање различитих мишљења.

Члан 4.

На универзитету и факултету није дозвољено политичко, страначко и верско организовање и деловање.

Члан 5.

Универзитет и факултет имају образовну и научну аутономију, у складу са овим законом.

Наставници и сарадници универзитета су независни и самостални у обављању наставе и научног, односно уметничког рада, уз поштовање толеранције и објективности, у складу са универзитетском традицијом и овим законом.

Простор универзитета и факултета неповредив је, у складу са законом.

Члан 6.

Студенти имају право да се слободно информичу о остваривању, организацији и начину извођења наставе и правилима студија на универзитету и факултету.

Члан 7.

Универзитет чине најмање три факултета. Актом о оснивању универзитета утврђују се факултети у саставу универзитета и њихови међусобни односи.

Члан 8.

Универзитет обавља специјалистичке, магистарске и докторске студије из интердисциплинарних и мултидисциплинарних научних, односно уметничких области.

Универзитет подстиче: развој науке, наставе и научног истраживања; стручно и научно усавршавање наставног и научног подмлатка; међународну сарадњу и образовање кроз науку.

Универзитет координира наставу и научна истраживања у оквиру универзитета.

Члан 9.

Факултет обавља основне, специјалистичке, магистарске и докторске студије и стално стручно образовање и усавршавање.

У функцији развоја делатности из става 1. овог члана, факултет обавља основна, примењена и развојна истраживања, а академија уметности – уметнички рад.

Факултет организује полагање стручних испита и обавља друге послове, у складу са законом.

Члан 10.

Делатност и организација универзитета и факултета уређује се статутом универзитета, односно факултета.

Универзитет и факултет имају својство правног лица, у складу са законом и статутом.

Универзитет и факултет обављају делатност у свом седишту. Изузетно, универзитет и факултет могу обављати делатност и ван седишта, по прибављеној сагласности Владе Републике Србије (у даљем тексту: Влада).

На статут универзитета, односно факултета, чији је оснивач Република, сагласност даје Влада.

Члан 11.

Органи универзитета јесу: ректор, управни одбор и надзорни одбор.

Стручни органи универзитета јесу: наставно-научно, односно наставно-уметничко веће (у даљем тексту: веће универзитета) и други стручни органи утврђени статутом универзитета.

Органи факултета јесу: декан, управни одбор и надзорни одбор.

Стручни органи факултета јесу: наставно-научно, односно наставно-уметничко веће (у даљем тексту: веће факултета), веће катедре и други стручни органи утврђени статутом факултета.

Члан 12.

Средства за обављање делатности универзитета, односно факултета, обезбеђују се: из средстава оснивача; из школарине; пружањем услуга трећим лицима; из осталих извора (поклон, донације, спонзорство и др.).

Универзитет, односно факултет чији је оснивач Република, користи непокретности и друга средства која обезбеђује Република, у складу са законом.

Непокретности и друга средства из става 2. овог члана могу се користити само за обављање делатности универзитета, односно факултета, утврђене овим законом и статутом.

Непокретности и друга средства задужбине, фондације или фонда које користи универзитет, односно факултет, могу се користити искључиво у сврхе које је одредио донатор, у складу са законом.

Непокретности и друга имовина коју универзитет, односно факултет, стекне на основу завештања и поклона, својина су универзитета, односно факултета који је ту имовину стекао.

ІІ. ОСНИВАЊЕ И УКИДАЊЕ УНИВЕРЗИТЕТА И ФАКУЛТЕТА

Члан 13.

Универзитет и факултет могу основати физичка и правна лица, у складу са законом.

Страна правна и физичка лица могу основати факултет, у складу са законом.

Факултет може обављати делатност у иностранству, уз сагласност Владе.

Члан 14.

Када је оснивач универзитета, односно факултета Република, акт о оснивању доноси Влада.

У поступку оснивања универзитета, односно факултета, чији оснивач није Република, оснивач доноси елаборат о оправданости оснивања.

Елаборат из става 2. овог члана садржи разлоге за оснивање универзитета, односно факултета, услове које обезбеђује оснивач за почетак рада и обављање делатности и наставни план и програм студија.

Сагласност на елаборат из става 2. овог члана даје Министарство просвете.

Оснивач из става 2. овог члана доноси акт о оснивању универзитета, односно факултета, по прибављеној сагласности из става 4. овог члана.

Члан 15.

Универзитет, односно факултет, може почети са радом и обављати делатност ако испуњава кадровске, просторне и техничке услове.

Факултет може почети са радом и обављати делатност ако има потребан број наставника са пуним радним временом за две трећине наставних предмета утврђених наставним планом основних студија, а академија уметности – за половину наставних предмета утврђених наставним планом основних студија.

Када факултет не оснива Република, оснивач је дужан да приложи извештај банке да су на привременом рачуну депонована новчана средства за завршетак прве године студија по планираном броју студената за упис.

Ближе услове из става 1. овог члана прописује министар просвете.

Члан 16.

Министарство просвете утврђује испуњеност услова за почетак рада и обављање делатности универзитета, односно факултета.

Оснивач, уз захтев за утврђивање испуњености услова за почетак рада и обављање делатности универзитета, односно факултета, подноси доказе о испуњености услова.

Члан 17.

О промени назива, седишта, односно о статусној промени универзитета, односно факултета, одлучује Влада, односно оснивач.

Члан 18.

Универзитет, односно факултет, укида се под условима и по поступку утврђеним законом.

О укидању универзитета, односно факултета, чији је оснивач Република, одлучује влада.

Студенти укинутог универзитета, односно факултета, имају право да заврше започете студије на универзитету, односно факултету, који одреди министар просвете.

Студенти из става 3. овог члана уписују се на студије у статусу који су стекли на укинутом универзитету, односно факултету.

III. ДЕЛАТНОСТ УНИВЕРЗИТЕТА И ФАКУЛТЕТА

1. Наставни план и програм

Члан 19.

Универзитет, односно факултет, остварује студије на основу наставног плана и програма за који је матичан.

Универзитет, односно факултет, може организовати студије из става 1. овог члана у сарадњи са страним универзитетом или међународном организацијом, уз сагласност министра просвете.

Члан 20.

Матичност универзитета, односно факултета, за извођење наставног плана и програма утврђује Влада, уз прибављено мишљење универзитета.

Члан 21.

Наставним планом се утврђује трајање студија, наставни предмети и њихов распоред по годинама студија и семестрима и број часова предавања и вежби.

Програмом наставног предмета утврђује се његов садржај, облици наставе и начин провере знања студената.

Члан 22.

На факултету се може остваривати програм физичке културе као необавезне активности за чије остваривање услове обезбеђује факултет.

Члан 23.

На универзитету, односно факултету, настава се изводи на српском језику.

На универзитету, односно факултету, настава се може изводити и на неком од светских језика и на језику националне мањине, у складу са овим законом.

Посебан кадровски услов за извођење наставе из става 2. овог члана јесте уверење матичног факултета о способностима наставника за извођење наставе на језику на коме се настава изводи.

Универзитет, односно факултет, доноси одлуку о извођењу наставе из става 2. овог члана, уз сагласност Владе.

Универзитет, односно факултет, изводи наставу из става 2. овог члана по добијању решења министра просвете о испуњености услова из става 3. овог члана.

Члан 24.

Наставни план основних, магистарских и докторских студија доноси факултет, уз сагласност универзитета.

Наставни план специјалистичких студија доноси факултет. Универзитет доноси наставни план и програм студија које организује.

Наставни план и програм студија које организује више факултета, доноси универзитет, на предлог тих факултета.

Факултет који није у саставу универзитета доноси наставни план за облик студија који организује, уз сагласност једног од одговарајућих универзитета.

Наставни програм студија доноси универзитет, односно факултет.

Наставни план и програм сталног стручног образовања и усавршавања доноси факултет.

Члан 25.

Универзитет, односно факултет, врши измену и допуну наставног плана и програма по поступку прописаном за доношење новог наставног плана и програма.

Не сматрају се изменама и допунама наставног плана и програма измене и допуне које универзитет, односно факултет, врши ради њиховог усклађивања са организацијом рада и достигнућима науке.

Члан 26.

Наставним планом основних студија може се утврдити најмање 24, а највише 30 часова предавања и вежби недељно.

У фонд часова из става 1. овог члана не улази обавезан практичан рад студената и стручна пракса.

Члан 27.

Студије се остварују у току школске године која почиње 1. октобра текуће, а завршава се 30. септембра наредне године.

Настава у школској години остварује се у зимском и летњем семестру.

Статутом универзитета, односно факултета, утврђује се трајање семестара.

Члан 28.

Основне студије трају од четири до шест школских година. Магистарске и специјалистичке студије трају од једне до две школске године, у складу са статутом универзитета, односно факултета.

Докторске студије трају три школске године. Трајање специјалистичких студија из медицине, стоматолозије и фармације уређује се посебним законом.

Члан 29.

Настава се остварује: предавањима, вежбама, семинарима, консултацијама, научним, односно уметничким радом, стручним праксом, менторским радом, као и другим облицима образовно-научног, односно образовно-уметничког рада утврђеним статутом универзитета, односно факултета.

Докторске студије трају три школске године. Трајање специјалистичких студија из медицине, стоматолозије и фармације уређује се посебним законом.

Члан 30.

Наставник и сарадник, у оквиру 40-часовне радне недеље обавља 20 часова свих облика наставе.

Наставник обавља све облике наставе. Сарадник обавља вежбе, колоквијуме и друге облике наставе, осим предавања и испита.

У извођењу облика наставе из става 3. овог члана могу учествовати и студенти магистарских и докторских студија.

Члан 31.

Наставу из клиничких наставних предмета на медицинском, стоматолошком и фармацеутском факултету може обављати наставник и асистент који истовремено ради на клиници или институту у оквиру пуног радног времена.

Распоред наставног, здравственог и научног рада наставника и асистента у оквиру 40-часовне радне недеље уређује се општим актом факултета.

Члан 32.

На предлог већа факултета, професор у пензији може учествовати у извођењу предавања на магистарским и докторским студијама и оцењивати студенте на испитима из тих студија, бити члан комисије за припрему извештаја за избор наставника, као и члан комисије за оцену и одбрану магистарске тезе и докторске дисертације.

2. Упис на студије

Члан 33.

Упис на студије је слободан, у складу са овим законом. Уписом на студије стиче се својство студента.

Члан 34.

Упис у прву годину студија на факултету, односно универзитету, спроводи се на основу конкурса.

Конкурс из става 1. овог члана садржи: број студената који се могу уписати за сваки одсек, групу или смер; услове за упис студената; мерила за утврђивање редоследа кандидата; начин и време полагања пријемног испита, односно испита за проверу склоности и способности; рок за упис примљених кандидата и висину школарине коју плаћају студенти чије се образовање не финансира из буџета.

Конкурс из става 1. овог члана расписује факултет, односно универзитет.

Члан 35.

Студент се уписује у одређену годину студија сваке школске године.

Упис студената обавља се најкасније 10 дана по завршетку октобарског испитног рока текуће школске године.

Студент основних, магистарских и докторских студија на универзитету, односно факултету, чији је оснивач Република уписује се у статусу студента који се финансира из буџета, суфинансирајућег (плаћа делимичну школарину) или самофинансирајућег (плаћа економску школарину), у складу са чланом 40. овог закона.

Статус студента који се финансира из буџета студент остварује само на једном универзитету, односно факултету.

Члан 36.

У прву годину основних студија може се уписати лице које има средње образовање у четворогодишњем трајању утврђено статутом факултета.

У прву годину основних студија на академији уметности може се уписати и лице без средњег образовања, под условима утврђеним статутом.

Члан 37.

У прву годину специјалистичких студија може се уписати лице које има високо образовање.

У прву годину магистарских студија може се уписати лице које има високо образовање утврђено статутом факултета, односно универзитета, и општи успех најмање 8 (осам) на основним студијама. Лице које има општи успех мањи од 8 (осам) на основним студијама полаже пријемни испит, у складу са статутом факултета, односно универзитета.

У прву годину докторских студија може се уписати лице које има високо образовање утврђено статутом факултета, односно универзитета, и општи успех најмање 8,5 (осам и по) на основним студијама.

Члан 38.

Странац се уписује у прву годину студија под истим условима као и држављанин СР Југославије.

Посебан услов за упис странца у прву годину студија јесте знање српског језика.

Проверу знања српског језика обавља посебна комисија, на начин и по поступку прописаним статутом универзитета, односно факултета.

Странац плаћа економску школарину на студијама, осим ако међудржавним споразумом није друкчије одређено.

Члан 39.

Посебан услов за упис у прву годину студија које се изводе на страном језику или језику националне мањине јесте знање језика на коме се изводи настава.

Проверу знања језика из става 1. овог члана обавља посебна комисија, на начин и по поступку прописаним статутом факултета, односно универзитета.

Студент уписан на студије из става 1. овог члана не може прелазити у току студија на наставни план и програм студија који се изводи на српском језику.

Члан 40.

О броју студената за упис у прву годину основних, магистарских и докторских студија и о висини школарине за суфинансирајуће и самофинансирајуће студенте, за факултете и универзитете чији је оснивач Република, одлучује Влада.

Акт из става 1. овог члана Влада доноси на предлогу министра просвете, по претходно прибављеном мишљењу универзитета. Факултети чији је оснивач Република обављају заједнички конкурс за упис у прву годину основних студија.

Члан 41.

Кандидат који конкурише за упис у прву годину основних студија полаже пријемни испит, односно испит за проверу склоности и способности.

Право на рангирање ради уписа стиче кандидат који је положио пријемни испит, односно испит за проверу склоности и способности.

Редослед кандидата за упис у прву годину основних студија утврђује се на основу општег успеха постигнутог у средњем образовању и резултата постигнутог на пријемном испиту, односно испиту за проверу склоности и способности.

Мерила за упис студената на основне студије утврђују се статутом факултета.

Изузетно од става 1. овог члана, кандидат који је као ученик четвртог разреда средње школе освојио једно од прва три појединачна места на републичком такмичењу које организује Министарство просвете, односно савезном или међународном такмичењу из наставног предмета из кога се полаже пријемни испит, не полаже

пријемни испит из тог наставног предмета, у складу са статутом факултета.

Кандидату из става 5. овог члана вреднује се пријемни испит, односно део тог испита максималним бројем бодова.

Члан 42.

Лице са вишим, односно високим образовањем може се уписати на основне студије на факултету без плаћања пријемног испита, односно испита за проверу склоности и способности, у складу са статутом факултета.

Право из става 1. овог члана остварује се на лични захтев.

Декан одлучује о признавању положених испита.

Лице из става 1. овог члана уписује се у одређену годину студија, под условима прописаним статутом факултета, у статусу самофинансирајућег студента.

Члан 43.

Студент може прелазити у току основних студија са једног на други одсек, групу или смер истог или сродног факултета, ако испуни услов за упис у наредну годину студија на факултету на коме је уписан.

Студент из става 1. овог члана задржава стечени статус у погледу плаћања студија.

Право преласка из става 1. овог члана студент не може остварити у току прве и последње године студија и у статусу апсолвента.

Статутом факултета ближе се прописују услови за упис студента из става 1. овог члана.

3. Оцењивање студената

Члан 44.

Студент стиче право да полаже испит из наставног предмета када изврши све предиспитне обавезе утврђене наставним програмом, овери семестар и испуни друге услове прописане овим законом и статутом факултета.

Члан 45.

Успех студента на испиту изражава се оценом од 5 (пет) до 10 (десет).

При утврђивању оцене на испиту узима се у озбир и резултат студента постигнут на вежбама, колоквијумима, семинарима и другим облицима наставе.

Студент који није постигао задовољавајући успех на испиту добија оцену 5 (пет).

Оцену даје наставник, односно испитна комисија.

Оцена се уписује у индексе, записник о полагању испита и матичну књигу студента.

Оцена 5 (пет) се не уписује у индекс и матичну књигу студената.

Члан 46.

Испитни рокови јесу: јануарско-фебруарски, априлски, јунски, септембарски и октобарски.

Априлски и октобарски испитни рокови не могу бити краћи од 10 радних дана.

Статутом факултета, односно универзитета, могу се прописати и други испитни рокови.

Апсолвент има право да полаже испите сваког месеца у току школске године.

Статутом факултета, односно универзитета, утврђује се начин обезбеђивања јавности испита, као и право студента да поново полаже испит ако је незадовољан добијеном оценом.

Статутом академије уметности могу се утврдити наставни предмети из којих се испит може полагати само у једном испитном року у току школске године.

Члан 47.

После три неуспела полагања истог испита студент полаже тај испит пред комисијом, уз накнаду трошкова.

Комисију из става 1. овог члана образује декан.

4. Правила студија

Члан 48.

Студент је обавезан да похађа наставу и изврши предиспитне обавезе утврђене наставним програмом универзитета, односно факултета.

Овером зимског семестра студент стиче право да похађа наставу у летњем семестру.

Услови за оверу семестра и године студија прописују се статутом универзитета, односно факултета.

Члан 49.

Студент који у току зимског семестра не испуни до једне третине предиспитних обавеза, може на лични захтев да похађа наста-

ву у летњем семестру, као и да надокнади предиспитне обавезе уз накнаду трошкова.

Услови за остваривање права из става 1. овог члана прописују се статутом факултета.

Висину трошкова надокнаде утврђује факултет.

Члан 50.

Студент може уписати наредну годину основних студија са:

- 1) два неположена испита из наставних предмета претходне године студија у којој има до осам наставних предмета;
- 2) три неположена испита из наставних предмета претходне године студија у којој има девет или десет наставних предмета;
- 3) четири неположена испита из наставних предмета претходне године студија у којој има најмање једанаест наставних предмета.

Студент може уписати завршну годину студија ако положи испите из најмање половине наставних предмета претходне године студија.

Студент који не овери последњу годину студија поново уписује ту годину студија.

Члан 51.

Студент који се финансира из буџета и суфинансирајући студент задржава статус у погледу плаћања студија под условом да не понови ни једну годину у току основних студија.

Ако студент који се финансира из буџета, односно суфинансирајући студент, не испуни услов за упис у наредну годину студија може да настави студије у статусу самофинансирајућег студента.

Ако студент уписан први пут у статусу суфинансирајућег, односно самофинансирајућег студента, положи све испите претходне године студија у току једне школске године, уписује наредну школску годину у статусу студента који се финансира из буџета.

Члан 52.

Кад студент факултета чији је оснивач Република, понови годину основних студија, сноси трошкове студија за ту поновљену годину сразмерно трошковима факултета за његово школовање у тој години.

Висину трошкова студија из става 1. овог члана утврђује факултет, а највише до висине школарине утврђене за самофинансирајућег студента.

Члан 53.

Студент има право да заврши основне студије по започетом наставном плану и програму.

Студент који после поновљене године студија не испуни услов за упис у наредну годину, наставља студије по новом наставном плану и програму.

Члан 54.

Студент који у прве две године основних студија постигне просечну оцену мање 8,5 (осам и по) има право да заврши студије у року крајем од рока утврђеног наставним планом, под условима прописаним статутом факултета.

Факултет је дужан да студенту из става 1. овог члана одреди ментора из реда наставника.

Члан 55.

Студенту који је за време основних студија упућен на одслужење, односно дослужење војног рока, који је због болести био спречен да студира, студенту који је упућен на стручну праксу у земљу или иностранству, а у трајању од најмање три месеца, као и студенту родитељу детета до годину дана живота и студенткињи за време трудноће, мирују права и обавезе.

Студент остварује мировање права и обавезе из става 1. овог члана на лични захтев.

Члан 56.

Студент који изврши све предиспитне обавезе и овери последњу годину основних студија, стиче својство апсолвента.

Апсолвентни рок траје шест месеци од истека последње године основних студија, односно 12 месеци ако је наставним планом и програмом предвиђен дипломски испит.

По истеку апсолвентског рока студент полаже испите уз накнаду трошкова.

Студент има право да заврши започете студије по наставном плану и програму по коме је стекао статус апсолвента у року од две године од истека апсолвентског рока.

По истеку рока из става 4. овог члана студент може наставити студије по новом наставном плану и програму, уз обавезу плаћања трошкова студија, у складу са статутом факултета.

Члан 57.

Студент полаже дипломски испит ако је то предвиђено наставним планом и програмом основних студија.

Статутом факултета прописује се начин полагања дипломског испита.

Члан 58.

Лице које положи све испите утврђене наставним планом основних студија стиче високо образовање и стручни назив утврђен посебним законом.

Општи успех на основним студијама утврђује се просечном оценом.

Просечна оцена из става 2. овог члана представља аритметичку средину оцена из наставних предмета утврђених наставним планом укључујући и оцену постигнуту на дипломском испиту, ако је тај испит предвиђен.

5. Магистарска теза и специјалистички рад

Члан 59.

Магистарска теза је резултат самосталног научног рада студента, којим се систематизују постојећа научна знања и даје допринос новим научним сазнањима.

Магистарска теза у уметничкој области јесте: изложба уметничких радова, позоришна представа, филм, радио и телевизијска емисија, композиција, концертно или сценско извођење музичког дела и солистички концерт.

Члан 60.

Право да брани магистарску тезу има лице које је стекло високо образовање и положило све испите утврђене наставним планом магистарских студија.

Магистарска теза брани се на универзитету, односно факултету, који је матичан за научну, односно уметничку област из које је лице стекло високо образовање.

Члан 61.

Веће факултета, односно веће универзитета, одобрава тему магистарске тезе и одређује студенту ментора из реда професора.

Веће факултета, односно веће универзитета, одлучује о захтеву за одбрану магистарске тезе, на предлог комисије за оцену и одбрану магистарске тезе.

Веће факултета, односно веће универзитета, именује комисију за оцену и одбрану магистарске тезе најкасније у року од 30 дана од дана подношења захтева за одбрану.

Комисија за оцену и одбрану магистарске тезе дужна је да достави извештај већу факултета, односно већу универзитета, са предлогом најкасније у року од 45 дана од дана именовања.

Комисија за оцену и одбрану магистарске тезе састоји се од најмање три наставника факултета. Када се магистарска теза брани на универзитету комисија за оцену и одбрану магистарске тезе састоји се од најмање три наставника факултета у саставу тог универзитета.

Члан 62.

Студент може бранити магистарску тезу у року од три године од дана одобравања теме магистарске тезе.

Факултет, односно универзитет, може одобрити студенту на његов захтев, продужење рока за одбрану магистарске тезе, под условима утврђеним статутом.

Поступак одбране магистарске тезе прописује се статутом факултета, односно универзитета.

Члан 63.

Лице које одбрани магистарску тезу стиче академски назив магистра наука, односно академски назив магистра уметности.

Члан 64.

Право да брани специјалистички рад има лице које је стекло високо образовање и положило све испите утврђене наставним планом специјалистичких студија.

Веће факултета, односно веће универзитета, одобрава тему специјалистичког рада и одређује студенту ментора.

Специјалистички рад брани се пред комисијом наставника факултета.

Лице које одбрани специјалистички рад стиче стручни назив специјалисте.

Члан 65.

Поступак одобравања специјалистичког рада, састав комисије за одбрану рада и поступак одбране, прописује се статутом факултета, односно универзитета.

6. Докторска дисертација

Члан 66.

Докторска дисертација јесте резултат оригиналног научног рада докторанта у одговарајућој научној области.

Члан 67.

Право да брани докторску дисертацију има лице које је стекло академски назив магистра наука и лице које је положило све испите утврђене наставним планом докторских студија.

Докторска дисертација се брани на факултету, односно универзитету који је матичан за област из које је лице стекло академски назив магистра наука, односно завршило докторске студије.

Члан 68.

Кандидат брани докторску дисертацију у року од пет година од дана одобравања теме.

Факултет може одобрити кандидату, на његов захтев, продужење рока за одбрану докторске дисертације под условима прописаним статутом факултета, односно универзитета.

Универзитет даје сагласност на предлог теме докторске дисертације и на извештај о урађеној докторској дисертацији, када се дисертација брани на факултету.

Захтев за давање сагласности из става 3. овог члана подноси факултет.

На захтев кандидата, веће факултета, односно веће универзитета, одређује ментора из реда професора.

Поступак одбране докторске дисертације прописује се статутом факултета, односно универзитета.

Члан 69.

Факултет, односно универзитет, образује комисију за оцену и одбрану докторске дисертације.

Веће факултета, односно веће универзитета, одлучује о захтеву за одбрану докторске дисертације, на предлог комисије за оцену и одбрану докторске дисертације.

Веће факултета, односно веће универзитета, именује комисију за оцену и одбрану докторске дисертације најкасније у року од 30 дана од дана подношења захтева за одбрану.

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације је дужна да достави извештај већу факултета, односно већу универзитета, са предлогом најкасније у року од 60 дана од дана именовања.

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације састоји се од најмање три наставника факултета. Када се докторска дисертација брани на универзитету комисија за оцену и одбрану докторске дисертације састоји се од најмање три наставника факултета у саставу тог универзитета.

Члан 70.

Лице које одбрани докторску дисертацију стиче научни степен доктора наука.

Промоцију у научни степен доктора наука обавља ректор универзитета.

7. Почасни докторат

Члан 71.

Лицу које је својим делима унапредило научну мисао и лицу које је нарочито заслужно за напредак науке, технике, технологије, културе и уметности, универзитет може доделити почасни докторат.

Универзитет може доделити почасни докторат и странцу.

Општим актом универзитета уређују се услови и поступак за доделу почасног доктората.

8. Научна и уметничка делатност

Члан 72.

Универзитет и факултет обављају научу и уметничку делатност у циљу унапређења образовне делатности, односно подизања квалитета наставе, усавршавања наставног подмлатка, увођења студената у научни, односно уметнички рад, као и стварања материјалних услова за рад и развој универзитета и факултета.

Члан 73.

Научни рад на универзитету, односно факултету, остварује се кроз основна, примењена и развојна истраживања, а уметнички рад кроз уметничке пројекте.

Научни, односно уметнички рад, обавља се и организује у складу са законом и статутом универзитета, односно факултета.

IV. ЗАШТИТА ПРАВА И ОДГОВОРНОСТ СТУДЕНАТА

Члан 74.

Студент има право да већу факултета, односно већу универзитета, подноси приговоре и предлоге који се односе на квалитет образовног процеса, као и организацију и начин извођења наставе.

Веће факултета, односно веће универзитета, разматра приговоре, односно предлоге из става 1. овог члана и о њима се изјашњава.

Члан 75.

Учесник конкурса за упис на један од облика студија може поднети приговор на редослед кандидата за упис у прву годину студија декану, односно ректору, у року од 24 часа од дана објављивања листе на огласној табли факултета, односно универзитета.

По приговору учесника конкурса декан, односно ректор, доноси решење у року од 24 часа од дана пријема приговора.

Кандидат може изјавити жалбу управном одбору факултета, односно универзитета у року од 24 часа од дана пријема решења.

Управни одбор факултета, односно универзитета, решава по жалби у року од три дана од дана њеног пријема.

Члан 76.

Студент може поднети приговор:

1) на оцену добијену на испиту ако сматра да испит није обављен у складу са овим законом или статутом факултета, односно универзитета;

2) на акт којим му није одобрен упис у наредну годину студија, ако сматра да није донет у складу са овим законом или статутом факултета, односно универзитета.

Студент подноси приговор декану, односно ректору, у року од 24 часа од дана саопштења оцене, односно пријема акта из става 1. тачка 2) овог члана.

Декан, односно ректор, одлучује по приговору студента у року од 24 часа од дана пријема приговора.

Ако декан, односно ректор, усвоји приговор из става 1. овог члана, образоваће комисију пред којом ће студент полагасти испит.

Члан 77.

Студент одговара за повреду обавезе која је у време извршења била утврђена општим актом факултета, односно универзитета.

За лакшу повреду обавезе студенту се изриче дисциплинска мера опомене или укора, а за тежу повреду обавезе дисциплинска мера строгог укора или искључења најдуже до једне године.

Дисциплински поступак не може се покренути по истеку три месеца од дана сазнања за повреду обавезе и учиниоца, односно шест месеци од дана када је повреда учињена.

Општим актом факултета, односно универзитета, утврђују се лакше и теже повреде обавеза студената и дисциплински органи и прописује дисциплински поступак за утврђивање одговорности студената.

V. НАСТАВНИЦИ И САРАДНИЦИ УНИВЕРЗИТЕТА

1. Звања наставника и сарадника универзитета

Члан 78.

Звања наставника универзитета јесу: доцент, ванредни професор и редовни професор.

Звање наставника страног језика на нематичном факултету јесте предавач.

Члан 79.

Звања сарадника универзитета јесу: асистент – приправник, асистент, лектор и виши лектор.

Звања сарадника за стручно-уметничке наставне предмете на академији уметности, као и на другом факултету, јесу: стручни сарадник, виши стручни сарадник и самостални стручни сарадник.

2. Услови за стицање звања наставника универзитета

Члан 80.

Звање доцента може да стекне лице које има:

- 1) научни степен доктора наука из научне области за коју се бира;
- 2) научне, односно стручне радове, у одговарајућој области објављене у међународним или домаћим научним или стручним часописима или зборницима са рецензијама;
- 3) способност за наставни рад.

Члан 81.

Звање ванредног професора може да стекне лице које, поред услова из члана 80. овог закона, има:

- 1) већи број научних радова од значаја за развој науке у одговарајућој научној области објављених у међународним или домаћим научним и стручним часописима са рецензијама;

2) оригинално стручно остварење (пројекат, студију, оригинални метод), односно руковођење или учешће у научним пројектима;

3) објављен уџбеник, практикум или збирку задатака за научну област за коју се бира;

4) већи број радова саопштених на међународним или домаћим научним скуповима.

Члан 82.

Звање редовног професора може да стекне лице које, поред услова из чл. 80. и 81. овог закона, има:

- 1) објављену монографију у одговарајућој научној области;
- 2) остварене резултате у развоју научно-наставног подмлатка на факултету, а посебно кроз менторство у магистарским тезама или докторским дисертацијама, као и учешће у комисијама за оцену или одбрану магистарских теза или докторских дисертација.

Члан 83.

Звање доцента из уметничке, односно стручно-уметничке области може да стекне лице које има академски назив магистра уметности, призната уметничка дела, односно остварења и способности за наставни рад.

Звање ванредног професора из уметничке, односно стручно-уметничке области може да стекне лице које има академски назив магистра уметности, уметничка дела, односно остварења од значаја за развој уметности и способност за наставни рад.

Звање редовног професора из уметничке, односно стручно-уметничке области, може да стекне лице које има академски назив магистра уметности, изузетна уметничка дела, односно остварења која су значајније утицала на развој културе и уметности, и способност за наставни рад.

Звање наставника из уметничке, односно стручно-уметничке области, може да стекне и лице које има високо образовање, врхунска уметничка остварења и способност за наставни рад.

Члан 84.

Звање предавача страног језика на нематичном факултету може да стекне лице које има високо образовање и објављене стручне, односно научне радове у одговарајућој научној области и способност за наставни рад.

3. Услови за стицање звања сарадника универзитета

Члан 85.

Звање асистента-приправника може да стекне лице које има високо образовање и општи успех најмање 8 (осам) на основним студијама.

Звање асистента може да стекне лице које има академски назив магистра наука, односно магистра уметности, и има смисла за наставни рад.

Звање асистента клиничког наставног предмета утврђеног статutom медицинског и стоматолошког факултета, може да стекне лице које има академски назив магистра наука и стручни назив специјалисте, у складу са посебним законом.

Звање лектора страног језика може да стекне лице које има одговарајуће високо образовање, општи успех најмање 8 (осам) на основним студијама и има смисла за наставни рад.

Звање вишег лектора може да стекне лице које, поред услова из става 4. овог члана, има објављене стручне, односно научне радове.

Члан 86.

Звање стручног сарадника уметничког, односно стручно-уметничког наставног предмета, може да стекне лице које има одговарајуће стручне резултате.

Звање вишег стручног сарадника уметничког, односно стручно-уметничког наставног предмета, може да стекне лице које има високо образовање и признате стручне радове.

Звање самосталног стручног сарадника уметничког, односно стручно-уметничког наставног предмета, може да стекне лице које има високо образовање и стручне резултате од значаја за развој струке или уметности.

4. Стицање звања и заснивање радног односа наставника и сарадника

Члан 87.

Наставник, осим редовног професора, стиче звање и заснива радни однос на време од пет година.

Сарадник стиче звање и заснива радни однос на реме од четири године.

Асистент – приправник стиче звање и заснива радни однос на време од четири године без могућности поновног избора у исто звање.

Члан 88.

Наставник и сарадник стичу звање и заснивају радни однос на факултету на основу конкурса.

Декан факултета одлучује о објављивању конкурса, на предлог катедре.

Конкурс из става 1. овог члана нарочито садржи назив радног места и услове за рад на радном месту наставника, односно сарадника, у складу са општим актом факултета.

Члан 89.

Декан образује комисију за припрему извештаја о пријављеним кандидатима.

Комисија из става 1. овог члана састоји се од најмање три наставника из научне, односно уметничке области, за коју се наставник, односно сарадник, бира.

Чланови комисије су у истом или вишем звању од звања у које се наставник бира.

Члан 90.

Извештај комисије садржи: биографске податке, преглед и мишљење о научном, стручном, односно уметничком раду кандидата, као и мишљење о испуњености услова кандидата за избор у звање и на радно место наставника, односно сарадника.

Члан 91.

По достављању извештаја комисије декан врши избор између кандидата који испуњавају услове за избор у звање и на радно место наставника, односно сарадника.

Избор и звање и на радно место редовног професора декан врши по претходној сагласности министра просвете.

Са лицем које је изабрано у смислу ст. 1. и 2. овог члана, декан закључује уговор о раду.

Члан 92.

Наставник заснива радни однос за извођење наставе из највише два наставна предмета једне научне, односно уметничке области.

Члан 93.

Наставник може бити преузет у радни однос на другом факултету у истом звању, у складу са законом којим се уређују радни односи.

Члан 94.

Ако се на објављени конкурс за избор наставника не пријаве кандидати који испуњавају услове за радно место наставника или се не изабере ниједан кандидат, декан факултета може закључити уговор о допунском раду са наставником другог факултета у току школске године, у складу са законом којим се уређују радни односи.

Члан 95.

Истакнути научник, стручњак или уметник, може да учествује у остваривању дела наставе на универзитету, односно факултету, у складу са статutom.

5. Права, обавезе и одговорности из радног односа

Члан 96.

У погледу права, обавеза и одговорности наставника и сарадника и других запослених на универзитету, односно факултету, примењује се закон којим се уређују радни односи, ако овим законом није друкчије одређено.

Члан 97.

О појединачним правима, обавезама и одговорностима наставника, сарадника и других запослених на универзитету, односно факултету, одлучује ректор, односно декан.

О појединачним правима, обавезама и одговорностима ректора универзитета, односно декана факултета, одлучује управни одбор универзитета, односно факултета.

Члан 98.

Ванредном професору, доценту и сараднику који се налази на одслужењу војног рока, породилском одсуству, боловању дужем од три месеца, као и у случајевима мировања радног односа утврђених законом, радни однос се продужава за време трајања одсуства.

Наставнику после пет година проведених у настави на факултету може бити одобрено плаћено одсуство у трајању до две школске године ради стручног и научног усавршавања, у складу са статutom факултета.

Члан 99.

Наставнику престаје радни однос под условима и на начин прописаним законом којим се уређују радни односи.

Кад надлежни орган факултета не одлучи да наставник који је навршио 65 година живота или 40 година стажа осигурања, остане и даље у радном односу, том наставнику радни однос престаје на крају школске године у којој је навршио 65 година живота или 40 година стажа осигурања.

Кад надлежни орган факултета одлучи да наставник који је навршио 65 година живота или 40 година стажа осигурања остане и даље у радном односу, том наставнику радни однос не може престати пре истека школске године.

VI. СТРУЧНИ ОРГАНИ УНИВЕРЗИТЕТА

Члан 100.

Стручни орган универзитета је наставно-научно, односно наставно-уметничко веће.

Статутом универзитета могу се утврдити и други стручни органи универзитета: стручна већа по областима наука, односно по дисциплинама (у даљем тексту: стручна већа), наставно-научна, односно наставно-уметничка већа групација сродних факултета (у даљем тексту: већа групација).

Члан 101.

Веће универзитета чине по један представник факултета у саставу универзитета из реда редовних професора.

Статутом универзитета може се утврдити и већи број чланова већа универзитета из реда редовних професора.

Ректор и проректор су чланови већа универзитета по функцији, без права одлучивања.

Број чланова, трајање мандата, састав и начин избора председника и чланова већа универзитета утврђује се статутом универзитета.

Члан 102.

Веће универзитета:

- 1) даје мишљење о предлогу статута универзитета;
- 2) доноси програм научних истраживања, односно програм уметничких пројеката универзитета;
- 3) даје мишљење о матичности факултета;
- 4) доноси наставни план и програм студија које организује универзитет;
- 5) додељује почасни докторат;
- 6) најмање једном годишње разматра извештај о остваривању програма научних истраживања, односно уметничког рада које доноси универзитет;
- 7) обавља и друге послове утврђене овим законом и статутом универзитета.

О питањима из своје надлежности веће универзитета одлучује већином гласова укупног броја чланова.

VII. СТРУЧНИ ОРГАНИ ФАКУЛТЕТА

Члан 103.

Стручни органи факултета јесу: наставно-научно, односно наставно-уметничко веће и веће катедре.

Статутом факултета могу се утврдити и други стручни органи.

Члан 104.

Веће факултета чине сви наставници и сарадници факултета или њихови представници.

Декан и продекан су чланови већа факултета по функцији, без права одлучивања.

Број чланова, трајање мандата и начин избора председника и чланова већа факултета утврђује се статутом факултета.

Члан 105.

Веће факултета:

- 1) даје мишљење о предлогу статута факултета;
- 2) доноси наставни план и програм основних, специјалистичких, магистарских и докторских студија по одсецима, групама или смеровима;
- 3) доноси наставни план и програм сталног стручног образовања и усавршавања;
- 4) доноси програм научних истраживања, односно уметничких пројеката факултета;
- 5) утврђује мере за подстицање развоја изразито успешних и даровитих студената;
- 6) најмање једном годишње разматра извештај о остваривању програма научних истраживања, односно уметничког рада;
- 7) обавља и друге послове утврђене овим законом и статутом факултета.

О питањима из своје надлежности веће факултета одлучује већином гласова укупног броја чланова.

Члан 106.

На факултету се оснивају катедре за један или више сродних наставних предмета.

Стручни орган катедре је веће катедре које чине сви наставници и сарадници који обављају образовно-научни, односно образовно-уметнички рад из наставних предмета за које је катедра основана.

Члан 107.

Веће катедре:

- 1) предлаже наставни програм наставних предмета катедре;
 - 2) даје мишљење о програму научних истраживања, односно уметничког рада и о научним и уметничким радовима у којима учествују наставници и сарадници катедре;
 - 3) обавља друге послове прописане статутом факултета.
- Организација и начин рада катедре и већа катедре уређује се статутом факултета.

VIII. ОРГАНИ УНИВЕРЗИТЕТА

Члан 108.

Органи универзитета јесу: ректор, управни одбор и надзорни одбор.

Члан 109.

Ректор је пословодни орган универзитета.

Ректор има права и дужности директора предузећа, ако овим законом није друкчије одређено.

Универзитет има једног или више проректора, у складу са статутом универзитета.

Универзитет може имати проректора студента.

Члан 110.

Ректора универзитета именује и разрешава оснивач.

Ректора универзитета, чији је оснивач Република, именује и разрешава Влада.

Ректор универзитета се именује на период од две године из реда редовних професора факултета који је у саставу универзитета.

Ректор универзитета ступа на дужност на основу акта о именовању.

Члан 111.

Ректор разрешен дужности распоредује се на послове наставника у звању редовног професора на факултету на коме је обављао ове послове.

Члан 112.

Проректора универзитета именује и разрешава ректор по поступку прописаном статутом универзитета.

Проректор се именује из реда редовних професора факултета који су у саставу универзитета, а проректор студент се именује из реда студената, на период од две године.

Члан 113.

Ректор универзитета:

- 1) предлаже статут универзитета;
- 2) одговара за остваривање научне, односно уметничке и образовне делатности на универзитету;
- 3) предлаже основне пословне политике;
- 4) предлаже годишњи програм рада и план развоја универзитета;
- 5) извршава одлуке управног одбора универзитета;
- 6) предлаже унутрашњу организацију универзитета;
- 7) подноси управном одбору годишњи извештај о резултатима пословања универзитета;
- 8) покреће иницијативу и предлаже решења о питањима од значаја за обављање делатности универзитета;
- 9) обавља и друге послове утврђене законом и статутом универзитета.

Члан 114.

Проректор обавља послове утврђене статутом универзитета, као и друге послове за које га овласти ректор.

Члан 115.

Управни одбор је орган управљања универзитета.

Чланове управног одбора универзитета именује и разрешава оснивач.

Чланове управног одбора универзитета, чији је оснивач Република, именује и разрешава Влада.

Члан 116.

Управни одбор универзитета, чији је оснивач Република, има 15 чланова.

Шест чланова управног одбора именује се из реда запослених на универзитету и факултетима у саставу универзитета, а три члана из реда студената, у складу са статутом.

Мандат чланова управног одбора из става 1. овог члана траје пет година, а чланова управног одбора из реда студената две године, почев од дана конституисања.

Члан 117.

Управни одбор универзитета:

- 1) доноси статут универзитета;
- 2) одлучује о коришћењу средстава универзитета;
- 3) усваја финансијски план, годишњи обрачун и извештај о пословању универзитета;
- 4) разматра питања студентског стандарда и даје иницијативе надлежним органима за унапређивање стања у тој области;
- 5) доноси годишњи програм рада и план развоја универзитета;
- 6) обавља друге послове утврђене законом и статутом универзитета.

О питањима из своје надлежности управни одбор универзитета одлучује већином гласова укупог броја чланова.

Члан 118.

Надзорни одбор универзитета именује и разрешава оснивач.

Надзорни одбор универзитета чији је оснивач Република именује и разрешава Влада.

Члан 119.

Надзорни одбор универзитета, чији је оснивач Република, има пет чланова.

Два члана надзорног одбора из става 1. овог члана именују се из реда запослених на универзитету и факултетима у саставу универзитета.

Мандат чланова надзорног одбора из става 1. овог члана траје пет година, почев од дана конституисања.

Члан 120.

Надзорни одбор универзитета:

- 1) врши надзор над законитошћу рада органа универзитета;
- 2) врши надзор над пословањем универзитета;
- 3) обавља друге послове утврђене законом и статутом универзитета.

IX. ОРГАНИ ФАКУЛТЕТА

Члан 121.

Органи факултета јесу: декан, управни одбор и надзорни одбор.

Члан 122.

Декан је пословодни орган факултета.

Декан има права и дужности директора предузећа, ако овим законом није друкчије одређено.

Факултет има једног или више продекана, у складу са статутом факултета.

Факултет може имати продекана студента.

Члан 123.

Декана факултета именује и разрешава оснивач.

Декана факултета, чији је оснивач Република, именује и разрешава Влада.

Декан факултета се именује на период од две године из реда професора факултета.

Декан факултета ступа на дужност на основу акта о именовању.

Члан 124.

Декан разрешен дужности raspоређује се на послове наставника у звању у коме је биран на факултету.

Члан 125.

Продекана факултета именује и разрешава декан по поступку прописаном статутом факултета.

Продекан се именује из реда професора факултета, а продекан студент се именује из реда студената, на период од две године.

Члан 126.

Декан факултета:

- 1) предлаже статут факултета;
- 2) одговара за остваривање образовне, уметничке и научне делатности;
- 3) предлаже основне пословне политике;
- 4) предлаже годишњи програм рада и план развоја;

- 5) извршава одлуке управног одбора;
- 6) предлаже унутрашњу организацију факултета;
- 7) подноси годишњи извештај о резултатима пословања;
- 8) покреће иницијативу и предлаже решења о питањима од значаја за обављање делатности факултета;
- 9) обавља и друге послове утврђене законом и статутом факултета.

Члан 127.

Продекан обавља послове утврђене статутом факултета, као и друге послове за које га овласти декан.

Члан 128.

Управни одбор је орган управљања на факултету.

Управни одбор факултета именује и разрешава оснивач.

Управни одбор факултета, чији је оснивач Република, именује и разрешава Влада.

Члан 129.

Управни одбор факултета, чији је оснивач Република, има девет чланова.

Четири члана управног одбора именују се из реда запослених на факултету, а два члана из реда студената, у складу са статутом.

Мандат чланова управног одбора из става 1. овог члана траје пет година, а чланова из реда студената две године, почев од дана конституисања.

Члан 130.

Управни одбор факултета:

- 1) доноси статут факултета;
- 2) одлучује о коришћењу средстава факултета;
- 3) усваја финансијски план, годишњи обрачун и извештај о пословању факултета;
- 4) доноси годишњи програм рада и план развоја факултета;
- 5) доноси одлуку о образовању организационих јединица, на предлог декана;
- 6) обавља и друге послове утврђене законом и статутом факултета.

Управни одбор факултета доноси одлуку већином гласова укупног броја чланова.

Члан 131.

Надзорни одбор факултета именује и разрешава оснивач.

Надзорни одбор факултета, чији је оснивач Република, именује и разрешава Влада.

Члан 132.

Надзорни одбор факултета, чији је оснивач Република, има пет чланова.

Два члана надзорног одбора из става 1. овог члана именују се из реда запослених на факултету.

Мандат чланова надзорног одбора из става 1. овог члана траје пет година, почев од дана конституисања.

Члан 133.

Надзорни одбор факултета:

- 1) врши надзор над законитошћу рада органа факултета;
- 2) врши надзор над пословањем факултета;
- 3) обавља и друге послове утврђене законом и статутом.

X. ФИНАНСИРАЊЕ УНИВЕРЗИТЕТА И ФАКУЛТЕТА ЧИЈИ ЈЕ ОСНИВАЧ РЕПУБЛИКА

Члан 134.

Средства за обављање делатности основних, магистарских и докторских студија факултета, односно универзитета, у складу са овим законом, а чији је оснивач Република, обезбеђују се у буџету Републике.

Члан 135.

Поред средстава из члана 134. овог закона универзитет, односно факултет чији је оснивач Република, може стицати средства од школарине, а кад то дозвољавају кадровске и просторне могућности и врућањем услуга трећим лицима, као и из осталих извора (поклон, донације, спонзорство и др.).

Средства из става 1. овог члана која универзитет, односно факултет чији је оснивач Република, стиче од школарине, односно која оствари пружањем услуга трећим лицима, користе се за намене из члана 138. овог закона према програму универзитета, односно факултета чији је оснивач Република, на који сагласност даје Влада.

Члан 136.

Средства из члана 134. овог закона обезбеђују се према нормативима и стандардима услова рада и годишњем програму рада универзитета, односно факултета.

Члан 137.

Нормативе и стандарде услова рада универзитета, односно факултета чији је оснивач Република, утврђује Влада.

Годишњи програм рада садржи време и начин остваривања образовне и научне, односно уметничке делатности универзитета, односно факултета чији је оснивач Република, у току школске године.

Годишњи програм рада из става 2. овог члана доноси се до 30. септембра за наредну школску годину.

Члан 138.

Средства из чл. 134. и 135. овог закона, универзитет, односно факултет чији је оснивач Република, може користити за:

- 1) трошкове пословања;
- 2) зараде запослених у складу са законом и колективним уговором;
- 3) опрему;
- 4) обављање научног, односно уметничког рада који је у функцији подизања квалитета наставе;
- 5) научно и стручно усавршавање наставника и сарадника;
- 6) подстицање развоја наставног подмлатка;
- 7) рад са даровитим студентима;
- 8) међународну сарадњу;
- 9) изворе информација и информационе системе;
- 10) друге намене у складу са законом.

XI. НОСТРИФИКАЦИЈА И ЕКВИВАЛЕНЦИЈА

Члан 139.

Лицу које је у иностранству стекло високо образовање, специјалистичко образовање, академски назив магистра наука, односно магистра уметности или научни степен доктора наука, нострификује се диплома на његов лични захтев, у складу са овим законом.

У поступку нострификације изједначава се диплома стечена у иностранству са дипломом стеченом у Републици.

У поступку еквиваленције изједначава се страна школска јавна исправа са исправом стеченом у Републици.

Члан 140.

Веће одговарајућег факултета спроводи поступак нострификације дипломе, односно утврђује еквивалентност стране школске јавне исправе.

Уколико у Републици нема одговарајућег факултета, односно студијске групе, нострификацију дипломе, утврђивање стручног назива, као и утврђивање еквивалентности стране школске јавне исправе обавља универзитет.

Услови и поступак нострификације дипломе, односно утврђивање еквивалентности стране школске јавне исправе, ближе се уређују статутом факултета, односно универзитета.

Члан 141.

У поступку нострификације дипломе, односно еквиваленције стране школске јавне исправе, узима се у обзир: систем школовања у држави у којој је диплома, односно школска јавна исправа стечена; наставни план и програм студија; трајање студија; права која даје стечена диплома; друге околности од значаја за нострификацију, односно еквиваленцију.

Ако се у поступку нострификације утврди да се наставни планови и програми знатније разликују, факултет, односно универзитет условљава нострификацију полагањем испита, односно извршавањем других обавеза утврђених наставним планом и програмом факултета, односно универзитета.

Члан 142.

Акт о нострификацији дипломе, односно еквиваленције стране школске јавне исправе, факултет, односно универзитет доставља Министарству просвете, у року од 15 дана од дана доношења.

Члан 143.

Факултет, односно универзитет, трајно чува документацију о обављеној нострификацији дипломе, односно утврђеној еквивалентности стране школске јавне исправе и о томе води евиденцију.

Садржај обрасца и начин вођења евиденције из става 1. овог члана прописује министар просвете.

XII. ЕВИДЕНЦИЈА И ЈАВНЕ ИСПРАВЕ

Члан 144.

Факултет води: матичну књигу студената, евиденцију о издатим дипломама и записник о полагању испита.

Универзитет води књигу промовисаних доктора наука, књигу почасних доктора, као и евиденцију из става 1. овог члана када непосредно организује одређене програме образовања.

Евиденција из ст. 1. и 2. овог члана води се на српском језику, ћириличним писмом.

Кад се настава остварује на језику националне мањине, матична књига студената и евиденција о издатим дипломама води се на српском језику ћириличним писмом и језику и писму националне мањине.

Матична књига студената, књига промовисаних доктора наука и почасних доктора трајно се чувају.

Садржај и облик обрасца и начи вођења евиденција прописује министар просвете.

Члан 145.

На основу података из евиденције факултет, односно универзитет, издаје јавне исправе.

Јавне исправе, у смислу овог закона, јесу: студентска књижица (индекс), диплома о стеченом високом образовању, стручном називу специјалисте, академском називу магистра наука, односно магистра уметности, научном степену доктора наука и уверење о савладаном програму стручног образовања и усавршавања.

Универзитет, односно факултет, издаје јавне исправе на српском језику ћириличним писмом.

Када се настава на универзитету, односно факултету, остварује на страном језику или на језику националне мањине, јавне исправе се издају на обрасцу који је штампан двојезично: на српском језику ћириличним писмом и страном језику, односно језику и писму националне мањине.

Садржај и облик обрасца јавне исправе прописује министар просвете.

Члан 146.

Дипломе о завршеним основним, магистарским и докторским студијама и о стеченом научном степену доктора наука потписују декан факултета и ректор универзитета.

Дипломе из става 1. овог члана оверавају се сувим жигом универзитета.

Дипломе о специјалистичким студијама потписује декан факултета.

Дипломе које издаје универзитет потписује ректор универзитета.

Члан 147.

Универзитет, односно факултет, издаје нову јавну исправу, после проглашења оригинала јавне исправе неважећим у "Службеном гласнику Републике Србије", на прописаном обрасцу, на основу података из евиденције коју води.

Јавна исправа из става 1. овог члана има значај оригиналне јавне исправе.

На јавну исправу из става 1. овог члана ставља се назнака да се ради о новој јавној исправу која је издата после проглашења оригинала јавне исправе неважећом.

Начин стављања назнаке из става 3. овог члана ближе уређује министар просвете.

Члан 148.

Лице које нема диплому о стеченом високом образовању, стручном називу специјалисте, академском називу магистра наука, односно магистра уметности, научном степену доктора наука или уверење о савладаном програму стручног образовања и усавршавања, а евиденција о томе, односно архивска грађа је уништена или нестала, може поднети захтев општинском суду на чијем подручју је седиште или је било седиште факултета, односно универзитета, ради утврђивања завршеног образовања, односно стручног образовања и усавршавања.

Захтев садржи доказе на основу којих може да се утврди да је то лице завршило студије, односно програм стручног образовања и усавршавања и потврду да је евиденција, односно архивска грађа, уништена или нестала.

Потврду да је архивска грађа уништена или нестала издаје факултет, односно универзитет, у којој је лице стекло образовање, односно стручно образовање и усавршавање, или друга организација која је преузела евиденцију, односно архивску грађу. Ако таква организација не постоји, потврду издаје Министарство просвете.

Члан 149.

Решење о утврђивању стеченог образовања, односно стручног образовања и усавршавања из члана 148. став 1. овог закона доноси општински суд у ванпарничном поступку.

Решење из става 1. овог члана замењује диплому, односно уверење које издаје факултет, односно универзитет.

Члан 150.

Диплома о стеченом високом образовању, академском називу магистра наука, односно магистра уметности, стручном називу специјалисте и научном степену доктора наука оглашава се ништавом:

- 1) ако је издата од неовлашћене организације;
- 2) ако је потписана од неовлашћеног лица;

3) ако лице није положило све испите на начин и по поступку утврђеним законом и наставним програмом факултета, односно универзитета;

4) ако није издата на прописаном обрасцу.

Факултет, односно универзитет, оглашава ништавом диплому из разлога утврђених у ставу 1. тач. 2) до 4) овог члана.

Министар просвете по службеној дужности оглашава диплому ништавом из разлога утврђених у ставу 1. овог члана.

Члан 151.

Факултет, односно универзитет, оглашава ништавом диплому о стеченом академском називу магистра наука, односно магистра уметности, ако утврди да магистарска теза није резултат самосталног научног рада.

факултет, односно универзитет, оглашава ништавом диплому о стеченом научном степену доктора наука, ако утврди да докторска дисертација не представља оригинални научни резултат у одређеној научној области.

Министар просвете по службеној дужности оглашава ништавом диплому из разлога утврђених у ст. 1. и 2. овог члана.

XIII. УПРАВНИ НАДЗОР

Члан 152.

Управни надзор над радом универзитета и факултета врши Министарство просвете.

Члан 153.

Инспекцијски надзор врше инспектори, односно друга овлашћена лица (у даљем тексту: инспектор).

Послове инспектора може обављати лице које има правни факултет, положен стручни испит и најмање три године радног искуства.

Послове инспектора из члана 154. тачка 3) овог закона обавља лице које има економски факултет, положен стручни испит и најмање три године радног искуства.

Члан 154.

У вршењу инспекцијског надзора, инспектор је овлашћен да:

- 1) поништи упис студената у прву годину студија преко броја утврђеног актом Владе;
- 2) поништи упис студената који је обављен супротно одредбама овог закона;
- 3) изврши контролу наменског коришћења средстава која се обезбеђују универзитету и факултету из буџета Републике;
- 4) предузима друге мере за које је законом и другим прописима овлашћен.

XIV. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 155.

Новчаном казном од 3.000 до 10.000 нових динара казниће се за прекршај универзитет, односно факултет ако:

- 1) обавља организовање и деловање из члана 4. овог закона;
- 2) обавља делатност ван седишта (члан 10. ст. 3. и 4);
- 3) примењује статут на који није добио сагласност Владе (члан 10. став 5);
- 4) наставни план и програм студија остварује супротно овом закону и годишњем програму рада (чл. 19. и 137. став 2);
- 5) наставни план и програм студија није донет на начин утврђен чланом 24. ст. 1-6. овог закона;
- 6) наставни план и програм сталног стручног образовања и усавршавања није донет на начин утврђен чланом 24. став 7. овог закона;
- 7) прекине са остваривањем наставног плана и програма у току школске године (члан 27);
- 8) упише у прву годину студија кандидата који се није пријавио на конкурс (члан 34. став 1);
- 9) упише студента у одређену годину студија после рока утврђеног чланом 35. став 2. овог закона;
- 10) наплати школарину студенту супротно висини школарине коју утврди Влада (члан 40. став 1);
- 11) упише у прву годину основних студија кандидата који није положио пријемни испит, односно испит за проверу склоности и способности (члан 41. став 2);
- 12) упише студента у наредну годину студија супротно чл. 50. и 51. овог закона;
- 13) спроведе поступак за оцену и одбрану магистарске тезе супротно одредбама чл. 61. и 62. овог закона;
- 14) спроведе поступак за оцену и одбрану докторске дисертације супротно чл. 68. и 69. овог закона;
- 15) не води на прописан начин или неуредно води евиденцију утврђену чланом 144. овог закона;
- 16) издаје јавне исправе које по садржају не одговарају садржини образаца јавне исправе које прописује министар просвете (члан 145).

Новчаном казном од 500 до 1.000 нових динара казниће се и одговорно лице на универзитету, односно факултету, за прекршај из става 1. овог члана.

Члан 156.

Новчаном казном од 3.000 до 10.000 динара казниће се за прекршај универзитет, односно факултет ако:

1) прими у радни однос наставника, односно сарадника који не испуњава услове утврђене овим законом или га приу у радни однос без конкурса (чл. 80-86, 88. став 1);

2) закључи уговор о допунском раду супротно члану 94. овог закона.

Новчаном казном од 500 до 1.000 нових динара казниће се и одговорно лице на универзитету, односно факултету, за прекршај из става 1. овог члана.

XV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 157.

Универзитети и факултети настављају рад у складу с одредбама овог закона, а усагласиће своју организацију и општа акта са овим законом у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 158.

Одредбе подзаконских аката које су се примењивале до ступања на снагу овог закона, а нису са њим у супротности, примењиваће се до доношења аката на основу овог закона.

Члан 159.

Конституисање управних и надзорних одбора универзитета и факултета и именовање ректора, декана, проректора и продекана, у складу са овим законом, извршиће се у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Конституисањем управних одбора универзитета, односно факултета, престају са радом савети универзитета и факултета.

Члан 160.

Лица изабрана у звање наставника универзитета по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона, задржавају стечена звања и настављају да обављају послове наставника до истека времена за које су изабрана.

Члан 161.

Лице које је на дан ступања на снагу Закона о универзитету ("Службени гласник РС", број 54/92) имало звање наставника на нематичном факултету за наставни предмет страни језик и најмање 25 година стажа осигурања (жена), односно 30 година стажа осигурања (мушкарац), задржава стечено звање.

Члан 162.

Наставници изабрани у звање предавача и вишег предавача страног језика на нематичном факултету по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона, обављају послове наставника до истека времена за које су изабрани.

Члан 163.

Наставницима физичког васпитања на нематичном факултету за којим је радом престала потреба, обезбеђује се једно од права утврђених законом којим се уређују радни односи.

Члан 164.

Сарадници изабрани у сарадничко звање по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона обављају послове сарадника до истека времена на које су изабрани.

Члан 165.

Запослени на универзитету, односно факултету, који су засновали радни однос до дана ступања на снагу овог закона, јесу у обавези да закључе уговор о раду у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 166.

Студенти уписани на основне студије до дана ступања на снагу овог закона уписаће се у школску 1998/99. годину, у погледу услова за упис и у погледу плаћања студија, под условима који су били прописани до дана ступања на снагу овог закона.

Студентима којима је апсолвентски рок истекао по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона, рок из члана 56. став 4. почиње да тече 1. октобра 1998. године.

Члан 167.

Даном ступања на снагу овога закона престаје да важи Закон о универзитету ("Службени гласник РС", бр. 54/92, 39/93, 44/93, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96 и 7/98).

Члан 168.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

ТРЕЋА СЕДНИЦА ПРВОГ РЕДОВНОГ ЗАСЕДАЊА
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, 26. МАЈА 1998. ГОДИНЕ

СКУПШТИНСКА ДЕБАТА О НАЦРТУ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТУ

Начелни претрес отворио је представник предлагача закона професор др Ратко Марковић

Проф. др Ратко Марковић: Господине председнице, господе народни посланици, пред вама је закон о једној од најважнијих културно-просветних установа сваке државе, каква је установа универзитет. Универзитет у Србији је стара установа. Ако се време постојања универзитета у Србији рачуна од почетка рада Лицеја, универзитет у Србији је стар равно 160 година. Ако се рачуна од почетка рада Велике школе, он је стар 135 година. А, ако се рачуна од почетка рада установе која се звала Универзитет, Универзитет у Србији стар је 93 године.

У почетку је Србија имала један универзитет, данас их има шест. Само је Београдски универзитет у почетку имао три факултета, а данас их има тридесет. Од оснивања универзитета у Србији до данас, не само да су протекле многе године, него је протекло и много закона који су уређивали ту материју. И, последњем оном од 1992, иако важећем, протекло је рок употребе. Тај закон је одражавао прелазно стање из једног система у други, кроз које је земља пролазила и показао се као сасвим неадекватан за излечење нових болести, од којих је универзитет у новом времену почео да побољшава.

Предлог закона о универзитету који влада упућује Народној скупштини, има за циљ да уведе нова решења за нове односе, у међувремену промене. Од сада важећег закона до данас, коначно су ишчезли друштвено самоуправљање као право запослених које произлази из рада друштвеним средствима рада, средње усмерено образовање и самоуправни начин финансирања тзв. друштвених делатности, а заснован је парламентарни систем власти, усталиле су се политичке странке, привреда све више постаје тржишна. Израз нове реалности не може бити анахрон универзитет, који је у развоју стао на пола пута између друштвеног самоуправљања и промена у којима су државна и друштвена сфера јасно разграничене једна од друге.

Други циљ који предлагач закона жели да постигне овим предлогом закона је заокруживање материје универзитета и универзитетског образовања. Амбиција предлагача била је да се Законом о универзитету уреди све што се универзитета тиче, био тај универзитет приватан, био државни, да се материја универзитета нормативно не фрагментизује, него да се тотализује.

Треће, од овог закона се очекује да измени једно болесно стање какво постоји на

појединим универзитетима и факултетима. Већ дуже време наш универзитетски живот скренуо је са правог пута у страну. Од првобитних питања наставе и научног рада, тежиште се изместило на персонална питања избора ректора, декана и факултетских наставника и сарадника. Неки универзитет-

ски факултетски људи већом пажњом прате такве догађаје, него научну литературу и више ту улажу енергије, него у настави.

Поделе које међу наставницима и сарадницима постоје на универзитету и факултетима, нису као што су некада биле, по основу различитих школа у науци и праваца у

Грађани су пресудили на септембарским изборима: СПС, СРС и ЈУЛ освојили су 192 од укупно 250 мандата у Скупштини Србије

научном мишљењу, што није искључивало људску попустљивост и трпљивост међу њима, него по чисто персоналним питањима, ко стоји иза овог, или оног кандидата за ректора, декана, факултетског сарадника или наставника, што је искључивало људску трпљивост међу сарадницима и наставницима факултета, чак их је одводило и грубо супрарништво и непријатељство.

Избор у сарадничко и наставничко звање више зависи од тога да ли се припада, или не клану, него од тога да ли се имају, или не, стручни и научни радови. Клан је постао најмоћнија референца за избор и унапређење у сарадничко и наставничко звање. Многим наставницима, па чак и сарадницима, постало је важније јавно политичко деловање од наставног и научног рада. Шта више, многи од њих постали су познати као политички радници, а не као предавачи, или писци научних радова. Политичке странке су недопустиво продрле у најважније сфере универзитетског живота. Дневни ред многих седница универзитетских и факултетских органа, био је пример узурпације надлежности државних органа, чак бирачког тела. Многи декани, наставници и сарадници седнице наставно-научног већа претварали су у седнице Народне скупштине, при чему су током таквих седница међусобно поштовање међу члановима већа и њихов говор били готово једнаки онаквом поштовању и говору какви постоје у Народној скупштини међу посланицима који потичу из владајућих и опозиционих странака.

У такве поделе, супротно етици сарадничког и наставничког позива све под видом борбе за слободу и демократију били су увлачени и студенти. И, на њих је била пројектована иста политичка подела која је постојала и међу наставницима. Наставници су без икаквог зазора хушкали студенте против својих колега. О овоме остају трајно да сведоче изјаве појединих наставника, под видом стручњака за ову, или ону научну област о својим колегама дате тзв. жутој штампи. У њима, не само што нема никаквог колегијалног уважавања, него и елементарне људске пристojности. У први план је изабиле борба за политичке циљеве у крајњој линији за власт, док су настава и испити сасвим били потиснути. Већ неколико пута последњих година, у ствари, од кад постоји вишестраначки систем у земљи по неколико недеља, чак и месеци на појединим факултетима није било никакве наставе, ни испита. Није редак случај да су наставници студенте који су хтели да слушају предавања избацивали из амфитеатра, а они који су полагали испите, давали петицу гласно корећи њихову тобожњу саможивост и конформизам у време кад њихове колеге протестују на улицама и боре се, тобож, за опште интересе.

Наставницима који су хтели да држе предавање и испите, подметане су најгнусније провокације и провокатори, слате претње, анонимна писма и штампана су на њих адресирана писма у жутој штампи. Уместо знања и стручности, пиштаљка и шерпа били су данима главна оруђа академског исказања.

Све су ово знаци болесног стања које постоји на појединим универзитетима и факултетима. Такви универзитети и факултети били су већ поодавно зрели за реформу. Основна питања уређена Владиним Предлогом закона о универзитету су следећа: статус и оснивање универзитета, односно факултета, настава и испити, наставници и студенти, унутрашња организација, финанси-

рање и управни надзор над радом универзитета, односно факултета.

Прво питање тиче се статуса и оснивања универзитета, односно факултета. Статус универзитета произлази из његове дефиниције, по којој је он образовна и научна, односно уметничка установа. Као таква установа универзитет је самоуправно тело, јер он и његови факултети имају образовну и научну аутономију. Аутономност наставе и науке искључује сваки политички, верски и идеолошки утицај и усмерена је ка стицању научно утемељеног објективног знања, уз поштовање различитих мишљења.

Због тога је на универзитету и факултету забрањено свако политичко, страначко и верско организовање и деловање. Универзитет је асоцијација факултета, а потребно је постојање најмање три факултета, да би могао постојати универзитет.

Универзитет и факултет могу основати физичка и правна лица, како домаћа, тако и страна. Ако је оснивач универзитета држава Србија, акт о оснивању доноси Влада. Оснивач универзитета, односно факултета може бити и субјект који није држава, а у том случају акт о оснивању доноси тај субјект, уз сагласност Министарства просвете.

Да би универзитет, односно факултет могао почети са радом, потребно је да испуњава кадрoвске, просторне и техничке услове чију испуњеност утврђује Министарство просвете.

О укидању универзитета, односно факултета одлучује његов оснивач, а њихови студенти имају право да заврше започете студије на универзитету, односно факултету које одреди министар просвете.

Друго питање су настава и испити. Настава на факултетима обавља се у облику основних, специјалистичких, магистарских и докторских студија и као стално стручно образовање и усавршавање. Универзитет пак, обавља специјалистичке, магистарске и докторске студије из интердисциплинарних и мултидисциплинарних научних, односно уметничких области. Универзитет, односно факултет остварује студије на основу наставног плана и програма за који је матичан.

Наставним планом утврђује се трајање студија. Наставни предмети и њихов распоред по годинама студија и семестрима и број предавања и вежби, док се програмом наставног предмета утврђују његов садржај, облици наставе и начин провере знања студената.

Наставни план основних магистарских, односно докторских студија доноси факултет уз сагласност универзитета, док наставни план специјалистичких студија доноси факултет. Наставни програм студија доноси универзитет, односно факултет.

Настава се остварује предавањима, вежбама, семинарима, консултацијама научним, односно уметничким радом, стручном праксом, менторским радом, као и другим облицима образовно-научног, односно образовно уметничког рада утврђени статутом универзитета, односно факултета.

Слобода наставе и слобода студирања, основно је подручје аутономије универзитета. Ту универзитет, односно факултет имају коначну реч. Аутономија значи слободу од сваког спољног мешања и пуну самосталност и самоуправу у обављању једне делатности, у овом случају универзитетске наставе. Она обухвата не само слободу усмене речи изговорене "екс катедра", него и слободу писања научних радова и научног стваралаштва уопште. Слобода наставе и научног стваралаштва је услов, али и гра-

ница аутономије универзитета. Ствар је процена законодавца хоће ли прећи ту границу или ће се на њој зауставити, не повређујући при том аутономију универзитета.

Резултати наставе и учења проверавају се на испитима, тако што се успех студента на испиту изражава одређеним распоредом оцена. Оцену даје наставник, односно испитна комисија. Испити се полажу у испитним роковима, којих има три – јануарски, јунски и септембарски, обавезни законски, док факултети могу у свом статуту предвидети и друге испитне рокове. Влада је на ову одредбу основног текста ставила амандман.

Предлог закона допушта упис у наредну годину студија и када студент не положи све испите из претходне године студија, уколико је у претходној години студија био одговарајући број наставних предмета. Мора их бити најмање осам. Број таквих тзв. пренетих наставних предмета зависи од броја наставних предмета на претходној години студија. Ту је Влада поднела амандман на основни текст. Дипломски испит студент полаже само када је то предвиђено наставним планом и програмом основних студија. Лице које положи све испите утврђене наставним планом и програмом основних студија стиче високо образовање и стручни назив утврђен посебним законом.

Треће питање односи се на наставнике и студенте. Први обављају наставу, други похађају наставу и полагају испите. Наставници имају звање за која морају испунити прецизно утврђене услове. Број тих услова пење се од нижег ка вишем звању. Увек су у вишем звању садржани услови за збор у ниже звање. Само се редовни професор бира на неодређено време, а остала наставничка звања се стичу и радни однос заснива на време од пет година. Наставничко звање се стиче и радни однос на факултету се заснива на основу конкурса, о којем одлучује декан факултета. Овде је Влада поднела амандман на основни текст Предлога закона. Декан образује комисију за припрему извештаја о пријављеним кандидатима, чији чланови морају испуњавати услове предвиђене Законом. По достављању извештаја комисије, декан врши избор између кандидата који испуњавају услове за избор у звање и на радно место наставника, односно сарадника. Једино избор у звање и на радно место редовног професора, декан врши по претходној сагласности министра просвете. Декан не врши избор на основу слободне оцене, него је везан законским условима унапред прописаним за свако од наставничких звања. По сличном поступку врши се избор у сарадничка звања и заснива радни однос сарадника, с тим што асистент приправник стиче звање и заснива радни однос на време од четири године, без могућности поновног избора у више звање.

Права, обавезе и одговорности наставника, сарадника и других запослених на универзитету, односно факултету, уређују се законом којим се уређују радни односи, осим ако Законом о универзитету није другачије одређено. О појединим правима, обавезама и одговорностима наставника, сарадника и других запослених на универзитету, односно факултету одлучује ректор, односно декан, а о појединим правима, обавезама и одговорностима ректора универзитета, односно декана факултета одлучује управни одбор универзитета, односно факултета. Студент стиче то својство уписом на студије.

У прву годину студија може се уписати лице које има средње образовање у четворогодишњем трајању, одређено статутом

факултета, али пошто претходно положи пријемни испит, односно испит за проверу склоности и способности. Редослед кандидата за упис у прву годину основних студија утврђује се на основу општег успеха постигнутог у средњем образовању и резултата постигнутог на пријемном испиту, односно испиту за проверу склоности и способности. Студент основних, магистарских и докторских студија на универзитету, односно факултету, чији је оснивач Република, уписује се у статус студента који се финансира из буџета, суфинансирајућег (плаћа делимично школарину) или самофинансирајућег (плаћа економску школарину), с тим што статус студента који се финансира из буџета студент може остварити само на једном универзитету, односно факултету.

Студент који се финансира из буџета и суфинансирајући студент задржава статус у погледу плаћања студија под условом да не понови ни једну годину у току основних студија. У супротном, ако не испуни услов за упис у наредну годину студија, студент може да настави студије у статусу самофинансирајућег студента. Али, зато ако је студент уписан први пут у статусу суфинансирајућег, односно самофинансирајућег студента, положи све испите из претходне године студија у току једне школске године са просечном оценом најмање осам, уписује наредну школску годину у статусу студента који се финансира из буџета. И на ову одредбу основног текста Влада је поднела амандман.

За остваривање својих права студенту стоје на располагању одређена правна средства. Саставни део статуса студента нису само права, већ и одговорности које имају конкретне облике.

Четврто питање које се уређује предложеним законом, односи се на унутрашњу организацију универзитета, односно факултета. Ту постоји дуализам органа. Једни су стручни, који су институционални израз аутономије универзитета и посредством њих се остварује универзитетска самоуправа. Њихова надлежност је у области наставе, односно наставног и научног рада. Други су органи управљања. Они су институционални израз облика власништва над средствима којима универзитет обавља своју делатност и посредством њих се, када је реч о универзитету чији је оснивач држава, остварује државно управљање универзитетом, односно факултетом. Њихова надлежност је у области материјално-финансијског пословања, организације вођења пословне политике, избора наставника и сарадника, речју управљања универзитетом, односно факултетом.

Први органи бирају се на самоуправном начелу, односно чине их по положају сви наставници, односно сарадници или наставници и сарадници одређених наставних предмета. То су наставно-научно, односно наставно-уметничко веће универзитета, односно факултета и веће катедре факултета. Друге органе именује и разрешава Влада. Такви органи су на универзитету ректор, управни и надзорни одбор, а на факултету декан, управни и надзорни одбор, сагласно постојању три слоја у јединственој функцији управљања пословодства, управљања у ужем смислу и надзора над законитишћу.

Приликом именовања чланова управних и надзорних одбора, Влада мора одређен број њих именовати из реда запослених и студената, који чине апсолутну већину чланова тих тела. Ова решења у законском предлогу довела су до полемика у јавности.

Њихови опоненти тврде да је управљање саставни део аутономије универзитета.

Међутим, када би се и та функција обављала на начелу самоуправе универзитета, онда оснивач не би имао никакве ингеренције над универзитетом. Имао би само дужност да даје новац за његов рад. Универзитет би тако постао екстериторијална установа, у којој би се остваривала апсолутна самоуправа коју без икаквих права финансира његов оснивач. Таква универзитет немамисливи је и у најбогатијим земљама света.

Влада Србије пошла је од тога да на два различита начела треба да буде организована делатност универзитета и управљање универзитетом. Прво је вандржавна, друго државна сфера. Колико ће бити државна сфера, а колико аутономна, одлучује на предлог Владе народно представништво. Ова влада оцењује да с обзиром на напред изложене аномалије и застрањивања од праве аутономије у пракси, та функција треба да буде у целини државна. Нису важни конкретни узори из опоредног права, премда их је било, али само као инспирација, никако као слепа копија. На такву своју процену Влада има уставно право, као што је уставно право Народне скупштине да такву процену прихвати, усвајајући Владиног предлога закона или да је одбије неусвајањем Владиног предлога закона. Ако Владино предлог закона као свој закон усвоје народни представници, универзитет би опонирањем таквом закону опонирао сопственом народу. Ма како пространо разумели аутономију универзитета, универзитет никада не може сам себи бити законодавац.

У овој земљи владајући је принцип народне а не универзитетске суверености. Универзитет је ма колико се бавио светом делатношћу, испод народа, народног представништва и Владе као органа изабраног од стране народног представништва.

Пето питање које се односи на Владино Предлог закона је финансирање универзитета односно факултета. Принцип је ту једноставан. Оснивач је онај који обезбеђује средства за обављање делатности универзитета односно факултета. Кад је оснивач држава односно Република Србија, та се средства обезбеђују у буџету Републике. Али, универзитет и факултет та средства могу стицати и од школарине, а када то дозвољавају кадровске и просторне могућности и пружањем услуга трећим лицима као из осталих извора.

Шесто питање у вези са Владином Предлогом закона је управни надзор над радом универзитета односно факултета. Тај надзор врши Министарство просвете а његов најважнији облик инспекцијски надзор, врше инспектори односно друга овлашћена лица.

Господем народни посланици, Влада Србије је овакав Предлог закона о универзитету поднела Народној скупштини, због тога то је стање на већини наших универзитета онако, како је овде описано. Под плаштом аутономије, факултети или читави поједини универзитети, одметнули су се од закона и од власти.

Ево, и сада неки од њих прете Народној скупштини одмаздом, ако донесе овакав Закон о универзитету. Не може универзитет бити изнад и изван закона. Овај предлог закона треба да заведе ред и успостави права мерила за разлучивање аутономије, наставе и науке на универзитету од управљања и руковођења универзитетом. Влада је уверена да се њеним предлогом закона не крије аутономија универзитета него елиминише

анаргија на универзитетима и факултетима на којима она постоји.

Није главно питање на универзитету начин избора декана, органа управљања и наставника и сарадника него квалитет наставе и научног рада наставника и сарадника. Другим речима, свих оних који учествују у обављању делатности универзитета, подједнако наставника, сарадника и студената.

Влада је уверена да ће примена овог закона, уколико буде био усвојен отклонити аномалије у животу наших универзитета. Створити услове за одговорнији рад на њима. Дати квалитетнију наставу и наставнике, квалитетније студије и студенте и да ће повећати углед факултетске дипломе и дипломираног студента.

Због свега тога Влада Србије предлаже народним посланицима да гласају за њен Предлог закона о универзитету.

Јова Тодоровић: Закон о универзитету је највиши нормативни акт који доноси држава из области високошколског образовања. Циљ доношења овог закона је давање основних законских норми, којима се одређује оснивање универзитета и факултета, организација и управљање, аутономија, начин финансирања и укупан положај студената као основни чинилац универзитета и факултета.

Сва ова питања закон уређује за оба типа универзитета – и за државни и за приватни, наравно, сагласно чињеници да ли држава оснива факултет или пак, сходно закону даје сагласност за рад приватних универзитета и факултета.

Поштовани народни посланици, универзитетско образовање је највиши степен образовања, а универзитет је његов највиши организациони механизам кроз који се образовање спроводи. Ради се заиста о сложеном систему који у друштвеном смислу има најзначајније функције које једно друштво има, а то је образовање и наука.

Традиција универзитета а и закона о универзитетима код нас је дуга, без обзира да ли говоримо о законима о универзитетима, који су и пре сто година постојали у Србији, или говоримо о модерним законима о универзитету, развијених земаља. Без обзира на све то, полази се од тога да сви универзитети морају да се развијају у духу традиција и културе, аутономије у области образовања и науке и одговорни су пред друштвом за ту своју функцију.

Исто тако, сви модерни закони на основу традиције јасно и прецизно постављају државу као оснивача у позицију потпуно јасних обавеза, али наравно и права. Можемо се потпуно одредити и рећи да у свим досадашњим законима о високошколском образовању код нас, да је држава имала велике обавезе у финансијском и у другом смислу, а имала је мала права, посебно у делу управљања и контроле над оном у шта улаже држава.

Како се овим законом уређују одређена питања организације и функционисања универзитета у Србији, дозволите поштовани народни посланици, да изнесем неколико основних података.

У Србији данас постоји шест универзитета у оквиру којих има 81 факултет чији је оснивач држава. Постоји један број приватних универзитета и један број приватних факултета. Највећи универзитет је Београдски који има 30 факултета. Најмањи универзитет је универзитет уметности који има четири факултета. Остали универзитети имају између 10 и 14 факултета. На шест универзитета у Србији, школује се око 145 хиљада студената. Највише студира на Бео-

градском универзитету преко 77 хиљада. На осталим универзитетима се број студената креће између 10 – 25 хиљада, као у Новом Саду, 10 у Приштини, око 16 у Нишу и 10 хиљада у Крагујевцу.

На шест универзитета у Србији ради укупно наставника и сарадника око 9,5 хиљада. Највише је на Београдском универзитету и то је 4.600, а најмање на Универзитету уметности око 400. Шта говоре ови мање – више бројчани показатељи. Прво, да имамо велике и масовне универзитете који су као такви по природи неефикасни и по основу садржаја и по основу управљања и организације. Ретко у свету има примера да универзитет има 30 факултета. Управо је тренд да се стварају универзитети са мање факултета, али су зато ефикасни, рационални, флексибилни у сваком погледу.

Овај закон који се данас налази пред нама, покреће питање рационалности мреже и организације универзитета у Србији, а пре свега превазилажење прегломазних универзитета који су по природи ствари инертни и отпорни на све промене.

Структура наставнонаучног кадра на универзитетима у Србији је такође недовољна. Лоше вођена кадровска политика је довела до тога да ми у кадровском смислу имамо "остареле" универзитете. Редовни професори чине 42% од укупног наставничког кадра, а наставничког кадра има више за око 2.000 од асистентског кадра. У суштини, дошло је до обрнуте кадрове пирамиде и до негативне селекције кадра.

Све ово напред речено производи и друге по универзитете неповолне чињенице. Ефикасност студирања је врло мала. Просечне студије на нашим универзитетима трају око осам година за студије од четири године. Само око 12% студената заврши студије на време.

На западу просечно време студирања износи око пет година, а студије у року заврши око 60% студената. Према подацима ми имамо највећу "густину" студената на свету мерену по броју студената на број становника. Процењује се да код нас на 10.000 становника има око 140 студената, а у напредним, западним земљама тај број се креће између 50 и 60.

Још један податак на који универзитет објективно нема битног утицаја, а то је да око 90% свршених средњошколца наставља студије, а у западним земљама тај број се креће између 25 и 35%.

Поштовани народни посланици, нема сумње да Србија има доста, можда и превише и универзитета, а посебно факултета. Мрежа факултета се развијала и ширила не рационално, највише без оправданих друштвених разлога. Мрежа факултета у Србији се мора рационализовати. Што имамо доста студената говорио бих искључиво у позитивном контексту с једне стране, као чињеницу да млади људи желе да уче и да се образују, али и са друге стране као чињеницу да држава најчешће није у могућности да обезбеди посао ни за свршене ученике средњих стручних школа. Може се укупно рећи према томе да ми имамо превелике универзитете и масовне студије, нерационалну мрежу факултета, малу ефикасност студирања, непродуктивне студије, неселективне студије и студије у које држава с правом много улаже.

Овде нећемо да кажемо да студије много коштају и да се у њих много улаже, да не би неко злонамеран покушао да неком ценом мери образовање и да око тога извлачи одговарајуће закључке. У целини образовање је по свему и по целој својој вертикали

и у духовном смислу, по свим вредностима изнад свих цена и свих процена. То је скуп духовних вредности једног народа и зато држава мора и даље да улаже у те вредности, наравно очекујући и одговарајуће резултате.

Поштовани народни посланици, Влада Србије је имајући у виду заиста нарасле потребе у раду и функционисању универзитета, као и озбиљне пропусте код постојећег Закона о универзитету припремила Предлог закона о универзитету који тражи промене и боља решења у студирању, у управљању факултетом и у свим другим питањима функционисања овог образовног система.

Влада је у пројекцији овог закона полазила од тога да се као оснивач и онај који финансира ову делатност има знатно већа права него што је то до сада било. Та своја права као оснивач и као финансијер Влада жели да оствари искључиво у делу функционисања универзитета који се односи на управљање и руковођење, а и контролу у оном делу на који као оснивач има права. Досадашња решења у домену управљања нису обезбеђивала права Влади која она, као оснивач, има. Иначе, та решења су била крајње нерационална. Изборна функција и оно што се односи на управљање факултетом су деградирани у својој суштини, а ми смо имали једно нерационално управљање у коме је утицај оснивача био миноран. Сви оснивачи универзитета, било да су државни или приватни, морају да имају подједнака права у оквиру управљања институцијом коју оснивају.

Предлог закона о универзитету полази од темељног принципа универзитетске традиције да универзитети и факултети имају образовну и научну аутономију и та универзална вредност прожима целину овог закона. Наставници и сарадници универзитета независни су и самостални у обављању наставе и научног и уметничког рада, уз поштовање толеранције и објективности. На универзитету или факултету није дозвољен политички рад, није дозвољен страначки рад и верско деловање, као и сваки облик идеолошког рада.

Централно место у Закону су студенти и све оно што је везано за студије и студенте, њихов положај на универзитету као основних чинилаца истих. Све остало и организација и управљање, кадровска политика и финансирање, сви су у основној функцији да студенти испуне свој основни задатак, успешно завршавају студију и укључивање у стваралачке токове развоја наше земље.

Упис на студије и слободни пријемни испити су један од путева ка квалитетном и селективном студирању. Закон у целини стимулише добре студенте и пружа шансу свим студентима да уз свој сопствени напор успешно заврше студије. Одређена решења у Предлогу закона из режима студија су побољшана Предлогом амандмана Владе, на основу предлога студената, а дошли су и предлози са одређених факултета. Као што сте видели у амандманима Владе је припремила одређена побољшања.

Оно што не би истицали као примарно, али је врло важно питање, овим Законом се враћа давно изгубљено право студената да учествују у управљању факултетима и универзитетима. По статусу студенти се уписују у три категорије. Прва категорија су студенти који се финансирају из буџета, друга категорија су суфинансирајући студенти, делимична школарина и самофинансирајући студенти, економска школарина. Ово на-

водим искључиво из разлога пошто је то већ навео потпредседник Марковић, зато што Министарство просвете припрема предлог да се трећа категорија економске школарине не примењује једно одређено време, а Законом се предвиђа да у делу услова за упис студената и плаћања студија овај закон се не примењује годину дана.

Постоје велике слабости у целом систему избора на универзитету и факултету, од стручних до управљачких. Утицај оснивача у овом посебно управљачком и контролном је незнатан или никакав. Пре свега, сви облици избора су се претворили у своју супротност, уместо да квалитет буде основни критеријум и да се универзитет подмлађује, ми смо сведоци деградирајуће кадрове политике у којој владају интересне групе, непотизам и све оно што квалитет и млади стручни кадар потискује у корист мање способних, а више подобних интересним групама.

У постојећем систему управљања на универзитету и на факултету избори декана и ректора трају понегде и по годину дана, уз све пропратне појаве борби група за свога кандидата. Очигледно је да се у суштини ради о крајње неефикасном систему који производи низ негативних последица по универзитет у целини. Рапидно се смањује асистентски кадар, факултети у кадровском смислу старе, подобро се смањило интензитет рада на факултетима, мимо свих закона и традиција неки увлаче политику на универзитет, чине се покушаји да се манипулише студентима, управљачка функција на универзитетима је крајње неефикасна, а утицај оснивача на рад и функционисање универзитета је безначајан, што апсурдно није у складу са правима оснивача у овој области.

Промене у свему овоме су императивне. Оне су суштина нашег пута напред у стварању универзитета који су ефикасни, рационални, селективни по квалитету и оперативни у смислу функционисања. У Закону се дају решења која иду у том правцу, а оснивачу, значи овде држави, дају права и могућност да управља системом који је основала и који финансира као највише општедржавни интерес. Циљ је да избори и стручна звања пре свега полазе од квалитета, интереса факултета и науке, а том циљу мора да буде усмерена и функција декана, односно ректора.

Поштовани народни посланици, заиста имајући у виду све ово, а и друге бројне слабости у функционисању факултета у кадровској политици, у управљању изборима у Закону се предлажу решења која уз доследну примену треба да пресеку неповолни ток догађаја у овој области и да уведу промене које ће почети да дају боља решења и надамо се у што скорје време.

Држава као оснивач именује декане и ректоре, управне и надзорне одборе, поједностављује се изборна функција и она је искључиво усмерена према квалитету и рекао бих, на подмлађивање универзитета младим стручним кадровима. Дају се и друга решења у Закону која су комплементарна са основним смерницама у Закону.

Поштовани народни посланици, доношење новог закона о универзитету изазива с правом велики интерес не само на универзитетима, него и шире. Влада високо цени тај интерес и захваљује се свима који су примедбама, сугестијама, амандманима и предлозима допринели побољшању предлога закона. Молим народне посланике Скупштине Србије да усвоје нови закон који се, побољшавши амандманима, налази данас пред нама.

Милан Миковић: Господине председнице, даме и господо, добро је што су се овде појавила два уводничара. Добро је што су објаснили да се овде не ради о обичном доношењу закона, него о променама које у одређеној сфери треба да се направе.

Нисмо сматрали да су у време када смо се први пут суочили с тим да је један овакв Предлог закона постоји да је циљ тога да се њиме решавају, како је сада употребљен израз, неповољни ток, или токови догађаја.

Сматрали смо да се ради о материји која треба да буде регулисана, која добро треба да буде регулисана и која треба да буде регулисана на начин који ће заједно са свим другим потезима ове земље и ове државе да нас још један корак приближи свету.

Тешко је време. Јасно је то свима нама. Једно од најтежих. Али, бојим се, да нам је први уводничар на неки начин обећао још и теже. У овој ситуацији први проблем, односно постоје два проблема – начин доношења овог закона и – конкретна решења из тог закона.

Ја ћу вас упутити на то да је Влада преузела све мере да она сама или само са онима које је одабрала на неки начин формулише овај предлог закона.

Може и тако. Није то ни необично, али и сама је указивала на неке ствари у основним одредбама које би упућивале на то да на други начин треба поступати. Само ћу прочитати из основног текста, на пример у члану 3. говори се о делатности универзитета и факултета, обавља се без политичког, верског и идеолошког утицаја, тежи научно утемељеном објективном знању, уз поштовање различитих мишљења. Према томе, као једну од основних ствари и у раду а разуме се и код формирања свега овога.

Следећа ствар која је од посебног интереса, на шта треба указати, је да је у основне одредбе у члану 5. унет појам аутономије. Али, у члану 5. став 2. унете су још неке ствари које су изузетно важне. То је независност и самосталност у извођењу наставе или уметничког рада, па се каже – уз поштовање, толеранцију и објективност, у складу са универзитетском традицијом и овим законом.

Према томе, очигледно је да је у основне одредбе унето нешто што и у другим земљама постоји, ка чему се тежи, али нешто што је и уграђено у закон о универзитету у тим земљама, за разлику, бојим се, по нашој оцени, онога што је овде унето.

Већ сам на Одбору указао на једну ствар, а то је да права основача и то она права која он овим законом себи обезбеђује, а која објашњава да темеље на томе што је оснивач у конкретном случају Влада која у име државе, као власника под знаком навода има права да о нечему одлучује или да се у погледу нечега одређује.

У том погледу није идентична ствар са оснивачем Универзитета "Браћа Карић" и са универзитетима које држава оснива. Тамо "Браћа Карић" или ко је власник тога својим средствима, својим парама желе да остваре одређени утицај. Овде Влада не својим парама, нашим парама, нашим заједничким парама, је ли тако, мора... то је друга ствар. Господин Тодоровић више није потпредседник али неће да ме збуну. Ја знам да он то намерно неће да учини.

Према томе, у овој ситуацији морате да имате у виду да у члану 12 кажу – није универзитет, нема универзитет само то што му Влада даје, него универзитет има и нешто што је добио, што представља задужбину, завештање, поклон, донацију. И, то не од ју-

че. Него годинама. Десетинама година уназад.

Према томе, све то на одређен начин мора да се има у виду и да се разликује то право које Влада као оснивач или као власник пара с једне стране има у односу на све остале.

Хтео бих да вам кажем – код начина доношења овог закона, бојим се да је направљена прва грешка. Зашто нисмо од првог тренутка консултовали и све оне који другачије мисле. Потсетићу вас, када је у овој скупштини доношен Закон о удруживању нафтне индустрије, онда су на седници Законодавног одбора, поред посланика, поред представника Владе, били и неки други људи који су се у то разумевају.

Један од њих је и господин Томић, председник Скупштине, тада у својству директора "Југопетрола", ако се добро сећам, па господин Ђаковић из Новог Сада, па господин Анђелковић из Крушевца. Једноставно, сматрало се, радило се о важној ствари, ради се о крупној ствари, ради се о националној ствари и према томе дајте да сви заједно утичемо на то какав ће концепт закона постојати, каква ће решења бити, дајте на неки начин да се суочимо и верујте, суочили су се. Није било јединствених мишљења. Било је и те каквих супротних мишљења и на неки начин се ишло у правцу тих решења.

Разуме се, тако нечега не може да буде ако ми са ове говорнице оне који имају другачије мишљење сматрамо кланом или сматрамо неким удружењем које очито иде за тим да буде против свих наших општинских интереса.

Такав закључак нико од нас нема права да изводи унапред, нико нема унапред право да пође од тога да дисквалификује, апсолутно све који другачије мисле од предлагача овог закона.

Хтео бих да вам кажем, видите, било је, ако сам добро бројао, тешко је било бројати, 84 разна предлога, можда више или мање, да се нешто измени. Шта значи ако 84 пута посланици, Законодавни одбор или сама Влада кажу ово што овде пише није добро, јер може да буде боље, треба да буде боље и то ћемо за ова три четири дана да изменимо и да размотримо.

Осамдесет четири предлога амандмана у једном оваквом закону значај фактички сваки други члан је дефектан. Ако је то тако, онда је то доказ више да је требало, али заиста да је требало да у овом послу буду ангажовани сви, посебно они који неким аргументима, озбиљним, желе да доведу у питање ставове које је Влада изнела у ономе са чиме је изашла пред Скупштину.

Ја ћу само рећи, бојим се да ми време истиче, узмите само једну ствар – казнене одредбе. Предвиђено је а Влада је стала иза свега, предвиђене су казне које не постоје тако високе у том делу. Да ли их треба мењати у будуће то је друга ствар, али је очигледно нешто што одудара од онога што је код нас, овог тренутка на снази и важи у Закону који говори о максимуму предвиђене казне за прекршаје.

Горипца Гајевић: У основама програма Социјалистичке партије Србије један од основних принципа је бесплатно школовање, једнаке шансе и услови за све који желе да се образују.

Предлог закона о универзитету испоштовао је и уважао те темељне цивилизацијске вредности и наша програмска одређења и СПС подржава Закон о универзитету који је предложила Влада народног јединства.

Сматрамо да се ради о веома важном законодавном пројекту који на компетантан, хуман, рационалан и објективан начин уређује сложену материју високог школског образовања на начин који је примерен стандардима развијених демократских држава и у складу са приликама и потребама у нашем друштву. Једнакост и равноправност свих у студирању, организација универзитета, примера на статусу који је оличен у држави као оснивачу, поштовању, пуне аутономије наставног кадра у креирању наставних планова и програма и научног рада, обезбеђивање учешћа студената у доношењу одлука, рационалност како у организацији, тако и у начину рада и дужини студирања, основе су и основне вредности и принципи на којима почивају законска решења.

Подржавамо овај законски пројекат и уверени смо да ће он унапредити област високог образовања у свим његовим битним сегментима, пре свега што чува интерес образовања студената, професорског кадра и научног рада.

Основна и најзначајнија решења закона су следећа.

1. Закон обезбеђује бесплатно школовање, факултети, високо образовање доступни су свима који желе и који имају неопходна знања и склоности и амбиције да се образују на неком од факултета. Закон у много већој мери него до сада инсистира на квалитету знања за стицање статуса академских грађана, на њиховом журирању и студирању. Закон на адекватан начин стимулише и оне који у редовном року завршавају студије, а сами се у томе финансирају да даље студије наставе бесплатно, односно под условима као и они студенти чији трошкови студирања падају на терет државе. Обезбеђивање услова dobrим студентима на студирању о трошку државе не значи забрану било коме да студира, шта и колико жели, али не о трошку друштва, нити на уштрб оних који студије завршавају у року.

Истовремено држава као оснивач задржава све обавезе у постојећем обезбеђивању живота и рада студената, они су већ сада такви да одговарају стандардима који се примењују у много развијенијим земљама него што је наша сада.

2. Управљачка права примерена су и изведена из оснивачких, односно власничких карактеристика. Оснивач универзитета у овом случају држава, бираће оне који ће управљати факултетима, ректоре и декане, али по врло строгим критеријумима из круга професора, то значи да су то људи од интегритета, искуства и способности, да организују рад једне такве сложене институције као што је факултет, односно универзитет.

3. Аутономија универзитета у области наставе и научног рада у потпуности је испоштована. Управљачким и својинским правима не задире се у истински и правно-аутономно право универзитета и ничим не доводи у питање научни кредибилитет, компетентност и професионалност у концептирању програма наставе научног рада итд.

4. Закон на целовит начин регулише материју универзитета, што ће несумњиво допринети рационалнијем организовању овој области, а то значи ослобађање додатних средстава за побољшање услова извођача наставе, научног рада и самог студирања.

Сведоци смо да се у јавности овај законски текст од неких кругова на универзитету и ван њега посматра у огледалу политике, а не у огледалу образовања и науке. Зато су и примедбе упућене на овај закон углавном

политичког, а не стручног карактера. Они који су универзитет користили као политичку трибину, наравно да нису задовољни са решењима која инсистирају на основној делатности универзитета – образовању. И то не било каквом образовању, него оном које је стручно, ефикасно и рационално и које ће онај ко је оснивач сада стриктније контролисати. О Закону је вођена широка расправа и јавност и струка су рекли своје, у расправи су подржали принципи и решења на којима почива Закон и од студената и од професора. Влада је показала довољно разумевања за предлоге студената, посебно о условима студирања, броја рокова и побољшања услова ефикасности у организацији наставе, побољшања животног стандарда и слично.

Народна скупштина Србије нема потребе да се осврће на политикантске квалификације Предлога законског текста који је пред нама. Свакако да се ради о сложеној законској материји, која ће као и сви закони бити подвргнута тексту у пракси, а оно што пракса буде показала да треба мењати, мењаће се, али не из разлога који диктира страначки интерес, већ из разлога који диктира струка.

Универзитети овим законом се увршћују као врхунски центри образовног и научног истраживања, најактивнија места стваралаштва и врховних духовних вредности. Они остају аутономни у свим својим основним, научним и наставним делатностима, али и друштвено одговорни, изложени критичком оку у својству оснивача и шире – друштвеној јавности. Друштво с правом очекује највећу могућу стручност универзитетских наставника, најрационалнију могућу организацију рада на универзитету и најефикасније рокове завршетка студија. Закон спречава да универзитет и они који на њему раде и образују се злоупотребљавају васпитачку функцију у интересу партија којима припадају. Универзитети ће остати и места дијалога око широк питања која су неодвојива од друштвеног, економског и политичког живота земље, али са широк, цивилизацијских, научних, културолошких становишта, него што су то она око којих се споре поједине странке.

Због квалитета предложених решења, уверена сам да ће народни посланици подржати Предлог закона о универзитету и омогућити остварење циљева због којих се доноси, а који су у интересу универзитета, науке, студирања, односно друштва у целини.

Стево Драгишић: Даме и господо, смисао постојања државе је задовољавање заједничких интереса и потреба сваког припадника заједнице појединачно и државе у целини. Да би те интересе и потребе држава задовољавала и могла да задовољава, она организује различите организације, установе, јавна предузећа и неке друге организације које служе у остваривању тих циљева. Интереси и потребе су из различитих области, почев од економских, дакле материјалне природе, преко спортских, културних, просветних итд.

И, држава једном кад оснује једно предузеће, неку установу, неку организацију, она том предузећу одреди циљ који треба да постигне, ангажује стручњаке који су у том случају, условно реченом, државни чиновници, јер се налазе на државном задатку, обављају државну службу, обезбеди средства за његово постојање и дозволи тим стручњацима да у оквиру свог знања и своје струке дају максимум, како би се задовољили

ти интереси и потребе појединаца и државе у целини.

Једном, када држава оснује неку установу или институцију, она увек контролише рад те институције и увек проверава да ли је циљ, због којег је та установа основана, постигнут. Такав је случај и са универзитетом. Наравно, држава, рационална држава, поред оснивања државних институција дозвољава у тој области и оснивање приватних институција.

Овај предлог закона предвиђа да се у области образовања, поред универзитета као високошколске установе, оснивају и приватни универзитети. Али, што се тиче државног универзитета, он као државна установа, подлеже свим оним законитостима и правилима који се односе на све остале државне институције и државне установе. У оснивању овог универзитета држава му је одредила циљ. Тај циљ је описан у члану 8. Закона. Прочитаћу га: "Универзитет обавља специјалистичке, магистарске и докторске студије из интердисциплинарних и мултидисциплинарних научних, односно уметничких области. Универзитет подстиче развој науке, наставе и научних истраживања, стручно и научно усавршавање наставног и научног подмлатка, међународну сарадњу и образовање кроз науку. Универзитет координира наставу и научна истраживања у оквиру универзитета".

То је, дакле, циљ који треба да се постигне оснивањем универзитета.

После тога, држава организује рад универзитета. Изабере ректора, изабере декане и онда научнонаставни кадар и има обавезу да постигне овај циљ. Како ће они тај циљ постићи, држава им се у то не меша. То се зове аутономија универзитета. Аутономија универзитета значи самостално постизање циља који је држава одредила универзитету. Ако би се држава мешала у начин на који ће се доћи до овога, онда би то значило укидање аутономије универзитета.

А, да постоји аутономија универзитета и да је она гарантована, говоре и првих неколико чланова овог предлога закона, којим се држава одредила да се гарантује аутономија универзитета. Па, каже се: "Делатност универзитета и факултета обавља се без политичког, верског и идеолошког утицаја и тежи стицању научно утемељеног објективног знања, уз поштовање различитих мишљења. На универзитету и факултету није дозвољено политичко, страначко и верско организовање и деловање..." итд.

Члан 24. каже: "Наставни план основних магистарских, односно докторских студија доноси факултет уз сагласност универзитета".

Овде се нигде не помиње оснивач, нигде се не помиње Влада. Овде се наставни план доноси уз сагласност универзитета. Мисли се на план који доноси факултети.

Наставни план специјалних студија доноси факултет. Универзитет доноси наставни план и програм студија који организује. Наставни план и програм који организује више факултета, доноси универзитет на предлог тих факултета. Факултет који није у саставу универзитета доноси наставни план за облик студија које организује уз сагласност једног од одговарајућих универзитета. Наставни план студија доноси универзитет, односно факултет. Наставни план и програм сталног стручног образовања и усавршавања доноси факултет.

Овде је описана аутономија универзитета. Овде нема нигде Владе Републике Србије, односно оснивача.

Међутим, они који су ових дана, бранили тзв. аутономију универзитета, аутономију универзитета описују као неку врсту територијалне аутономије, као када бисмо се мешали у унутрашње послове Кнежевине Монако, на пример, па да смо донели закон на основу кога ћемо ми одређивати ко ће бити државни чиновници у Кнежевини Монако. То је начин на који су опоненти овом предлогу закона описивали аутономију универзитета. Аутономија универзитета подразумева оно што стоји у члану 24: Самостално постизање циља који је одредио оснивач и ништа друго се не може сматрати том врстом аутономије.

Овај предлог закона доноси и једну карактеристичну измену у режиму студирања. Могло би се рећи да је то можда чак и једина крупна измена у режиму студирања, а односи се на губитак статуса редовног студента у случају да се изгуби једна година. На овај начин жели се, пре свега, да се стимулишу они студенти који желе да уче и који имају могућности да уче. Ако не желе да уче, изгубе статус редовног студента. И, даље им се омогућава да студирају, али, у овом случају морају да плате, односно да буду у режиму суфинансирајућих студената, као што је то појаснио малочас министар за просвету, који је рекао да ће Влада предложити да се режим самофинансирајућих још увек не примењује.

Дакле, све остале одредбе које се односе на режим студирања су мање-више биле већ примењиване на неким факултетима.

Овај предлог закона гарантује пет испитних рокова. Статутом сваког факултета тај број испитних рокова може бити и већи. Статутом факултета се може одредити да се сваког месеца могу полагаати испити. Они студенти који су спремни, они могу да полажу сваког месеца. Не може бити мањи број испитних рокова од оног броја који је законом одређен. Али, сваки факултет посебно може Статутом да одреди већи број испитних рокова.

С друге стране, овим предлогом закона је сада прецизирано колико испита може да се пренесе из једне године у наредну годину у зависности од укупног броја испита који су били на тој години који се преносе. На неким факултетима је овај број испита био много мањи. Тај критеријум је био далеко ригорознији него што је сада предвиђено овим законом. Дакле, за неке факултете режим студија ће бити сада у овом смислу блажи него што је био до сада. Једина битна измена је она која се односи на губитак статуса редовног студента, али то има емисла због тога што имамо ситуацију да на факултетима студирају људи по десетак година. Када се појаве на студентском протесту, питамо се да ли су то студенти, или су људи који већ давно са собом имају неко животно искуство. Ја се сећам неког из студентског протеста 1992. године, када ја бундем у његовим годинама, моја деца ће имати по 15 година. То су били студенти који су до сада студирали на факултету.

На овај начин се стимулишу студенти да студирају, да заиста озбиљно уче, омогућује им се да они који желе да уче, студирају бесплатно, јер ако стартују као редовни студенти, могу то да буду до краја студија, а они који не желе да студирају, ако имају вишка пара, они ће се забављати на факултету и нико неће бити ни на каквом губитку.

Српска радикална странка ће гласати за овај предлог закона о универзитету, због тога што сматрамо да он гарантује аутономију универзитета, гарантује да ће се режим

студија схватити озбиљно и да ће се на овај начин сви млади таленти који желе да студирају бесплатно о трошку државе, заиста образовати као добри стручњаци који ће на крају користити овој држави.

Др Иван Ковачевић: Даме и господа народни посланици, пред нама је Предлог закона о универзитету који је саставила Влада Републике Србије. Док ми расправљамо овде о том предлогу закона и пред Скупштином и готово пред свим факултетима кључа од нерасположења и од страха да у Србији, прође ли овај закон, више неће бити аутономије универзитета, ни слободне наставе, ни слободног научног и културног деловања. (Жагор у сали).

У срећним и демократским земљама, при доношењу било којег закона, владе прибав-

који даје паре и потом са правом каже: "Музика свира онако како газда плаћа".

Истовремено, прети се професорима универзитета да ће остати без посла, уколико не прихвате да играју како Шешелъ свира и да ће студенти који буду протестовали, изгубити статус студента.

Већ ове претње јасно указују и показују да ли се уводи принудна управа на универзитет или не. Србија, даме и господа, није тиква без корена и наш универзитет није од јуче. Потомство, које не поштује традицију и не заслужује да се зове потомство. Само за примитивце историја почиње оним даном када су се родили или када су се дочепали власти.

Искључиво због грађана Србије изнећу кључне чињенице које се односе на овај за-

верзитетска управа, факултетски савет и универзитетски суд. Члан 8. – Ректора бира сваке године универзитетски савет на годину дана, између оних својих чланова који су служили на универзитету као редовни професори најмање пет година. О избору ректора извештава се министар просвете. Савет факултета бира себи декана између редовних професора на годину дана. О избору декана извештава се министар. Универзитетски савет састављају ректор и сви редовни професори универзитета. Између осталог, он са мотивима одбацује јавним гласањем изборе професора извршене у факултетским саветима. За редовног или ванредног професора изабран је онај који је добио у факултетском савету апсолутну већину гласова од укупног броја редовних или за ванредне и једних и других професора и ако у универзитетском савету буде тај избор примљен. Тако изабрано лице предаже се за редовног или ванредног професора министру просвете на потврду. Члан 25. – Редовни и ванредни професори који немају 10 година службе могу бити отпуштени само по предлогу или са пристанком универзитетског савета. Они који имају више од 10 година службе могу бити пензионисани и то само по сопственом пристанку, по предлогу или с пристанком универзитетског савета, када су навршили 40 година службе или 65 година живота или када су тако ослабили да не могу стално вршити своје дужности, што се мора утврдити лекарским комисијским прегледом. Ни у ком случају редовни или ванредни професор не може бити премештен у другу службу или постављен на други положај без свог пристанка."

Готово истоветна решења садржана су у Закону о универзитету који је донет 1930. године, који је донет у време, како то Српска радикална странка и ЈУЛ понављају, злогласне шестојануарске диктатуре Александра Карађорђевића.

Краљевина Србија и Краљевина Југославија финансирају универзитет, а при томе влада и краљ немају никаквог права да одлучују о томе ко ће бити ректор и декани, ко ће бити професор и како ће они обављати наставу. Напротив, достојанство универзитета, професора и студената било је подигнуто на највећи могући ниво, тако да професор није могао да изгуби ни катедру ни службу и тако што полиција није имала право ни приступа у зграде универзитета.

Једном приликом и то само једном, полиција је прекршила ово правило и гањајући неке комунистичке анархисте, упала на један факултет. Тадашњи ректор универзитета професор Владимир Ћоровић одмах је у знак протеста поднео оставку, а универзитетска и демократска јавност су се толико усталасале да је уследило јавно извињење од самог краља.

Војислав Шешелъ ме пита шта је са профитом. Па, управо оваквим поштовањем аутономије универзитета држава остварује највећи профит, јер омогућава да стручњаци из свих области апсолутно несметано и слободно буду образовани и васпитани у духу максималне толеранције и слободне. Док је тако било универзитет није производио незналице, улицице и бескичмењаке, нити је и једна политичка партија, влада, краљ, или било ко други могао да упрегне универзитет у своја кола.

Први пут у историји наших универзитета, за време окупације у другом светском рату, Недићев министар просвете Велибор Јонић усудио се да прогласи уредбу по којој декане именује влада, али чак и тада са-

Стево Драгишић: Закон о универзитету гарантује да ће се режим студија схватити озбиљно

љају мишљење и савет од универзитета, а у Србији универзитет није консултован ни о Закону који се односи на сам универзитет.

Нашим грађанима се сервирају телевизијске анкете и каубојски наступи, поготову на свим државним телевизијама и медијима потпредседника Владе господина Војислава Шешелъа, при чему се грађанима баца прашина у очи, тако што се тврди да је ово један модеран закон, којим се на универзитет уводи ред и рад, као домаћинско пословање, а Влада проглашава за власника

кон. Оснивач универзитета у Београду, па самим тим и свих српских универзитета који су се породили из београдског универзитета, није Војислав Шешелъ, већ Краљевина Србија. Скупштина Краљевине Србије је 1905. године изгласала Закон о универзитету, који је без икаквих резерви гарантовао апсолутну слободу и професора и науке и културе.

Подсетићу вас на неке темељне чланове тог закона од пре скоро 100 година: "Члан 7. – Универзитетске власти су ректор, декани факултета, универзитетски савет, уни-

мо поштујући предлоге наставника са факултета. Бар формално, и све комунистичке власти после Другог светског рата поштовале су право професора на факултету да бирају декане и ректора, као и наставнике. Оно што се није усудио ни Недићев министар Јонић, сада насилно хоће да протурни, и то у много драстичнијој форми, Српска радикална странка.

Будимо отворени. Овај закон је писан, не знам чијом руком, али идеолошком пачењу Српске радикалне странке и ЈУЛ-а, свакако. Ако дозволимо да Влада именује декане и ректоре, а декани именују професоре, онда је то крај аутономије и слободе наставе.

Радикали ће именовати своје декане, ЈУЛ своје, а СПС своје, а сви ће од својих декана захтевати да именују и партијске професоре. У противном декан ће бити опозван од своје партије, а може и да изгуби службу, како то прети Војислав Шешељ.

Своди се универзитет, огњиште српске науке и културе, на ниво јавног предузећа или земљорадничке задруге, то значи укинути универзитет у Србији. Тврдње да је овај напредни закон у складу са неким страним решењима, пре свега са оним у Француској, су пуке измишљотине, што ће посланици Српског покрета обнове показати у даљој расправи.

Буде ли усвојен овај закон, наше дипломе неће нико у Европи и свету признавати, јер нема универзитета ни у Европи ни у свету који признаје дипломе земљорадничке задруге.

Због тога, Српски покрет обнове апелује на посланике Скупштине Србије да одбаци овај предложени закон и да се у сарадњи са универзитетом приступи изради новог закона, који би поштовао и аутономију универзитета и савремена европска решења о ефикасном режиму студија. Уколико ипак, по партијској директиви, посланици владајуће коалиције буду изгласали овај закон, апелујемо на председника Србије, господина Милана Милутиновића да га из државних и националних разлога не потпише.

Стево Драгишић: Даме и господо, очекивао сам да ће се у овом експозеу, који је написао Српски покрет обнове, или председник, или неко други, ко је имао стрпљења то да пише, навести макар један аргумент којим се доказује да је аутономија универзитета овде сада укинута. Уместо тога, слушаћи смо цитате из неких закона који су пре 100 година донети у Србији, у Народној скупштини, који су тада били на снази.

Подсећам вас господине Ковачевићу, да је пре сто година у наследном праву било забрањено женама да буду наследници, да је пре сто година било ограничено право гласа, да није било једнако право гласа. Жене, на пример, нису могле да гласају. Одређене категорије становништва нису могле да гласају. Ако бисмо примењивали све што је било пре сто година, онда бисмо морали да применимо и те принципе који су важили пре сто година.

Господине Ковачевићу, прошло је сто година. Нешто је држава научила у том периоду. Има нешто искуства у ових сто година. Примењен је данас савремен закон. Уместо онога што је важило пре сто година, сада доносимо законе који су примењени данашњем времену, садашњости. Нећемо да живимо у прошлости све време. Ценимо ми нашу прошлост, нашу историју, али се закони доносе у складу са потребама данашњице.

Аутономија универзитета никако не значи да професори и декани могу да прогласе прекид наставе и да учествују у политичким процесима, односно политичким протестима против државе. То се десило пре годину и по дана, чини ми се, када су поједини факултети једноставно прекинули наставу, а неки декани и професори активно учествовали у политичким протестима. Не сме да се деси на факултету да професори обуставе наставу због свог политичког уверења. Они могу после наставе лепо да се среде, оду кући, истуширају се, ручају и иду на протест. Али, да прекине наставу, да студентима који желе да студирају онемогуће да студирају и полагају испите, то не може да се деси. То није аутономија универзитета, то је злоупотреба аутономије универзитета. Ви говорите о укидању злоупотребе аутономије универзитета. Ако сте на то мислили, то је овај закон сада и урадио. Злоупотреба универзитета у политичке сврхе неће бити. На тај начин се уводи ред и рад на универзитету.

Иван Ковачевић: Ја не знам у чему је била реплика господина Драгишића, не знам у ком делу се он препознао, да ли у оном делу где сам говорио о људима који мисле да историја почиње са њима или у неком другом. Но, интересантно је једну ствар рекао господин Драгишић. Каже – учествовали су у протестима против државе. Нису ти протести били против државе. Нису ти протести били против државе, господине Драгишићу. Они су били за државу. Против државе су били они који су направили изборну крају. Они су били против државе. Они су нарушавали правну државу и државу уопште. То су исти они које сте данас изабрали за судије односно за председника Врховног суда. Није то, према томе, био протест против државе, то је био протест за државу. Што ви нисте у том протесту учествовали, то је ваша ствар.

Стево Драгишић: Господине Ковачевићу, очигледно је да ви мислите да историја почиње с вама. Ми не мислимо да историја почиње с нама него да с нама почиње будућност.

Што се тиче протеста и о томе против чега и за кога су били ти протести, ко су професори, декани да проценују зашта су ти протести били? Њихово је да на факултету спроводе наставу, а своја политичка убеђења и уверења да испољавају после одржане наставе. Ви сте управо сада признали да су они злоупотребили своју аутономију универзитета. Ви сте рекли – јесте, учествовали су али зато што су мислили да је то у корист државе и за добробит државе. Ко су они то да проценују? Они могу да своја политичка мишљења, уверења испољавају кад заврше свој државни посао.

Њихов државни посао је да предају студентима и да испитују студенте, да их оцењују, да им дају 6, 7, 10, 5, да их обарају, да им објашњавају где су погрешили. То је њихов државни посао. Њихова обавеза, јер их држава плаћа за то, а не да после тога, да они прекидају свој посао, онемогућају студентима да у че и да буду испитани, јер они мисле да је то у државном интересу. У државном интересу није да студент изгуби годину. Онај ко има различита политичка мишљења може кроз политичке партије да их испољава на различите начине, да буде посланик у Скупштини, да за овом говорницом каже шта мисли али претходно мора свој посао да уради.

Др Живорад Ђорђевић: Поштовани посланици, традицију и историју морамо да поштујемо и уважавамо, али традиција не

може да буде бемел за реформе и за друштво садашњости и будућности, бар, историчари би морали да знају да се друштво развија и да решења из прошлог века не могу увек да буду истоветна са решењима за ово друштво. Није добро да се друштво креће натрашке, па, макар и тај циљ била тежња ка некаквим монархијама, краљевима итд. но, то је узгред.

Желео сам пре свега да кажем да је Предлог закона о универзитету значајан и одважан корак Владе. Значај и друштвена тежина овог закона превазилази оквире универзитета и представља велики корак ка стварним и у стварним реформама. Овакве суштинске промене сачињавају смисао реформи и већ сада настаје време када се политичке партије деле на оне које остварују суштинске реформе и на оне партије које се задовољавају искључиво измишљањем парола, као што су "живеле реформе, све за реформе, ми смо изнад, испред реформи", баш као што је узвикивао својевремено и онај друг из Енглеске – ми смо за вама – и не знам шта је хтео да каже.

Према томе, мислим да је ово корак и део суштинских реформи.

Прочитаћу вам образложење једног амандмана на Предлог овог закона. Цитирам: "Одлука о броју студената битно зависи од садржинских и методолошких карактеристика наставе појединих факултета као и од њихових просторних, кадровских и техничких услова за извођење наставе", каже се у једном образложењу амандмана, није битно ком и ко га је дао.

Имаћемо дакле, онолико студената, онолико универзитета, факултета, колико имамо професора и простора у аудлама за предавање и за професорске кабинете. Није битно да ли има пара а нису битне ни потребе привреде и друштва за одређеним профилом кадрова. То је бар, како сам ја протумачио, порука овог начина размисљања и на жалост, живљења.

Ово заправо, изражава само однос према реформама универзитета, оних партија које само кличу пароле у славу реформе.

Мислим да је због тога значајно неколико чињеница за разговор о овом предлогу закона.

Прво, суштина је да са овим законом универзитет односно његови професори и асистенти ће најзад морати да се врате остваривању своје основне функције, а то је образовање студената, што даље подразумева усавршавање образовних програма, израду квалитетних уџбеника, бављење наставом и сопствено научно усавршавање. Све су то изгледа, неки давно заборавили.

Друго, овим законом студенти добијају далеко већу могућност да утичу на процес и квалитет наставе, на доношење одлука о квалитету студирања. Значи, ради се о могућностима стварног утицаја студената на живот универзитета.

Реформа универзитета је основа и суштина овог закона. Мислим да је то полазиште и за Владу и за све нас. Она је неопходна, имајући у виду и стање на универзитету. Морамо отворено да проговоримо о стању на универзитетима, о њиховом стручном раду и о покушајима да се научнообразовни рад замени и уназад политичком делатношћу. О квалитету наставе, одговорности и стручности наставника, и редовности наставе, о великом недостатку уџбеника и о неким полуписменим уџбеницима, готово да нема редовних и нормалних дијалога на факултетима. Само када се два супротстављена тора или два завађена професора посађају, могу се чути критике на рачун

квалитета наставе и њихових уџбеника, па се на тај начин критика претвара у најобичније средство за ниске ударце и најпрљавија подметања.

Студенти данас немају готово никаквог утицаја ни на квалитет, ни на редовност наставе. Ни на квалитет уџбеника, ни на испитне рокове. Једноставно, по неким мишљењима, студенти су изгледа измишљени да би њихови професори егзистирали и опстајали, да би се попуниле учионице и вежбаонице.

Уместо учешћа студената у процесу одлучивања мање групе професора користе део студената који су очигледно залутали у академске воде, да онако скупа, удружени предавања, учење и научно усавршавање замењују протестима, нередом и галамом.

Можда би се ове мањине могле посматрати као сношљиво право да се сопствена, научничка онемоћалост и лењост том галамом прикрије, али они ту своју галаму агресивно и са много острашћениости намећу и већини других професора и студената који су успешни и који желе да уче и раде.

Као резултат оваквог односа и стања на универзитету дошло је до поразне ситуације прошле школске године када је читава генерација студената стручно-образовно ускраћена и духовно обогалена. У том тужном периоду острашћена мањина је узурпирала право не само да неовлашћено заступа већину, да неовлашћено говори у њено име, да својим острашћеним понашањем унизи интелектуални ниво академских грађана, него и да ускрати тој већини право на учење и рад.

Нешто о оспоравању права држави, односно Влади да има одлучујући утицај на управљање на универзитету. Заборавља се једна чињеница, Влада као репрезент државе је и оснивач и финансијер универзитета. Заборавља се да је ту Владу избрала управо ова скупштина, а ова скупштина је израз воље народа. Ако онда ова влада нема легитимитет да као оснивач и финансијер управља универзитетом како онда доћи до тог носиоца управљања? Хоћемо ли онда све опште изборе за управне одборе универзитета? Није у интересу друштва да правимо апсурде тамо где за то нема потребе.

На крају, нешто о аутономији, пошто се о њој највише говори. Предлог закона о универзитету не укида аутономију већ је афирмише и своди на њене суштинске садржаје. Југословенска левица је за аутономију универзитета које се своди на аутономију знања, слободе мисли, стваралаштва, за аутономију која омогућава унапређење наставног процеса, која омогућава заштиту оних који хоће да буду аутономни у раду и стваралаштву, од оних који све то ометају и онемогућавају.

Тезе о угрожености аутономије су најобичније маске за покриће нереста и политикантских потреба неких Гонзалес-партија за покриће намера да се универзитет удаљи од своје основне функције и претвори у експозитуре поменутих Гонзалес-партија. Аутономија за коју се залажу оштри критичари се претвара у заштиту оних који су већ у 27 години завршили прву годину студија и прибавили књиге за другу годину, па су постуцали. У заштиту оних којима недостају научни радови и написане књиге да би напредовали, у заштиту њихове политичке делатности на факултету која им се чини лакшом и примамљивијом од науке и студирања.

Зато мислим да питање односа према Предлогу закона о универзитету је питање искреног односа према дубини реформи у

друштву. Југословенска левица хоће озбиљне реформе, хоће прогресивне промене које остављају трагове на путу у модерно, економски јако друштво. Ми, дакле, хоћемо да спроводимо темељне реформе, а фолирања оставањима све мањим хорovima који ће све тише да кличи заклетве вечним реформама. Према тме, Југословенска левица подржава Предлог закона о универзитету.

Жарко Јокановић: Нова демократија сматра да би најбољи концепт универзитета за 21. век, поред концепта који обезбеђује све услове за неометан рад у погледу финансија, материјалних услова, наставног кадра, могућности за научноистраживачки рад, за професионалну и наставну делатност, да је ту такође битно да се испоштује адекватна равнотежа и да се она постигне између права оснивача да управља, која се оснивачу не може и не треба оспоравати, и аутономије универзитета која је такође цивилизацијско достигнуће.

Нова демократија не спада у странке које црно бело гледају на ствари и која ће било који предлог посматрати као искључиво лош или искључиво добар. Несумњиво је да Закон на одређен начин побољшава регулативу која се тиче права оснивача да има непосредни увид у оно што се дешава на универзитету али је свакако недопустиво да то право надјача и цивилизацијски стечену аутономију универзитета.

Због тога, Нова демократија неће гласати за овакав Предлог закона, јер упркос нашем покушају да закон поправимо са бројним амандманима, нисмо успели због тога што смо од Владе углавном на све амандмане добили негативан одговор, без неког јаснијег, прецизнијег, детаљнијег и уверљивијег образложења.

Мислим да је грешка Владе Републике Србије што је напустила један добар метод у свом раду из претходног периода, да приликом припреме и израде законских пројеката консултује већи број стручњака, научних и јавних радника и оних који су непосредно заинтересовани за што боље и што квалитетније регулисање те материје а у овом случају то је универзитет.

Добро је што се на крају, тек јуче, у Влади организовао разговор председника Владе и код потпредседника са представницима универзитета и представницима студената, али чини се да је то доста касно и да је постојало имало добре воље, све ове негативне реакције у јавности могле су се спречити на тај начин што би се заједнички приступило изради истински квалитетног и доброг закона који је у интересу не само оснивача, универзитета и његове аутономије него пре свега у интересу друштва у целини.

Надам се да ће такав концепт сарадње са научним, јавним и културним радницима и институцијама убудуће Влада примењивати, јер се у прошлости показао као добар а сада најалост нисмо имали ту прилику да се то деси.

Оно што је такође јако битно то је да је ова расправа, што је уобичајено било код других законских пројеката, значи није организована консултација са универзитетима у мери у којој је то уобичајено код припреме нових законских пројеката и посебно у мери у којој је то достојно универзитета као посебно важне националне и државне институције.

Ми из Нове демократије сматрамо да нека решења прелазе очекиване границе уз пуно уважавање права финансијера да има адекватан утицај у управљању, што се не може ни на који начин спорити, али поје-

дина решења угрожавају неке елементе аутономије универзитета.

Такође, може се запозити да је у Предлогу закона примењен управљачки концепт јавног предузећа, при чему су нека решења чак испод регулативе јавног предузећа, јер код јавних предузећа Влада именује управни одбор а управни одбор именује директора јавних предузећа. У овом случају Влада бира управни одбор универзитета и факултета али и ректора и декана, а они су дефинисани као пословодни органи са правима и дужностима директора предузећа, што у великој мери представља прст у око онима који су запослени на универзитету, јер се универзитет претвара у једну обичну фирму, што не бисмо могли допустити због изузетно друштвеног и националног значаја универзитета.

Нова демократија је покушала да својим амандманима поправи овај законски пројекат, а најалост у томе нисмо успели из разлога што их Влада није прихватила. Да после не бих излазио и образлађао сваки амандман посебно, рећи ћу вам укратко само суштину неколико најважнијих амандмана. Предложили смо да уважавајуће специфичности институција универзитета и факултета, а имајући у виду и праксу у другим земљама са старим познатим универзитетима, земљама развијене демократије, предложили смо да се орган управљања на факултету назива "Савет" као што је уобичајено, а не "Управни одбор". Битна је суштинска дефиниција и ингеренција тог управљачког тела, док сматрамо да овај назив није адекватан ономе што универзитет заправо представља у друштву. Такође, аналoгно позитивној пракси и искуствима неких старих европских универзитета, а с обзиром на природу функције ректора и декана, нисмо дирали у предложено право да Влада именује ректоре и декане, али смо предложили да их именује између три кандидата које предлага универзитет и факултети. Сматрамо да би на тај начин људи који буду избрани за ректоре и декане, могли много више да буду повезани са онима са којима раде, да би имали много већу подршку од својих колега, факултета, матичних факултета, свог универзитета, а то решење са друге стране не би дирало у право Владе да бира те људе који ће спроводити вољу оснивача, али истовремено као људи са универзитета, подржани од стране својих колега, могли да буду и велики заштитници аутономије универзитета.

То је било једно избалансирано решење које је могло да прође, али не нарушава цео концепт овог закона, али наглашава, мало већу аутономију универзитета и факултета.

Следећи амандман који је дала Нова демократија, који се тиче избора наставника и права декана да то раде, такође нисмо дирали ни у то предложено решење од стране Владе да декан обавља тај посао, али смо сматрали да није целесходно да декан и обрзује комисију за припрему извештаја о пријављеним кандидатима, значи, он бира комисију која му спрема извештај и он бира кандидате.

Сматрали смо да ту комисију треба да образује веће факултета, да образују наставници, професори на одређеном факултету и да они припреме извештај декану, јер на крају крајева, његова је коначна уз сагласност министра. Тим пре амандманом Владе на члан 88. декан обављајуће конкурс на предлог катедре, значи ако је катедра већ укључена у поступак да се објави конкурс, није јасно зашто онда катедра и не пре-

дложи именоване адекватне комисије. Оно што је била првобитна намера, позитивна намера предлагача, јесте да се поштру услови студирања и да се студирање учини ефикаснијим и квалитетнијим, бољим и ту намеру треба поздравити, међутим, Влада је практично од тог концепта одступила, повећање броја испитних рокова и обавеза које студенти могу да пренесу у наредну годину студирања.

Ја морам да кажем да су те амандмане дали посланици Нове демократије, и да ми није јасно зашто их је Влада одбила, да би потом амандмане у истоветном тексту понудила као амандмане Владе. Није срамота прихватити амандман народног посланика. Значи, дали смо амандмане који се тичу побољшања и који излазе у сусрет студентима у смислу неких олакшица, али Влада одбија те амандмане да би потом дала истоветан предлог амандмана као свој предлог. То просто нема резона. Такође, предложили смо познати феномен, повраћај имовине у великој мери се односи и на универзитет и предложили смо одређена решења да се та имовина врати универзитету и факултетима.

То је такође одбијено уз образложење да то није материја коју регулише овај закон. Ја верујем у добру вољу Владе да бриње о универзитету и молим Владу да што пре предложи друга законска решења која се тичу неких других закона, којим би се имовина која припада универзитету и факултетима вратила својим првобитним власницима, значи универзитету и факултетима.

Оно што помало забрињава и не мислим да доводи до добре атмосфере и до добрих односа у друштву, јесу тешке речи којима су са ове говорнице, последњих дана, у медијима, оквалификовани људи који раде на универзитету и који тамо студирају. Није могуће да је баш све тако црно, није могуће да је универзитет легло криминала, корупције, малверзација и свакојаког друштвеног зла, практично легло организоване непријатељске делатности или нека терористичка група која делује против државе. Када би то било тачно, онда бисмо ми били у једном страшном стању, из којег не би било повратка, али хвала богу то није тако.

Још више чуђи што неки редовни професори универзитета који раде, стварају на универзитету управо дају такве квалификације, заборављајући да су у том самоуправном периоду који сада критикују, они били ти који су на факултетима као редовни професори у самоуправном процесу одлучивања, бирали професоре, доценте, асистенте о којима сада тако ружно говоре.

Ненад Чанак: Даме и господо, другарице и другови, не знам да ли знате, али за време док сте ви обедовали, на улицама су се срели полицајци и студенти. То је завршено тиме да су неидентификована лица обучена у цивилну одећу, која се састоји од црних јакни, претукле једну групу студената, од којих је један већи број и озлеђен и то озбиљно.

Ја ислим да би министар полиције требао да нас обавести о томе, да нам каже шта се заиста догађа.

Са друге стране, било би лепо када би господин Марковић који је био и уводничар овог закона одговорио на једно питање, а то је шта се догађа на Косову, пошто је невероватно, како господин Марковић стиже да се бави свим тим темама, а да нас не обавести шта се догађа на Косову, где људи гину сваки дан...

Председник: Господине Чанак, ја Вас молим да се држите дневног реда.

Ненад Чанак: Ја говорим о Универзитету у Приштини. Дакле, пошто се тамо води рат хаубицама, мислим на Универзитет у Приштини. Волео бих да чујем и о томе, ако је могуће, господине Марковићу. Ако није могуће, у шта не сумњам, било би лепо да чујемо нешто о штрајку оружара и штрајку глашу. Узгред речено, господине Николићу, имате поздрав од оружара. Ја знам да ви по природи посла...

Председник: Господине Чанак, ја вас молим да се држите дневног реда. Молим вас, ја вас прецизно упозоравам да говорите о дневном реду, а са тим триковима нећете проћи. Будите љубазни и држите се дневног реда.

Ненад Чанак: Тематска вертикала Предлога закона се састоји од тога, да Влада, тј. министар одређује ректора, тј. декана, што производи медиокритете.

Тај принцип да оснивач зато што је оснивач, има право да уређује тако односе доведиће сутра до тога да на Академији наука Влада одређује председника, па да онда жена председника државе буде председник Академије наука, као што је већ био случај са Еленом Чаушеску, а онда је и крај веома сличан, као што је био са господином Николајем и госпођом Еленом.

Председник: Будите љубазни и држите се дневног реда, иначе ћу бити принуђен да вам одузmem реч.

Ненад Чанак: Забрањивање сваког политичког организовања и деловања на универзитету се може посматрати на више начина, али шта ће Влада Србије учинити са универзитетским комитетом Југословенске левице?

Даље, члан 39. је чист расистички члан, јер тврди да студент који почне студирање на језицима мањина, не може прећи у току студија, на студирање на српском језику, чиме се обесхрабрује студирање на несрпском језику, чиме се нарушава уставна позиција Србије као државе свих својих грађана.

У главама 8. и 9. се управљање уређује на такав начин да ова област служи искључиво томе да се ректор и декани бирају по морално политичкој подобности од стране министара Владе.

Такође, није тачно да је Предлог закона исти као што је у Шведској и Француској, јер униформа постоји и на колеџима у Енглеској већ вековима, и у Кини, наредбом о комунистичкој једнакости, па те две врсте униформи нису исте, него су сасвим различите.

Све у свему, ово је одвраћање питања од горућих проблема ове земље, као што су: Косово, као што су незапосленост, као што су односи са Црном Гором. И, све то на гомили ће проузрочити да ова деца која су сада на улицама, која од вас траже (овде има и њихових професора), да одете и разговарате са њима, ће бити жртве полиције која ће их опет тући, а све ће се то на крају завршити крвопролићем за које ћете и ви бити одговорни, ако не узмете ове моје сугестије за озбиљно.

Томислав Николић: Даме и господо народни посланици, прелазећи из посланичких клубова које су ми биле доста милије од ових клубова у првом реду, све што сам преузео на себе, ризик да са смешком примим све што ми каже и онај који је пијан и онај који је луд и свака шуша, изволите, ко год хоће нешто да каже Томиславу Николићу, ја ћу то да примим са смешком и више никада нећу реаговати.

Кад помињете оружаре, не заборавите, залагањем Владе Републике Србије, последње две плате примили су оружари у Крагујевцу иако нису у надлежности и ингеренцији Владе Републике Србије. И, немојте на невољама других да изазивате себи невоље, господине Чанак. Ја вама нисам крив што представљате политичку опцију која никада у Србији неће одлучивати ни о једном закону, посебно не о Закону о универзитету.

Али, ево, изволите од сада кад год се појавите за говорником и кад год немате шта да кажете, помените мене, а мој смешак као одговор имаћете. (Ненад Чанак из посланичких клупе: "Ало, ало").

Председник: Немојте да вичете— ало, ало, једино ако нисте телефониста по професији. (Смех). Иначе, реч се тражи врло културно.

Има реч народни посланик Ненад Чанак, одговор на реплику.

Ненад Чанак: Нисам желео да говорим о оружарима зато да бих стигао политичке поене, него да скренем пажњу да су људи тамо штрајковали глашу и да ви као човек који сте тамо домаћи, морате да их обиђете и да се распитате шта су њихови проблеми. Плате јесу добили, али ако човек треба да буде захвалан за то што је добио оно што је зарадио, онда то није оно како ја схватам ову земљу.

Томислав Николић: Уз извињење свима осталима, који новац нису добили у Србији, а нису га зарадили, ја вам кажем да две последње плате које је исплатила Влада Републике Србије, оружари нису зарадили. Дуговања која држава има према оружарима, адресована су на Савезну Владу, не на Владу Републике Србије, не на министра Томовића, не на Томислава Николића, не на било кога ко седи у овој сали. Али, о томе би боље податке могли да вам кажу организатори тог штрајка, а налазите се баш у клубуима у којима седе припадници те политичке странке.

Владимир Штамбук: Поштовани председниче, поштовани посланици, ове реплике стварају нервозу будућим дискусантима. Хтео сам да говорим о томе, да верујем да ће овај сазив Скупштине бити запамћен као реформски сазив, јер, настављајући оно што је радио претходни сазив, ова скупштина има пред собом јако пуно послова. Наиме, потребно је да доноси законе који ће мењати и усклађивати институције овог система са институцијама грађанског друштва. За такво друштво смо се определили, бар већи број људи се определио, и те институције морамо да градимо.

Предлог закона који је пред нама преводи универзитете, или универзитет у Србији, значи, свих шест универзитета у грађанско друштво. Ту је главни захтев који се налази у том предлогу закона. И, сви они који критикују тај закон у суштини критикују тај процес, а међу њима, најалост, има многа оних који су се пре пар година јако залагали за грађанско друштво, за грађанске институције и за грађанску демократију.

Грађанско друштво подразумева јасно одређивање ко је власник својине, јасно одређивање ко управља том својином, ефикасносно у раду, или производњи, или деловању и на крају, претпоставља, захтева да Парламент буде тај где се доносе закони. Влада је та која спроводи и реализује те законе, а судство је то које брани законодавни систем и функционисање институција.

Наравно, ја као припадник левице настојим да у развоју тог грађанског друштва код нас заступам идеју за равноправност, једнакост, социјални напредак, богатог појединца у богатом друштву и непосредну демократију. Јер, грађанско друштво, како га познајемо, је друштво посебне демократије.

Чуди ме због тога да они који су били толико велики заговорници стварања грађанског друштва од 1992. године и то у овом парламенту, они који су код мене на универзитету, на мом факултету и на свим универзитетима у Србији и у Југославији заговарали то грађанско друштво, данас су против тог грађанског друштва и против овог предлога закона који претвара универзитет и даје му те ингеренције.

Једино што могу да закључим јесте, да ти који су тада заступали, нису у то веровали, него су једноставно мислили да ће им то послужити за добијање политичке моћи, као што, уосталом данас, један број мојих колега заступа супротну опцију од ове у закону, верујући да ће то њима обезбедити одређени политички утицај и политичку моћ. Ја нисам за то да универзитет буде затвор ни политичке моћи ни политичких сукоба.

Када се ради о овом закону и о ономе што заступа, волео бих да буде више универзитета и више студената у нашем друштву. Када се ради о рационализацији, рационализација се своди на то да студије буду краће, ефикасније и да имамо што је могуће већи број дипломираних студената. Убудуће, тамо где је некад био инжењер, требаће доктор наука, да би могли да идемо у корак са светом. Према томе, образовања никада неће бити довољно, студената никада неће бити довољно, али се студенти не могу доводити у ситуацију да студирају осам година, већ као средњошколци који завршавају за четири године, њих 93%, да и студенти буду доведени у положај да им се омогући да и они у периоду од четири до четири и по године завршавају факултете.

Овај закон је прихватљив за мене и за Југословенску левицу из простог разлога што има неколико веома јасних одредби. Прва је да јасно одређује да у нашем друштву сада постоје универзитети у државној и приватној својини. Друго, што јасно говори о транспарентности управљања. То значи да се тачно зна ко управља и на који начин управља универзитетом када се ради о приватним и државним универзитетима.

Данас се у овој скупштини а и последњих дана у медијима покушава протерати једна неистина. Није тачно да је професорима одузето право управљања универзитетом. Неће бити декани представници радничких задруга већ редовни професори. Неће бити ректори представници сеоских газдинстава, већ редовни професори. То што ће их именовати држава није битна разлика од претходног стања.

Да вас подсетим декана су бирали савете, које је именovala скоро две трећине држава (гласови: 50%). 50% је именovala држава. Ви добро знате како је то ишло. Сада је разлика у томе што уместо тог савета сада то ради неко други, али су ингеренције и одговорности исте. Друго, професори ће управљати и у факултетима, бити на челу катедри и радити стручне послове. Осим тога, а што је најбитније, посебно на универзитету се гарантује оно што до сада није постојало. Моје колеге са универзитета добро знају да одређен број студената, који припада овој или оној политичкој опцији или су му родитељи припадници одређене опције, на појединим предметима не могу

да положе испите зато што је професор против те политичке опције. Ово не сме да се дешава. Политичка мора да изађе са универзитета. Оно што мора да остане на универзитету је искључиво знање. Све ван тога је грађанско право професора да ради, али изван факултета и универзитета.

Слажем се да треба да се позивамо на прошлост... По том истом закону, који је овде поменут, крајем прошлог века, тада један непознат човек који се звао Никола Пашић је конкурисао за место ванредног професора на предмету изградња мостова и путева. Круна је одбила његову кандидатуру, иако је имао све стручне услове, јер су га сматрали опасним социјалистом. Човек није имао шта друго паметније да уради, направио је партију и постао вођа једне најјаче и најпознатије политичке странке у тадашњој Србији па све до данашње Југославије.

(Томислав Николић, с места: "Како се звала партија?").

Никола Пашић, а Радикална странка (смех).

Али, није била Српска радикална странка, већ Радикална странка.

Што се тиче тог Ђоровића, молим вас, он је био смењен, колико се сећам, због тога што је увео диктатуру на универзитет, што је избацивао левичаре, што им није дао ништа да раде и распрвљају и да заступају левичарске идеје. Када их је избацио са полицијом, дошло је до демонстрација, у којима је један студент убијен. Колико се ја сећам, београдски универзитет слави 4. април као дан сећања на убиство тог левичара. Према томе, немојте Ђоровића, који је један од најмрачнијих личности, да њега користимо као елемент за доказивање демократије београдског универзитета. Нађите неке боље примере.

Ефикасност студија је једна од централних ствари које треба обезбедити на факултету и универзитету. Универзитетска левица је прва захтевала да се студентима побољшају услови студирања, пре свега када се ради о новчаним надокнадама, о смањењу, плаћању итд. и морам да кажем да сам срећан што је Влада неке од тих амандмана усвојила. Исто тако, сматрам да је веома важно да професори дају свој допринос ефикасности на универзитету. Нећу да помињем конкретне катедре, ни факултете, али верујте ми да има много факултета у којима преко 50% професора нема своје уџбенике, а ја могу да наведем, није сада важно која је, и катедру на којој за последњих 40 година није написан ни један уџбеник из матичног предмета. Према томе, сви редовни професори који су на том смеру давно треба да буду уклоњени са универзитета, јер нису испунили услов за избор ванредног професора.

Залажем се да професори имају своје обавезе и да их испуњавају кроз наставу и писање уџбеника, да се студентима помогне да што пре заврше факултете, кроз једну озбиљну и темељну наставу, јер сваку годину после четири године студирања плаћају њихови родитељи, плаћа друштво и у крајњој линији плаћају сами студенти. Исто тако, залажем се да овај закон који држава буде закон који ће омогућити да универзитет стане на своје материјалне ноге, да се обезбеди нов прилив литературе, часописа, да се омогући стручни рад кроз семинаре, скупове, међународне симпозијуме и остало, што је нужно да се реализује.

Имајући све то у виду, предлажем да се усвоји овај закон јер обезбеђује да универ-

зитет као институција постане део грађанског друштва за које се ова скупштина залаже.

Драган Веселинов: Верујем да нисам једини и да могу са многима да поделим велику забринутост и бригу за будућност нашег универзитета, с обзиром на Предлог закона. Ја сам редован професор београдског универзитета и поносан сам на то. Цео мој радни век је везан за београдски универзитет. Поносан сам што је овај универзитет стекао велики углед у иностранству. Као универзитетски радник држао сам предавања на Академији друштвених наука при Централном комитету у Совјетском савезу, у Москви. Почасни сам професор Колеца "Светог Антонија" у Оксфорду, почасни сам професор лондонског универзитета.

Имао сам прилику као универзитетски радник да држим предавања на многим универзитетима и факултетима и има решења. Не бих могао да кажем да у свету не постоје решења која су у неким елементима блиска овима која су понуђена у овом закону. Једно од решења јесте да студент који није у стању да упише следећу годину губи нека финансијска права или, чак, не може да упише наредну годину, уколико у утврђеном року не изврши своје обавезе. Овај закон то може добро предвидети. Међутим, у овој тешкој економској ситуацији, када је очигледно да родитељи имају мало новца, финансијско кажњавање студената због пропуштених прилика на универзитету било би претешко. У веома тешку материјалну позицију београдски, новосадски и друге универзитете довео је овај режим. Због карактера режима изгубиле су се веома добре научне везе, добре финансијске везе, научна размена је била неко време обустављена за време санкција, размена студената итд. У овој изузетно тешкој економској ситуацији, уколико би ишли на то да кажњавамо студенте што нису у стању да редовно извршавају своје обавезе пребацујући сву одговорност на њих, верујем да не би било добро.

Као београдски професор, али и као посланик коалиције Војводине, одбацујем Предлог овог закона. Не могу прихватити, као професор Београдског универзитета, да се универзитет одметнуо од закона, што значи да сам и ја одметник, као и многи професори који овде седе. То нисмо. Ми овај закон доживљавамо као наглашени политички интервенционизам државе, у ствари универзитета.

Није нетачно да Влада мора имати одређених права на универзитету, јер је тачно да га финансира. Али, истовремено је тачно и то да је Влада, односно Народна скупштина, преко свог буџета финансијер убедљиве већине наших факултета са неких 40-60%, остала средства стичу сами факултети. Управа над целокупном масом средстава ипак припада само Влади.

Овај закон у суштини уноси кадровски интервенционизам. Нема самосталности универзитета, уколико он сам не бира наставнике који ће изводити наставу. Не мора да бира декана, не мора да буде искључиво он који ће бити надлежан за декана и ректора, али универзитет мора сам да бира своје наставнике и о томе да извештава Министарство. Коначно, није добро да Влада директно поставља декана, односно декана и ректора, као ни управни одбор, јер ће они, у суштини, бити инструменти политичке интервенције на универзитету.

Верујем да многи од нас јесу убеђени да ће универзитет, уколико овај закон буде донешен, бити жртва политичких односа у земљи и да овај закон неће допринети по-

бољшању научног и наставног процеса. Може да доведе до наглашене апологетизације, пре свега друштвених наука, отуда што ће се декани и професори преко декана директно бирати од стране Владе. Не постоји објективна наука. То су илузије оних који се никада нису бавили науком. Не постоји неутрална наука. Постоји само критичка наука. Отуда овај закон може бити и те како опасан инструмент да се сузбије научна критика друштвених процеса у земљи и право научника да препоручује куда даље да се иде. Наука без нормативних судова је безвредна. Овај закон може бити ударац по нормативним судовима зато што је опасна кадризовања универзитета од политике, већ га директно ставља под етатистичку капу у земљи, централизујући власт, кадрове, одлучивање. Овај закон у суштини јесте допринос даљој централизацији у Србији, која је, иначе, довела и доводи до све јачих политичких конфликта у нашој земљи.

Конечно, није добро да Влада Републике Србије управља свим универзитетима у земљи. Новосадски универзитет није основала држава Србија, већ АП Војводина. Својим властитим средствима, ма колико то изгледало некима неприхватљиво, грађани Војводине су својим новцем финансирали оснивање овог универзитета. Нема разлога да тај универзитет буде директно стављен под централну контролу владе, уколико она сама својим средствима није доприносила његовом оснивању.

Конечно, желим само да укажем и колегама и народним посланицима на један опасан део Закона о универзитету, на члан 151. став 2, где иако то не мора да буде, али факултет, дакле, декан, односно универзитет, односно ректор, могу поништавати дипломе, докторске дипломе научника, уколико процене да те дипломе нису стечене оригиналним радovima. Истовремено, закон не каже који је рад оригиналан, од ког тренутка неки рад није довољно оригиналан да би био признат. Та крупна претња може да доведе до поништавања докторских диплома оних професора за које власт одлучи да нису довољно лојални. Може врло лако да се догоди да се неком од редовних, или било којих других професора, одрекне право на диплому, говорећи – претерано сте цитирали, претерано вам је велика литература. Што више литературе имате, мање сте оригинални.

Таква опасност прети. Нисам мислио да је то била намера предлагача, дакле Владе, али се у те воде може упустити. Конечно, овај облик етатизације универзитета доводи до крупне претње да са сменом Владе могу смењивати и професори и да основни критеријум рада на факултетима и универзитетима буде лојалност, политичка лојалност професора – владама. Како се владе мењају, тако се мењају управо и професори. Не мора да се догоди, али то није искључено, јер то закон дозвољава.

То су разлози који нас наводе да данас будемо против овог закона и нећемо учествовати у расправи која ће уследити поводом амандмана, јер сматрамо да је универзитет избачен из процеса договарања. Наставно научно веће универзитета, односно ректорат, морао је бити питањем, морао је бити активан сарадник у изради овог закона. Без универзитета овакав закон не треба побољшавати, не треба, по нашем мишљењу, ићи на било какве амандмане, јер костур овог закона није добар.

Др Милан Божић: Књаз је 20-тих година прошлог века почео да уређује српску државу. Један од првих послова, али не баш најпречих, јер разуме се да је полиција увек била преча, било је уређење школства. Тако су вољом господара Милоша била именована и прва три учитеља у Србији која су требала да децу школују о државном трошку. Наиме, све до тада познате школе биле су приватне. Убрзо се испоставило да је један од тројице наименованих неписмен, а други стално пијан. Из места у којима су службовали, стизале су притужбе и захтеви да се смене.

Из књажевске канцеларије стигао је следећи одговор – није у сазнању књажевства ни да је било ко од ове двојице учитеља против власти ми. Зато ми није јасно зашто желите да ове часне људе оставите без службе.

Romalo puta kauza finita и Рим је проговорено – случај је закључен, рекли би они образовани на римском праву.

Није ми познато каква је била даља судбина ове двојице просветних прегалаца, ни ти каква су сазнања и способности пробудили у својим ђацима. Ипак, посредни докази, што би истражни органи рекли, сведоче да су на овом тлу често делали људи чији учитељи као да су била управо ова двојица. Истина, како то господар Милош вечито вели, они нису били против власти му. Милош, слабо образован и скоро неписмен, а морамо рећи и параноичан, правећи српску државу није имао баш најбоље односе са науком и културом. Годинама је оклевао да допусти оснивање универзитета. Константинину Данилу је одговарао – како таквих људи код нас нема. Научно друштво је, такође, одлагало да формира академију наука, тако да смо тек на измаку Милошеве прве владавине, 23 године по Другом српском устанку, добили академију и универзитет. За разлику од њега, устаници су у првом устанку, три године по уласку у Београд, основали велику школу.

Разуме се зашто се Милош тога бојао. Он се бојао да ће му универзитет и академија радити о глави или, у најмању руку, да ће му се мотати око ногу.

Но, кад су академија и универзитет већ основани, ниједна наша власт, ма колико да су јој сметали, није одлучила да им ради о глави. Наравно, ни ово није баш тачно до краја, јер код власти подразумевамо и окупационе режиме јер, као што чуемо, Недећева власт је у лику министра Велибора Јонића донела 1941. године закон којим је одлучила да сама именује професоре, декане и ректора.

Како у овој сали, ја верујем, нема никога ко помишља да се радило о легитимној власти, морамо се сложити да је Јонићева одлука заправо одлука немачких окупацијских власти да непосредно управља универзитетом који ионако није радио. Истина, наставнике су и даље именовали, па је тако о Божићу 1943. године за доцента произведен Јован Ђорђевић, чувени Брозов уставописац, који је здушно служио и следећем режиму идеологије. Оваких чудовишних примера можемо наћи и у другим земљама и у другим поднебљима када су на власти били тоталитарни режими.

Није нам познато да је ико посезао за овако отвореним инструментима репресије у земљама које су имале легитимно изабране парламенте. Испада као да се предлагач овог закона труди да се упише у историју куриозитета.

Универзитети су у свим земљама света со соли, што би рекле националне науке и

културе. У скоро свим земљама они су углавном државни или их држава највећим делом финансира. Неки постоје и дуже од држава у којима су. Читаве национална наука, технологија, култура данас почива на њима и извири из њих. Мукотрпац и тежак пут, ту нема шале. Они деченијама и вековима постоје самостално живећи на благодат, на корист, свеједно, али никада на штету свог народа, кроз веома компликоване односе са институцијама друштва и са друштвом и државом.

Још никоме у цивилизованом, демократском свету није пало на памет да може бити компетентнији, стручнији од оних који су на самом универзитету, да просуди и пресуди ко на њему треба да ради и како њиме да се управља. Разуме се, нема ниједне државе која све то не схвата, али ипак свака држава покушава да политички утиче на свој универзитет. Међутим, мало која то чини на овако отворен начин, јер држава има многе инструменте репресије на располагању, од ускраћивања пара до мање или више суптилних притисака на поједине професоре, институте, факултете, универзитета. Дакле, држава може да користи друге инструменте репресије.

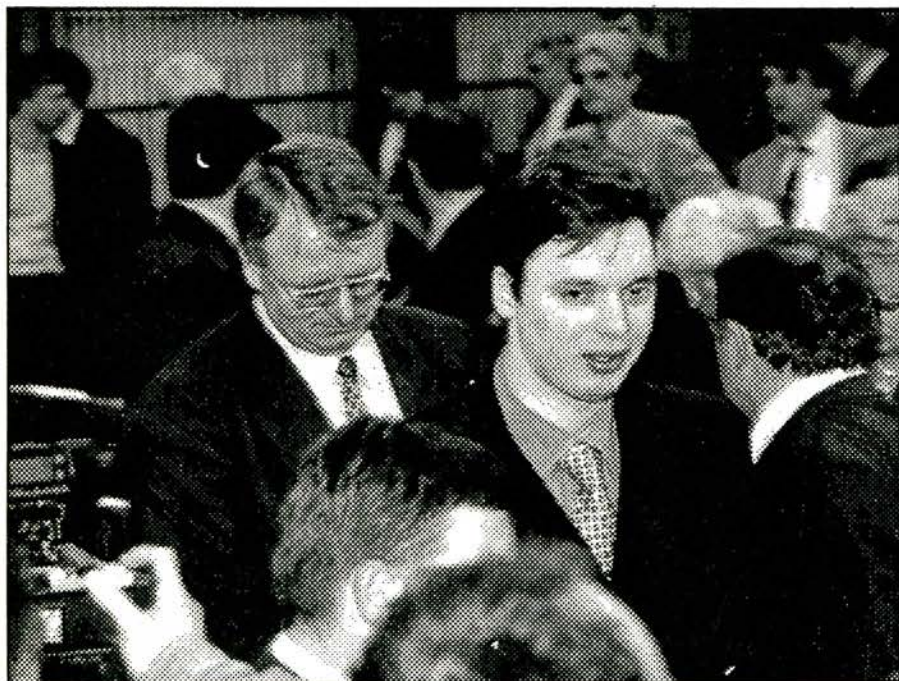
Постоје контални механизми, решимо пут овог који садржи постојећи закон, који имамо у овом моменту, где држава преко својих представника контролише рад факултетских универзитетских тела, али, наравно, ма колико они били недемократски, ипак дају извесну слободу, бар слободу предлагања оних који ће сутра бити професори, или декани, или ректори.

Ниједна демократска парламентарна држава се није до сада одлучила да овако провидно управља универзитетом и због тога сам ја, наравно и моја посланичка група, категорички против оваког закона. Дакле, шта је следеће? Да ли ће можда Влада или оснивач преузети непосредно управљање над академијом наука и именовати академике и председника који нису против власти. Ако овај закон прође, не треба дуго чекати на нови закон решимо о цркви. Није нека особина вештина да Влада докаже да је и она оснивач цркве, да цркву прогласи за јавно предузеће, па да донесе закон по коме ће Влада именовати владице и патријарха, опет оне који нису против власти.

Господо, молим вас још једном да повучете овај закон, јер је универзитет сувише озбиљна ствар да би била препуштена држави.

Александар Вучић: Даме и господо народни посланици, тешко је говорити после Милана Божића, јер никада нисте сигурни да ли говори као власт или као опозиција. Тешко је да се снађете на који начин да му одговорите.

Влада Републике Србије предложила је Народној скупштини на усвајање један добар и одличан закон. Закон о универзитету има интенцију да се спречи даљи јавашлук, неефикасност и нерад. Циљ овог закона јесте повећање ефикасности и рада и реда на универзитету. Како и због чега? Ви знате да наука и високо образовање постоје одлучујућа технолошка снага цивилизацијског развоја. Универзитет је једно од средишта огромне акумулације, сазнања и одликовања интелектуалних способности, један облик меморије цивилизације. Претварањем науке у претварачку снагу развоја у будућности и друштва са најбољим образовним системом заузима кључни положај, положај какав су некада заузимала друштва са највећим природним богатствима или бројем машина.

Александар Вучић: нови Закон о универзитету донеће рад и ред

Циљ ове државе, у чијој својини се налази универзитет, јесте да постигне најбоље могуће резултате који ће допринети ефикаснијем и плодотворнијем раду у свим сферама друштвеног живота, у свим областима друштвеног живота. Наш циљ није да имамо више политиканата, наш циљ није да студије трају осам, 10, 12 или 15 година, већ је наш циљ да унапредимо квалитет студирања, да побољшамо материјалну основу универзитета у целини. То је суштина овог предлога закона.

Кажете и највећу буку у јавности изазивају последњих дана они који за то имају најмање права. Малопре шеф посланичке групе Нове демократије, Жарко Јокановић, нам ваљда као студент говори шта и како би требало да чинимо. Он је пет година старији од мене, а још није близу да заврши факултет. Када ће да заврши факултет? Да ли то треба држава да финансира? Да ли држава треба у све то да улаже? Да ли држава на све то треба овац да троши? Онда се поставља питање, кажу да неки родитељи троше новац, не могу да плаћају студије, родитељи на овакав начин троше новац. Многи родитељи троше новац, да ли на Жарка Јокановића или на неког другог?

Суштина је у томе да су највећу буку у јавности подигли они који су можда погођени оним што им предстоји. Тако је господин Веселинов малопре говорио само о себи, изрече нам читаву своју биографију. Говорио је о ономе како и због чега њега доношење новог закона погађа. Ниједном речју није поменуо студенте, осим што је рекао да закон у целини није добар. Због чега није добар, то нисмо могли да чујемо, то нисмо могли да сазнамо, осим да ваљда научна размена није била довољно добра у време санкција, па би требало да буде боља, јер је он почасни професор у Лондону, или не знам где још. Немам ништа против тога, али овде је у питању закон, а не да ли ће Веселинов бити почасни професор у Лондону, Београду или неком другом универзитету.

Говорили су претходних дана многи о томе како треба да се питају у универзитету, да они говоре о томе, да они учествују у томе, да они управљају универзитетом.

Нема више тога. Нема више самоуправљања. Сада ће да буде ред и рад. Самоуправљање, да ви одлучујете о ономе што није ваше, тога нема. Ви, господине Божићу, не дозвољавате вашим коалиционим партнерима да управљају јавно-комуналним предузећем градска чистоћа, а говорите да бисте неком дали да управља универзитетом. Немојте, молим вас, то је врхунско, то је најгоре могуће лицемерје. И ви говорите о средњевековним законима, ви себи дајете за право да некога нападаете и да овде дајете непримерене примере о томе како ће неко цркву да проглашава владином институцијом и да бирамо владике и патријархе. Можда бисте ви то могли, можда сте то замислили, али то сигурно неће проћи.

Влада Републике Србије законом о универзитету ничија права није угрозила, никакву аутономију није укинула. Многи говоре, наравно незнајући шта значи аутономија и њено етимолошко значење, да под аутономијом сматрају екстериторијалне зоне као стране амбасаде у нашој земљи и замислили су да могу да раде шта хоће и како хоће. Чиме је аутономија укинута? Да ли тиме што су забрањена политичка предавања и политичке трибине на часу биологије, на часу анатомије, на часу географије? Да ли је зато укинута аутономија универзитета? Ко им је дирао у час географије, биологије или анатомије или бил ког другог предмета? Нико никоме. Уопште се у наставу, у научни рад, у истраживачки рад, Влада Републике Србије и по овом закону не меша, уопште није дирнута аутономија универзитета, аутономија науке, аутономија наставе, аутономија образовања, али не могу да се држе политичке трибине. То је нешто што некима смета и не може да се злоупотребљава универзитет у личне сврхе и личне потребе. То је оно што неће моћи. Ко ме смета добро је што му смета, јер на такав начин неће моћи да ради, делује и води факултет или универзитет, као што је чинио до сада. Дакле, то је суштина овог предлога.

Још нешто, говорили сте претходних дана, господине Божићу из ваше политичке странке, и дужан сам да на то одговорим, јер је много неистина изречено, а помињањ

је закон из 1905. године. Мало сам проучавао тај закон, неке одредбе и овде имам, па је неопходно да упознам јавност са тим одредбама.

Заиста је прави универзитетски лик потврђен именом "Велика школа" коју је Србија добила 1905. године, али не заборавите да су посланици ондашње скупштине ради уштеде и број особља ограничили на 20 редовних и 20 ванредних професора, а истовремено је професоре потврђивао министар. А то нисте хтели нигде да саопштите, нигде да кажете.

Нећете да кажете према позитивним законским решењима у Немачкој да њихова Влада одређује, наравно у избору од три професора, потврђује који ће бити редовни професор, па чак и у једном случају када је Влада рекла да не може да буде ниједан од три предложена кандидата, Савезни управни суд Немачке донео је одлуку, односно рекао да је држава у праву и да ниједан није изабран, јер ако има право да изабере једног, има право да се супротстави избору сваког од њих.

Због чега су многи гракнули и због чега се њима не допада овај закон?

Наравно, разумљиво је да се опозиционе политичке странке труде да пронађу неки разлог да нападну закон. Разлоге значајне и добре нисмо чули. Овај закон је добар из још једног разлога, зато што ће Влаа имати контролу над управљачким процесом, зато што ће Влада желети да уштеди новац тих родитеља о којима се говори, да се тај новац троши за дечје додатке, пензије и у друге сврхе. Нема више давања пара онако како коме падне на памет и како ко хоће да се то троши, да се ћерка, јер неко воли да има аутономију онако како је он замислио.

Овај закон је добар. Тешко је направити бољи. Влада Републике Србије је ваљда најмеродавнија да предложи Народној скупштини, она је овлашћени предлагач, јер су се неки питали претходних дана – забога, ко је тај који предлаже законе. Да, Влада Србије, она предлаже то, и очекује од народних посланика у Народној скупштини да подрже овакав закон, јер је сигурно да ћемо обезбедити квалитетнију наставу, бољу материјалну основу, боље материјалне услове и да ћемо обезбедити ефикасније студирање нашим студентима.

Милан Божић: Много сте ме испроживали. Два пута сте ми поменули име, а странку неколико, али не ради се о томе. Да се одмах разумемо, употребити сте једну веома опасну реч – својина Владе. Својина државе. Свеједно. Јер је Влада једнако држава по начину како ми уставујемо ову земљу.

Реч својина је изузетно опасна, бар ми из Српског покрета обнове тако држимо. Према институцијама које постоје дуже од Владе и државе, реч – својина, не можете употребити за неке ствари које постоје знатно иза вас. Нема никакве сумње да Влада и држава утичу на те институције. На прсте двеју руку, или чак једне, можете набројати шта је све старије од Првог светског рата. То су Академија наука, Универзитет, Црква, Политика, Позориште и Библиотека.

Мислим да сам набројао све институције које су старије од Првог светског рата. Разуме се, Влада је државна институција (односи се на коментар из сале који се не чује). То су институције које живе сопственим животом и наравно да држава на њих утиче, али држава не сме никада да грубим захватима у те институције поткопава саму себе тиме што ће данас да би се осветила некоме, па узгред, демонстрирају и против мене и против вас господине Вучићу, ти демонстра-

нти, а шачица их је, и само због тога што вам се не свиђа политички став некога, хоћете да донесете закон по коме ћете уништити нешто много важније – темељ и функционисање врло суптилних институција.

Кажете – новац треба да се издваја на ефикасно студирање итд, а не на замајавање. Дајте га универзитету, као што га и иначе дајете буџетом. Ефикасност ће зависити од квалитета тих људи тамо. Не можете ви утицати на ефикасност студија. Уосталом, попустили сте колико данас у преговорима или јуче, када је министар преговарао са студентима, ашиговали оне елементе, колико да примирите студенте. Можемо и то легитимно. Чак је било и преоштро оно што је стајало у закону, да се одмах разумемо. Није то спорно.

Али, не може се ред и рад у институцијама такве старости, таквог континуитета, такве сложености прављења заводити одозго. Не заборавите да су речи и ред и рад страшно опасне. На улазу у Аушвиц писало је "Рад ослобађа". То су ужасно опасне речи.

Жарко Јокановић: Председниче, сатанисти добацују. Не знам чему оволики гнев. Морам да кажем само једну ствар, уколико јури оне који још нису завршили факултет, млади министар нека погледа у својој страни актуелног потпредседника Владе, он је бар 15 година старији од мене а још увек је студент.

Нисам сигуран у каквом је стању шеф посланичке групе исте странке, господин Драгишић. Не истражујем туђе биографије. За вашу информацију истине ради, апсолвирао сам 1993. године, после студија које сам почео 1987, после годину дана паузе када сам био делегат у овој скупштини и после 1993-1994. овде засновао стални радни однос.

И још нешто, млада господо, поносан сам што сам апсолвирао са просечном оценом која је близу девет и што сам све своје испите положио јако поштено, а не методом – пара врти где бургија неће.

Александар Вучић: Занимљива је потреба господе из странке Милана Божића, ја сам коректан па њега волим да прозовем, нека одговара поново, дакле господине Божићу, опасно је када мало измените редослед речи у реченици и злоупотребите их.

Али, употребите неистину. Хоћете ли рећи да је реч рад опасна реч? Знам да је код вас у Српском покрету обнове то опасна реч, јер много мало волите да радите. Али, то је једна добра реч. Ви волите нешто друго да радите, што би наш народ другачије назвао.

Али, рад је једна лепа реч, које нико не треба да се стиди. Коју наш народ поштује, коју наш народ воли, и сви цивилизовани народи поштују и воле. Немојте Аушвице да помињете, јер нико их није овде помињао, уопште нису долазили у уста, нити је било коме падало на памет да нешто слично о томе говорим.

Дакле, што се рада тиче то је то, а друго, господине Божићу, овде нема никаквих радикалних резова. Питање својине је, као што знате, чланом 34. Устава Републике Србије загарантовано. Нама је ваљда важно да имамо дефинисаног титуларно својине. Ваљда и то пише у програму СПО-а. Недавно сте говорили да то пише.

Или, то сад више не пише? Титулар својине мора да буде дефинисан. Ваљда мора да постоји сазнање ко управља својином.

Ако то не знамо, онда се не зна ко шта ради. Онда ћемо имати самоуправљање и то неко дивље самоуправљање у коме нећемо знати ко

има контролу над свим тим. То је што се тиче вас, господине Божићу.

А што се тиче вас, господине Јокановићу, не знам на кога сте мислили ово са парам. Али, знам да имате много више пара него ја. Чиме се ја не поносим. Никада ниједан испит нисам платио, а завршио сам факултет на време, са много већим просеком него што сте ви апсолвирали 10-12 година. Али, нисам у питању ја.

Ви сте поменули на врло некоректан начин мог старијег колегу, иначе мог шефа, надређеног, како хоћете, Томислава Николића.

Томислава Николића не издржава држава, господине Јокановићу. А вас ова држава храни. Родитељи вас хране. Он се сам образује, па зна више него сви ви. А, ви се образујете на државним јаслама. Онолико колико вам држава даје, и то слабо постижете.

Драган Веселинов: Добро, ја сам очекивао од наших бивших студената, који су са тако лепим оценама завршили, да и даље могу да разумеју некадашње своје професоре. Но, видим да то њима увек не полази за руком. Бар бих очекивао од неких наших бивших студената нешто мало више јавне културе у говору. Ако није јасно зашто сам ја против овог Закона о универзитету – против њега сам зато што уноси политичке интервенције у држави. Директно постављање професора од стране државе води измештању критеријума.

Нико неће бити, или многи неће бити, бирани по резултатима свог научног рада, већ по критеријуму политичке лојалности. Не постоји наука која није критичка и она мора да буде критичка. Ако тог принципа нема и будемо бирали професоре по политичкој лојалности, ништа од предложених уштеда о којима ви говорите, за наше студенте неће бити, јер неће имати шта да уче. Морају добити праву науку, отворену, чисту, борбену. То је једина наука и тамо где се у универзитет увлачи политика, ту више нема науке. Коначно, ко предлаже нама овај закон?

Предлажу нам они чија деца не студирају у Београду, велики број руководилаца који су овде данас у земљи, њихова деца студирају напољу и тамо уживају у благодетима развоја науке и аутономије универзитета. Код нас предлажу политичку интервенцију, срзовавање критеријума за избор професора и то не може.

Коначно, о студентима тамо где директно влада одлучује о броју студената, а не сам факултет, онда и сам факултет може бити кажњен за научну политику коју би он требао да води. Тамо где искључиво Влада одређује колико ће студената бити на овом или оном факултету, она може да заведе тежак политички реваншизам. То је оно што не сме да се дозволи. Универзитет мора да има самосталност и једино тако ће оправдати своје име уз разумну онтролу Владе, а Влада не финансира Београдски универзитет, није тачно да је Влада власник капитала, финансира се између 40 и 60%, то понављам. Сва остала средства зарађују факултети, не може се догодити да Влада контролише целокупну масу тих средстава и зато је потребно да се повуче овај закон, да би се кренуло ка неком процесу усаглашавања. То би било добро.

Томислав Николић: Ја бих да одговорим младом колеги, а онда да и ја нешто кажем о Закону о универзитету.

Дакле, нисам довршио студије на Правном факултету, ваљда у овој Скупштини треба неко да представља и оне који нису

завршили факултет, а нисам завршио зато што није ваљао закон о универзитету.

Даме и господо, народни посланици, овај закон бих назвао Законом о равноправности грађана који студирају и оних који издржавају оне који студирају. У Србији има 145.000 студената, 98% деце заврши основну школу, око 92% деце заврши средњу школу, а око 10% деце заврши факултет.

Ја нисам тај.

Од 90%, али да вам то није рекао Јокановић, вероватно не бисте знали. Од 92% свршених средњошколаца, 90% их упише факултет и ту настаје проблем за нашу децу. Ми имамо добру децу, вредну децу. Нешто се дешава на универзитету, што ту децу спречава да заврше школовање, нешто се деси на факултету и убеди ту децу да је часније не полагати испите, а лудовати са појединим професорима по улицама, него полагати испите и што пре изграђивати ову земљу и зарађивати свој сопствени хлеб.

Шта се то дешава, да ли је то политичка острашћеност професора, да ли је то неспособност професора, јадиковке над Београдским универзитетом. Стотине камера свих светских агенција данас ће се скупити око неких професора и шачице студената, а зашто то?

Да ли се то презентује неки научни рад? Не, они долазе да прате како студенте поједини професори изводе на улице, да би остварили политичке жеље које не могу да остваре оснивањем политичких странака или чланством у појединим политичким странкама.

Претпостављам да је истина, причам о универзитету, да је данас група демонстративна покушала да блокира улицу Српских владара и да је полиција растерала те демонстранте. Претпостављам да има и модрица, али ко је крив за те модрице? Они који већ десет дана убеђују децу да треба да демонстрирају против Закона о универзитету, а зашто једног студента интересује Закон о универзитету, зашто би једног студента интересовало ко ће да управља својном, зар њега не интересује испити и предмети. Зар га не интересује гравидо, да ли овај закон господине Иване Ковачевићу, вама интервенише у гравидо које изнесите студентима, иако припадају СПО. Да ли вам интервенише у критеријуме за оцењивање? Не, чак не интервенише ни у ваш избор, претпостављам да сте тако врстан професор, иако сам за вас чуо само са конференцијом за штампу СПО, да ћете сваки пут бити реизабрани у звање редовног професора.

Шта то не ваља у овом закону, шта је са том аутономијом универзитета, шта подразумева под аутономијом универзитета. То није Српска православна црква, такву аутономију у универзитету не можемо да дамо, то није амбасада стране државе у Београду, такву аутономију нећете добити и пре неколико година, када су биле демонстрације, један бандит је ударио полицајца на улици и улетео је у зграду једног факултета. Полиција је утрчала за њим да га ухапси, а ви сте скочили да гратчете како је универзитет и факултет неповредив, па не може да се јури један бандит по згради универзитета.

И мој стан је неповредив, па Устав и закон дозвољавају да се за починиоце кривичног дела улети и у мој стан, е када може у мој стан, може и у факултет. Мени је већа светиња стан, па се слажем са тим да у одређеним тренуцима када су интереси виши од мог интереса, да у мој стан може да се уђе. Могли професори припадају Београдском универзитету, припадају политичким странка-

ма, многи студенти припадају политичким странкама и то је часно и никога због тога не треба оптуживати. Нечасно је доводити политику на Београдски универзитет, нечасно је тровати децу политиком, нечасно је јер они морају да полагају испите и што пре да се скину са буџета једне породице која нема скоро никаква примања, а издржава студента. Нечасно је толерисати да неко студира у Београду 10 година и да му се плаћа стан, само зато што ви мислите да то држава може вечито да издржи. Нема државе у свету која тако бесплатне студије може да обезбеди.

Питање је колико држава уопште обезбеђује бесплатне студије и редовним студентима. Нисте ни навели овде пример, ни један пример, ниједног универзитета у свету, који бесплатно школује студенте, бавим у грађанском друштву.

Али, зато је тамо од 60–98% студената који у року заврше факултет. Кад вам дете у средњој школи изгуби годину, у кући је паника. Чим прескочи средњу школу, пређе на факултет, више се уопште не поставља питање хоће ли да да испите на време, или неће. Сматра се нормалним да сада почне да губи године живота. Још ако га ухвати, а најлакше се младим људима манипулише, у своје руке они који себе нису доказали, него се доказују преко те деце, од те деце врло тешко може да изађе неко ко може да буде користан овом друштву.

Оптужујете Српску радикалну странку и ЈУЛ да су донели овај предлог закона. Наравно, прећуткујете учешће Социјалистичке партије Србије, а ово је Влада народног јединства. Нема ниједног посланика из ове три странке и нема ниједног министра који осећа било какав отпор према овом закону. Не помињете социјалисте, рачунате да ћете ући у Савезну владу. Ја не видим други разлог. Ниједан други разлог не видим да вам буду криви ЈУЛ и радикали, а да вам социјалисти нису криви. Оптужујте Војислава Шешеља да је ово његов закон. Зашто подцењујете остале потпредседнике Владе, ресорног министра и све остале министре.

Ова Влада је једногласно донела овај предлог закона. Данас ниједан аргумент нисам чуо, изузев овог гостујућег професора у Београду, који је изнет против Владе. Запамтите, господин Веселинов тврди да је из Војводине, а професор је на универзитету у Београду.

Шта сте ви то овде? Гостујући, почасни професор? Овде је добра плата и добра катедра, а Србија не ваља као држава у којој ви живите. Како је то двојство личности и као ли ви децу учите, какви ће грађани бити деца коју ви учите?

Неко је овде говорио о 84 мандата. Теоретски гледано, а господин Божић може час посла на компјутеру да прорачуна, било је могуће поднети и 50 хиљада амандмана на овај закон. Толико чланова закона, са толико ставова, пута 125 посланика, чак и неко други, Влада има право да подноси амандмане, одбори имају право, преко 50 хиљада амандмана је могло да буде на овај закон, а има само 84. Зар је то много? То уопште није знак да закон не ваља. Уосталом, сви они који су против нацрта закона нису поднели амандман да се чланови предлога закона од 1–200 бришу.

Нико од вас није против овог закона. Чак и ви, господине професори, који данас излазите за ову говорницу, размишљате о томе да говорите тако да се не замерите. Ви мислите неко ће да вам се свети, да вас најури са факултета и са универзитета. Боже мој, коме то пада на памет? Али, ви крећете

од себе. Да сте ви узели власт и да вам је пао на памет овакав закон, ви би растерали све социјалисте који раде на универзитету и на факултету. Јер, растерујете своје коалиционе partnere из јавних предузећа у Београду, шта бисте тек радили социјалистима са којима никада до сада, у неким градовима у Србији, нисте били у коалицији.

Овај закон само покушава да успостави правилан однос између државе, између наставника, студента и родитеља. Влада Србије, немојте да јој узимате то право, мора да брине о средствима у својини државе, Влада Србије мора да брине о средствима оствареним у буџету Републике Србије за ову годину, Влада Србије има право да предложи овај закон. Осим Скупштине нико други нема право да расправља о овом закону. Нема тог стручног тела које је требало да расправља о закону мимо Скупштине Републике Србије и њених одбора. Не признајем да постоји још неки институт који је требало да расправља о овом закону.

Политику ове државе воде политичке странке, оне које су овог часа на власти, али у политичком животу, у доношењу закона, учествују све политичке странке, па и оне које су у опозицији. Јадна је политичка странка која не тражи да она изнесе своје ставове о закону, него тражи да се пита неко мимо ње. Зашто се онда бавите политиком? Пустите, онда, неке друге да се баве политиком.

Шта хоћемо? Да направимо ефикасне студије, да се деца која полагају испите на време школују бесплатно. Да омогућимо детету да изгуби једну годину, да му омогућимо да полаже сваког месеца испите. Да му омогућимо да има добар смештај у домовима, да не студирају и не треба да студирају сви који желе да студирају, него да студирају само они који могу да студирају, који могу факултет да заврше. Запоставили смо толико занимања и толико послова само зато што мислимо да сва деца треба да студирају, а има много лепих послова мимо факултета. Обманете дете да може да студира и док треснете дланом о длан, 30 година живота напуни, изгуби на универзитету, зато што никад није озбиљно схватио да треба да студира, никад то није тако коштало ни дете, ни родитеља, а највише је коштало државу, преко државе и све грађане ове државе.

Дакле, овај предлог закона је најбољи предлог закона који је до сада постојао на универзитету. Да је претходни био бољи, дао бих овлашћење универзитету да подноси предлог закона. Знате, Народна банка је аутономна, она има право да предлаже Закон о Народној банци. Универзитет је аутономан, али нема право да предлаже Закон о универзитету. Значи, неко је и раније бринуо о томе.

Стево Драгишић: Један бивши студентски лидер, који 15 година неће да заврши факултет, да би можда поново могао да буде студентски лидер, овде за овом говорницом се интересовао за моју биографију. Како се за овом говорницом интересовао, ред је за говорницом и да му одговорим.

Ја сам правни факултет уписао 1993. године. Исте године сам се и оженио. Једну годину факултета сам изгубио, зато што су професори на Правном факултету прекинули наставу 1996. године, оно када су протестовали. Тренутно сам апсолвент на Правном факултету и имам четворо деце. Сваке године студија добио сам по једно дете. Ако Бог да, биће их још. Успут сам завршио и неку пилотску школу, бавио се неким другим пословима. Бавим се политиком, члан

сам Српске радикалне странке, и тренутно обављам функцију председника Скупштине општине Земун.

Тако да, следећи пут када вас нешто занама из моје биографије, господине Јокановићу, можете да ме питате, а ја ћу вам опширније одговорити. Није ред да сада целу Скупштину замарам о томе, али то је уkratко о мојој биографији.

Милован Куленовић: Хвала богу да сам добио најзад реч. После оволиких дугих политичких расправа о Закону о универзитету од стране недовршених студената, или неких средњошколаца.

Даме и господо, уважени председниче, ја ћу данас говорити о Закону о универзитету, о аутономији универзитета. Овај закон о универзитету, који је сада пред нама, да је задржан у првобитном облику био би права окупација универзитета Србије. Изазвао би велики гнев студената, наставника и сарадника свих универзитета Србије. Врло вештом политиком успели се да избацили студенте тиме што сте изашли у сусрет и дали више него било који закон студентима у полагању испита, а првобитна идеја нам је била да овај закон буде за ефикасније студирање. Тиме нисте помогли ни студентима, а на овај начин сте прикљештили професоре универзитета и изазвали практично диктатуру над професорима универзитета и над чистењима која тек предстоје, рационализације коју ћете водити.

Имајући у виду шта је аутономија, видим да већина од вас и не зна шта је аутономија и да говори о неким екстериторитетностима и о неким другим стварима. Аутономија универзитета је појава слободарског духа на универзитету, да се на универзитету може јавно рећи критичко мишљење, да се може водити научна полемика, полемика о свему и свачему, нормално ван предавања, на трибинама, итд. Без тога нема напретка универзитета и нема слободарског духа на универзитетима Србије.

Врло је некоректно што ометате говорника у свом излагању. Није ни то битно. Оно што решава проблем универзитета Србије није овај закон, већ је прво требало да се ова снага и потенцијал, који је на универзитетима Србије, искористи у смислу да се све ове снаге ангажују у решењу бројних индустријских и других проблема у систему, како би се добио већи доходак. Па, када се изађе из социјалне беде, онда неће бити проблем са студирањем, јер ће журити да што пре заврше факултет, да би одмах добили радно место. На овај начин решавате обрнуто. На овај начин никада нећете решити проблем дугогодишњег студирања.

Зато је неопходно, да би се из овог хорсокака изашло, да професори, наставници, сарадници и студенти на универзитетима Србије, да би се одупрли оваквом атаку власти, образују и покрену одборе за аутономију и да се боре све до коначне победе. Имам ауторитета код студената на свим универзитетима у Србији и они знају шта мислим о студентском протесту, о студентском јавном мишљењу, знају шта мислим о слободарском мишљењу универзитета Србије. На овај начин нећете затворити универзитете Србије и нећете моћи да спроведете политику коју сте овде изразили, нарочито радикали, ови који се смеју са ове стране. Да знате да то нећете баш ви моћи, јер нема те снаге која ће моћи да савлада 9.000 магистара и доктора наука и 150.000 студената. Ви ћете врло брзо пасти са власти и доћи ће нова демократска власт, која ће прву своју победу славити тиме што ће створити слободни универзитет.

Тихомир Марјановић: Данас овде говоримо о једном веома важном закону за једну државу, о Закону о универзитету. Одмах на почетку хоћу да кажем да Влада, нудећи овај Предлог закона, жели да тотално раздвоји универзитет и узме све у своје руке. Правити Закон о универзитету, а не консултовати и не тражити мишљење са универзитета, испод сваке је критике. Био је морални чин да се направи консултација са умним људима, а њих, хвала богу, има на сваком факултету широм ове наше Србије. Не може Влада рећи да је универзитет нелегитиман представник за расправу, а за кога се овај закон, господо, предлаже. Вероватно код састављача Предлога закона постоји, можда, ЗУР-овска носталгија са интенцијом да се Академија наука и предузеће сведу на исто. Није ми познато да се било где у свету универзитет пореди са јавним предузећем. У Предлогу овог закона стоји да Влада именује и разрешава ректора, управни одбор универзитета и надзорни одбор. Даље, из њега се види да Влада именује и разрешава декана, управни и надзорни одбор факултета. Једноставно, оно што наш народ каже, ведри и облачи.

Наиме, ректори и декани који буду слепо слушали Владу опстаће, а они који буду покушали да имају своје ја, своје мишљење, биће разрешени. Поставља се просто питање – како може један министар просвете знати, од хиљаде и хиљаде професора универзитета, који су то који својим радом заслужују да буду бирани за декана и ректора.

Ваљда то треба да буде најугледнији и најцењенији професор од стране својих колега са којима ради. Оваквим концептом закона влада уводи принудну управу над професорима факултета. Неистинита је констатација од стране Владе да ће овим законом бити удаљен партијски живот са факултета. Не. Напротив, преко ректора, декана, Влада ће остварити своју страначку политику. По мени, на овај начин преко закона на факултете се убацију садашње политичке странке из Владе – СРС, ЈУЛ и СПС. Поново, што би се рекло, на факултете улази политичка подобност професора, раније је била морална подобност.

Господо посланици, уколико овај закон буде усвојен, на факултетима ће стајати послушници, а професори који имају своје ја, мораће одлазити из земље, јер неће дозволити да им неко наметнут одозго, соли памет. Ша ће бити од факултета, процените сами.

Ових дана се чује од неких представника Владе да овај предлог закона има сличности са Законом о универзитету Француске. Није тачно. Навешћу само један пример. Наиме, тамо постоји универзитетски савет, који министру предлаже три кандидата за ректора од којих он бира једног.

Даме и господо посланици, Влада би морала да зна да је Генерална скупштина УНЕСК-а, на заседању од 21. октобра до 12. новембра 1996. године, донела Резолуцију која би требало да се придржавају све земље учеснице. Прво, у Резолуцији, између осталог, пише да је "аутономија високошколских установа онај степен самоуправљања неопходан за ефективно одлучивање". Друго, што се тиче професора и осталог универзитетског особља, Резолуција предвиђа да они треба "да учествују у владајућим телима и критикују високошколске институције и такође да су овлашћени да бирају већину представника у академским телима".

На крају, ја као посланик Српског покрета обнове, апелујем на владу и послани-

ке да Предлог закона о универзитету повучу из процедуре, јер је то у интересу наше будућности.

Спасоје Крунић: Узалуд нада да ће бар кад се о универзитету разговара бити мало више домаћег васпитања.

Чули смо, и трудиху се да не поновим, да не губимо време, да је било више политичких него стручних коментара на предложени закон. То апсолутно није тачно, од 80 и нешто амандмана. Дозволите ми да поменем само једну од тема која је изостављена, без обзира што је амандманом било напоменуто. Захтевали смо, као архитекти, да се призна оно одувек што је постојало у закону, да настава на Архитектонском факултету садржи и стручно уметничке предмете. Из тога произлази како се признаје магистарска теза, итд. То није прихваћено из необјашњивих разлога.

Наравно, да није место да објашњавам шта је архитектура и који су све фактори образовања архитектата у окончању њиховог посла, на крају крајева, присутни – технички, извантехнички, уметнички, мисаони у једном клупку из ког се ништа не може извући, а да се добије квалитетан архитект.

Не знам коме је потребно да један овакав амандман не прихвати и не знам о може рачунати да је то у корист студената и њиховог образовања, њихове будућности. Наравно, да то није од користи и није добро. Потребно је проценити, оценити, крајње отворено, да ипак постоји извесна или неспремност или слепило, опростите ако је пре тежак израз, јер изгледа данас уместо језика универзитета, ми слушамо, најжалост, од стране представника Владе грактање, шапачице хулигана, острашћеност, растеривање, расприравање, то је све језик који је тај и дај боже да га већ једном превазиђемо.

Дакле, господо, неће бити на добро студената и сасвим је безразложно да објашњавате како је у Србији јако корисна "Ђурђевска кишица" и како је у Србији јако добро да студенти живе добро, да кабинети, лабораторије, факултети, институти буду боље опремљени, да буду библиотеке пуне књига и да се, једноставно, учини све да би они ефикасније студирали. Није потребно оно што је добро, а што је добро подвлачити, него је добро путеве и ометање тих путева рашчишћавати.

Декан бира, из реда оних који испуњавају услове, ко је професор.

Мислим да треба знати да декан бира, додуше, он по сад извесним корекцијама, ако сам добро стигао да прочитам, консултује катедру, на које се професоре може најрадикалније утицати, и како се и на чије се судбине може најрадикалније утицати.

Опростите што подсећам, моја генерација памти политичке комесаре – декане. Моја генерација зна у главу, у име ко је са Машинског, Грађевинског, Архитектонског факултета морао да напусти земљу. Моја генерација се са разлогом плаши, због будућности младих, да не добију поново декане и професоре – политичке комесаре. Кажем, плашим се, не тврдим, јер још увек гајим наду да то сви заједно нећемо допустити. Моја генерација памти да сам 1963. године, захтевајући да у наставном већу, или како се у оно доба звало, буду присутна два студента ради правилног информисања, био на прагу искључења из свих универзитета у земљи, јер сам показао нечувену дрскост.

Данас Влада, хвала драгом Богу, афирмише присуство студената, бар у оним зонама одлучивања које су примерене младим људима у фази образовања. Наравно,

политика не треба да буде на универзитету и наравно да нико не треба плашити тим обећањима. То треба решити свуда и на сваком кораку. Када сам ја бирао на Архитектонски факултет, већ је било установљено тајно гласање и први сам изабран тајним гласањем. Данас би ми била мања част да сам изабран одлуком декана, али не би му ни то замерио. Наравно, мерила која ми на факултету тражимо да буду све оштрија, бојим се да се овим законом доводе у питање.

Када смо код политике, читам, можда нисам добро чуо, да излазе саопштења универзитетских одбора појединих странака које се налазе у Републичкој скупштини и Републичкој влади. То, свакако, није СПО и све што говорим, говорим ставове СПО. Не знам коме треба рехабилитација, озвучење, призучење некаких слика да постоје универзитетски одбори, кад на универзитету не смеју да буду одбори политичких странака. Мислим да је то опет ствар интервенције неког другог, а не моја.

Дакле, чуо сам и опростите, мораћу то да напоменем, а трудим се да не буде никакве реплике нити ћу било коме реплицирати да се помиње друг и порука друга из Енглеске. Није ова скупштина потребно да се унижава таквим провокацијама и таквим неистинама. Ја читам и видим да другови из Кине шаљу поруке и то је ствар онога ко прима и ко шаље поруке.

У Енглеску су господо Карађорђевићи, и данас сте добили вољом божјом баш књигу о српским владама, односно владама Србије од 1805. до данас, и први старшина ондашњег устројства скупштине, управо је био Карађорђевић. Сетите се 2004. и 2005. године да ово што сте данас урадили треба да буде срамота. Као што је срамота позивати наставнике да се врате настави, јер није то тачно. Ми, наставници, радимо веома напорно у драматично тешким условима, па чак и они амандмани који препоручују да се поштује наставно веће, кад каже који број студената може физички да опстане у просторијама и који број студената може да се оспособи за оно што га чека и то се укида, верујте, после 40 студената у једној сали, где од табле до табле, ауторски рад, или од табле до табле, ауторска вежба, нема учинка и нема доброг студента.

Дозволите ми на крају да подсетим на голу чињеницу – 29. октобра 1990. године, пре осам година у програму СПО, а слободан сам поменут програм, јер је овде поменут један програм који се залаже за бесплатно школовање и ми се залажемо свако у мери у којој је то разумно, примерено – у нашем програму стоји "слобода универзитета је стратегијски интерес земље и основна полуга њене духовне и моралне обнове. Народни новац, који се буџетом намењује универзитету, не даје право државној администрацији да утиче на његову аутономију, развој наставе и научно истраживачког рада". Једно словце од овог не повлачимо. Када буде у прилици да одлучује, СПО ће тражити повлачење закона који сте данас намерни усвојити.

Добривоје Будимировић: Добро је што са сваким помаком, како ја имам обичај да кажем – не пада снег да би покрио брег, него да свака зверка покаже свој траг. И у прошлом закону, када смо усвајали Закон о универзитету, такође је било изнетог доста повика, да је тај закон такав, да ће сутрадан бити пропаст државе, пропаст система образовања и да ћемо доћи у исти ниво са неком афричком земљом. Сада ти исти људи о том

закону говоре славопојке, овај закон исто нападају.

Морам да вам кажем да је Одбор прихватио овај закон уз толеранцију неких амандмана и да је Влада била изузетно толерантна. Сматрам да је направљен изузетно добар закон, који може да обезбеди следеће:

Прво, овај закон треба да разграначи рад од нерада. Морам да подсетим са неким подацима на наставно особље на универзитетима, и у Србији има и то: редовних професора 2.258, ванредних 1.500, виших стручних сарадника 87, доцента 1.700, асистента са докторатом, предавача са асистентима и магистрима и приправника негде око 4.000.

Када се узме проценат по броју студената, морам да кажем да је у просеку на 11,3 студента – један професор универзитета. Не узимајући остало особље, лаборанте, техничко особље, административно, финансијско одржавање и друго, где се број повећава, сигурно да овај број нема ниједна земља из Емирата и нема ниједан богат народ који може оvolико да плаћа нерад и јавашлук, а уз то и завршава редовно 12% студената, да уз то студирамо осам година, да уз то добијемо кадрове по осам година студирања, колико је тек година који најдуже студира, а то је 14-15 година и ко то плаћа, и ко је против тога.

Стално покушавате да се борите за студенте да вам аутономију универзитета неко узима, да укида, а ја ћу следеће да набројим – ја сам набројао шта је све вама овај закон дао – аутономију универзитета, слободу образовног процеса, слободу научног процеса, слободу научне истине, слободу научних и стручних радова, слободу доношења научних планова, самосталност научних планова, слободу методике у образовном процесу, слободу научне критике, слободу научног изражавања, слободу мишљења, слободу уверавања, слободу одбране и израде магистарских и докторских дисертација.

То је код универзитета. Шта је дато студентима? Право свих на образовање, слобода размишљања, неслагање око проблема на факултету и универзитету. Право и слобода информисања, учешће у управљању факултета и универзитета, право одлучивања о студију, о материјалном положају, о стамбеном питању, о условима студија, о процесу наставе, о испитима, право неслагања према настави и право неслагања са оценама. Да ли негде у свету има веће аутономије? Међутим, ви који се толико здружно залажете да објасните да вам је неко одузео аутономију, ви који толико говорите у име студената да је овај закон њих довео тамо где им није место, ви ниједног момента нисте својом способношћу, а стално говорите да сте универзитетски професори, покушали да овај закон реномирате, да своју креативност, уколико је уопште имате, дате и побољшате текст овог закона.

Ја морам да вам кажем, поштоване колеге, ви који овај закон сматрате за ништаван, да сте тек од 40 члана почели да дајете ваше амандмане, а то је управо тамо где је управљање универзитетом. Вас не интересују студенти и ово говорим због шире јавности и због студената, да знају да ови улчари, који су их изводили на улице, ниједног момента нису ниједан амандман дали да би студентима било боље, већ су само гледали себе, где ћете ви после овог закона. Управо је Влада, управо смо ми који смо имали разлога да тим младим људима верујемо, да помогнемо, да оним часним и поштенним људима који су дошли да студирају, заврше и укључе се у токове рада, помогли и дали

сва решења и прихватили њихове предлоге и захтеве.

Шта ћете ви колеге рећи тим студентима сутра, јер је данас изашло само 200-300 људи на улице. Нису вас послушали. Чак нису ни ваше колеге изашле. Зашто? Морам да кажем да сте ви заборавили ону вашу основну улогу да морате да образовате и васпитавате студенте. Да ли ви мислите да је образовање да изводите децу на улице, да са њима звиждите, да кличете, да арлаучете? То је можда ваш ниво, а рећи ћу вам зашто. Ви немате поверење да Влада поставља ректоре, да поставља декане. Који су то људи који не верују својој Влади? Која је то шапача људи која не верује Влади? Којој влади није стало да у једној држави буде добро, да буде добро народу, да буде добро институцијама? Ко сте ви да Влада верује вама, јер шта ћете објаснити студентима, шта ћете да објасните народу, шта ћете вашој деци да објасните када сте пет-шест месеци изводили децу, били сте са њима, нисте имали наставу, нисте се бавили науком. Додуше, ви се и не бавите науком. Где су вам књиге? Где вам је ваша морална обавеза да тој деци говорите о неком поштењу? Како сте надокнадили испите и наставу коју сте требали редовно да предајете деци и како су та деца завршила, односно колики је ваш удео у стварању те генерације која студира у просеку осам и више година. Нека ваша савест о томе размисли, ако је уопште имате.

Даље, ови улчички музичари, ја ћу да предложим Влади да пред ових шест универзитета оснује још један универзитет музичке уметности – пиштаљка. То треба да вам буде занимање, јер ви отприлике друго не знате да радите. Како ћете ви да објасните нама овде да ваш циљ и ваша борба није једино усмерена у прављењу да нађете место за вас? Како ћете ви нама да објасните да сте ви толико широкогрудни и да мислите на студенте, ако ниједног момента ниједан амандман нисте дали?

Неко од вас рече ко је писао тај закон, професори универзитета, сељачке земљорадничке задруге. Ја заиста жалим што неки по свом нивоу и излагању не би могли да дођу до сељачких задруга. Подсећивањем једног, сигурно налази тамо себи место.

Зар професор Ратко Марковић или Јово Тодоровић и још људи који су били укључени у писању овог закона, зар они за вас не значе ништа? Зар ако они нису по вашем укусу, ви имате право да све њихове врлине, способности и креативност, због вас музичара негирате. Погледајте колико сте са својом савешћу рашчистили да би о томе говорили.

Ја лично мислим да је овај закон дао изузетно добро за сваког нормалног човека, да се може одвојити рад од нерада, да се може одвојити квалитет од бофла, да се може одвојити аутономија од управљања, да може да се издвоји морал од неморала, да може обавеза од јавашлука и, на крају, да ће се овим законом знати ко, шта, како и колико ради? Али, да неко студира осам или 12 година за 100 динара месечно, да народ ове Србије то плаћа, да их ви изводите на улице и управо ви онемогућавате да студирају, управо вам је народ данас рекао и ваши студенти који су дошли. Они су негде отприлике по 30 и 40 година и то је онај ваш талог који је испливао горе, они су управо вама данас рекли колико су уз вас, колико сте их обмањивали и зашто ниједног момента нисте покушали ових дана да седнете, да утичете тамо где можете, него само да клеветате Владу и овај закон.

У име Одбора и у своје име предлагам да се овај закон усвоји, јер је заиста изузетно добар.

Невена Петковић: Као посланик Српског покрета обнове из Горњег Милановца, као лакар, дакле, академски образован грађанин, као ћерка лекара, као унука лекара, који је Медицински факултет уписао са првом генерацијом београдских студената медицине, и као неко ко се бори да ова наша земља доживи лепшу будућност него што је садашњост, желим да кажем ово. Памтим добро приче својих родитеља и родбине о томе како су по завршетку Другог светског рата и на почетку рада универзитета у Београду, крајем 40-тих година овог века, мој отац, мој стриц и још неки чланови моје породице, тада студенти Београдског универзитета, из дана у дан, месецима одлазили на факултет у деканат да на списковима истераних са факултета траже своје име.

Они нису били непријатељи ове државе, напротив, нити су били ратни злочинци, напротив, били су то образовани, млади људи пореклом из угледних београдских породица. Ово што се данас овде догађа брине нас и плаши, јер осећамо да се, можда, приближава време када ће се неке сличне ствари поново догађати на један савремен, алијош перфиднији начин.

Догађаће се те ствари нашој деци студентима, али и многим нашим уваженим професорима. Изречен језиком предлагача, односно Владе, овај закон просечном грађанину, углавном недовољно информисаном, може изгледати сасвим прихватљив. Упозоравамо да ћемо његове ефекте схватити касно, а његове последице ће бити трагичне. Зато, као посланик Српског покрета обнове, апелујем – сачувајмо наш универзитет. Учинимо све да данас овде овакав закон не буде изгласан, јер је то наш дуг нашој деци, нашој будућности и нашој отаџбини.

Лепосава Милићевић: Господине председниче, поштовани потпредседници, колегинице и колеге народни посланици, иако предлог новог Закона о универзитету само прилагођава организациону најсавременијим цивилизацијским и друштвеним токовима, изазвао је код мањег броја наставника буру негодовања.

Пажљиво сам пратила дискусије и морам признати да сам уместо аргумената готово увек налазила страх. Страх од губитка привилегија, страх за своју малу позицију, коју нови ветрови транзиције могу одувасти. Нови закон уређујући власничке односе, дирнуо је у осниве гнездо непотизма, о коме нерадо јавно причамо, а у кулоарима указујемо на штетност фамилијарности у научној и наставној процесу.

Иако је основна потка закона поштовање оног дела препорука УНЕСКО-а који се тиче једнакоправности старта младих, појавили су се душебрижници који ламентирају над наводним социјалним неправдама које би овај закон могао провоцирати.

Такви пренебрегавају да су и доносиоци предлога и законодавци највећим делом витално везани за универзитет, да су родитељи будућних академских грађана и да им не пада напад да раде у корист своје штете.

Својство је младости да користи бенефиције и растегљив режим студија их размази. Али, исто тако морамо код младости подстакнути осећање одговорности за сопствену судбину, и верујте кад год је неки задатак озбиљно постављен пред наше студенте, они су га увек успешно и изнад оче-

кивања испуњавали. Тако ће бити и са привидно поштреним режимом студирања.

Нама су претње и санкције наметнуте да би се уништио креативни оптимизам као особина по којој је познат народ овог поднебља. Задатак је нас старијих да створимо услове који ће сачувати стваралачки занос, јер је то залага будућности ове државе.

Прописивање броја уписаних на појединим факултетима истоветно је понашању које води сваки добар домаћин. То је гаранција да ће бити мање каснијих разочарења приликом запошљавања и вајкања да су наши универзитети сервис за стручњаке управо онима који нам прописују санкције.

Има критичара новог предлога које је струка одавно прегазила, па су сада навукли политикантску одећу. Такви својим демагошким паролма настоје да искамче неки страначки поен или се вакцинисани против патриотизма додворавају неким који на Југославију примењују принципи – што горе, то боље. А, што је у целој ствари малте не смешно, већина таквих је недавно изашла испод партијског шињела.

Бескрајно продужавање студија одлаже одрастање и ствара несразмеру између менталног, физичког и социјалног сазревања. Све то има импликације и на демографском плану. Према овом питању не смемо бити индиферентни, јер ова влада садашњим поступцима креира неке далекосежне циљеве који површним критичарима, уплашеним за своје мале феуде, на факултетима измичу из видокруга.

Уверена сам да ће нови закон скратити време студирања. Као лекар знам шта представља када неко започне специјализацију хирургије средином 30-тих, а и како је то када почиње у 40-тим годинама. Ако прелистамо светске научне часописе, видећемо да нико не тражи лекаре преко 35 година.

Као министар суочена сам вероватно са најтежим проблемом – економским аспектом здравства. Због тога ми критичари предложеног закона делују као конзервативци, као они који би да конзервирају превазиђене односе.

Влада је онолико успешна колико одражава напредни дух бирача, колико прати светске трендове и њихов одраз на наше друштво. Овим Законом, као захтевом времена, само се ослобађа стваралачка енергија, уноси дух надметања и борбености.

Како је то и иманентни део нашег генетског кода верујем да ће бити широко прихваћен од оних због којих универзитет и постоји, а то су наши студенти. Нови закон као ретко који поштује специфичности универзитета, а извесни грејс период омогућава оним мало комотнијим да се прилагоде новим условима.

Крај миленијума као да је убрзао време. Нова знања пристижу великом брзином. Конкретно, у медицини застаревају уџбеници у просеку за пет година, а просек студија је преко 7,5 година.

Пар речи о социјалној компоненти овог закона. Он поседује заштитне механизме за најширу популацију академских грађана. Истовремено фаворизује квалитет спречавајући незаслужене привилегије. Дугорочно гледано, веома ће допринети подизању општег квалитета знања, подићи дигнитет универзитетских професора, омогућавајући им да својим квалитетом буду први међу једнакима.

Разумљиво је да здрава конкуренција не погодује некоме ко универзитетску каријеру доживљава као доживотну хладовину. Као део света морамо се изложити не само

тржишту капитала, него и тржишту знања. Ја тако сагледавам овај закон који у значајној мери побољшава стратешку позицију наше земље.

Она је и пре била позната као расадник научника способних да се равноправно носе са светским трендовима у свим оним областима где компаративне предности наше популације долазе до изражаја.

Задатак наших универзитета јесте да формирају стручњаке за свет 21. века, свет који је већ премрежен интернетом, оптичким кабловима, телевизијама велике резолуције. Ми смо, срећом, успели да се у овим тешким временима укључимо у те трендове.

Из тог ракурса ретроградно звуче приче о наводном губитку романтичне аутономије. Свесна сам да код нас семантика речи профит и профитабилно није снажна, али живот нас присиљава да ствари сагледавамо управо кроз њих.

Ко год поштено проучи шта доноси овај закон, увидеће да он представља допринос и на државном и на националном, као и на индивидуалном плану. Практична примена овог закона ускоро ће одагнати страх доbronамерних критичара. А онај мали број критизера, који су по својој карактеролошкој структури противници свега и сачега, сачекаће неку нову прилику да нахрани своје комплексе.

Предлажем да се закон усвоји у целини, јер представља један хумани, организациони, социјални и психолошки напредак, јер адекватније одражава тренутак у коме живимо. Универзитет је пар екселанс институција од националног интереса и ниједна влада која брине о свом народу, па ако хоће и у гласачима, не може га стихијски препустити аутархији, анархodemократији самозваних појединаца који су се тренутно заогрунули флоскулом аутономије.

Адекватна заступљеност руководећим телима свих заинтересованих од студената до професора гарантује да ће бити поштено сва права која припадају универзитетском сегменту наше популације. Он је неопходна карика у ланцу који нас још чвршће повезује са светом.

Бранислав Ивковић: Као члан Владе Републике Србије слушам овде дискусију и могу да констатујем да у суштини опоненти за доношење овог закона углавном се држе две ствари.

То је методологија рада Владе на изради овог закона, а други проблем је аутономија. Морам да констатујем да је суштина аргументације опонената врло сужена. Када је у питању методологија рада, основна примедба је што није консултован универзитет. Када је у питању аутономија углавном се потеже за последњом седницом УНЕСК-а.

Да ми прво дефинишемо шта је то и ко је Влада Републике Србије. Владу Републике Србије изабрали сте ви овде, својом већином, народни посланици. Народни посланици који су именом и презименом и угледом својих партија добили подршку грађана Србије да уђу у парламент. Значи, у парламенту седи укупна подршка грађана Србије.

Владу Србије изабрала је већина, већина подршке грађана Србије. Та већина, а рекао бих четири петине, бирала је оне људе са којима жели да влада Србијом, тако да је развија и у привредном и у друштвеном смислу. Та Влада је имала искључиво право да одлучи о начину на који ће презентовати закон који доноси.

Некада, када се ради о просторни план Републике Србије, Влада је одлучила да иде у широке једногодишње консултације. Са-

да, после низа консултација у минулим годинама, што је велики минули рад у Министарству просвете, где је овај закон већ био присутан, Влада је одлучила да тај закон уради са експертима и предложи га Скупштини. Али, она га је доставила и вама посланицима, има већ две недеље. Вас 250 сте добили тај документ.

Тај документ није тајна. Сви ви имате своје изборне јединице, своје грађане. Многи од вас су и чланови универзитета. Нико вам није бранио да овом закону дате одређена побољшања путем својих амандмана.

А зашто је Влада Републике Србије уопште приступила изради овог закона. Влада Републике Србије сноси одговорност за функционисање ове државе и, пре свега, за њен развој и у привредном и у друштвеном смислу, а развоја нема без основног кадра, без основног ресурса, то је кадар. Због тога је Влада Републике Србије морала Законом о универзитету да дефинише своју приоритетну обавезу, а то је континуирано обезбеђење свих делатности у привреди, друштвеној делатности, квалитетнијим кадром. Зато и јесте урађен овај закон. Овај закон је дефинисао државни универзитет и дефинисао је приватне универзитете.

Државни универзитет је обавеза Владе Републике Србије ради континуитета у испоручивању кадрова, који су неопходни за развој земље. Шта мислите, да је Влада Републике Србије својим предлогом желела да уништи свој основни извор најважнијих ресурса, а то су квалификовани млади људи, и она је управо радила закон тако да обезбеди и да ревалоризује, да реafirмише основни задатак универзитета, а то је наставни и научни рад, јер у многим срединама тај задатак је заборављен. Када је у питању аутономија универзитета, она је дефинисана као могућност чланова универзитета, односно његових запослених, да бирају већину академских тела, а шта је то основно академско тело у једном универзитету.

То академско тело једног универзитета је наставнонаучно веће универзитета и у закону јасно пише да се наставнонаучно веће универзитета формира тако што факултети предлажу најмање по једног свог члана у наставнонаучном већу универзитета. Значи, сви представници у наставно-научном већу универзитета, највишем академском телу, 100% су бирани од факултета, наставника, сарадника факултета. То је најквалитетније решење и ту је основна аутономија. Члан наставнонаучног већа јесте ректор и јесу проректор, али немају право гласа, јер се управо чува аутономија универзитета у реafirмисаном смислу и у живи интересовања ове Владе, овог друштва где је стављен основни задатак, а то је наставно-научни рад што веће усавршавање наставника и сарадника, да би што квалитетнијим радом дали што квалитетнији, то је можда ружно рећи производ, али овој земљи требају савремени, млади стручњаци, високо образовани, у свим сферама живота, од историје уметности до високих технологија, целератора и свега онога што се у институ-ту Винча ради.

Према томе, да не ламентирамо више над аутономијом, аутономија по дефиницији УНЕСК-а, како је овде речено, значи право запослених да бирају своје представнике у највишим академским телима. Највише академско тело универзитета је наставно научно веће универзитета, највише академско тело факултета је наставно научно веће факултета и знате ли ко га чини по

закону, чине га сви запослени у једној устави и факултету.

Да ли је ту неко оспорио аутономију и шта се дешава на научнонаставним већима, факултета и универзитета? Решавају се наставни планови и програми, дипломске наставе, наставни планови и програми за специјализације, магистратуре, докторати, односи утицаја појединих предмета, измена фонда часова, реafirмација појединих делова градива, обавеза наставника да се усавршава и да обезбеђује нове делове градива сваке године бар 20% у свом наставном плану и програму.

Зар је то против студента, зар је то против развоја ове земље, и ту се доносе планови научног рада, ту се врши верификација тих планова и ту се контролише реализација тих планова. Има ли неког другог задатка важнијег за универзитет и факултет од тога, нема. То се решава на универзитету онако како Влада Републике Србије предлаже у овом закону који је сада пред вама. Потпуна аутономија, максимално обезбеђена и препуштена људима од струке, специјалистима, врхунским стручњацима из свих области, образованих из науке и извољите господо, радите у интересу овог народа, радите у интересу ове земље, развијајте кадрове што савременије и боље.

Влада Републике Србије финансира универзитет из два извора, финансира га из Министарства просвете и Министарства за науку и технологију. Влада Републике Србије је факултетима већ први део апрвила исплатила, а да ли знате да та привреда која издваја из буџета, када је и колику плату примила, да ли је јануар или фебруар.

Бранислав Поморишић: Господине председнице, даме и господо народни посланици, после оваквог дијалога на високом нивоу између учених и ових самоуких, ја ћу покушати да кажем нешто о Закону који је на дневном реду.

Дакле, како рече господин министар просвете, ми сада имамо неефикасне студије са лошом селекцијом научног и студентског кадра. Одмах да вам кажем, после овог новог закона имаћемо још мању и још лошију мрежу универзитета и факултета, о селекцији научног и студентског кадра рекао бих нешто више.

Покушајте да сагледате како ће тећи та селекција. У свом уводном излагању, два уводничара су покушала заплитањем и оплитањем око некаквих појединости које нису одражавале суштину тог закона, да нас сведу са његове кичме, са суштине, а суштина тог закона јесте ко и како одлучује о битним универзитетским, факултетским, научним, стручним и кадровским стварима.

Замислите, када је све под чизмом министра просвете. Он бира ректора, ректор бира декане. Ко није у тој структури власти подобан, тога нема. Ако се већ тако хтело да уради, онда би могао да буде још један члан који би, на пример, увео чинове у научном кадру, па би, рецимо, ректор могао бити генералпуковник за науку и образовање, декани генералмајори итд. Међутим, како треба посматрати овај закон? Овај закон посматрано појединачно не наноси толико штете, односно наноси онолико колико покрива област коју регулише. Међутим, то је само један у пакету других закона који води до апсолутне централизације државне и политичке власти у овој земљи.

Значи, када се погледа кичма и суштина, и када се елиминишу негативне појединости, ако постоји директан пренос, онда се обраћамо и нашим грађанима. Значи, грађани нису могли да схвате праву суштину

овог закона, онда се долази до закључка да је и овај закон један у пакету закона који треба да обезбеди апсолутну централизацију политичке власти у овој земљи. Зашто је она потребна? Ми смо ушли у процес транзиције. Многе земље које су биле и које су кренуле са исте тачке са које смо ми кренули, у томе су поодavno одмакле. Шта се са нама догађа? Имамо много битнијих закона од овог који се тичу суштине живота наших грађана. То, колико је сада нама добро, или не, наши грађани могу да виде када се окрену око себе, када виде колика су им примана и када могу да констатују, у свакој средини, да никада у историји ове земље није било толико мало богатих и толико много сиромашних.

Да се вратим на овај закон и на ову тему. Зашто је потребна централизација власти? Она је потребна да би се и трансфери материјалних добара у овој земљи довели до краја. Да би се то урадило, морају се елиминисати сви субјекти који, евентуално, и на одређен начин могу такав један процес да спрече. У том контексту гледам мало шире суштину овога закона. Једноставно, он ако буде усвојен, он ће омогућити у свом сегменту да се један такав процес, који је већ одавно започет, и заврши.

Има нешто што се зове аксиом, а то је да је основа научног стваралаштва управо аутономија универзитета. Било је овде речи и тумачења и учених и самоуких о томе шта је аутономија универзитета. Аутономија универзитета подразумева да се ослободи дух људи који се баве том материјом. Не може се ослободити дух људи ако постоји апсолутна вертикална контрола у кадровском смислу. Једноставно, то овај закон обезбеђује. Осврнуо бих се на оно што је рекао господин Штамбук. Каже – не смемо више дозволити да због тога што поједини студенти припадају одређеним политичким партијама, не могу да положе одређене испите, јер професори припадају некаквим другим политичким опцијама. Није рекао други крај тога проблема, колико је студената који никада нису видели ни књиге, ни вежбе, ни предавања, положило испите, зато што је припадало одређеној политичкој партији и одређеној политичкој опцији.

Даље, такође бих се осврнуо на излагање представника Владе који каже да је врло сужен делокруг тема у закону на које опоненти имају примедбу. Онда је ту навео методологију и аутономију.

Методологија и аутономија представљају четири петине овог закона и његову суштину. Према томе, као представник политичке опције коалиције Војводина, предлажем да се овај закон повуче из процедуре, да се седне са онима које он највише тангира, а то су студенти и професори, да се дограде одређене одредбе које би ове апсолутне аномалије отклониле и да се онда такав један усаглашен закон поново да у процедуру.

Др Радослав Јовић: Господине председнице, даме и господо, пред судом историје Сократ је прошао много боље него пред судом атинске демократије. Цивилизовано човечанство слави га као првог мученика слободе мисли. У њему се види човек који је своја морална уверења стављао изнад свега другог, па и изнад наредаба државне власти и који је више волео бити осуђен на смрт, него се огрешити о своју савест.

"Устајући против државне свемоћи у име моралне аутономије појединаца, он је поставио питање о односу између политике и морала. И, од како га је он поставио, оно стоји још увек отворено". Ово је цитат из историје политичких доктрина нашег великана Слободана Јовановића, за неупућене.

И, ево нас данас у Скупштини Републике Србије, ми представници народа требало би да расправљамо о Закону о универзитету. Између Сократа и његовог времена и овог тренутка у коме учествујемо, минули су векови, али остала је дилема, шта је моћније? Сирова сила и воља појединих моћника, или снага морала, истине и аргумента?

Намерно и свесно овај закон о коме данас треба да говоримо, подижемо на овај ниво, јер знам да га је предложила Влада ове земље иза које стоји збир од 180 и више посланичких гласова, који ће, нажалост, због партијске дисциплине и послушности данас победити, по ко зна који пут, снагу аргумента. Не сумњам да ће га ова скупштина изгласати, али постоји у нашем језику и та

Томислав Николић: Универзитет није страна амбасада у Београду, такву аутономију неће добити

реч "али" која сама за себе паментним људима много говори.

Хочемо ли тај закон заживети, хоћемо ли га силином државних институција примењивати и од њега направити још једно зло у овој земљи, који ће нас и овако издељене још више делити, копати још дубље ровове међу нама и бити узроком непредвидивих сукоба. Нико од нас 250 посланика није доволно паметан, па ни сви ми заједно, да се можемо супротставити друштвеним законима, реалним потребама људи и уређењу друштва које се само по себи намеће као потреба. А, оно што предлагач ради данас, мислим на Владу Србије, није ништа друго до наметање решења која су превазиђена и која нашу највишу научну и образовну институцију, какав је универзитет, али и друштво у целини, враћа на период командног социјализма.

Свима нама је јасно да предлагач под фирмом успостављања контроле државе над универзитетом, тобож због сувереног права оснивача да контролише капитал који тамо усмерава, не жели ништа друго него да контролише и да успостави чврсту контролу над највећим умовима којим ова земља располаже.

Систем је вулгаран колико је једноставан. Влада, у преводу странке на власти, ће давати новац универзитету, али ће зарад тога новца, које истине ради и није новац од партијских чланарина, ни садашњих ни будућих странака на власти, већ народни новац, постављати ректоре универзитета, они декане, а ови ће бирати професоре и тако редом.

Резултанта је јасна и циљ је јасан. Режим ће од универзитета направити највећу партијску организацију у Србији, а од највећих умова овог народа, послушне чиновнике. Тако се у овој земљи гаси свака искра слободе, у окове стављају сви они умови који би по дефиницији требало да буду и креатори друштва и наредоци нама посланицима, како да уређујемо наше друштво. Мене, као посланика, није срамота да питам професоре универзитета за какав закон треба да гласам.

Зато се враћам на Сократа. Векови су прошли. Име његово се и данас помиње. Зашто? Зато што је бранио морал, истину и правду. Његове убице су заборављене, прекрио их је талог историјске прашице. И, ако данас донесемо овакав закон, само за тренутак тријумфоваће огољена сила извора лојалних посланика, али и нас и овај закон много пре ће прекрити историјска прашина, но што је то било у случају Сократових убица.

Прашина ће нас покривати пре него што овај закон уопште и заживи. Да не би било како само критикујемо, ми из СПО и предлагајемо. Прво, ви господо посланици, који данас треба да подржите овај закон, оканите се идеје да вам је ваш збир довољан аргумент да то и урадите, јер колико сутра, можда ћете у овом дому бити парламентарна мањина, па вам овај закон неће нимало одговарати, као што вам неће одговарати ни закон о информисању, о правосудју, изборни закон и да не набрајам масу закона које сте искројили или кројите, не да бисте боље уредили живот у земљи, већ да бисте њиме после управљали као да се ради о јавном прадужењу. Мислите мало и на будућност, на своју децу и унучиће. И ако ни због чега другог, оно због биолошких закона нећете вечно и нећемо вечно седети у тим несрећним фотељама. Све нас на крају покрије два метра земље.

Друго, у име овог првог што сам рекао, повуците закон из процедуре и дајте нека његов предлог сачине људи са универзитета, људи који су и моћни и снажнији од нас политичара, нека га креирају наша деца, која тамо треба да стичу знања и вештине, да постану стручњаци, али и слободноумни људи.

Једино право које имамо као законодавци јесте да се, попут добрих домаћина, према националном доходу домаћински опходимо. Влада треба да сагледа неколико чињеница. Прво, колико новца може да издвоји за потребе универзитета. Друго, са каквим стручним и научним потенцијалом располаже наша земља у овом тренутку и какве су реалне потребе у будућности, имајући у виду различите стратешке потребе у различитим областима друштвеног живота. Треће, на основу прва два елемента да процени колико универзитетских центара је уопште потребно овој земљи, колико факултета и какве профиле стручњака желимо да школујемо из државне касе. На основу тога направити мрежу високошколских установа и јасно законом рећи – потребе овог народа и ове државе су у овом тренутку такве и такве, потребни су нам такви и такви кадрови. За те намене, овај народ може издвојити толико и толико средстава. Ту је прича крај. Законодавац је одредио своје циљеве и могућности. Све остало иде на тржиште. Држава мора да подржи квалитет, квалитетне факултете, квалитетне професоре, сараднике и студенте. Остали нека завуку руку у свој џеп, па нека се о свом трошку играју студија и студирања.

Против сам оваквог предлога закона не само због тога што се не слаже са програмом моје странке, већ и зато што као човек не могу подржати оно што нема перспективу и утемељење у трајне принципе организације друштва, а понајвише због тога да ни у овој држави сутра нико не уцењује децу и унучиће партијском припадношћу, да би уопште добили шансу да се школују, да слободно мисле, да постану професори универзитета, декани и ректори, и да уопште добију кору хлеба у њој.

Верољуб Стевановић: Господине председнице, даме и господо посланици, данас смо чули много тога и заиста се чудом не можемо начудити. Имамо две апсолутно различите опције. Дакле, чули смо неколико професора универзитета СПО, странке којој ја припадам, и још ћемо их чути. Хвала богу има их доста у нашем посланичком клубу. Чули смо господина Будимировића који додуше ништа не разуме у овом закону, али зато уме да вређа и студенте и све нас из других странака. Чули смо и господу радикале и добро је да их чујемо, нека народ чује и нека размисли шта је све то било на прошлим изборима и да ли је то било добро. Чули смо и госпођу Горицу Гајевић, која рече – јавност и струка рекли су своје. Јесу рекли, рекли су универзитети, рекли су студенти и данас смо поражени госпођо Гајевић, поново је пендрек насрнуо на индекс. Да, тешко је то, али је тако. Чули смо и потпредседника Владе, господина Влатка Марковића, који је рекао, између осталог, и следеће – факултети су се одметнули од власти и народа. Професор универзитета поистовећује власт и народ. Друго, још горе – одметнули су се. Дакле, хајдуци су, одметници су сви они који не мисле као они, дакле, и они на Машинском факултету у Крагујевцу, на мом матичном факултету, то наставно веће које је дало негативно мишљење овом закону су хајдуци студенти су хајдуци. Нисте ли се ви, господине Влатко

Марковићу, одметнули од стварности. Можда јесте.

(Гласови: није Влатко него Ратко).

Шта је, у ствари, овај предлог закона?

Није битно име, битно је шта је рекао. Нећете ме збунити, господо радикали. Ви сви укупно када се покупите немате 10 година факултета, осим двојице или тројице, према томе не можете ме збунити.

Шта је, у ствари, овај предлог закона? Покушаћу крајње простим српским језиком да кажем шта мислим о овоме. Дакле, шта се овим законом хтело?

Ово је или глупост или зла намера, или и једно и друго. Зашто глупост? Па, шта друго. Ако се добро сагледа, дакле, сагледа се ова Влада оваква каква јесте, са овим саставом какав је, са министрима од основног до високог образовања, онда је свима јасно да ова Влада није компетентна да бира ректора, декана, управни и надзорни одбор. Дакле, то је сигурно неко други, то су сигурно факултети, то је сигурно универзитет. Шта се управо хтело? Управо се хтело, господине министре, бивши потпредседнице Скупштине, да се изабере за декана и за ректора неко ко је члан ЈУЛ-а, или неко ко је члан Српске радикалне странке, или неко ко ће бити члан ЈУЛ-а или члан Српске радикалне странке. Није ли то глупост, морамо се питати?

Јесте, али је у исто време и зла намера. Шта се управо хтело, шта се хоће? Хоће се апсолутна власт над универзитетом, над српском памети. Јер, универзитет је, као и све оно што сте отерали из ове земље, српске памети. Шта је намера, морамо се питати. Неко је смислио да строго контролише памет и знање на универзитетима и усмерава је према потреби. Глупост, тешка и велика глупост и зла намера, зле комбинације Српске радикалне странке, ЈУЛ-а и СПС-а, ако већ желите да чујете. Ово је, чини ми се, прави опис садржаја овог предлога закона. Дакле, глупост тешка и велика и зла намера, зле комбинације ове три странке.

Неко ће рећи, ја се апсолутно слажем са тим – шта сте господо очекивали, да ли сте знали шта ће бити, није вам јасно шта ће бити, да ће још горе ствари доћи. Милан Божић је малопре поменуо једну ствар. Може се десити да донесете овде и закон о цркви, да предложите да бирате и владике, можда и патријарха.

Посебно брине медијска кампања коју сте спровели на РТС-у и кроз анкете које сте имали са наводним студентима на улици. Како онако чврсто звучи она реченица господина Ратка Марковића (не може човек да му запами име) да је онемогућено деловање политике на универзитету. Како је могуће да се то тако дешава? Шта је, у ствари, истина? Омогућено легално и несметано деловање одређених странака на универзитету. Апсолутна контрола Српске радикалне странке, ЈУЛ-а и СПС-а, наравно преко ректора, декана, управног и надзорног одбора. Дакле, све је под контролом, апсолутном контролом. Свако од радника мора бити на линији, како ви бивши рекосте некад. На шта све ово личи? Одговор се јасно намеће, личи на нешто невиђено, незабележено, назадно и несхватљиво. Дакле, где је ту аутономија универзитета. То је оно питање које сте ви стално постављали, па сте тражили бар један детаљ око тога. Влада бира ректора, Влада бира декана, Влада бира управни одбор, Влада бира надзорни орган. Дакле, извршни орган, управни орган, надзорни орган, све је Влада.

Где је ту аутономија? Одговорите ми. Шта се, питање је сада, у ствари, спрема у Србији? Одговор је – да само Бог зна шта једна непамет може да смисли и наметне.

На примеру Крагујевца, кратко, рећи ћу вам шта све може да се десити. У Крагујевцу се, рецимо, у средње образоване не може да прими ни чистачица ако није члан одређене странке. У Крагујевцу је 6. маја била велика хајка на ученика или ученицу која је добила прву награду коју је написала, јер је наводно по мишљењу неког актива наставника, то политички памфлет. Комисију су сачињавали умни људи, професори књижевности и остали писци. Дакле, то на то личи и на то ће личити, чини ми се, и универзитет.

Једно образложење које смо овде чули, ја бих њега намерно коментарисао, а које је господин Вучић још једном овде рекао, ја сам га чуо и у Савезној скупштини када је то поновио, недвосмислено кажу – хоћемо контролу и то апсолутну, јер наводно ми – дакле Влада, дајемо новац универзитету. Који новац, питамо се, и чији новац? Одакле новац? Да ли је то ова влада зарадила, је ли то новац из буџета добијен, зна се на који начин, дакле, то је новац који из буџета добија универзитет. Он има право на располагање над њим. Никако, не Влада.

Даме и господо народни посланици, шта се мора, по мом мишљењу, учинити. Прво, присутну и очигледну глупост треба спречити и онемогућити, мислим на укупну глупост која се перманентно лансира од ове Владе. Додуше, глупост је неограничена, али се мора спречавати кад запрети да угрози нешто битно и значајно, као у овом случају. Друго, ја не разумем намеру, као и будуће зле намере које од ове Владе сигурно следе, треба такође разоткрити и спречити, јер нам је у супротном она тотална пропаст.

Дакле, господе из Владе, послушајте мало народ, јавно мињење и биће вам све јасно. Водите рачуна, имајте на уму речи оне песмице – ко не слуша песму, слушаће олују. Послушајте на улици. На универзитетима је почела песма. Може доћи до олује која вас може одувати. И, не заборавите – силом се памет не може победити, поготову не нечасном силом мале, премале памети Владе коју, најалост, имамо.

Добровоје Будимировић: Прво, верујте ми, ниједног момента нисам вређао студенте и то ми не би никада пало на памет. Напротив, ја сам тим људима својим аманданима и помогао да се побољша њихов положај код универзитета. Друго, ово што је милиција тукла пендрецима, то није тукла студенте. То су мангупи. Студенти сада уче и спремају јунски испитни рок. Даље, колико рече да си професор Машинског факултета у Крагујевцу, као то да твоја кћерка оде да студира код Американца? Што није паметан тата да знање пренесе на дете, јер си толико задужио крагујевачку привреду, да ће вероватно дуго да те памте. На крају, одакле новац Влади – новац је Влади од народа. Али, ти не рече одакле теби 52.000 долара сваке године да за кћерку плаћаш у Америци.

Веролуб Стевановић: Ово није бука улица, ово је слушаоница. Господе радикали, мораћете мало да ме саслушате. Дакле, нећу господину Будимировићу ништа да одговорим. Моја кћерка је изузетан ђак. Моја кћерка има стипендију на факултету. Мојој кћерки је лично Клинтон потписао диплому, после четврте године средње школе. Господо, сутра је други дан седнице, добићете то, па ћете видети ако вас интересује. Да-

кле, ви нисте за Запад, ви сте за Кину, ја то знам, али сам друго хтео да кажем.

Хтео сам да искористим право на реплику, видите да не можете да ме деконцентрацисете, нема шансе, али мало пре мени упућену жаоку од стране господина Николића, а радило се о наменској, хоћу да искористим да му одговорим.

Господине Николићу, знате да није тачно што сте рекли, али сте као човек и ви и господин Томовић били дужни да ипак будете са радницима наменске, да их видите кад гладују, да им помогнете, та је помоћ неопходна. Ја сам очекивао да вас видим.

Дакле, тачно је да су уложили одређене напоре да се ствари око Наменске заврше. Али сте заборавили да кажете, да је то исто можда мало већи напор учинила Скупштина града заједно са људима из фабрике да превазиђу проблем и да је чак нека средства која има или штеди и размишља о средствима, унапред платила фабрици, како би исплатила одређене плате радницима. Дакле, то је истина.

Зато вас молим да не правите те инсинуације. Ви врло добро знате да оне нису тачне, као што врло добро знате каква је ситуација у Крагујевцу, посебно кад се размишља о радницима Наменске и радницима Заставе. Оно што је још важније, ја бих волео што пре да вас видим у Крагујевцу, а посебно господина Томовића, а о томе ћу причати када буде дошао онај закон о порезу на промет или о промету роба. Човек кад се мало надише београдског ваздуха, повуче чак и свој предлог закона, јер је сад у Влади, а написао је да заједно са нама када је био посланик, а ради се о раду на тезгама.

Дакле, то је нека истина о Крагујевцу. Немојте причати да неко стоји иза неког штрајка, јер ово слушају радници Наменске који врло добро знају ко је у том штрајку и ко стоји иза тог штрајка. То што је мени људска дужност била да им помогнем лично и као председник Скупштине града и читава Скупштина града, то је право питање. Ви сте могли, такође, да будете доле, да им помогнете самим својим присуством.

Томислав Николић: Можда сам ја, господине Стевановићу, могао да будем и доле, али не бих успео да обезбедим 12 милиона динара за Наменску. То се обезбеђује у Београду.

Шта се десило у Крагујевцу, кажете? Када сте преузели власт у Крагујевцу, после три дана у Радио Крагујевцу појавио се на огласној табли списак од 40 непожељних чистачица, курира, тонаца, сниматеља и новинара које више нећете да видите у радију. То се десило када сте ви преузели власт господине Стевановићу.

Шта ћу да урадим? Ево, то вам сада обећавам. Урадићу све што могу да ваш пријатељ, кога сте промовисали у саветника председника Скупштине општине, не добије право да на робној кући "Пеко" надграђује спратове. То сте тражили од Владе Републике Србије за свог пријатеља. Шта ћу још да урадим, господине Стевановићу? Наравно, када радници штрајкују глаљу, ја тамо немам шта да тражим. Ако вас памћење добро служи, као опозициони посланик ниједном се нисам појавио на скуповима које су имали радници Наменске. Шта да кажете човеку који штрајкује глаљу? Да му кажете да не штрајкује, то је његов лични избор. Да му кажете да штрајкује, терате га да умре. Шта да радим тамо? Ја да правим пушке не умем. То је радио мој покојни отац.

Зашто сам то везао за вас? Тај независни синдикат који то организује, све време био

је на вашој изборној листи, заједно са вама су учествовали на изборима као ваши кандидати. Како да другачије тумачим то, него да ви организујете те штрајкове.

То што кажете да сте нешто из скромних општинских средстава помогли Наменској, ко је сада остао без средстава у тој општини? Да ли фудбалски клуб Раднички или неко од привилегованих којима ви издвајате средства?

Господине Стевановићу, ја врло радо за говорником у Скупштини Крагујевца са вама размењујем ставове и мислим да је то место где се говори о Крагујевцу, а овде се ради о једном заиста озбиљном закону о коме сте веома неозбиљно дискутовали. Чак сам чуо да сте рекли да на вашем матичном факултету, па су многи чланови владе помислили да сте ви професор на Машинском факултету. Нисте професор, али бисте могли да будете. Толико неаргументовано дискутујете о овом закону да личите на многе професоре који су у последњих 10 дана о закону дискутовали, али ниједан од тих професора није хтео пред телевизијским камерама у директној емисији са законом у универзитету.

(Из сале: Па да га избаци).

Зашто да га избаци? Ако ће да га избаци, избациће га кад год хоће, али се не ради о избацивању и немојте да се уопште бојите да ћете бити избацивани из факултета. Колико пута треба да вам сваки представник Владе овде понови да вам се нико неће мешати у то шта учите децу и да вам се нико неће мешати које им оцене дајете, али ће вам се страшно мешати у то ако се бавите политиком у оквиру редовног радног времена на универзитету. Страшно ће вам се мешати у то уколико ћете спречавати децу да слушају предавања или да дају испите. Ја вам тврдим – док постоји ова Влада, професор који буде спречавао децу да завршавају факултет, неће бити редовни професор. Редовни професор ће бити онај ко ће деци омогућити да учи и ко ће децу да оцењује.

Слободан Томовић: Када овакве испаде Веролуб Стевановић прави у Крагујевцу, ја на њих обично не реагујем, јер се тамо зна ко је ко и колика је чија специфична тежина, али када о томе говори овде, онда зарад ваше информисаности, зарад јавности и оних који прате ову седницу, дужан сам да кажем и следеће.

Састанцима везаним за проблематику Наменске фабрике нисам присуствовао, јер су ти састанци били организовани од стране СПО-а, а ја нисам члан те странке и од стране синдиката, а нисам члан ни тог синдиката. Да ме је звало пословодно руководство Заставе, ја бих свакако присуствовао тим састанцима рачунајући да, као члан Владе, могу са руководством које је компетентно да нађем решење.

Такође је познат и пример из историје императора који је палио град да би доживљавао екстазу, да не кажем нешто друго, такав император постоји у Крагујевцу као дежурни пироман који потпаљује пожаре, а онда дође да изиграва ватрогасце. Тако је то било у случају манипулације са ученицима који су литијали по граду, а онда дошли пред зграду скупштине општине да их председник умири. Тако је то било и сада са Наменсом, јер смо ми нашли паре да додамо још нешто што ће умирити те људе да престану да штрајкују и ја сада очекујем да ћемо ми, вероватно, пошто је Општина решила да то сама решава, истовремено наћи решење и за Романију и њој требају па-

ре, за робну кућу, и њој требају паре, и за Заставу аутомобила, јер и тамо требају паре, нећемо ваљда давати само Наменској, него ћемо давати и осталима ако тај проблем желимо да решимо. Толико о овоме у првом делу, пошто сам био прозван за реплику. Што се тиче закона када господин Стевановић буде о томе говорио, задржавам право да тада реплицирам. Још једном вам се извињавам што сам морао да злоупотребим ваше стрпљење и одузимам време за овако тривијалне ствари.

Иштван Иштвановић: Данас овај високи дом расправља не о било каквом законском пројекту, него о предлогу једног закона који има изузетан значај у свакој земљи и који ће оставити дубок траг на нашу будућност.

Приликом одлучивања не би смели испустити из вида да ће многе генерације које долазе на студије осећати добре или лоше последице наше одлуке. Одмах на почетку морамо рећи да се дубоко не слажемо са предлогом закона понуђеним од стране Владе. Не слажемо се из више разлога.

Као прво, не слажемо се са начином израде предлога због тога што је предлог рађен без консултација са универзитетима, тј. без наставника, са радника и студената. Без обзира на овлашћење Владе у погледу предлагања закона у изради предлога морали су бити укључени универзитети, с обзиром на значај материје која регулише веома важне односе у друштву.

Друго, не слажемо се да се овакав закон доноси брзопотезно без могућности широк консултација и самих посланика са универзитетима и факултетима и остављања довољно времена за припремање квалитетних амандмана на законски предлог.

Треће, не слажемо се са самом концепцијом закона, јер укида аутономију универзитета као једно од основних цивилизацијских тековина. Универзитети и факултети се стављају под старатељство државе или ако хоћете Владе, што је непримерено и неприхватљиво у једном демократском друштву.

Не би било добро да се касније стидимо што смо свој глас дали за овакав законски пројекат. Сада неколико речи о самом тексту закона. У ставу 1. члана 5. стоји "универзитет и факултет имају образовну и научну аутономију", а затим се одмах додаје "у складу са законом". Ове две последње речи "у складу са законом" дерегирају оно основно правило и начело аутономије образовног и научног рада, јер се из других одредаба закона види да од ових начела у закону није ништа преостало.

У законском предлогу стоји "ректора универзитета именује и разрешава Влада, чланове Управног одбора именује и разрешава Влада" и исти текст се односи и на декане и управне одборе факултета. У досадашњим јавним иступима чланова владе, ова решења се правдају уобичајеном праксом у свету. Та светска пракса је кодификована, између осталог, на централној конференцији УНЕСКО-а, о чему је овде већ било речи, па бих поново желео да цитирам и сматрам да није на одмет да дам један други цитат из те конференције.

"Аутономија је онај степен самоуправљања институција високог образовања који је неопходан ради ефективниг доношења одлука које се односе на академски рад, на академски стандард, управљање и све друге функције конзистентне са системом јавне одговорности, посебно у институцијама које се финансирају из буџета државе".

У истим закључцима такође стоји "високошколско наставно особље мора имати

право избора већине представника у академским управним телима унутар своје академске институције". Значи, лако је доказати да Предлог закона о универзитету грубо нарушава начело аутономије универзитета, те да је пракса на другим државним универзитетима у свету сасвим другачија него што се жели представити од стране Владе.

Универзитети и факултети нису обична предузећа, како то Влада жели да представи, дајући ректорима и деканима неограничена овлашћења, што значи и евентуалну пристрасност.

Свако упоређивање универзитета, односно факултета, и предузећа је неприхватљиво. Ван сваке је сумње да се предузећа оснивају у циљу стварања профита. Надам се да се универзитети и факултети не оснивају због тога него из сасвим других циљева.

Посебно поглавље представља избор наставника где декан факултета добија таква овлашћења која су неприхватљива и могу представљати опасност за дугорочно деградирање наставног и научног рада, те могу бити увод у негативну селекцију наставног и научног кадра. У закону има и дискриминативних одредби за националне мањине, које се третирају као грађани другог реда.

О томе ћу говорити када будемо расправљали о амандманима.

Из свих наведених разлога предлагам да Влада повуче свој предлог и приступи изради новог законског предлога на основу примедби које смо овде данас чули.

Зоран Јовановић: Изјава потпредседника Владе, господина Војислава Шешеља, да су универзитети у Србији легло криминала, корупције и непотизма представља највећу увреду наше науке и културе.

Ништа слично није изјављено у целокупној историји високог школства у Србији. Знате шта, колегиинице и колеге народни посланици, очекивао сам бар од чланова министарског кабинета, односно чланова Владе, одређени степен културе, а да потпредседник Владе народном посланику каже – да је ометен у развоју, то нисам очекивао.

Док се у изборној кампањи господин Војислав Шешељ борио за гласове бирача, он је бучније од било кога обећавао да ће његова странка доласком на власт ударити на оне који су покрали штетне улоге грађана, опљачкали пензионе фондове и присвојили готово сва природна богатства државе.

Сада са позиције власти господин Шешељ за барјактар корупције, плачке, проглашава сиромашне професоре на универзитету чије су плате више него мизерне, а друштвени положај понижавајући.

Управо ових дана док се господин Шешељ обрушава на професоре универзитета, у Црну Гору су из Земуна отпремљени конвоји шлепера крцатих Шешељевим постерима, разним пропагандним материјалом и специјалним издањима новина Српске радикалне странке. На исти начин је недавно затрпао и Србију. Само за те саморекламне сврхе Шешељ је потрошио енормна новчана средства. Одакле? То ви боље знате од мене. Он више троши на ТВ касете него Београдски универзитет за научне пројекте.

Српски покрет обнове не сматра да треба задржати стари Закон о универзитету, који је као једини системски закон из области образовања и васпитања задржао редице самоуправљања. То најбоље знају овде присутни посланици. Ако се изврши анализа политичке опредељености и политичке активности универзитетских професора добро се зна да је, рецимо, мој матични факултет, Правни факултет у Београду, да пот-

председник Николић не помисли да се и ја хвалим да сам професор тог факултета, али је матични у смислу што сам га ја завршио, окупиран од стране Грђанског савеза Србије. Рецимо, једне минорне политичке странке, која нема утицаја у бирачком телу и нема представнике у Републичком парламенту.

Дакле, не пада нам на памет, нама из Српског покрета обнове, да се залажемо за самоуправљање на универзитету, али не можемо господо прихватити ни доношење ни усвајање новог предложеног закона који ће бити гори од старог, постојећег закона. На универзитетима је узаврела атмосфера.

Извињавам се, ја сам први пут посланик и нисам никада присуствовао седницама. Нисам знао да се поједини посланици овако понашају. Нисам калкулисао са таквим образовањем и васпитањем Парламента Србије.

На универзитетима је узаврела атмосфера, најављују се протести, штрајкови, обушаве наставе, чујемо да је дошло до интервенције Министарства унутрашњих послова и колику ли ће штету претрпети студенти и њихови родитељи, одлагањем јунског испитног рока. Због свега овога, ми из СПО предлагемо да се нови Закон о универзитету донесе у току другог редовног заседања Народне скупштине, на почетку наредне школске године, а да се пре тога у једној мирној и толерантној атмосфери спроведе јавна расправа уз учешће представника како Београдског, тако и осталих универзитета, и крагујевачког, господине Николићу, и целокупне академске јавности. Као известилац Владе, господин потпредседник Владе, проф. др Ратко Марковић, рече да су поједини професори злоупотребили свој професорски положај и статус факултета и да су постали истакнути функционери и политички активисти својих политичких странака. Не знам само да ли је уважени професор мислио на себе или, можда, на колегу професора Штамбука који је, такође, истакнути политички активиста, а колико знам и професор Београдског универзитета.

Што се тиче Српске радикалне странке, ја нисам чуо да постоји иједан професор универзитета који је члан неког високог форума Српске радикалне странке, али смо још 1992. године обавештени да је председник Српске радикалне странке, господин Шешељ, именован и изабран за редовног професора предмета Увод у право, на Правном факултету у Приштини. Ја заиста можда нисам информисан да ли је и даље задржао статус професора или није, а не читам Велику Србију, па није ми ни за замедити.

Према томе, господине професоре Марковићу, да ли ви мислите да и за универзитетске професоре важи начело равноправности, да могу да постану високи функционери и политички активисти како владајуће, тако и опозиционих странака. Ја морам да похвалим професора Марковића чији сам уџбеник Уставно право недавно прелистао, а злогласни уџбеник Уставно право помунутог професора Јована Ђорђевића, по коме сам полагао скратио ми је живот можда за годину дана. (Тома Николић додаје с места – што ти није заувек скратио живот). Тома, ти то никада ниси ни видео, а камо ли прочитано.

Господин Стево Драгишић, за кога сам ја пре његове реплике на излагање колеге Јокановића мислио да је на првој години, односно невршени студент Правног факултета, рече да је апсолвент, па у реплици истоцију наше посланичке групе, доктору Ивану Ковачевићу, рече – како да се за-

лажемо за неке законе који су важили пре сто година. Ако је завршио прву годину Правног факултета, зна да неки правни институти важе још из Римског права, два миленијума, ако је полагао Уставно право код уваженог професора Марковића, могао је да научи у ком је веку донет амерички Устав, јер Американцима не пада на памет да доносе нови устав, јер је прошло више од 100 година од доношења.

Господин професор, доктор Штамбук, такође када се осврнуо на излагање професора Ковачевића, рече да Никола Пашић није изабран, јер није био у љубави са влашћу. Ми се позивамо на традицију 20. века. 1905. године донет је закон о универзитету, који је Ковачевић цитирао, председник Владе био је Никола Пашић, а ако баштините традиције радикала и Николе Пашића, подржише тај концепт Закона, а господине Штамбук, Владу Милана Обреновића, која је била тиранска, ми не подржавамо.

Владимир Штамбук: Пре сто година није била 1905. Уважени посланик је говорио о Закону од пре сто година, а друго, за време штрајка ја сам држао наставу, испите и понашао сам се као сваки нормални наставник и сматрао да тако треба да раде и сви остали.

Последња ствар, молим вас, овде се јако манипулише са светом, говори се о томе да САД морају да имају јако пуно медиокриитета. Прво, у САД постоје приватни и државни факултети и ти државни факултети припадају и државама. Они сваке године распisuју курсове, именују ректоре, професоре и најдуже их именују три године, не више од три године, или само на годину дана.

Према томе, тамо држава или приватни власник, регулише не ко ће бити декан, не ко ће бити професор, него сваке године иду на реизбор, сваке године се именују и онда, ако је то тако, ако ви мислите да држава ствара глупаке, зато што именује ректоре, САД имају јако пуно идиота, јако пуно неспособних, јако пуно ретардираних, иако се неки посланици овде позивају на то да су њихова деца добила потврду једног од најпознатијих америчких научника, а он се зове – председник Клинтон.

Стево Драгишић: Уважени колега из СПО је говорио о неким правним институтима који важе већ 2.000 година од Римског права. Тачно је да такви институти још увек постоје, само није рекао који је то институт укинут овим Законом о универзитету – ни један. Ако већ говори о постојању правних института и о њиховој утемељености у времену, треба да одговори на питање да ли то сада треба да вратимо принцип неједнаког права гласа, да жене немају право гласа, да одређени социјални слојеви становништва изгубе право гласа или да жене немају право на наслеђивање. То су правни институти који су важили пре 100 година и још једну ствар би хтео да кажем, да скренем пажњу, на Правни факултет се упише годишње око 2.500 до 3.000 студената у Београду, заврши га отприлике 500 до 600, а некада и више, а од тих који заврше, неки магистрирају, мали број докторира, еки се запосле као директори, као државни чиновници, а неки се запосле као бате који лапују печате. Овај колега правник ме подсећа на ову последњу категорију, где може негде да лапу печате.

Зоран Јовановић: Колега Драгишићу, ако хоћемо стручну расправу, дипломирајте, па да говоримо о правним институтима.

Друго, ја сам дипломирани правник са просеком 9,70, донећу сутра индекс или диплому.

Треће, десет година сам био адвокат.

Стево Драгишић: Господине Јовановићу, овај закон о универзитету се данас доноси баш због тога да нам не би били такви правници са просечном оценом 9,70, који могу само печате да лапују.

Др Милена Андрић: Поштоване колеге и колегинице, сви покушаји Владе и њених гласноговорника да оркестрираном аргументацијом одбране, како разлоге за ујурбано доношење, тако и наводне квалитете Закона о универзитету не могу да сакрију праву суштину овога удара на преостале трагове демократије. Остаје, као у причи о царевом оделу, новом оделу, гола истина да закон треба да партијски дисциплинује универзитет, да казни побуњенике, одстрани непокорне, трајно са њега искорени оно што се зове сопствено мишљење.

Цинично и увредљиво звуче аргументи неких потпредседника Владе који закон бране тврдећи да њима, заправо, укидају последње трагове самоуправљања. Или, да је свуда у свету признато право газде да одлучује о свему што му припада, јер је новац његов.

Подсећам ову скупштину у којој ми представљамо народ, а не своје партијске вође, да универзитет финансирамо сви, сваки грађанин ове земље, а не Влада, или неки њен министар. Па, не издваја паре ваљда Влада. Нису оне њене и не одваја она од уста да би давала незахваљном и том непослушном универзитету.

Истовремено, чланови Владе би морали да престану да се понашају по принципу "држава, то сам ја". Држава, то су сви њени грађани и универзитет припада њима, народу.

У име основних демократских принципа, слободе и аутономије универзитета, као најважније националне институције и демократске алтернативе за коју су грађани гласали изабравши ме у Парламент, тражим да се Нацрт закона скине са дневног реда Скупштине, да се у израду будућег нацрта закона укључе сви они на које се он односи, а пре свега, аутентични представници универзитета, као и других националних институција. Да се пре стављања на разматрање Нацрта закона пред Скупштину, организује и спроведе широка расправа о њему и тек на основу сагласности учесника поднесе на усвајање.

Одричем се права да реплицирам на све оно што би ми било речено након овог иступања. Свима онима који овај закон против разума и свега што је цивилизацијско бране, одговарајуће време и будуће генерације не праштају.

Подсећам само да ми овде седимо као представници свих грађана Србије, а не овог или оног партијског руководства, а да никога овде није гласао ни један грађанин зато што му је обећано укидање аутономије универзитета и утеривање послушности и кажњавања оних који мисле да имају право још увек да мисле.

Никола Јовановић: Први пут се обраћам, па је ред и да се представим. Ја сам Никола Јовановић, посланик СПО из Трстеника и посланик Расинског округа.

У овом тренутку сигурно да имам трему, не трему што се обраћам вама, него што у овом тренутку нас гледа, вероватно, пола Србије и очекују од овог парламента да својим гласањем изгласа нешто што одговара нашем народу.

Ми смо сви добили гласове од народа и поверење да својим радом у Скупштини донесемо оно што ће овом народу бити боље сутра. Нажалост, имам једну зебњу да да-

нас ова Скупштина неће да донесе оно што овај народ у Србији очекује.

Пре неколико тренутака, уважени колега Драгишић је коментарисао став нашег члана СПО, професора Ковачевића, да је Закон о универзитету из 1805. године стар закон. Ја мислим да у овом тренутку и стари закон, Архимедов закон и Питагорина теорема и Душанов закон из 1346, у коме се говори да се не суди по позиву цара, важи. Уз сва уважавања, мислим да и господин Драгишић и ја, и сви ми овде, не вредимо више зато само што живимо у овом времену. Треба поштовати и законе који су добри, па и из старих времена.

Да не би овде много мудровали, чињеница је да треба говорити о Закону о универзитету. Овај закон је закон који у овом тренутку жешће него било ко други жели Српска радикална странка. Зашто желе овај закон? Не само Српска радикална странка, жели то и ЈУЛ и Социјалистичка партија Србије. Али, зашто то жели? Приликом разговора око уласка у Владу Републике Србије, СПО је предложио да министри и заменици министара и помоћници министара не могу да буду људи без факултетског образовања. тај предлог СПО је одбијен. Оног тренутка када смо сазнали да је предлог одбијен, било је јасно да ће у Влади Републике Србије ући Српска радикална странка.

Српска радикална странка сигурно да нема толико образованих људи да би сва места попунила. Шта сад они траже? Чим Закон буде усвојен, нормално је да ће тражити, пошто је Српска радикална странка освојила велики број гласова, да једно 40% декана буде из Радикалне странке. Ја немам афинитета према томе, биће сигурно 40%. Нормално је, декани постављају професоре, професори морају бити чланови Радикалне странке. То су претпоставке, дај боже да то не буде.

Намере су такве да и одређени број људи, који нису професори, заврши факултет. То је познато из доба комунизма. Малопрет сам чуо и господина Николића да је рекао да није завршио факултет, али да ће сигурно да га заврши. Не знам да ли би усвајањем овог закона господин Николић могао да заврши, или ће да постане и ректор Крагујевачког универзитета.

Није било тако давно када нам је у старој Југославији господин Стипе Шувар увео реформу школовања – чувену "шуваруцу", од које и данас постоје последнице. Бојим се да "шешелица", ако се усвоји, не донесе много више зла овој земљи. Биће то теже за ову земљу, мислим да ће, уколико се Закон усвоји, бити крај универзитета, крај памети и крај науке.

Стево Драгишић: Од када су пропали разговори Српског покрета обнове око уласка у Владу, у тој партији више нема услагашених ставова. Претпоследњи говорник из Српског покрета обнове рече да нема ни једног професора члана Српске радикалне странке. Овај сада прича да ћемо имати 40% професора и декана. Договорите се једном, има ли радикала професора или нема. Али, када смо у дилеми да ли да изаберемо "шешелицу" или Даницу, боље "шешелицу", јер је Даница већ показала лоше ефекте.

Звонимир Будић: Постављам сам себи питање – који је то разлог да нова Влада, као први озбиљни закон у свом мандату, предлаже Закон о универзитету? Некако брзо, без консултација са факултетима и универзитетима у Србији, које би свакако допринеле бољем решењу. Сама Влада је то признала великим бројем својих амандмана, којима су изменили готово све одредбе сегме-

ната који се односе на студенте. Тачно је то да је студирање скупо, као и да је дужина студија велика. Али, шта је урађено за мотивацију тих младих људи да на време дипломирају. Дипломирањем настаје тежак период неизвесности и борбе за преживљавање, најчешће ван своје струке. Уместо да ту тражи решење, Влади смета аутономија универзитета, која ни по садашњем закону није била на завидној висини. Овим законом се уводи строга бирократска хијерархија. Влада преко министара поставља ректоре, декане, управне и надзорне одборе. Декани бирају наставнике и сараднике. Па, можда у неком демократском друштву то и не би било тако страшно. Код нас је сасвим јасно да ће ова Влада настојати да у управним одборима на местима ректора и декана постави идеолошки подобне и политичке послушнике. Сада, уместо прокламоване деполитизације универзитета, добијамо потпуну политизацију универзитета.

Одмах се поставља питање функционисања тог система при наредној промени Владе и министара. Ако ректор и декан, по чл. 109. и 122. Закона, имају права и дужности директора предузећа, они као владини чиновници у функцији извршитеља налога и послушника имају велику личну власт у односу на запослене на факултету.

Ректор и декан овим законом постају животно заинтересовани за очување Владе, јер тиме бране своје функције, и то тако да на овај начин водимо тоталну политизацију на универзитету. Како у таквим околностима наставници и сарадници могу да мирно раде свој наставни и образовни рад. Уместо да универзитет буде извор прогресивних идеја, власт га гура на маргине друштвених збивања, а уз строгу контролу евентуалне опасности са те стране. Оваквп понижавајући однос Владе према универзитету неће допринети његовом опоравку нити опоравку земље. Историјска одговорност посланика ове Скупштине је да оваквп закон не изгласамо и омогућимо студентима и наставницима да на миру заврше ову годину и упишу нову.

Гвозден Росић: Последњих дана веома су присутне у јавности реакције и примедбе на Закон или макар на, да будемо сасвим прецизни, иницијални предлог закона, који је доспео у јавност. Могу се поделити у две основне групе, две категорије. Прва би била покушај да се економским методама повећа ефикасност студирања на универзитетима у Србији. Дакле, да се на неки начин дисциплинују студенти. Свима је јасно да те мере нису претерано популарне, а то готово важи за ширу јавност. Затим, задње одлуке које смо имали прилике да чујемо синоћ на седници Одбора за просвету, када је Влада дала амандмане који су исправили, односно побољшали са студентског аспекта њихов статус на универзитету, сигурно да могу да добију нашу подршку. Уосталом, подршку посланика СПО су добили и синоћ на седници Одбора за просвету.

Друга група примедби се односи на жељу да се административним мерама дисциплинују и наставници на универзитету, да им се јасно стави до знања ко је оснивач, која су права оснивача и да у то нико не сме да задира. Те промене су мање интересантне за ширу јавност и управо због тога завређују нашу посебну пажњу, јер мислимо да су дугорочно гледане оне веома значајне.

Имајући у виду да је Влада одустала од већине предлога који би пооштрили режим студирања са аспекта студената, дефинитивно је јасно да је тежиште Закона и ос-

новна интенција Закона ипак била на овом другом сегменту, да се успостави нека друга процедура, пре свега изборна процедура на факултетима и универзитетима.

Ми смо, иако је овде било примедби да није било предлога, да није било интервенција, да није било конструктивних предлога, покушали да амандманима поправимо овај предлог закона. Морам признати, колико год да сам субјективан, и када сам ја у питању и када је моја странка у питању, да ми се чини да би Предлог закона био сасвим добар да су усвојени и наши амандмани.

Наши предлози нису направљени да би додатно политизовали постојећу ситуацију и зато нису ничим задирали у коначне одлуке које Влада као оснивач доноси на универзитету, већ су имали за циљ да смање вероватноћу да оснивач донесе погрешне одлуке. Дакле, не треба нама приписивати покушај преузимања ингеренција оснивача, јер то не стоји у нашим предлозима.

Предложили смо да се смањи одговорност органа извршне власти у области избора наставника и руководећег кадра на факултетима и универзитетима. Сасвим конкретно, иако ћемо, надам се о амандманима причати касније подробије, мишљења смо да није добро да декан факултета сам доноси одлуку о пријему наставника и сарадника на тај начин, што сам расписује конкурс, сам именује комисију за избор и сам врши именовање. Имајући у виду ширину и број научно наставних дисциплина на једном факултету, заиста је немогуће да било који појединац буде довољно компетентан и присутан у свим тим областима, па је природно да у томе има помоћ компетентних сарадника који би могли направити заједнички најбољи избор.

Сасвим је довољно, по нашем мишљењу, да та помоћ буде и у облику предлагања, дакле, само предлагања најбољих кандидата. Мишљења смо да су људи који су најкомпетентнији да дају свој суд о избору наставника, управо људи који су провели највише година на том факултету у настави и научном раду, људи који најбоље познају наставне и научне квалитете својих колега и чији је непосредни интерес да се на факултету бирају најбољи. Дакле, чланови већа факултета.

Такође, чланови већа факултета, наставници једног факултета су најпознанији да представницима оснивача предложе кандидата или кандидате за вршење функције декана. На тај начин, ничим се не ремети право оснивача да изабере декана, али на основу предлога сопствених колега.

Овај начин избора никако не може да ослаби позицију декана, већ само да је ојача, јер од тог тренутка функција декана није одраз политичких снага, већ и озваничење од стране оснивача, дакле, од стране представника Владе, једног ауторитета који иначе и сами признају најјаминентнији стручњаци у одређеној области.

На челу универзитета би, по нашем мишљењу, требало да буде особа која има подршку људи који се успешно баве већим бројем научних дисциплина. Зато мислимо да претходна подршка већине факултета, мислим на већа факултета једног универзитета, уз сагласност Владе као оснивача, може само да користи и универзитету и држави и свим онима који су упућени на универзитет.

На крају, мора се признати да су поједини показатељи садашњег стања на универзитету, које смо имали прилике да чујемо од представника Владе, веома неповољни и

да представљају један сигнал, једно упозорење да нешто треба поправљати, нешто треба мењати. Сигуран сам да ти показатељи не могу бити довољан изговор да се у поређењу са постојећим одлучимо за нека једнократна, бојим се, краткорочна решења.

Усвајање оваквог законског предлога представља изазов, велики изазов за оне који наступају са позиција власти, што је разумљиво, али и опасно. Истовремено, усвајање оваквог закона представљало би и опасан преседан и веома моћно оружје за све садашње или будуће недемократске политичке опције. На тај начин, бојим се да би функције извршне власти у овој земљи добила већи значај, дугорочно гледано, него што би за саму земљу било добро.

Ратимир Стојић: Чини ми се да је министар Ивковић рекао да је највеће спотицање око две ствари, а то је методологија и аутономија.

Мислим да су то веома битне ствари, уколико мисле на методологију избора институција на универзитету. Покушаћу мало да проширим ту тему, да на неки начин покажем да постоје други аспекти са којих може да се овај закон оцењује, али не спорећи да су најважнија ова два о којима је било речи.

Увео бих још један основ за оцену овог закона, то је време доношења. Даље, и начин на који се он доноси и садржај. Садржај је сигурно најважнији, а није згорег да се нешто каже и о времену доношења овог закона.

Године 1992. усвојен је Закон о универзитету. Проглашен је неколико дана касније 1992. године. Предлагач је био овај исти. За мене је то исти предлагач. Ви се сећате тог састава Скупштине. Ту су социјалисти имали апсолутну већину. Мислим да ни сада није нека битнија разлика. Они су тада Закон о универзитету предложили у августу месецу кад је рат беснео у БиХ, када су санкције биле уведене. Тада јавности није било јасно због чега се толико жури и због чега је тај термин употребљен. Али, постоји нека веза са студентским протестима који су били око Видовдана.

Време доношења овог закона је 1998. Да видимо нешто око околности. Околности су рат на Косову. Околности су веома затегнути односи са Црном Гором. Околности су – има санкција – нема санкција. Нико овде није сигуран. Спољни зид, унутрашњи зид, нове санкције мало уведу, па их онда суспендују, не знам шта ће сутра бити. Због чега је било потребно да се у овом моменту жури са оваквим законом.

Каже се да је ово закон од изузетног значаја. Ја ћу вас подсетити на Закон о информисању, који је био исто тако од изузетног значаја. За тај закон је, такође, речено да је један од најбољих закона на свету. Да користи најбоље традиције у тој области – светске, исто се то каже и за овај закон. Ја га нешто не видим у процедури. Не видим ни предлагача, госпоњу Радмилу Милентијевић, не знам где је она. Он је, једноставно, тихо потпуно нестало из процедуре.

Сада се инсистира на овом закону као да је он апсолутно најважнији, као да сада ради универзитет по неком закону из 1982. године, а не из 1992. године, као да је предлагач овог закона неко други, а не исти.

Када је у питању други критеријум, начин доношења, овде је речено, чини ми се опет министар Ивковић, да су посланици имали 15 дана времена да добро проуче закон. 15 дана за оваквп закон. Мислим да је било 10-так дана максимум, зависи ко где

живи и у које време је овај предлог закона добио.

Дакле, поново једна аналогија са Законом о информисању који није предложен да се донесе за 10 дана или 15, него месецима. Сетите се панел дискусије. Сетите се некавве традиције која је тада уведена, а каже да су сви који су компетентни, који се питају, који нешто знају у тој области, који раде у тој области, буду консултовани. Силна минутажа упроштена је на телевизији да се тај закон пропагира по систему – пројект контра. Аргумента је било на тоне и на крају од закона ништа. Искрен да будем, ја бих волео да се ~~200~~ са овим предлогом закона деси.

Рекао бих нешто мало о садржају закона. Много тога је речено. Време је поодмакло и мислим да смо сви уморни, али ћу рећи само неке основне назнаке. Закон о универзитету из 1992. године, у тачки 4) последњег став, каже – простор универзитета и његових чланова је неповредив у складу са овим законом.

У закону из 1998. године ове ставке нема. Ја уважавам аргументацију господина Николића који је то упоредио са неповредивошћу стана, спомињао је неког криминалца који је јурен од стране полиције, па се сакрио у универзитет, све то могу да буду аргументи, али ја мислим да су то фалш аргументи и нико овде није говорио о преступима, о кривичним делима и томе слично.

Постоји једна светска традиција и то велика већина вас зна, а нарочито људи са универзитета, да неповредивост простора универзитета је стварна традиција и примењена у највећем броју светских закона о универзитету.

Самоуправљање се користи као један просто лајт мотив у правдању оваких решења у закону, па се каже да је овим решењем самоуправљање прогнано са универзитета. Ја вас молим господо прогнајте самоуправљање из привреде. 31. октобра је усвојен Закон о приватизацији. Ниједно предузеће није до сада расписало бесплатну поделу деоница за први круг, да би тек после годину дана тог првог круга неке вајде имала Србија у финансијском смислу од продаје деоница. Ту је самоуправљање проблем.

Ви знате да је 99% фирми, а можда и 99,9%, из друштвеног сектора остало у друштвеном сектору. О самоуправљању су господи председници на телевизији говорили као о кључном разлогу због чега се доноси нови закон о универзитету. У Немачкој постоје две институције управљања универзитетом и у оба случаја реч је о томе да се бирају од стране чланова универзитетске заједнице. Један је колегијум, а други је ректор. Можда вам је Италија ближа као пример. Закон у Фиренци који има 800 година дугачку традицију, помислите како би изгледало када би неко рекао да је италијанска влада оснивач универзитета у Фиренци и да је власник универзитета, а реч је о државном универзитету. Они имају свој статут и у том статуту постоји ректор, постоји академски сенат, постоји административни савет. Само у овом последњем постоји представник владе, а у ова последња два су заступљени студенти.

Још бих једну ствар напоменуо. Господин Ратко Марковић, један од кључних људи за промовисање овог законског решења, колико ја знам доктор Уставног права, каже у свом уводном излагању, нећете веровати, није важно како се бирају институције, мисли се на ректоре, декане итд., важан је квалитет. Замислите професоре када бих

ја рекао да није важна Скупштина, да није важан изборни закон, да није важан вишепартијски систем, да нисмо важни ми посланици, него је важна квалитетна демократија. Како би се то извело? Како да се изведе квалитет на факултету ако није важан начин избора њихових кључних кадрова?

Поред тога што ћу предложити да се овај закон повуче из процедуре, предложио бих још једну ствар, да овде гласање буде дизањем руку, као што смо данас на почетку заседања гласали. Желео бих да јавност у Србији види како гласају нарочито професори универзитета, да се не понови ситуација од пре неколико месеци када је, везано за Закон у учешћу градова и општина у порезу на промет, већина посланика леве коалиције гласала против својих градова. Хоћу да видим да ли ће професори гласати против свог универзитета.

Јован Ђорђевић: Ја нисам академски грађанин и нећу говорити у име академских грађана, већ ми дозволите да говорим у име активна радника Југословенске левице и уз мем учешће о предложеном закону и кажем шта ми о свему томе мислимо.

Протеклих дана се подигла велика прашина у јавности око предлога закона о универзитету, али се ту нађоше неки добро информисани самозвани народни трибуни и заштитници немоћних, потлачених који желе да раскринкају ову нашу трајну делатност, па ће се, захваљујући њима, Србија спасити. Као да пате од тоталне амнезије заборавивши прошлогодњише парламентарне изборе и формирање Владе народног јединства, а изгледа и све одредбе позитивно-правних прописа Републике Србије, овлашћенима, правима и обавезама Владе и Скупштине Републике Србије у области законодавне активности.

Могли смо чути и прочитати читав низ тешких квалификација и дисквалификација упућених на рачун Владе, од којих је већина била и нискокултурног нивоа од недостојних академских грађана, а све то као последица потпуног и рационалног страха од новог закона о универзитету. Недовољно упућени у политику злоупотребу универзитета које је углавном било усмеравано од стране мањег дела професора могли би закључити да се подигла, како би наш народ рекао, кука и мотика у одбрану универзитета и његове аутономије од напада оних који би да универзитет претворе у партијску школу. Мислим да неће моћи.

Чињеница је да су средства са којима универзитет ради државна својина, и да се делатност на универзитету финансира из јавних прихода које читаво друштво уз велике напоре обезбеђује. Није ли парадокс да се загрижени поборници тржишне економије и приватне својине противе основном овлашћењу које произилази из својинских права. Зашто би за људе са државног универзитета било сасвим прихватљиво да приватним универзитетом управља онај о га финансира, док им је сасвим неприхватљиво да држава управља средствима која улаже у рад универзитета.

Поставља се питање које је то политичко, демократско или неко треће начело у име кога би се Србија одрекла својих права? Зар је једини задатак државе да финансира универзитет на коме ће се запослити и бавити пре свега политичким, а не научним радом.

Република Србија предложеним законом о универзитету ствара услове за обезбеђење максимално квалитетног обављања наставе и потпуну аутономију у области научних, истраживачких радова, што и јесте

суштина аутономије универзитета. Онама који ових дана неогдговорно и непромишљено зарад јефтине политичких поена и личне промоције вештачки производе кризу на универзитетима и покушавају да спрече и блокирају њихов нормалан рад поручујемо да добро размисле пре него што се упусте у авантуру из које као победници не могу изаћи. Они који су спремни да жртвују студенте зарад својих, и не само својих интереса, морају бити свесни да ће понети пуну одговорност за сваки изгубљен испит и за сваку неположену годину. Они који немају храброст да своју политичку снагу провере на изборима спремни су да се поиграју са судбином хиљаде студената и њихових породица свесни своје политичке слабости и чињенице да су студенти у сред своје младости погодни за манипулацију, што се последњих неколико година више пута показало. Поново желе да своје политичке промашаје и идеје остваре путем улице, а не у парламенту.

Зато у име активна радника Југословенске левице, чланова и дела прогресивних партијски одређених чланова и појединаца апелујемо на студенте да не дозволе да буду изманипулисани. Нема тог политичког циља који је вредан да изгубе макар један испит, камо ли годину. Подсећамо студенте да су у више наврата сносили последице неогдговорног понашања својих професора, вођа и свих тзв. студентских протеста који су из демонстрација извлачили личну корист и не само политичку, већ и материјалну. Најискреније се надамо да су студенти из свих тих догађаја извукли поуке и да неће правити грешке. Поставља се питање зашто се не питају они који издвајају за финансирање универзитета, шта мисле о просеку студирања?

Молим вас, ви знате да иде део средстава и како се пуни буџет. Не пуни се на састанцима и конференцијама, него директно из производње. Зар мисле поједини професори универзитета и политички прваци минијатурних партија да ми треба да финансирамо студирање осам година, које траје три године. Сада смо чули да неки студирају по 10, 11 и више година.

Молим вас, који је то домаћин који би бацао паре за нешто зашта не треба. Да ли је тај студент сутра бољи у привреди и у овом друштву, ако уместо једне, студира две године. Можда је за неког боље, али за нас није добро. Нека опросте господо универзитетски професори, политички прваци који манипулишу, а и студенти који уместо наставе више воле пишталке, али они који издвајају део средстава за финансирање универзитета, подржавају предлог владе Закона о универзитету.

Овим законом се стварају услови за не-сметан рад универзитета и зато га подржавамо.

Ђојана Ристић: Намера Српског покрета обнове је да убеди Владу Србије у неопходност повлачења Предлога закона о универзитету из скупштинске процедуре. Зашто?

Зато што Предлог закона о универзитету укида аутономију универзитета у Србији. Зато што претвара универзитете у предузећа чији је власник Влада, а заправо универзитете финансирају сви грађани Србије. Зато што ћемо имати још мање факултетски образовних људи, а и сада смо међу последњим земљама у Европи по том показатељу.

Зато што држава није обезбедила одговарајуће услове за рад професора и студената да би могла да поставља услове.

Ови разлози требали би да буду довољни за повлачење Предлога закона о универзитету из скупштинске процедуре.

Подсетићу вас, господе министри, пре вас сличан Предлог закона о универзитету имали су Лењин и Хитлер.

Значи, нисте оригинални. Такође, подсећам да је у Краљевини Србији универзитет имао аутономију. Да не помињем да данас у свету никоме не пада на памет да влада именује ректора, декане или посредно професоре универзитета.

Оно што такође никоме не пада на памет, а предвиђено је овим предлогом закона о универзитету је да влада именује све чланове Управног одбора факултета. Свакако није у реду ни да се наставнонаучно веће бира на основу Статута који одређује управни одбор који именује влада.

Било би нормално да запослени и студенти сами бирају своје представнике. Све ово су чињенице које говоре о укидању аутономије универзитета у Србији. Влада Србије нама право да универзитет претвара у предузеће које производи профит.

Влада не финансира универзитет из свог џепа него из буџета Србије који се пуни тако што се свим нашим грађанима одбијају порези и доприноси. Универзитет финансира народ, а не влада. ЈУЛ, Српска радикална странка и СПС, који предлажу овај закон, могли би да формирају своје приватне страначке универзитета и да тамо испробавају моделе из кинеске културне револуције или полицијске академије.

Универзитет, а нарочито народни универзитети какви су у Србији, треба да производе знање и културу и имају национални значај. Само слобода и конкуренција на универзитетима воде у научно технолошки развој, а не послушничтво и страначке веће.

Само ако задржимо најбоље кадрове омогућићемо развој нашег друштва. Наш циљ треба да буде да имамо још више студената и професора универзитета, односно факултетски образовних људи. Није тачна тврдња која се данас чула од нашег министра да имамо превише студената и да смо по броју студената међу првима у Европи, а можда и у свету, нисам сигурна. Што апсолутно није тачно.

Ми смо према броју студената међу последњима у Европи. На 10.000 студената, тј. становника, имамо 120 студената, а у Европи је тај просек око 500. Да бисмо то променили морамо створити услове за рад тим студентима на универзитетима.

Да стварно бринете о студентима ви бисте, господе из Владе Србије, омогућили оно што већ имају студенти на универзитетима у Америци, Француској, Великој Британији и другим западноевропским земљама. А имају аутономију универзитета, стипендије, зајмове, факултете опремљене најбољом опремом.

Јек кад влада Србије омогући најбољим студентима бесплатан смештај, превоз, исхрану, књиге, може да поставља услове. Ви овде говорите о бесплатном школовању, а сви грађани Србије одлично знају да тако нешто не постоји у Србији.

Напротив, трошкови студирања су неподношљиво високи. Како да, на пример, студент из Лековца, ге је просечна плата 500 динара, плати књигу 100 до 250 динара, само за један испит 150 динара, питања 10 динара, пријава 40 до 120 динара по једном испиту. Како да то уради студент чији отац или мајка има просечну плату 500 динара, а многи тримају и по 50 или 100 динара.

Предлажем Влади да факултете више не брани од професора и студената. Боље би било да влада ради свој посао, да омогући отварање нових радних места, да омогући веће плате и пензије, бољу здравствену заштиту, значи лекове у апотекама и остало, да омогући социјалну сигурност најсиромашнијим. То значи да влада омогући редовну исплату и веће материнске и социјалне додатке.

Влада треба да омогући добро и што јефтиније образовање, непоштомљиво судство, полицију итд. То су обавезе Владе Србије.

Господе министри, нисте изабрали да хансите и тучете студенте и професоре који су данас мирно демонстрували испред Народне скупштине зато што се не слажу са Предлогом закона о универзитету. Све нас, овде у скупштинској сали, бирао је народ. Ми смо народни посланици. Бирали су нас и они који су демонстрували пред Скупштином и ви немате право да тучете студенте и професоре.

Они имају право да се не слажу са вашиим предлогом закона и да демонстрирају испред своје Народне скупштине.

Председник: Госпођо Ристић, јесте ли ви били испред Скупштине? Молим вас, одговорите. Када говорите са скупштинске говорнице морате да говорите истину.

Бојана Ристић: Господине председниче када постанете иследник ја ћу вам одговорити.

Председник: Не, не, сад одговорите. Зашто тврдите нешто а нисте били напољу.

Бојана Ристић: Молим вас, господе министри, нека проблеме универзитета решавају они који то боље знају, они који раде на универзитетима. Ако тако не буде усвајање овог предлога закона биће још једна осветла лоших ђака.

Нажалост, последице ће се врло брзо осетити у правосудју, индустрији, привреди и свим другим областима. Гушењем слобода на универзитету господе министри ви заправо гушите Србију. Гушите сопствени народ.

Предложила бих вам да своје време утрошите на оно за шта сте изабрани, да омогућите бољи живот грађанима Србије. Хвала.

Председник: Нисте одговорили на питање откуд знате за ово што сте тврдили овде, молим вас. Како можете да изнесете нешто а не знате да ли се догодило.

Бојана Ристић: Господине председниче, то су забележиле камере.

Председник: Јавно то решите.

Бојана Ристић: Немам потребе да то доказујем а ви нисте иследник и престаните да се тако понашате према посланицима из опозиције.

Председник: Молим вас, народни посланици морају да говоре истину и да не обмањују јавност.

Бојана Ристић: Докажите то.

Председник: Ви докажете. Ја немам потребе јер ја то не знам госпођо, а ви знате.

Александар Чотрић: Господине председниче, даме и господе народни посланици, у име Посланичке групе СПО истичем да најоштрије осуђујемо интервенцију полиције против студената и професора који су данас пред Скупштином Србије, пред овим домом тражили аутономију универзитета. СПО тражи да се сви ухапшени одмах пусте на слободу, а да се налогодавци употребе полицијске силе, казне. Аутономија универзитета подразумева и апсолутну слободу у испољавању политичког става, погодну када је реч о питањима која су везана

за судбину универзитета. У демократским државама Европе и САД грађани имају право и да непосредно, на галеријама њихових парламената, односно конгреса прате рад тих парламената, односно америчког конгреса. Међутим, у нашој земљи полиција се употребљава да би спречила демократски протест професора и студената који су се окупили да би изразили своје неслагање са чињеницом да ће Скупштина Србије данас највероватније прогласити Закон о универзитету и при томе потпуно игноришући расположење и вољу универзитета. Тамо где ради полицијски пендрек, нема ни демократије, слободе, науке и уметности, нема ни аутономије универзитета, па ни самог универзитета. Аргументи да је пред Скупштином била окупљена само група од неколико стотина студената, нису аргументи за употребу полицијске силе, јер ваљда што је мања група, то је и мања опасност од деловања те групе.

Потпредседник Владе Србије, господин Војислав Шешел јавно је пре неки дан преко телевизије запретио да ће сви студенти који се буне против Предлога закона о универзитету, изгубити статус студената, а да ће професори изгубити посао. Пошто нам је 90% професора и студената на ивици гладни, овај њихов страх за животну егзистенцију, спречно је десетине хиљада њих да изразе своје огорчење због претварања универзитета, не само у земљорадничке задруге, већ и установе у којима може да ради чак и полиција.

Поставља се питање где је овде аутономија, да ли мисли господин Шешел и ЈУЛ, да се овим путем иде у Европу, и због свега тога у име Посланичке групе СПО предлажем да Народна скупштина одбаци предложени Закон о универзитету.

Жељко Симић: Поштовани господине председниче, поштоване и уважене колеге, даме и господе, ја сам веома смотрено слушао примедбе које су стављене на Нацрт закона о универзитету и врло сам брижљиво бележио оне термине који су били највише у оптицају, и дошао до једног закључка да је у тим примедбама било много оних речи које је Шопенхауер изговорио у својој књизи – дијалектика еристике. Да будем сасвим јасан на шта мислим, дакле, еристика је преведена на наш језик наука о препирци. Поднаслов те чувене Шопенхауерове књиге је – како увек бити у праву? Разуме се, реч је о једној вештини коју је он довео до савршенства и бележио их у тзв. 38. примера. Највише су употребљене следеће речи – традиције, својина, демократија и слободарски дух, према мом увиду, а врло сам брижљиво и смотрено слушао, како сам на самом почетку рекао.

Мислим да према свим овим терминима морамо веома озбиљно да се одредимо, зато што постоји велика опасност да дође до оне злоупотребе која је веома упадљива када је у питању књига о којој је реч, дакле, Шопенхауер – књига о науци, о препирци, превасходно због тога што речи о којима сада говорим јесу веома примамљиве, али су веома податне за сваку врсту манипулације и злоупотребе.

Дакле, овде је реч о томе да су се опоненти овог нацрта, веома жестоко устремили на оно што је у мери тог самог проблема, а то је да се укидају, по мом дубоком уверењу, сви остаци самоуправљачког духа и то баш кроз институцију својине, која је овде била на тапету као један од оних израза и оних појмова које би требало заобилазити у дискусији, превасходно због традиције.

Дакле, један од опонената је рекао да би валаало избећи било какво позивање на својину, јер је она постојала као и универзитет пре ове државе, овог поретка, чиме на неки начин траинцидирају сам појам својине, па не знамо шта он значи. Професор Гамси, својевремено када је упућивао жестоке критике на рачун самоуправљачког духа који је лебдео поред наше земље у оно доба, рекао је да је главни проблем у томе што не постоји титулар својине, а још од Римског права, својину као нешто што је диференција специфичности, односно било који други појам чини управо титулар и када то кажемо онда не можемо пренебрећи чињеницу ко је титулар, дакле, ко је власник над оном институцијом о којој данас говоримо.

Реч је превасходно о томе да је професор Гамс тада говорио да одсуство титулара доводи до одсуства тих фундаменталних принципа који одређују западну демократију. То је етос рада, етос дисциплине и етос одговорности, јер су тада најјаче наше фирме биле у ситуацији да социјализују губитке оних који ничим нису хтели да учествују и партиципирају на тржишту, јер де факто, слободног тржишта није ни било. Дакле, реч је о томе да ми не можемо пренебрећи право Владе, не да се позива на својину, него да као меритум за саму расправу користи својину, зато што то користе све земље најразвијеније демократије, које се у расправама опонената уопште и не помињу. Оне негде чиле из видокурга као да дојуче нису представљале узор када су у питању критике сасвим друге врсте.

Дакле, реч је о једној логичкој грешки, коју свако оком може лако да види, а то се зове "парс-прото". То је део за целину, а то је такође од иманентних делова Шопенхауерових књига, где се каже – ако немате довољно аргумената, ви проширите расправу. Ми смо овде данас слушали, ја сам набројао тачно, 15 говорника је своје излагање усредсредило на проблем могућности да се донесе закон у целини, што је веома вешто, а основни принцип те еристике, дакле, моћи да убедите у нешто што је недовољно у питање, јесте да изведете ствар и да причате о нечему о чему није реч.

Ми расправљамо данас о Нацрту закона о универзитету, и о проблему који евенуално може из тога да проистекне. Дакле, онда позивање на традицију је било врло симптоматично утолико што ја традицију поимам као очување трајних, а не као очување прошлих вредности. И, мислим да већина од оних који такође се позивају на традицију има то у виду, само не жели да дефинише традицију, јер ми не можемо поредити времена. Ако ћемо ишта поредити, онда су то узуси демократског света који сличне механизме упражњава већ дуги низ година и не знам зашто бисмо сада затварали очи пред том чињеницом ако на неким другим пољима погледа упртог у те демократије неводимо то као пример и као неку врсту парадигме.

Оно што је за мене овде најважније, то је да је у већини од тих дискусија преовладавао један патос који мени мора да буде близак зато што се ми обраћамо српском јавном мњењу. Али, долази до једне опасне замене теза. Овде неки директно говоре о томе да је демократија безобална слобода.

Мислим да се онда добуко не разумемо. Ово сасвим озбиљно говорим. Демократија није безобална слобода. Она је врло чврсто омеђена слобода и свако ко говори о томе, да се спречава слободарски дух, заправо говори о томе да не разуме дух демократије, или да тај термин злоупотређува искључиво у ускостраначке и партикуларне сврхе.

Дакле, по мени је овде веома озбиљна ствар у питању утолико што, пре свега, расправа је тако текла, да смо доводили људе у питање, доводили смо појединце у питање, који су у овом тренутку недоводљиви у питање, јер су они директан израз воље народа који их је гласао. Осим тога, ми смо ту Владу овде потврдили, ми чланови Скупштине и не можемо их појединачно доводити, ни у једном сегменту, у питање.

Расправа о томе да ли неко има одговарајућу школску спрему, или не, опет је изван меритума овог проблема. Ја идем у меритум, као што је и мој претходник говорио, а то је аутономија, која по мени, ничим није доведена у питање. Доведена је аутономија, колико се схвата као могућност злоупотребе појединих институција, од којих се прави фетиш за неке појединачне ускостраначке партијске, или било какве извануниверзалне принципе.

Дакле, то је оно што је за мене у овом тренутку фундаментално и није уопште проблематично, што ви можете да осетите да ми глас подрхтава. Пре свега, због тога што је озбиљна ствар и што ја имам право на патос, као што га имају и моји претходници, јер се обраћам народу који је мене изабрао. Осим тога, не видим никаквог дубоког разлога, осим оног који је у домену еристике, начина да се убедите у нешто у шта не можете да се убедите. Код 25 опонената овог нацрта, постоји реч да они апелују на јавно мњење да убеди Владу. Пазите, било ко располаже демократским аргументима, не жели никог да убеди. Управо ви убеђујете "бабинином", под знацима навода, разуме се. Ово није никаква оштра реч упућена на ваш рачун.

Врло је симптоматично да ви немате жељу да уверите нас који мислимо другачије, него да нас убедите. Јер, ако желите да нас уверите, ако имате уверења, ви ме можете разуверити. Ако имате убеђења, не постоји у српском језику глагол разуверити.

Према томе, потезете за једним аргументом који није у самој суштини, у сржи расправе, него изван ње, што је, кажемо, једна вештина. Али, неко је овде у обавези да каже да та вештина служи за једну манипулацију, која, такође, има своје политичке циљеве и политичку сврху. Ако су многи допустили себи лични тон, ја сам такође био неко ко је чедо Београдског универзитета, али сам свој слободарски дух испољивао на страницима "Студента", као најмлађи уредник "Студента", на страницима "Видика", "Гледишта" и других часописа. Али, ми је фундамент мог слободарског духа био универзитет који ми је обезбеђивао специјалистичко знање, да могу, на одговарајући начин, пре свега, да артикулишем и уобличим свој слободарски дух. Слободарски дух, не значи, одсуство било какве одговорности, поготову у овом историјском тренутку.

Мислим да из тих разлога говорим о овим мањкавостима. По мом дубоком уверењу ако се Влада са добрим разлозима позвала на својим, понављам, и то је парафраза речи чувеног професора Гамса, она тиме јача на глобалном плану: етос рада, етос одговорности и етос дисциплине. Сва та три принципа ми до сада нисмо имали управо због тога што је универзитет био, на одређен начин, пун тих реликвија самоуправљачког, или самоуправног духа, како год хоћете.

Према томе, следи се нешто што је у духу управо глобалних тенденција које су везане за транзицију, за финансијско монетарне односе. Дакле, говорим о томе, да се јача одговорност, дисциплина за оно што се ради, а да се, с друге стране, мотивишу они који желе да разбију свој специјалистички дух, како би дали свој пуни допри-

нос развоју друштва и развоју демократије, коју, понављам, морамо схватити и разумети као строго омеђен простор у коме постоје одговарајућа правила, а не као ничим ограничenu слободу коју ми треба овим законом, на који било начин, да ојачамо.

Многи су рекли да имају добре намере, стављајући своје примедбе на овај нацрт закона. Ја о њему, када говорим о меритуму, видим само добре стране и то са тачке гледишта, спреман, разуме се, и отворен за сваку критику, али сам затворен за сваку врсту претње која може бити уобличена са ове стране, с тим што бих додао, да постоји она чувена изрека да је "и пут у пакао, врло често поплочан добрим намерама", и да нисмо у прилици да критикујемо Владу на начин који говори да управо ми, универзалне принципе подређујемо ускостраначким и политичким принципима.

Зоран Милошевић: Даме и господа народни посланици, пред нама је Предлог закона о универзитету. Хтео бих своје излагање, пре свега да усмерим на поједине сегменте овог закона.

У овом предлогу закона предвиђа се једно комплетно уређење универзитетског система. Наиме, овај предлог закона веома прецизно и јасно цео универзитетски систем, са аспекта својинских односа, посматра из два дела.

Први део је управљачки део, док је други део образовни део. У првом, управљачком делу, предвиђено је уређивање прилично хаотичног стања. Ректори и декани ће представљати пословодне органе универзитета које именује Влада. То право Влада поседује у самој чињеници да она као извршни орган власти има право да одлучује ко ће и на који начин располагати државним новцем на универзитету. Ректори и декани имају права и дужности директора предузећа и самом чињеницом да је у овом предлогу закона заступљен један тржишни моменат, наиме, који до краја либерализује оснивање приватних универзитета, тако да свако ко се буде налазио на челу државних универзитета, мораће тржишно да размишља, јер, пре или касније биће суочен са конкуренцијом.

Са друге стране, имамо образовни део којим је овим предлогом закона прописано комплетна аутономија, која се односи на самосталност доношења наставних планова и извођења наставног и научноистраживачког процеса на универзитету, односно на факултету.

У стручним органима, као што су наставнонаучно веће, ректори и декани немају право гласа. Уређујући ова два дела, овим предлогом закона се предвиђа повећање ефикасности и ефективности комплетне делатности која се одвија на универзитету. Са једне стране се смањује администраирање управљања, док се са друге стране врши једна позитивна селекција међу студентима, тако што се афирмишу највреднији, најспособнији студенти.

Иначе, за крај бих још хтео да истакнем два члана закона који су по мени јако битна, поготову за нас студенте. Значи, то је члан 46. закона, којим се предвиђа слободно прописивање од стране универзитета испитних рокова и члан 165. закона, који каже, да упис у наредну 1998/99. годину у погледу услова и начина плаћања не важи за овај закон.

Предраг Живковић: Србија данас има пред собом врло велике одлуке и потребу да на глобалним питањима донесе једино исправно решење. На данашњем питању уочљиво је да са овим Нацртом закона нешто није у реду. То се чује на улици, на универзитету, па и у Скупштини. Да је предлог био добар, не би се дигла толика прашина, како неко каже. То није прашина, господо, него брига

за решење које се, можда, донело пребрзо, и у погрешном тренутку.

Имам предлог да се ово повуче. Други предлог – ако је неком стало до политичког утицаја на студенте и професоре, нека отвори приватне факултете и универзитете и по својој политичкој вољи нека поставља ректоре и даје динамику студентима како да брзо завршавају факултете. Број уписаних ће бити одговор да ли је та политичка странка успешно све то организовала. Предлажем да овај традиционални универзитет оставимо да живи по неким другачијим принципима.

Нинослав Стојадиновић: Није реплика, без бриге.

Даме и господа, народни посланици, уместо да Влада Републике Србије искористи огромне потенцијале универзитета и да се укључи у решавање кључних и стратешких проблема од интереса за развој Србије и укључивање Србије у свет, уосталом подсетићу вас на изборни слоган господина Милутиновића "и Србија и свет", универзитет је био потпуно искључен из формирања Закона о универзитету, дакле, Закона који директно регулише материју његовог функционисања.

Шта се десило? Неке тајне експертске групе формирале су Закон и резултат је следећи.

(добацивање из сале).

Па, нисмо објавили господине Баки. Молим вас немојте то, оставите то за вашу радњу.

Резултат је следећи. Уместо закона заснованог на позитивним искуствима и традицијама српских универзитета и савременим трендовима развоја универзитета у свету, добили смо један закон који апсолутно гуши аутономију универзитета и своди универзитет на јавно предузеће.

Жао ми је што овде није министар за науку и технологију, господин Ивковић, који је лепо дискутовао о овом закону, о аутономији, о свему, али је заборавио да су институти који су у надлежности Министарства за науку и технологију организовани слично јавним предузећима и да је тамо присутан знатно већи степен аутономије.

Даме и господа, желим да кажем да се у Министарству за науку и технологију формирају комисије на нивоу Министарства за различите области и дисциплине науке, да се избори тако врше, јединствени за целу Србију (само ви додајте, само ви додајте) и да је тај Закон о науци и технологији прецизирао услове избора, нумерички. Значи, зна се који су услови за поједина научна звања, број радова, часописи, итд. Ако институти, који су налик на јавна предузећа по садашњем закону, могу да имају тај степен аутономије, па ваљда то заслужује и универзитет.

Чуди ме да господин Ивковић није приметно да у овом закону нема нигде научних института.

Овај закон је, тобоже, да би се искључиле установе као што су библиотеке и томе слично, они бивши марксистички центри, из састава универзитета искључио и научне институте. Не заборавите даме и господа, да су научни институти у Србији база, како кадровска, с обзиром на број истраживача, тако и експериментална за спровођење основних студија, а посебно постдипломских магистратура и доктората.

На овај начин институти су посебно искључени и то је веома лоше за једну овако малу земљу, која има додуше шпине и у науци и у образовању. То је катастрофа, јер тај троугао – универзитетско образовање, наука, привреда, сада више не постоји.

Овде су основне премисе Закона деполитизација универзитета и повећање ефикасности студирања. Уместо деполитизације, добили смо протеривање самоуправљања, како каже уважени потпредседник Републике владе господин Марковић, добили смо нешто друго. Нисмо протерали самоуправљање, јер самоуправљања на универзитетима није ни било. О изборима су одлучивала научна и стручна тела, наставнонаучна већа, која сачињавају доктори наука и по један представник катедре, који може да буде магистар. Према томе, то није самоуправљање.

Значи, ми смо на овај начин, тиме што декани имају комплетна овлашћења, извршили тоталну политизацију универзитета. Уместо квалитетних људи бираше се подобни људи. Размислите о томе. Наше дипломе су признате широм света и како неко рече, не волим да употребим ту реч, производ, али као професор универзитета знам да су наши кадрови признати и препознатљиви широм света. Наши студенти са просечном оценом седам и по, а средња просечна оцена седам и по је у аргументима Владе за поощравање критеријума студија, су изузетно добро прихваћени у свету и запошљавају се на свим универзитетима широм света.

Према томе, овде идемо на тоталну политизацију. Уместо квалитетних професора бирамо подобне професоре. Имали смо ту категорију морално-политичке подобности у време владавине комунизма, али и тада су они били у стању да послушају и да изаберу најквалитетније. Тада се дешавало да декан и продекан буду људи који нису организовани.

Што се тиче ефикасности студирања основна премиса је била поощравање услова. Заборавило се на стандард и квалитет наставе у уписну политику. Господин Николић је поменуо неке проценте. Каже да 90% завршених средњошколаца уписује факултет. Да ли то ради веће факултета и декани факултета? Уписну политику води Влада Републике Србије. Био сам декан пет година. Сталоно су после тзв. пријемног испита, у ствари то је био класификациони испит, стизали дописи из Министарства и из Владе да повећамо број студената. То је политика свих влада социјалиста и сада ове коалиционе владе.

Према томе, уколико се уписна политика не промени, нема ништа од повећања и побољшања ефикасности студирања. Друго, веома битан фактор за ефикасност студирања је стандард наставе и квалитет наставе. Једна компонента тога је опрема лабораторије, а зна се ко утиче на то. Ту је Влада и Министарство просвете, који треба да обезбеде средства, а зна се да неколико година факултети у Србији не добијају средства за материјалне трошкове. Понављам, факултети не добијају та средства, већ из зарада финансирају материјалне трошкове и лабораторијске вежбе.

Следећа компонента је квалитет наставе. На овај начин, како предлагете, квалитет професора неће да се побољша. Према томе, остаје једино оно што сте предложили – поощравање режима студија, где сте смањили и број рокова и број предмета који студенти могу да пренесу у наредну годину. Међутим, господине Тодоровићу били смо на Одбору два пута. Знате шта сам ја предлагао, знате шта сте ви предлагали, знате шта сте причали.

Међутим, изненада преко ноћи удварањем политиком коалиционе владе тзв. владе националног јединства уместо поощравања услова за које смо били, али смо сматрали да није време за то, одједном су услови студирања ублажени. Уместо четири рока, како је у важећем закону, појављује се пет рокова.

Ово је због неких који не знају ове бројеве коректно да изговарају. Уместо једног заосталог испита – два – три итд. број се повећава за један. И, ту је учињен неки уступак, везан за нову категорију финансирања, да једна година када се понови може да се врати са неким просеком итд.

Даме и господа народни посланици, основне премисе, основни мотиви за овај нови закон не могу да се оспоре.

Морам нешто да кажем на крају, сви помињу – где сте били, имали сте прилике да амандманима поправите закон. Ако је нешто базирано на темељима који су лоши, не може шминкањем, кречењем да се поправи. Темељи овог закона су изузетно лоши, они нас удаљавају од света и представљају катастрофу за младу генерацију у овој нашој Србији.

Од 200 присутних посланика за Предлог закона о универзитету гласало је 153 народних посланика, 46 је било против, 1 није гласао а уздржаних није било

ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ НА ТВ ПОЛИТИКА, 29. МАЈА 1998. ГОДИНЕ

НАРОДНА ВОЉА, ФАКТОР КОЈИ ОБАВЕЗУЈЕ

Потпредседник Владе Србије разговарао је о актуелној политичкој ситуацији у земљи; предизборној кампањи у Црној Гори, равноправности федералних јединица, смени савезног премијера, козовско-метохијаском питању, Закону о универзитету и другим текућим проблемима.

Водитељ: Поштовани гледаоци добро вече. О актуелној политичкој ситуацији у земљи вечерас ћемо разговарати са потпредседником Владе Србије, господином Војиславом Шешељем. Господине Шешеље, добро вече.

Др Шешељ: Добро вече.

Водитељ: Ви сте се управо вратили из Црне Горе. Имали сте наступе на телевизији и како оцењујете ту предизборну атмосферу, медијску ситуацију итд.?

Др Шешељ: Био сам у завршници предизборне кампање. Српска радикална странка излази на ванредне црногорске парламентарне и локалне изборе као једна од најснажнијих политичких партија, једна од три политичке партије које су успеле у свим општинама у Црној Гори да поднесу листе кандидата за локалне изборе, што је једно сведочанство снаге. Атмосфера је веома бурна, ватрена, напета, рекао бих да има извесних инцидентних ситуација. Неке од тих инцидентних ситуација режира власт у Црној Гори. Све је неизвесно пред изборе. Сва истраживања јавног мњења су обављена, али доста субјективна и мислим да она углавном повлађују интересима и жељама финансијера, наручиоца истраживања.

Водитељ: На тим истраживањима нема Српске радикалне странке.

Др Шешељ: Има, како нема?

Водитељ: Ја сам гледао Импрес.

Др Шешељ: Импрес има и тамо кажу - Српска радикална странка 2,5%, што је веома умањено и доста је субјективно. Међутим, има друго истраживање агенције "Пулс", где имамо скоро 8% и ја и говорим да су та истраживања прилагођена вољи наручиоца, а ја сам убеђен да ће Српска радикална странка прећи цензус и да ће опет бити парламентарна политичка партија. Ми на ове изборе у Црној Гори излазимо са спремним циљевима, свесни смо да нисмо најјача странка и да не можемо само освојити власт, да постоје две странке које су много јаче од нас, али Српска радикална странка пролази на изборима и мислим да без нас неће моћи да се формира нова влада у Црној Гори.

Др Шешељ на рукама црногорске полиције

Водитељ: Кажете да је било инцидентних ситуација. Многи Вас оптужују за неке раније инциденте у Црној

Гори, чак сте били депортовани из Црне Горе у Србију.

Др Шешељ: Нисам ја самог себе депортовао. Депортовала ме је власт и нисмо ми радикали изазивали инциденте. Ми смо нормално обављали сво-

Нема ограничавања: нови закон афирмише аутономију универзитета и научно наставне програме

ју политичку делатност. Имали смо један митинг у Херцег Новом где је било око 10.000 људи, крајем јула 1994. године. На митингу сам напао актуелни црногорски режим и напао тадашњег председника Владе Мила Ђукановића поименично.

У 3,00 сата ноћу упала је специјална полиција у вилу "Пераст" и буквално ме однела до Котора где ме је чекао министар унутрашњих послова са шефом државне безбедности. Ја сам одбио било какав разговор, позивао сам се на посланички имунитет, нисам хтео уопште да сарађујем са полицијом. Нисам хтео ни да идем, а они су ме буквално носили и то шесторица полицајаца до теренског возила. Тада су ме депортовали на тиватски аеродром, недуго затим довели комплетну моју породицу, одвели нас авионом за Београд, авион су вратио по Томислава Николића и његову породицу, а наше сараднике са којима смо заједно летовали, сви су били са женама и децом, стражарно су превели до границе Црне Горе и Србије. То је било једно флагрантно кршење Устава и закона, али нико није повукао никакве консеквенце. Никада никакав инцидент ми нисмо изазвали.

Ми смо увек деловали као смирујући фактор у најзаврелијим друштвеним ситуацијама, а овога пута такође ниједан инцидент није потицао од Српске радикалне странке, али се десило ноћас да су два аутомобила републичких посланика из Србије чекићима разлупана испред хотела у Бару наочиглед полиције. Очигледно је да је полиција и организовала то разбијање аутомобила, јер су били бесни што сам јуче на државној телевизији, у току трочасовног сучељавања, два пута потенцирао случај Васа Баошића, начелника Службе безбедности из Бара који је ухапшен у Италији због веза са италијанском мафијом и због директног учешћа у разним криминалним радњама. То је ражестило његове сараднике у коалицији и они су се осветили на овај начин. Онда смо имали један напад на Цетињу, али безазленије природе, псовкама, претећим изјављивањима. Та руља психопата, коју је такође неко организовао, није се усудила да приђе ближе, није се усудила да приђе на неку удаљеност са које би могла директно да нас угрози.

Водитељ: Разговарамо о предстојећим изборима. Колико Ви очекујете од мандата?

Др Шешел: Тешко могу да кажем колико очекујем од мандата. Убеђен сам да пролазимо цензус и да ћемо имати посланике. Не могу да дајем бројчане процене, јер је заиста све на изборима веома неизвесно. Мој је лични утисак да Булатовићева странка стоји нешто боље од Ђукановићеве, али да ниједна странка неће имати апсолутну већину гласова у Народној скупштини. Поред ове две странке које су настале расцепом бившег ДПС-а у парламент ће ући Српска радикална

странка и Либерални савез и ући ће странка Демократске акције, Муслиманска странка, ући ће једна од ове две странке албанске националне мањине и мислим да ће шест странака бити у новој Народној скупштини Црне Горе. Можда још нека странка успе, али тешко.

О коалицијама после избора

Водитељ: Да ли је Српска радикална странка спремна, уколико освоји неке мандате, да уђе у коалицију нпр. са ДПС-ом?

Др Шешел: У коалицију са ДПС-ом сигурно нећемо ући, са Либералним савезом такође нећемо, али ћемо сачекати изборе и не волимо пре избора да се изјашњавамо о евентуалним коалицијама. Разговор о коалицијама се води после избора. Дакле, сами са ДПС-ом нећемо, али ако се буде правила нека велика коалиција у коју уђу све странке, што је једна од могућих варијанти, тада не можемо да искључимо никога од оних који су ушли у Народну скупштину. Или ако правимо мање коалиције са неком странком са којом можемо усагласити минимум заједничких програмских циљева.

Демократску Црну Гору представљају радикали

Водитељ: Видео сам јуче наслов у "Победи" - Америка подржава демократску Црну Гору. Ко представља ту демократску Црну Гору и каква је то Црна Гора?

Др Шешел: Демократску Црну Гору представља Српска радикална странка, али не верујем да Америка подржава Српску радикалну странку. Оно што Америка подржава као демократско увек је далеко од било какве демократије. Они за које Американци мисле да су демократе или тврде да су демократе, понашају се на крајње недемократски начин.

У овој узаврелој предизборној атмосфери режим прибегава разним репресивним мерама. Видели сте да су најављивали и суђење неким политичким противницима, хапсили су неке политичке противнике, покушали да исконструирају неке вештачке афере, а у предизборној кампањи крше сва законска правила у вођењу те кампање.

Рецимо, у термину само странке које су пријавиле листу на изборима на државној телевизији имају право да приказују своје предизборне спотове, режим пушта спотове неидентификованих аутора, потписане као јувентус или нешто слично, ти спотови трају по неколико минута и директни су напад на режим у Београду. То је нешто слично ономе ако сте видели у предизборној кампањи што је "Пинк" Телевизија организовала против мене, па је емитовано на "Палми" и на "Студио Б" - "да ли сте заборавили?", али много жешће, много поквареније, много подмуклије, нешто што је неверо-

ватно и за наше србијанске прилике, иако смо раније имали читав низ случајева да се крше нека елементарна правила пристojности у предизборној кампањи. Ово је једна заглашујућа дрека, пуна претњи, пуна уцењивања, да је нешто невероватно и за балканске услове у политичкој борби.

ТВ станице под кључем режима

Водитељ: Како оцењујете медијску ситуацију? Ви сте имали наступе на неким локалним телевизијама.

Др Шешел: Нисам могао на свим локалним телевизијама. За закуп термина је било недоступно. Била је заказана емисија на Телевизији Бијело Поље, то ми је отказано. На Никшићкој Телевизији сам био, био сам на СКАЈ сату у Херцег Новом, али су нас тамо уцењивали страшно високом ценом емисије, а на Подгоричким, наводно приватним телевизијама, једноставно није било никаквих шанси за појављивање. То су телевизије сепаратистичке оријентације и на њима се протежирају политички ставови Либералног савеза и садашњег режима у Црној Гори. То су Телевизија Блу Мун и још једна друга телевизија.

Водитељ: Можда су они оснивачи, па као оснивачи телевизије вероватно хоће да прогутају свој политички програм.

Др Шешел: Те телевизије глуме да су приватне и глуме да су непристрасне, али се из њихових програмских садржаја може видети какве су заправо, а да буде интересантнија ситуација два пута сам већ гостовао на тој телевизији Блу Мун почетком марта месеца и у јануару. Два пута сам боравио у Црној Гори, а последњи пута сам имао дуел са овим Ракчевићем, председником Социјалдемократске партије која је сада једна од странака у коалицији. Дуел је трајао сат и по и Ракчевић је до ногу поражен, пре свега по питању црногорског националног проблема, националности Црногораца итд.

Тамни вилајет

Водитељ: Неки медији представљају председника Црне Горе, Ђукановића, као реформисту?

Др Шешел: Ја не знам у којој је мери он реформиста, а оно што је за нас као опозициону странку у Црној Гори важно, то је да је дошло до распада владајуће политичке партије. У свему томе, оба крила једно друго оптужују и на чистину излазе многе ствари за које раније нисмо знали. Оне карактеришу досадашњи режим у Црној Гори.

Друго, те реформе се не осећају нигде, фабрике не раде, економска ситуација је гора него у Србији, био сам, рецимо у Жабљаку, Шавнику и апсолутно ништа не раде. У многим другим местима ситуација је, такође, критична. Један слој људи живи од трговине, пре свега нелегалне трговине, шверца,

размеђу се огромним богатством, а маса људи живи у великој беди.

Реформе се не осећају нигде, то је веома лош систем приватизације, сличан ономе који је проведен у Србији, према програму Анте Марковића, где је дошло до велике отимачине друштвена богатства, а приватизација је провођена чистом папирологијом.

Велика богатства су отишла у приватне руке, а држава није узела ништа конкретно за то, никакав новац, размахао се један круг моћника, којима је све дозвољено, за које једноставно закон не постоји, и који су у ситуацији да процењују друге људе, да уцењују, има доста бахатог понашања, а то је све продуковано од стране режима.

Пала неспособна Влада

Водитељ: Ваша странка је рушила и премијера Панића, а који су разлози били да сада ваши посланици, са осталима, изгласају неповерење Контићу?

Др Шешел: Ми никада нисмо били за Контића, од 1993. године, па наовамо. 1993. године смо први пут кренули на обарање Контићеве Владе, та седница никада није одржана, али наша иницијатива је постојала и када је Контић биран после избора 1996. године, опет смо гласали против њега и дочекали смо прву прилику да постоји сагласност и других великих странака у Савезној скупштини, да се напоскон његова влада обори и то је урађено. Све што сам имао да кажем лоше о Контићу, о његовој влади, рекао сам док су били на власти, док су били снажни и моћни. Сада када је већ пао и када вероватно више никаквог политичког значаја неће имати у нашој земљи, било би бесмислено, али та Влада једноставно је заслужила да буде оборена, јер се показала крајње неспособна.

Водитељ: Ви сте у једној изјави рекли да сада као потпредседник Владе Србије не желите да нападате неке људе, које бисте напали, да сте само председник Српске радикалне странке.

Др Шешел: Не могу на исти начин да нападам. Једно је ...

Водитељ: Колико вас обавезује та функција?

Статус опозиционара не обавезује

Др Шешел: Обавезује много, не могу да нападам онако директно, не могу да гађам у чело личност, морам да се поставим на другачији начин, а проблем увек критикујемо на исти начин који се указује у друштвеној стварности, али опозиционар себи може да приушти много већу слободу.

Ваши Водитељ: Да, али многи ће вам приговорити, ево, сада, Шешел је дошао на власт, сада се променио.

Др Шешел: Мора наступ да буде другачији, неће то нико да замери, не могу ја сада као политичар владајуће

странке да нападам на исти начин своје политичке противнике, како сам то могао да радим као опозиционар. Статус опозиционара ме не обавезује много и можете да идете директније на личност, можете да користите теже изразе итд., али као политичар режима, не можете.

Водитељ: Не, ја нисам мислио на СПС.

Др Шешел:... са једне стране говорите као политичар.

Водитељ: Него, рецимо на Душана Михајловића из Нове демократије.

Др Шешел: Молим Вас, СПС је наш политички партнер и не долази у обзир уопште док траје Влада народног јединства, да их нападамо.

Водитељ: Ја нисам мислио на СПС.

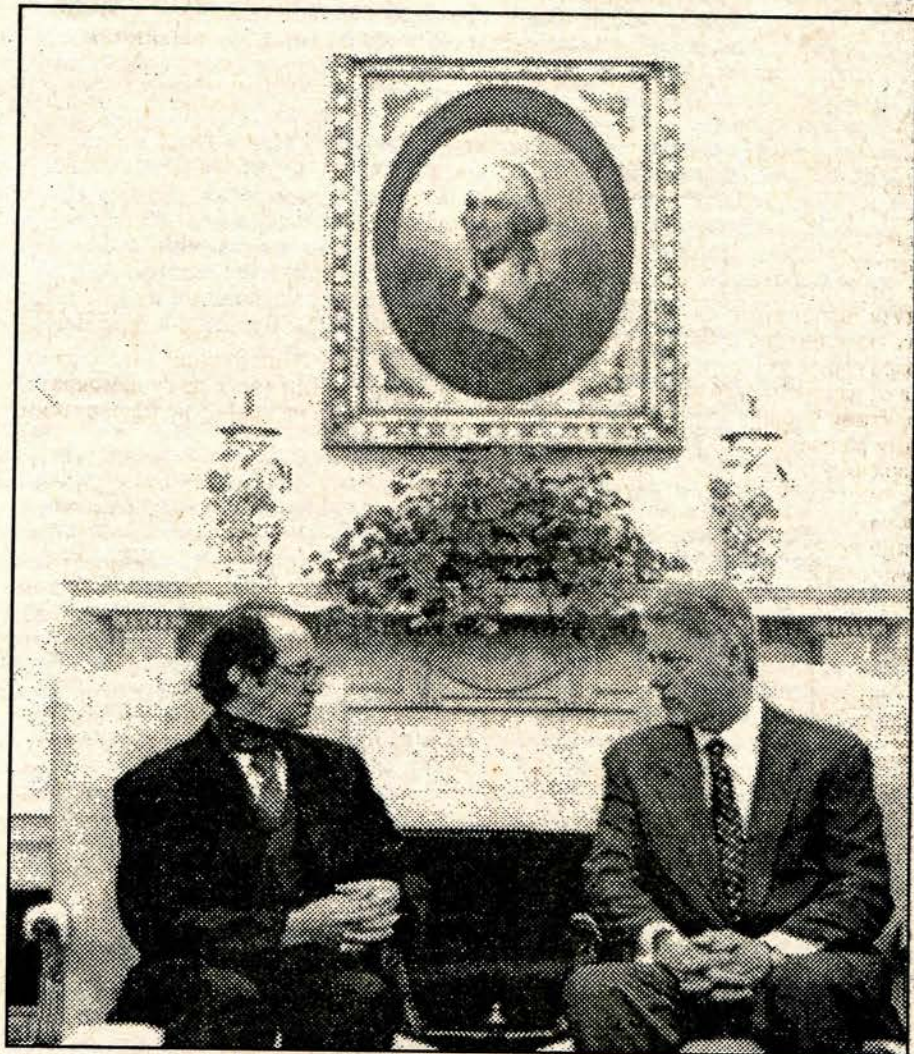
Др Шешел:... али, и конкуренцију не могу да нападам на онај начин на који сам то радио као опозициони политичар. За Душана Михајловића, могу да кажем да припада неозбиљној политичкој странци, да је оријентација те странке издајничка у односу на српске националне интересе, али не могу да сада лично неке квалификације ту лепим, које бих могао као опозициони политичар.

Опозиционар има много већу слободу деловања, јер нема одговорност за успех државне власти, за вођење државе. Политичар из власти, мора сасвим другачији приступ у томе да има, али се ништа у нашој идеологији Српске радикалне странке није променило, у нашој програмској оријентацији све је остало исто.

О Савезној влади – радикали долазе

Водитељ: Ви сте у једној изјави рекли да, да разговарамо мало опет о Савезној влади, Ви сте рекли да Савезна влада, мора да има широку скупштинску основу и значи ли то да ће радикали захтевати да уђу у Савезну владу...

Др Шешел: Нисам рекао да мора да има широку скупштинску основу. Оно што Савезна влада мора да има, то је већинска подршка у Већу грађана и у Већу република, више од половине посланика мора да подржава ту Владу, да би Влада опстала, али је пожељно да има што ширу скупштинску основу, а што се тиче Српске радикалне странке, ми смо већ договорили са премијером Булатовићем наш улазак у

Сепаратиста у Вашингтон—сепаратиста из Вашингтона: нема решења за косовско питање, док Запад подржава шиптарски сепаратизам

Владу и мислим да ће се то негде по-
ловином јуна...

Водитељ: Ако уђе и СПО?

Др Шешељ: Ми никада нисмо искључивали учешће посланика СПО-а, уколико они прихвате програмску оријентацију Владе и ако се сећате, ми смо до задњег момента инсистирали да они учествују у Републичкој влади. СПО је правио проблеме, он је своје учешће условљавао нашим неучешћем, што је бесмислено у политичком понашању и сада се чују њихове изјаве, да они неће учествовати у Савезној влади, ако учествује Српска радикална странка. Ко им је крив, учешће Српске радикалне странке већ је договорено у Савезној влади и тешко да Савезна влада може рачунати на упоришта и у Већу грађана и у Већу република и комотну већину без Српске радикалне странке. Без Српског покрета обнове некако се и може, али без Српске радикалне странке, скоро никако се не може, поготову сада ако уђемо у Скупштину Црне Горе и ако будемо имали своје посланике у Већу република Савезне скупштине из Црне Горе.

Све у једном примерку

Водитељ: Премијер Булатовић највише је обједињавање службе безбедности, затим јачање радио и телевизије Југославије из Црне Горе, а из владајуће странке се чују оптужбе, да је то унитаризација.

Др Шешељ: Српска радикална странка је од почетка унитаристичка и централистичка политичка партија, и ми бисмо ишли много даље у свему томе. Ми смо за принцип - једна држава - једна Народна скупштина - један председник Републике - једна Влада, једна војска, једна полиција. Сви смо ми један народ - Срби.

Наравно, живе и националне мањине којима не споримо ни једно право и нема никаквог разлога да наша земља буде федерално уређена. Међутим, федерализам је за нас затечено стање, док не постигнемо консензус довољног броја политичких партија, по питању радикалних уставне трансформације и остаје федерализам, али у оквиру федералног уређења, морамо се борити да одстранимо све конфедералне елементе.

Ако Америка има јединствену савезну полицију, федерални истражни биро - ФБИ, зашто то не би имала Савезна Република Југославија? То не значи да ће федералне јединице остати без своје полиције, јавна безбедност остаје у надлежности федералних јединица, служба државне безбедности у савезној надлежности и ништа природније од тога нема. Српска радикална странка ће таква настојања подржати. Против тога се буну и садашњи актуелни режим у Црној Гори, јер је угрожен његов монополизам који он љубоморно чува.

Централна власт њима одговара када треба своје обавезе према Црној Го-

ри испунити, а када власт у Црној Гори треба да испуни обавезе према централној власти, онда је она на то глупа, она то одбија и покушава да онемогући наплату царине, покушава многе друге ствари да уради које доводе у питање заједничку државу.

Равноправност република

Водитељ: Много се говори о равноправности република, како Ви видите равноправност Србије и Црне Горе у федерацији?

Др Шешељ: Оне су правноправне, после овог Устава и равноправне су фактички. Онокако је то Устав прописао - у Већу грађана постоји принцип један човек - један глас, приликом избора народних посланика, али је извршена извесна корекција у односу на Црну Гору, па је квота посланика која долази из Црне Горе повећана на 30. У Већу република су потпуно равноправне и једна и друга федерална јединица, имају по 20 посланика, а по Уставу Веће република је равноправно са Већем грађана и закони се доносе и друге одлуке само сагласношћу оба већа. И та равноправност Црне Горе се не доводи у питање.

Има једно накарадно схватање које се појављује код садашњег руководства у Црној Гори, да равноправност федералних јединица значи равноправност режима. Они су далеко од сваке помисли, да не мора иста партија бити владајућа у Црној Гори на савезном нивоу. А то што је Демократска партија социјалиста владајућа у Црној Гори, не значи да она не може бити опозициона на савезном нивоу и они доводе у питање Савезну владу и не учествују у тој влади, а нуђено им је да учествују. Булатовић је и њих звао на консултације.

Они морају да се навикну, иако Устав каже, по правилу, ако је председник Републике из једне федералне јединице, председник владе из друге федералне јединице то правило не мора увек да се примени, у случају Милана Панића и Добрице Ђосића, то правило није примењивано и то није било кршење Устава. Овог пута је примењено и председник Републике је из Србије, председник Владе из Црне Горе, а ко ће бити председник Владе из Црне Горе, не сме да зависи од воље режима у Подгорици, него од тога за кога је већина посланика у оба дома Савезне скупштине. Могао је председник Владе бити из Српске радикалне странке из Црне Горе, могао је бити нека ванстраначка личност, то нема никакве везе, са актуелном влашћу у Црној Гори.

Усаглашавање устава

Водитељ: Господине Шешељ, примили смо једну информацију посредством Танјуга да је Савезна влада покренула процедуру усаглашавања Устава република са Уставом федерације.

Др Шешељ: Било је крајње време да се то уради, а Контићева влада никако није улазила у тај проблем, у тај посао. Заиста су у несугласности Устав Србије и Устав Црне Горе са Савезним уставом и они се морају ускладити.

Знате, 1990. године, када је доношен садашњи Устав Србије, донешен је под претпоставком да је могућ потпун распад државе и осамостаљивање Србије у авнојевским границама. Тај устав имао је све елементе, који је омогућавао Србији да настави да функционише као независна држава. Пошто је 1992. године ипак сачувана заједничка држава Србије и Црне Горе, неке одредбе Устава Црне Горе једноставно су неодржаве (то да председник Републике може да прогласи ванредно стање, да прогласи мобилизацију, да Република може да објави ратно стање итд.), то је нешто што је потпуно у колизији са савезним прописима, са Савезним уставом и са Савезним законом о народној одбрани.

Постоји читав ред одредби Републичког Устава Црне Горе које су такође у колизији, и то мора да се усклађује.

Водитељ: Господин Ђукановић је изјавио да косовско питање, пре свега, треба третирати као питање демократских односа, а не територијално питање.

Др Шешељ: Па то је једна фраза. Шта значи то - питање демократских односа, како ће те ви убедити албанске сепаратисте да је то питање демократских односа, или албанске терористе? На делу је покушај сепаратистичке побуне, па делује тероризам. Са тероризмом нема разговора, тероризам се мора уништити, а дијалог се може водити са свим политичким партијама, без обзира каква је њихова идеолошка или политичка оријентација, па према томе и са албанским политичким партијама, које су очигледно сепаратистичке организације. Али, дијалог којим се неће дирати у Устав Србије и у законе који су важећи.

Што се тиче Ђукановића, ја му не бих замерио толико на изражавању ове фразе да је то демократско питање. Ја му замерам то што се више пута јавно залагао за интернационализацију косовског питања, што је тражио међународно посредовање, а то би било катастрофално и са Србију и за Савезну Републику Југославију. То је проблем његовог понашања око Косова и Метохија.

Косовско-метохијски синдром

Водитељ: Како видите решење косовског питања? Сви кажу - дијалогом, дијалогом. Наравно, сви смо ми за дијалог, за демократски начин решавања косовског питања, међутим, како га решити?

Др Шешељ: Косовско питање се не може успешно разрешити, све док западне силе подупиру албанске сепаратисте. Ми смо пре неколико дана објави-

ли специјално издање листа "Велика Србија". У њему смо штампали све релевантне документе Уједињених нација, Конференције о европској безбедности и сарадњи и Савета Европе, који се тичу положаја националних мањина и позвали смо владе САД, Велике Британије, Француске, Немачке и Италије, да нам до 15. јуна одговоре (и свим амбасадама смо у Београду поделили по три примерка те "Велике Србије") - да нам одговоре: шта је то: што Савезна Република Југославија, или Србија, не поштују, а прописано је међународним актима, кад је реч о правима националних мањина.

Једноставно, нема ништа што код нас није у пракси остварено, а мис мо чак превазишли и оно што је прописано тим међународним документима. Код нас су националне мањине добиле много више права, него што је предвиђено у међународном јавном праву, али, оне и не говоре шта је то што ми не поштујемо. Оне траже дијалог, уз њихово посредовање.

Западне силе траже да нам оне скроче судбину, а та судбина је лукаво смишљена, да Косово и Метохија буду посебна федерална јединица у саставу Савезне Републике Југославије. У правој фази, да један режим из Приштине који је под западном контролом и један претпостављени режим из Подгорице, под западном контролом, преко савезних органа власти успоставе поново принудну управу над Србијом, као што је то било у Титово комунистичко време и да у једном тренутку у Србији буде толико неподношљиво, да она крене у растурање Савезне државе и да сви кажу - ево, ми смо хтели федерацију, ми смо хтели очување Савезне Републике Југославије, али Србија је то све разбила.

То је лукаво замишљено, да се одцепи Ково и Метохија, да постану саставни део Албаније у перспективи, а да се Србија осуди као главни кривац што је до тога дошло.

Дијалог српских власти са Шингарима

Водитељ: Како ви оцењујете сусрет господина Милошевића и господина Ругове?

Др Шешел: Па, тај сусрет је на неки начин отворио дијалог српских власти са албанским политичким партијама. Сасвим је нормално да председник Савезне Републике Југославије позива представнике политичких партија на разговор да их консултује о општим политичким питањима, о унутрашњим политичким, економским и социјалним проблемима.

Обично председник Републике треба да разговара са представницима парламентарних политичких странака. У овом случају, ниједна од албанских политичких партија није до сада излазила на изборе, и не знамо заправо, нема доказа која је најјача, која је ле-

гитимни представник већине припадника албанске националне мањине.

У овом случају Ругова је претпостављени представник већине Албанаца који живе у нашој земљи, али је добро што је до тог дијалога дошло. Почео је и дијалог између представника Владе Републике Србије и представника албанских политичких партија и ту су Американци покушали директно да се умешају.

Амерички амбасадор из Скопља је дошао у Приштину, хтео је да уђе у салу где се воде разговори, међутим, представници Српске владе су то категорички одбили. Један од њих је отишао са њим да се рукује тамо, да се куртоазно поздрави, али у сали где су вођени разговори, где је вођен дијалог, није било странаца. Нико од странаца није седео за оним столом, за којим се разговарало, и то је оно што је за нас битно.

Посредници идите кући!

Јер, кад се први пут странац појави, то вам је као оно што се десило након Брионског састанка, на седници Председништва бивше СФРЈ. Дошао је Ханс Вандер Брук на седницу Председништва бивше СФРЈ и практично се претворио у председавајућег на тој седници и једног тренутка, кад се странци умешају, онда томе нема краја.

И друго, у нашој јавности постоје погрешна тумачења појма посредовања, као категорије међународног јавног права. Многе новине и многи политичари, незналице из садашњих опозиционих политичких странака, кажу - ево, већ је било посредовање, дошли су Холбрук и Гелбард. То није посредовање по слову Међународног јавног права. Дошли су Холбрук и Гелбард у Београд, разговарали са Слободаном Милошевићем, са Живорадом Јовановићем и са још неким политичарима.

Отишли су у Приштину, разговарали са представницима албанских политичких партија. Они су на изврстан начин утицали на представнике албанских политичких партија и да дођу у Београд, и да отпочне овај дијалог, али то није посредовање. У међународном јавном праву није посредовање у случају када се две компаније посвађају, па дође трећа да их мири. У међународном јавном праву је посредовање када посредник, изабран сагласношћу обе стране, практично председава, кад је медијатор расправе и модератор, на крају крајева.

Али, то посредовање је заправо једна врста арбитраже и у случају да се стране не могу договорити о неком питању, о неком проблему, кључна је улога посредника, поготову када иза посредника стоје велике силе, када стоје међународне организације. Посредник је, практично, ту једна од стране у преговорима.

"Коалиција Војводина" шака јада

Водитељ: Како ви оцењујете позиве коалиције Војводине да се са њима разговара?

Др Шешел: Па, то је смешно. Како може да зове Владу Србије неко ко представља врло малу политичку снагу у Војводини? Знате, од коалиције за Војводину јача је Српска радикална странка, јача је Социјалистичка партија Србије, јача је Југословенска левица, по броју гласача у Војводини. Како они нас могу позвати да разговарамо о Војводини? Па ми смо представници Војводине, ми смо представници народа који живи у Војводини, грађана, већински представници грађана, и са ким ми да водимо дијалог онда?

Грађани Војводине су нашим странака дали право да их заступују у Народној скупштини Србије. Није ли сличан позив, рејмо, Коалиције за Санџак, која нема ниједног посланика, или неке коалиције, односно Коалиција Шумалија (да ли се тако зове?), то је страшно, смешно, двојица-тројица људи, које предводи онај издајник Иван Ђурић, који је тражио да се бомбардује Београд, потписивао неке петиције.

Ето, нашла се тројица психопата и они позивају на дијалог. Кога позивају на дијалог? Знате, демократија подразумева демократску форму и демократску садржину. Шта је у овом случају - демократска садржина. Пре свега, она се манифестује бројем гласова који нека партија освоји на изборима. Онај ко има иза себе велики број гласова, има и формално право, и суштинско, да говори у нечије име. Онај ко нема ничије гласове кога може да заступа? Може најзвучније име да има, он не представља ништа. Била је нека странка Савез свих Срба света и никада није могла да изађе на изборе, а мислим да су 1992. године учествовали, нису добили пар стотина гласова.

Закон о универзитету

Водитељ: Председник Републике Србије, господин Милутиновић према информацији ТАНЈУГ-а потписао је Закон о универзитету. Како Ви оцењујете тај закон и који су основни разлози да се донесе тај закон?

Др Шешел: Донели смо један веома добар Закон о универзитету, рекао бих напокон после више покушаја. Закон ће се одмах применити у пракси. Било је различитих шпекулација у јавности, те председник Милутиновић неће потписати, те вратиће га на поновно претресање у Народној скупштини итд., те постоји сукоб међу коалиционим партијама у Влади народног јединства, нема шта жута штампа није објављивала. То је бесмислено.

Прво, око овог закона постигнута је потпуна и апсолутна сагласност свих странака које учествују у Влади народног јединства, Српске радикалне странке, Социјалистичке партије Србије и

Југословенске левице. Закон је на Влади усвојен једногласно. Народна скупштина га је усвојила огромном већином гласова и никаквих размимолажења међу нама по том питању није било и сасвим је нормално да га је Милан Милутиновић потписао, јер је то један добар закон коме се не може један озбиљан приговор уложити.

Наравно, било је неких примедби које смо прихватили, било је неких захтева. Ја сам се суочио са неким од тих захтева, рецимо у телевизијској емисији БК Телевизије захтева за више испитних рокова. Ми смо прописали у првобитној верзији минимум три испитна рока, али смо дозволили сваком факултету да сам одређује колико ће бити, а ми смо прописали само минимум. Сада смо тај минимум повећали на пет, али остаје могућност да факултет практично сваког месеца уводи испитне рокове.

Ја мислим да би било паметно да се уведе један јулско-августовски испитни рок, па да један број предмета може да се полаже у јулу, а један број предмета у августу. Довољно је да професори универзитета имају месец дана одмора, па ће се распоредити и пола ће ићи у јулу, пола ће ићи у августу, па да студенти могу и у летњим месецима да испољавају већи број испита.

Дакле, постоји практична могућност неограниченог броја рокова и сада је то ствар студентских удружења, њихових представника у управним одборима да се изборе и да се уведе што више испитних рокова, да се режим студија прилагоди њиховим потребама. С наше стране морамо све да учинимо да студентима олакшамо студирање, а они са своје стране морају да покажу да су у стању да удовоље својим обавезама.

Универзитет је државна имовина

Водитељ: Има примедби да се овим новим законом на неки начин ограничава аутономија универзитета.

Др Шешел: Уопште се не ограничава Аутономија универзитета је овим законом афирмисана. Шта је садржај аутономије универзитета? Аутономија наставног рада, дакле уопште се не мешамо у наставни план и програм, уопште се не мешамо у начин на који ће професори и сарадници изводити своја предавања, вежбе, семинарске радове, лабораторијски рад и све остало. Афирмисана је аутономија научног рада и уопште се не мешамо у научни рад. Сваки професор универзитета, сваки асистент је потпуно самосталан у свом научном раду. Да ли ће неко постати магистар, да ли ће неко постати доктор наука, какве ће то научне текстове објављивати, студије, расправе, чланке, монографије, све је то њихова ствар, ствар стручних рецензата, ствар научне јавности. Влада се апсолутно у то не меша.

Власт се меша само у проблем располања државном имовином. Универзитет је државна имовина. Влада је од народа овлашћен државни орган који се стара о располагању државном имовином, пошто Влада финансира из буџета, а народ је на изборима поверио да располажемо новцем из буџета, новцем који се створи наплатом пореза, такси, доприноса итд.

Пошто Влада располаже парама из буџета она мора да контролише како ће се те паре трошити на факултетима, на универзитетима и Влада поставља пословне органе и ништа више.

Водитељ: Значи, декан је сада пословни орган?

Др Шешел: Јесте, пословни орган факултета.

Прсти Демократске странке

Водитељ: Противници овог закона кажу да је то градација факултета и универзитета.

Др Шешел: Шта декан може бити друго осим пословни орган, шта друго може бити? Председник политичке партије? Имамо ми декане који се појављују у пракси као председници политичких партија. Рецимо, Марија Богдановић са Филозофског факултета. Она се практично поставља као председник политичке партије. Нудио сам јој дијалог на телевизији и она је одбила. Одбило је 30 разноразних професора, међу њима Светозар Стојановић, Федор Здански и многи други. 30 је одбило дијалог јер немају аргументе. Мисле да могу манипулисати студентима. Не могу манипулисати студентима.

Сада се видело да студентима не могу више манипулисати. Сада се окупиле максимално 2000 људи и не верује да их је икада било пуне 2000. Ово су протести Демократске странке. Демократска странка организује своје активности, своје симпатизере, своје чланове. Сви организатори су из Демократске странке и сви ови тзв. набеђени студентски лидери су из Демократске странке.

Демократска странка је организовала ове протесте пре свега да би се дао материјал за камере црногорске државне телевизије, па је организовано скандирање Милу Ђукановићу, на сличан начин су организовали групу грађана испред патријаршије када је Ђукановић био код патријарха Павла, па му скандирају "Мило ми смо с тобом", "Ти си наш" и то је онда државна телевизија Црне Горе више пута емитувала у ударним терминима и користила у предизборној кампањи. Да видите какве извештаје ових дана даје црногорска државна телевизија поводом тих малих митинга и демонстрација у Београду. То се на сва звона оглашава као да је изашло малтене милион људи.

Једанпут су студенти преварени. То је било крајем 1996. и почетком 1997. године. Смрзавали су се по киши, по

снегу, по хладноћи, улазили у сукобе са полицијом, из дана у дан, из ноћи у ноћ и губили су време, запостављали студије, а шта се десило?

Прво, они који су их повели на улици нису заслуживали њихову подршку. То су странке из коалиције Заједно. Какве су се показале те странке? Показале су се много горе од претходних владајућих странака у општинама где је коалиција Заједно освојила власт. Ушли су у корупцију, мито, криминалне радње. Само да видите како Драшковић и Ђинђић међусобно један другога оптужују па ће вам све бити јасно. Неко други је за њих страдао, смрзавао се, губио време, пропуштао испитне рокове и напоскон се сазнало, признао је један од директних актера да су вође тог студентског протеста биле поткупљене од страних обавештајних служби. Миодраг Гавриловић, син Слободана Гавриловића, потпредседника Демократске странке, признао је за лист "Недељни телеграф" да су добијали новац из иностранства, студентски лидери, и да су највише новца добили од фамозног Данијела Бојера, шефа америчке шпијунаже у Швајцарској. Где је отишао тај новац? У приватне џепове.

Добили су компјутере, мобилне телефоне, факсове, пејџере, па се потукли око расподеле тог новца и технике. После је све нестало. После су формирали више организација мислећи да ће опет долазити паре из иностранства. Неће, јер је ово све пропало и сада ће те стране обавештајне службе много боље да размисле пре него што следећем неком дају новац да подрива Србију. Шта је било са тим лидерима? Ништа. Један велики број је директно ушао у Демократску странку и тиме се до краја офирао, да то није био никакав ванстраначки протест.

Шта може Демократска странка да уради на београдским улицама? Да окупи 500, 1000 људи, не може више. Она се једино узда у Мила Ђукановића и због тога су упрegli све своје снаге, велики број активиста функционера Демократске странке и сада је у Црној Гори, више месеци су тамо, упрegli су се директно у пропагандни апарат, чак покушавају неке шпекулације око бирачких спискова да изведу око контроле избора и слично, то им је једина узданица, иначе несталоше са политичке сцене.

Паметни професори уважавају закон

Водитељ: Прихваћени су неки захтеви студената када је у питању режим студирања, број испитних рокова. Међутим, противници овог закона кажу да је то Влада учинила да би створила раздор између студената и професора.

Др Шешел: Не правимо ми никакав раздор. Сви паметни професори подржавају овај наш закон. То је Закон који је изгласала Народна скупштина, потпуно легална, легитимна, изражава

"Забринут" због ситуације на Косову и Метохији:
Тони Блер је Северну Ирску гурнуо у други план

вољу огромне већине грађана Србије. Има неких професора са извесним примедбама, има неких академика са извесним примедбама, али оне нису толико битне да би доводиле у питање сам концепт Закона. Може неко и да се не слаже потпуно са овим законом, али није спреман да манипулише студентима.

Амандмани за поткусуривање

Водитељ: Скупштина није прихватила ниједан од 66 амандмана опозиционих посланика.

Др Шешељ: А, какви су били ти амандмани? Можете ли да ми наведете један који је био озбиљан?

Водитељ: Добро, ја сам завршио факултет и право да вам кажем...

Др Шешељ: Ти амандмани су били попут оних амандмана које је прошле године подносила Демократска странка на Закон о локалној самоуправи. Било је више стотина, можда и више хиљада амандмана, колико их је било, знате, то су амандмани да се одузима време, да се саботира рад Народне скупштине.

Наравно, демократско право опозиционих странака је да прибегавају опструкцији, али што да ми изгласавамо њихове амандмане ако нису паметни амандмани. Сви захтеви који су били промишљени, који су били добри, прихваћени су од стране Владе и опет једногласно. Ми би прихватили добар предлог, захтев и од стране професора универзитета а не само студентата, да је било таквих предлога. Али, да остане самоуправљање на универзитету - то нећемо да прихватимо.

Знате, сва ова жута штампа се труди да посађа коалиционе партнере у Влади народног јединства. То се тру-

ди Српски покрет обнове. Шта они раде? Нападају Српску радикалну странку и нападају Југословенску левину а као међу социјалистима је већина оних који мисле другачије. Није истина. Потпуно смо једнодушни око овога. Чак, ова Влада много боље функционише него што сам ја у најоптимистичкијим прогнозама очекивао. До сада ми практично ниједног проблема

Водитељ: Значи, Ви сте задовољни са радом Владе?

Влада плови пуном паром

Др Шешељ: Потпуно сам задовољан и не могу нас завадити споља. Ако ми унутра не створимо неки проблем који би ову Владу довео у питање, не могу нас споља завадити ни лажним вестима ни дезинформацијама, ни фалсификатима, ни интригама - ничим нас не могу завадити.

Водитељ: Значи - да Влада функционише, то није козметика за јавност, него је то заиста тако.

Др Шешељ: Нема никакве козметике. Све је отворено. Имамо некад дуге састанке, када размеђујемо само аргументе, долазимо заједнички до добрих решења и тек када све усагласимо, када све проучимо са свих страна, изађемо у јавност. Ево, видите како смо се брзо договорили око ових пореских реформи. Урадили смо нешто што ниједна Влада у историји Србије није била у стању. Смањили смо стопу пореза и доприноса, на плату са 124% на 98%, за 26 поена, за 26%.

Водитељ: Али, проширила се и пореска основица.

Др Шешељ: Ми сад проширујемо пореску основицу, уводимо синтетичко опорезивање за све оне који имају просечну месечну плату од 1000 мара-

ка, изнад 1000 марака, односно 7.000 динара годишње. Дакле, вршимо прераспodelу пореских обавеза. Онима који имају мања примања, до 800 динара је стопа доприноса нешто око 70%, а у оквиру онога што је сада остало, остала стопа доприноса пореза, ми смо направили једну измену па смо повећали допринос за пензијско осигурање, повећали смо допринос за здравство а смањили директно буџетске приходе, па нас напада Демократска странка Србије, иако нису ни схватили уопште. Каже ево повећавају доприносе сад ови намети на плате. Није. У оквиру онога 98% ми смо извршили прераспodelу у корист пензијског фонда и Фонда здравственог осигурања.

Бољи дани за пензионере

Водитељ: Значи да ће бити редовније исплате пензија.

Др Шешељ: Ми смо, ево, одлучили, до краја године да се исплати свих 12 пензија и непрекидно их повећавамо. Фебруарску пензију смо повећали за 5,5%, мартовску пензију за 11%, идемо у повећање. Не можемо сад одмах да наложимо оно што је заостало. Не можемо док озбиљније не кренемо у процес приватизације. Ту нам треба неки страни партнер, да опет извршимо приватизацију неких великих фирми из друштвеног и државног сектора, али на паметан начин - за готов новац, па да створимо једну резерву новца којом би подмиривали заостале државне обавезе. Али, ево, ја вам кажем - мукотрпно, с великим напорима, али успевамо то да одржавамо и идемо са постепеним повећањем. Али, држимо под контролом цене основних животних намирница и то постижемо државним субвенцијама, а пре свега субвенцијама из Аграрног буџета.

Пресецање шверцерских канала

Водитељ: Господине Шешељ, члан Ваше странке је министар трговине, али ево видимо - нема уља у продавницама. На који начин...

Др Шешељ: Уља има али сада пресецамо шверцерске канале. Огромна количина уља, брашна, шећера и других намирница шверцерским каналима је ишла преко Косова и Метохије у Албанију и продавала за багателу. Ми субвенционисамо производњу а она цури из земље и то морамо да спречимо. Оно што држава субвенциониса не може да се продаје по субвенционираним ценама странцима. И, ово што су сада албански сепаратисти јавно закукали то је зато што ми сада имамо контролу над свим пунктовима и заустављамо тај шверц, јер је из државних резерви изашло много више и уља и других прехранбених производа који су под државном контролом цена, али једноставно нестану шверцерским каналима. Ми то спречавамо. То све мора да иде у продавнице овде, да се продаје грађанима. А, доста грађана сада

ствара залихе. Знате, имају искуство из ратнијег периода па немају поверења у то, али ја им гарантујем да ћемо да контролишемо жестоко цене основних прехранбених производа и да нећемо дозволити да дође до великих инфлаторних удара.

Нови закони

Водитељ: Само још једно питање, заборавио сам да Вас питам, о Закону о универзитету, зашто је Закон донешен сада, зар није могао да се донесе на јесен. Који су разлози, ако можете да кажете?

Др Шешељ: Закон је требало да се донесе сада да би у следећу школску годину кренули по новим законским прописима, и ово је најпогодније време за доношење тог закона. Друго, на релативно лак начин смо постигли сагласност око његовог садржаја. Постоје још неки закони на којима радимо, на којима више радимо, јер има више разних идеја. Треба да се донесе нови закон о информисању. Биће веома либералан. Треба да се донесе Закон о самоуправи, али не могу да кажем детаље о том закону...

Водитељ: Скупштина тек треба да усвоји...

Др Шешељ: Не Скупштина, него док Влада не усагласи све, али идемо на то да се изврши максимална приватизација медија. И да се поједностави сис-

тем регистрације итд. А, видели сте, и као странка смо имали категоричан став да се мора ићи на либерализацију доделе фреквенција. Добили смо обећања Савезне владе да ће и ови који су одбијени у првом турнусу по питању добијања фреквенција, да имају рок од месец дана да допуне документацију. Тако је објашњење које смо добили - документација им није била комплетна. И, оборена је висина такси за 75%, што је добар потез и мислим да то доводи медије у равноправан положај.

Али, такса ће морати да се плаћа. Они тврде сада да неће да плате ништа. Варају се ако мисле да ће тако да прођу. Мораће да плате или неће моћи да користе фреквенције. Фреквенција је природно добро, мора држави да се плати и држава онда тим новцем располаже, да своје обавезе испуњава за дечје додатке. Знате, нама касне дечји додаци по годину дана и морамо остварити приходе да бисмо остварили те дечје додатке. Пензије, здравство, школство итд.

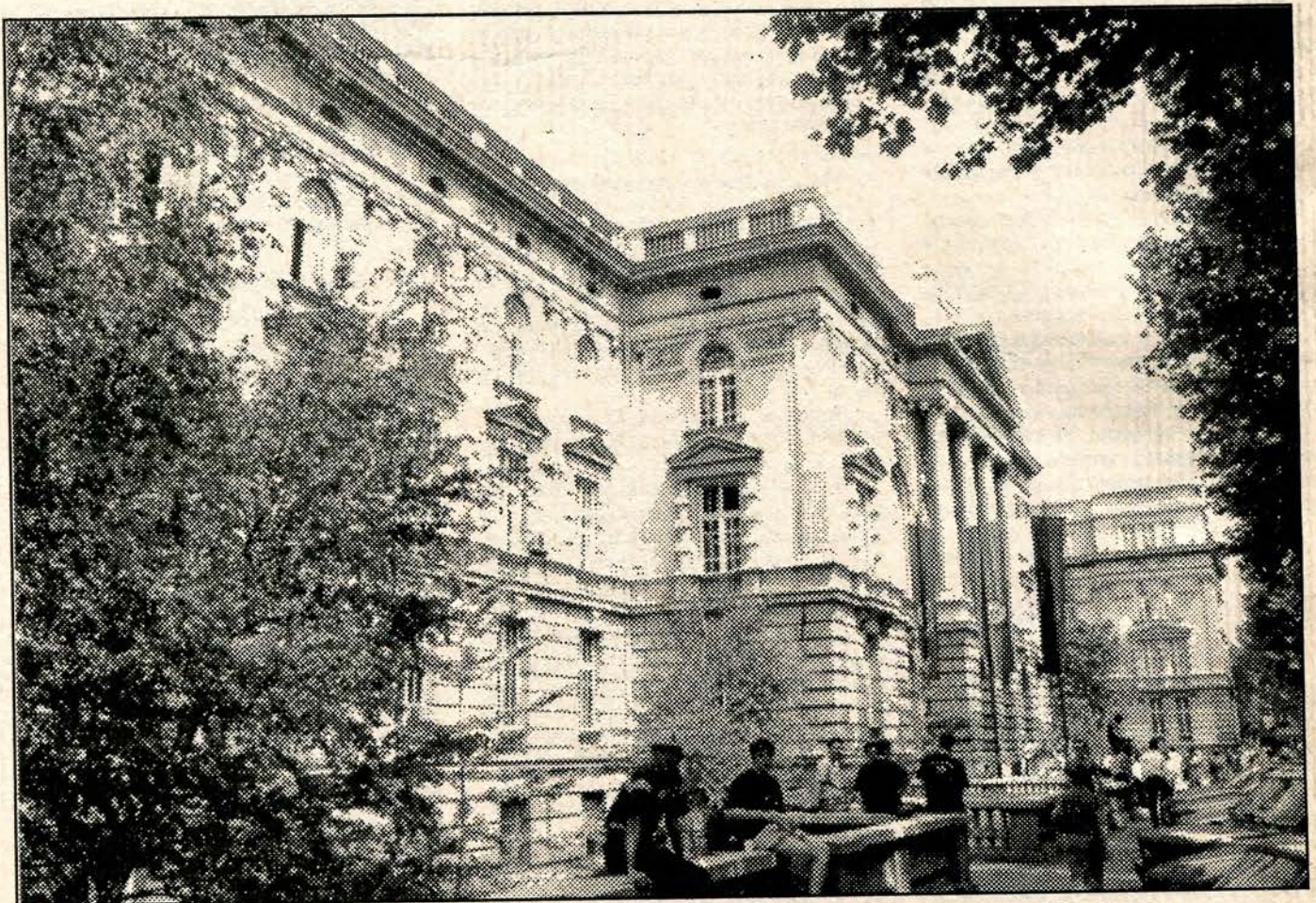
Криминалцима се лоше пише

Водитељ: Господине Шешељ, имамо још пар минута разговора. Како видите и на који начин се борити против криминала пре свега у привреди?

Др Шешељ: Па, то питање ћемо до краја заштитити, завести реди дисциплину. Пре свега морамо мало прочешљати инспекцијске службе.

Има случајева корупције, мита, изнуђивања новца итд. Ја знам за читав низ случајева. Рецимо, појави се инспектор, одреже неку казну, па се онда ценка са оним који би требало да буде кажњен, па пристане и на мањи износ, али без признанице, без ичега, и стрпа у деп. Имам неколико конкретних примера за то и мораћемо интервенисати. Мораћемо ићи на реформу правосудног система, мораћемо ићи на јачање свих државних атрибута, свих државних полуга за борбу против криминала а што је најважније морамо ићи на реформу кривичног законодавства и усвојити јединствен кривични законик за Савезну Републику Југославију по питању мита и корупције. Морали би ићи на одредбу којом се кажњава само онај који прима новац на име мита, а не и онај који је у ситуацији да му је изнуђено давање, како бисмо лакше обезбеђивали сведока за неки судски процес. Садашњи закон подједнако кажњава и онога ко даје мито и онога ко прима. Тешко је доћи до сведока. Тешко је доћи до пристанка човека који мора да да мито и да се појави као сведок на суду.

Водитељ: Ево, господине Шешељ, наше време је истекло што се тиче разговора. Има још много тема. Ја Вам се захваљујем на разговору. Поштовани гледаоци, био је ово разговор са потпредседником Владе Србије, господином Војиславом Шешељем.

Чист рачун: Влада располаже буџетом и контролише како ће се те паре трошити на факултетима

Споменик Николи Тесли испред Техничког факултета у Београду:
да је Тесла био вечити студент, никад ништа не би било од њега

Зграда Машинског факултета у Београду:
онај ко студира десет година, нека то
чини о свом трошку